AGATOS KRISTI kolekcija

AGATHA CHRISTIE

LORDO EDŽVERO MIRTIS

AGATA KRISTI

LORDO EDŽVERO MIRTIS

LEIDYKLA

VILNIUS

UDK 820-3
CH 525

Agatha Christie
LORD EDGWARE DIES
Harper Collins

ISBN 9986-833-29-9

Turinys

PIRMAS SKYRIUS

VAKARAS TEATRE

Trumpa žmonių atmintis. Džordžo Alfredo Sento Vincento Maršo, barono Edžvero IV, mirtis, sukėlusi neregėtą emocijų protrūkį, jau seniai pamiršta. Žmonės kalba apie naujas sensacijas.

Apie tai, kad tiriant šią bylą dalyvavo mano bičiulis Erkiulis Puaro, niekada niekur nebuvo užsiminta. Jis pats šito norėjo – ir laurai atiteko kitiems. Dar daugiau, Puaro manė, kad tai buvusi viena nesėkmingiausių jo bylų. Jis nesiliovė kartojęs, kad tik atsitiktinio praeivio replika pakišusi jam teisingą sprendimą.

Gal tai tiesa, o gal ir ne, bet aš manau, kad nusikaltimas buvo išaiškintas vien Erkiulio Puaro genialumo dėka. Jeigu ne jis, vargu ar žudiką būtų demaskavę.

Manau, pats laikas apie viską papasakoti iš eilės. Juk niekas geriau už mane nežino visų tyrimo smulkmenų. Taip pat turiu pridurti, kad, imdamasis šito darbo, aš vykdau vienos žavios ledi valią.

Dažnai prisimenu tą dieną, kai Puaro, vaikštinėdamas po dailiai sutvarkytą savo svetainę, meistriškai mums dėstė tos nepaprastos bylos detales. Savo pasakojimą pradėsiu nuo to, nuo ko jį pradėjo Puaro – nuo apsilankymo viename

Londono teatre praėjusių metų biržely. Tuo metu sostinės teatralai, regis, daugiau apie nieką ir nekalbėjo, tik apie aktorę Karlotą Adams, su didžiausiu pasisekimu prieš metus jau vaidinusią keliuose spektakliuose. Dabar Londone ji vaidino tris savaites; mudu su Puaro patekome į priešpaskutinį spektaklį.

Karlota Adams, amerikietė, turėjo nuostabų sceninio persikūnijimo talentą – jai nereikėjo nei grimo, nei dekoracijų. Aktorės parodijos tiesiog sužavėjo žiūrovus. Prieš mūsų akis tarsi gyvi vienas po kito pasirodė amerikiečių ir vokiečių turistai, vidutiniokų šeimų nariai, abejotinos reputacijos moterys, nusigyvenę rusų aristokratai ir nusikamavę kuklūs padavėjai. Atrodė, aktorė laisvai kalbėjo visomis kalbomis.

Vieni jos etiudai buvo nepaprastai juokingi, kiti – itin tragiški. Žmonės, išvydę ligoninėje mirštančią moterį – čekę, kone verkė. O po kelių minučių netvėrė iš juoko, regėdami dantų gydytoją, draugiškai besišnekučiuojantį su savo būsimosiomis aukomis.

Baigiantis programai, Karlota Adams paskelbė parodysianti keletą žymių žmonių parodijų. Ir vėl aktorė pademonstravo nepaprastus sugebėjimus. Jos veido bruožai keitėsi akimoju – žiūrovai nesunkiai atpažino žinomą politikos veikėją, populiarų aktorių, aukštuomenės gražuolę. Dar turiu pridurti, kad kiekvienas personažas kalbėjo tik jam būdinga maniera, o trumpos replikos buvo be galo šmaikščios, taikliai pabrėžusios parodijuojamojo subjekto silpnybes.

Baigdama programą, Karlota parodijavo Džeinę Vilkinson, Anglijoje labai populiarią Amerikos aktorę. Šį numerį Karlota buvo apmąsčiusi iki menkiausios smulkmenos. Net pačios banaliausios frazės buvo tokios emocionalios, kad žiūrovai pajuto kiekvieno žodžio prasmę ir jėgą, o jos balsas, neapsakomai rafinuotas, krūtininis, gergždantis, regis, svaigino publiką. Karlota nepaprastai tiksliai parodijavo Džeinės Vilkinson gestus, šiek tiek siūbuojančią eiseną ir net nepaprastą jos grožį. Kaip tai jai pavyko – protas neišneša!

Aš buvau ištikimas žaviosios Džeinės Vilkinson talento gerbėjas. Buvau nepaprastai geros nuomonės apie jos

vaidybinius sugebėjimus. Savo dramatiniais vaidmenimis ji audrino mano jausmus, ir šiuo atžvilgiu aš buvau nusistatęs prieš tuos, kurie manė, kad ji – tik gražuolė moteris, bet visai ne aktorė. O štai tą vakarą mane apėmė nemalonus jausmas: atrodė, atsirado antroji Džeinė Vilkinson. Girdėjau pažįstamą, fatališkai pasmerktą grebluojantį balsą, mačiau bejėgiškai susigniaužiančių ir išsitiesiančių rankų jaudinančius gestus, stebėjau staiga atmetamą galvą, atgal lekiančių švelnių plaukų kaskadą, atvirą veidą, – kiekviename judesyje aš atpažinau Džeinę Vilkinson.

Tai buvo artistė, kurios net šeimyninio gyvenimo negandos nepri vertė palikti scenos. Džeinė Vilkinson ištekėjo už turtingo, bet truputį ekscentriško lordo Edžvero. Jeigu tikėsime gandais, neilgai trukus Džeinė jį metė. Praėjus pusantrų metų po vestuvių, ji jau filmavosi amerikiečių filmuose, o paskui vaidino viename Londono teatre.

Stebėdamas šmaikščias, nors truputį ir įžeidžiančias Karlotos Adams imitacijas, aš pamaniau: įdomu, kaip į tai reaguoja parodijuojamieji? Ar jie patenkinti, kad yra tokie populiarūs ir kad tokie etiudai – savotiška jų reklama? O gal piktinasi, kad jų profesijos paslaptys viešai parodomos? Juk Karlota Adams buvo tarsi žmogus, publikai paaiškinantis fokusininko triukus: žiūrėkite, čia jokia paslaptis, tai labai paprasta! Tuoj aš jums parodysiu, kaip jie tai daro!

Pamaniau – jeigu parodijos objektas būčiau aš, tikriausiai stipriai įsižeisčiau. Žinoma, stengčiausi neparodyti savo jausmų, bet... Pasakysiu tiesiai šviesiai : man tai nepatiktų. Gal tik išskirtinį humoro jausmą turintis didžiadvasiškas žmogus gali numoti ranka į tokį negailestingą šaržavimą.

Vos tik apie tai pagalvojau – malonus grebluojantis juokas, tarsi aidu atsimušęs nuo scenos, nuskambėjo už mano nugaros. Atsigręžiau. Už manęs sėdėjo toji, kurią taip juokingai dabar mėgdžiojo scenoje – ledi Edžver, žiūrovams labiau žinoma kaip Džeinė Vilkinson.

Aš bemat sumojau – garsioji aktorė visai neįsižeidė. Susijaudinusi, palinkusi į priekį ir net prasižiojusi iš pasitenkinimo, ji susižavėjusi žiūrėjo į sceną.

Kai parodija pasibaigė, ji ėmė garsiai juoktis, ploti ir prigludo prie savo palydovo, stambaus, simpatingo vyriškio, savo išvaizda primenančio graikų dievą. Tai buvo Brajenas Martinas, vienas populiariausių kino aktorių. Džeinė Vilkinson kartu su juo filmavosi keliuose filmuose.

– Nuostabu, ar ne? – klausė ledi Edžver.

Jis nusijuokė.

– Tu labai susijaudinai, Džeine.

– Kokia nuostabi aktorė! Nepaprasta! Gabesnė negu maniau.

Aš nebegirdėjau, ką atsakė maloniai nustebęs Martinas. Karlota Adams parodijavo jau kitą įžymybę.

Po spektaklio mudu su Puaro nutarėme pavakarieniauti „Savojos“ viešbutyje. Malonaus atsitiktinumo dėka prie gretimo staliuko sėdėjo ledi Edžver, Brajenas Martinas ir dar du, kurių nepažinau. Tuo metu, kai apie kaimynus aš šnibžtelėjau Puaro, į salę įėjo vyras su moterimi ir prisėdo šalimais prie laisvo staliuko. Moters veidas buvo nuostabiai pažįstamas, bet iš karto, nors ir keista, neprisiminiau, kas ji.

Paskui staiga toptelėjo – juk tai Karlota Adams! Jos palydovo, išpuoselėto, linksmo, bet neišraiškingo veido džentelmeno, nepažinau. Tokie žmonės man nepatiko.

Karlota Adams vilkėjo juodą, gana paprastą suknelę. Jos veidas judrus ir jausmingas, nebuvo labai patrauklus, bet kuo puikiausiai tiko imitacijai: kažkuo ypatingai neišsiskirdamas, gana lengvai įgaudavo kito žmogaus charakterio bruožų.

Aš ėmiau dėstyti Puaro savo nuomonę. Jis, truputį pakreipęs į šoną galvą, žvilgčiojo į gretimus staliukus.

– Vadinasi, tai ledi Edžver? Taip, taip, atsimenu, aš mačiau ją vaidinančią. Ji *belle femme**.

– Ir nuostabi aktorė.

– Galbūt.

– Regis, abejojate?

– Manau, kad jos vaidybinius sugebėjimus lemia aplinkybės, mano drauge. Ji gali gerai vaidinti tik tada, jei pjesė

* Graži moteris (pranc.).

parašyta apie ją ir jai. Jeigu ji vaidina svarbiausiąjį vaidmenį ir veiksmas sukasi apie ją – taip, tada aš jums pritariu – ji puiki aktorė. Bet abejoju, ar ji sugebėtų vaidinti kokį mažareikšmį arba vadinamąjį charakterinį vaidmenį. Man atrodo, ši moteris domisi tik savimi.

Puaro patylėjo ir visai netikėtai pridūrė:

– Gyvenime tokių žmonių laukia didelis pavojus.

– Pavojus? – nustebau.

– Matau, *mon ami**, jūs nustebote, tai išgirdęs. Taip, kaip tik pavojus, nes tokioms moterims terūpi tik jos pačios ir jos nepastebi, kas dedasi aplinkui. O juk gyvenimas – tai milijonai tarpusavyje susikertančių interesų ir nesibaigiantys žmonių konfliktai. Taip, tokioms moterims terūpi tik jų pačių gyvenimas, ir todėl anksčiau ar vėliau jų laukia katastrofa.

Mane sudomino Puaro išvedžiojimai. Tokie dalykai man nė į galvą neatėjo.

– O kas laukia antrosios moters? – paklausiau aš.

– Mis Adams?

Puaro žvilgtelėjo į jos pusę.

– Ką norėtumėte sužinoti? – nusišypsojo jis.

– Kokį įspūdį ji jums palieka?

– *Mon cher*** norite, kad aš kaip burtininkė išpranašaučiau likimą iš delno linijų?

– Jūs tai sugebate daryti geriau už visus, – tariau aš.

– Esate per geros nuomonės apie mano sugebėjimus, Hastingsai. Tai labai mane jaudina. Bet nejaugi nežinote, mano drauge, kad kiekvieno mūsų siela – paslaptis už septynių užraktų, tai – komplikuočiausių emocijų, aistrų ir polinkių labirintas. *Mais oui, c'est vrai****. Gali spėlioti kiek patinka, o devyniais atvejais iš dešimties apsiriksi.

– Erkiulis Puaro neapsirinka, – nusišypsojau aš.

– Apsirinka net Erkiulis Puaro! O! Aš žinau, kad jūs mane laikote tuščiagarbiu, bet žinokite – esu labai kuklus žmogus.

---

* Mano drauge (pranc.).

** Mano mielasis (pranc.).

*** Taip, taip jau yra (pranc.).

Aš nusijuokiau.

– Puaro – kuklus žmogus!

– Būtent. Žinoma, apie savo laimėjimus aš galiu kalbėti visai nesikuklindamas: nežinau Londone kito tokio žmogaus, kuris būtų tiek pasiekęs.

– Ir nesužinosite, – droviai tariau. – Šioje srityje jums nėra lygių. Tai nejaugi nieko nepasakysite apie Karlotą Adams?

– *Elle est artiste!** – paprastai atsakė Puaro.

– Tuo viskas pasakyta, ar ne?

– Ir nemanote, kad jai grėstų koks pavojus?

– Pavojai gresia kiekvienam, net ir mums, – rimtai tarė Puaro. – Nelaimės ir išbandymai persekioja visur ir visus. Bet jeigu jau taip užsispyręs klausiate... Aš manau, mis Adams viskas puikiai sekasi. Ji protinga, ir ne tik protinga. O jeigu kalbėsime apie pavojų... Pavojai jos irgi neaplenks.

– Ką turite galvoje?

– Meilę pinigams. Per ją gali prarasti sveiką protą ir apdairumą.

– Bet juk taip gali būti kiekvienam! – tariau aš.

– Teisingai, bet kiekvienu atveju ir jūs, ir aš sugebėsime laiku pastebėti pavojų, pasverti visus už ir prieš. Visai kas kita, jeigu žmogus pernelyg mėgsta pinigus ir tik juos temato, – tada jie viską užgožia.

Aš nusijuokiau iš tokių pernelyg rimtų savo bičiulio išvedžiojimų ir pasišaipiau:

– Burtų karalienė čigonė Esmeralda dirba savo darbą!

– Apskritai, psichologija – labai įdomus dalykas, – lyg niekur nieko toliau kalbėjo Puaro. – Be psichologijos neįmanoma tirti jokio nusikaltimo. Seklį pirmiausia turi dominti ne pati žmogžudystė, o kas slypi už jos. Suprantate apie ką kalbu, Hastingsai?

Aš atsakiau puikiausiai suprantąs.

– Pastebėjau, kad visuomet, kai mudu dirbame kartu, stengiatės prispirti mane imtis fizinių veiksmų, – tęsė Puaro. – Jūs norite, kad aš matuočiau apavo pėdsakus, tirčiau cigare-

* Ji aktorė (pranc.).

čių pelenus arba, šliaužiodamas keliais, ieškočiau ant grindų kokių nors daiktinių įrodymų. Jūs net nepagalvojate, kad problemą greičiau pavyksta išspręsti sėdint krėsle užsimerkus, nes protas regi daugiau negu akys.

– Man šitaip nepavyksta, – ginčijausi aš. – Kai sėdžiu krėsle, visuomet atsitinka vienas ir tas pats...

– Aš tai pastebėjau, – atsakė Puaro. – Labai keista. Tokiomis akimirkomis smegenys turi karštligiškai dirbti, o ne tuščiai snūduriuoti. Juk protavimas be galo patrauklus užsiėmimas ir labai stimuliuoja. Mažų pilkų ląstelių veikla subjektui suteikia moralinį pasitenkinimą. Tiktai jų pagalba galima įveikti rūko uždangą ir rasti teisybę.

Aš jau, ko gero, pernelyg įpratau, – vos tik Puaro primena mažąsias pilkąsias ląsteles, bemat nukreipiu dėmesį į kitus daiktus ir stengiuosi apie ką nors kitą kalbėti. Mat labai jau dažnai girdėdavau vieną ir tą patį.

Tuo metu mano dėmesį prikaustė gretimas staliukas. Kai mano draugas pritilo, aš juokaudamas tariau:

– O jums sekasi, Puaro. Žavioji ledi Edžver nuo jūsų tiesiog akių nebeatitraukia.

– Be abejo, jai pasakė, kas aš per vienas, – tarė Puaro, slėpdamas savo pasitenkinimą. Bet aš mačiau jį kiaurai.

– Tikriausiai dėl įstabiųjų jūsų ūsų, – erzinau. – Juk jie tokie žavūs.

Puaro vogčiomis paglostė savo pasididžiavimo objektą.

– Tiesą sakote, – tarė jis. – Ak, mano drauge, šitas „dantų šepetėlis po nosimi“, kaip jūs teikėtės pavadinti mano ūsus, iš tikrųjų – nuostabiausia gamtos dovana. Ir dirbtiniu būdu stabdyti jų augimą – nusikaltimas! Maldauju ir jus – liaukitės kirpęs!

– Tai bent! – sušukau, nekreipdamas dėmesio į Puaro žodžius. – Regis, ledi Edžver jau taikosi prie jūsų prieiti. Brajenas Martinas dar draudžia, bet ji nė nemano klausyti!

Iš tikrųjų, Džeinė Vilkinson staiga pakilo ir pasuko prie mūsiškio stalelio. Puaro atsistojo ir nusilenkė. Aš pasekiau jo pavyzdžiu.

– Jūs – misteris Puaro, ar ne? – tyliu gergždančiu balsu paklausė aktorė.

– Jūsų paslaugoms.

– Misteri Puaro, noriu su jumis pasikalbėti. Aš privalau su jumis pasikalbėti.

– Gerai, madam. Prašom sėstis.

– Ne, ne, ne čia. Aš noriu pasikalbėti prie keturių akių. Gal užeikime į mano numerį?

Tuo tarpu prie mūsų stalelio priėjo ir Brajenas Martinas. Nutaisęs maldaujančią šypseną, jis kreipėsi į ledi Edžver:

– Džeine, nebūk tokia nekantri. Juk mes dar nebaigėme vakarieniauti. Misteris Puaro taip pat.

Bet perkalbėti Džeinę Vilkinson buvo nelengva.

– Brajenai, nebūk toks smulkmeniškas. Užsisakysime vakarienę numeryje. Pasikalbėk su padavėju. Ir dar, Brajenai...

Ji pasivedė Brajeną tolėliau ir ėmė kažką karštai kalbėti. Iš Martino veido supratau – jis spyriojosi: aktorius raukėsi ir purtė galvą. Bet Džeinė Vilkinson ėmė kalbėti dar karščiau, ir galų gale Martinas, gūžtelėjęs pečiais, pasidavė.

Besikalbėdama su Brajenu Martinu, Džeinė Vilkinson keletą kartų pažvelgė į Karlotą Adams, ir aš pamaniau – jie tikriausiai kalbėjosi apie ją.

Savo pasiekusi, Džeinė patenkinta grįžo prie mūsų.

– Tuoj pat eikime, – pareiškė ji, žavinga šypsena apdovanodama ne tik Puaro, bet ir mane.

Regis, jai nė nedingtelėjo, kad mes galime atsisakyti. Ji žengė prie lifto, ir mums neliko nieko kito, tik sekti iš paskos.

– Kokia laimė, kad šiandien jus sutikau, misteri Puaro. O, kaip pasisekė! Aš sukau galvą, neišmanydama, ką daryti, žiūriu – prie gretimo staliuko jūs sėdite! Ir tariau sau: misteris Puaro patars ir padės.

Ji valandėlei pertraukė savo kalbą ir burbtelėjo berniukui liftininkui: „Trečias aukštas“.

– Jeigu sugebėsiu... – ėmė kalbėti Puaro.

– Aš esu įsitikinusi – sugebėsite. Su kuo tik pasišneku, visi apie jus geros nuomonės. Aš atsidūriau labai keblioje

būklėje, ir kažkas turi man pagelbėti. Man atrodo, kad jūs ir esate tas žmogus.

Liftas sustojo trečiajame aukšte. Mes įėjome į vieną prašmatniausių viešbučio numerių.

Džeinė Vilkinson, nerūpestingai nusviedusi balto kailio peleriną ir mažytį, briliantais puoštą rankinuką, susmuko gilioje kėdėje ir sušuko:

– Misteri Puaro, aš noriu atsikratyti savo vyru!

ANTRAS SKYRIUS

VAKARIENĖ

Puaro sumišo, bet beregint atsigavo.

– Madam, jūs kreipiatės ne tuo adresu, – tarė jis, juokingai miksėdamas. – Aš neišvaduoju nuo vyrų. Tai ne mano profesija.

– Žinau.

– Jums reikalingas advokatas.

– Klystate. Aš iki kaklo jau soti nuo tų advokatų. Kiek jau jų turėjau – ir dorų, ir sukčių. – O naudos jokios. Įstatymus jie žino, bet neturi nė kruopelytės sveiko proto.

– O aš, jums atrodo, turiu?

Ji nusijuokė.

– Girdėjau, šioje srityje esate dantis praėdęs, misteri Puaro.

– *Comment*?* Dantis? Kokius dantis?

– Na, kitaip sakant – jūs išmanote reikalą.

– Madam, vieni žmonės protingi, kiti – šiaip sau. Nėra ko apsimetinėti, – aš protingas. Bet jūsų prašymas – tai ne mano *genre***...

– Kodėl ne jūsų? Juk uždavinėlis ne toks jau paprastas.

* Kaip (pranc.).

** Sritis (pranc.).

– O! Uždavinėlis!

– Taip! Nelengvas, – tarškė Džeinė Vilkinson. – O jūs, žinau, sunkumų nebijote.

– Nuoširdžiai dėkoju už įžvalgumą, madam, bet vis dėlto aš neužsiimu skyrybomis. Man neįdomus *ce metierla**

– Mano mielasis, aš gi neprašau jūsų šnipinėti. Šiuo atveju ne šnipinėti reikia. Aš būtinai noriu atsikratyti savo vyru, ir esu įsitikinusi, kad jūs galite patarti, kaip tai padaryti.

Puaro kiek patylėjo. Kai vėl prabilo, jo balse suskambo kita gaida.

– Pirmiausia pasakykite man, kodėl jūs taip degate noru „atsikratyti" lordu Edžveru?

Džeinė Vilkinson negalvojo nė sekundės. Jos atsakymas buvo trumpas ir aiškus:

– Viskas labai paprasta. Aš noriu ištekėti už kito žmogaus. Ar reikia dar kokių kitų priežasčių?

Jos mėlynos akys nekaltai žvelgė į Puaro.

– O kodėl neišsituokiate? Juk tai nesunku.

– Jūs nepažįstate mano vyro, misteri Puaro. Jis... jis... – ji gūžtelėjo pečiais. – Nežinau nė kaip pasakyti... Jis keistas... ne toks kaip visi.

Po trumpos pauzės tęsė:

– Jis apskritai turėjo likti viengungiu. Žinau, ką sakau! Nemoku visko deramai paaiškinti, bet jis... keistas. O ar žinote, kad pirmoji žmona paprasčiausiai nuo jo pabėgo? Net trijų mėnesių kūdikį metė. Jis taip ir nesutiko su ja skirtis, ir ji mirė skurde kažkur užsienyje. Paskui jis vedė mane. Bet iš tų vedybų nieko neišėjo. Man kažkodėl buvo baisu su juo gyventi. Pabėgau nuo jo į Valstijas. Aš neturėjau skyrybų motyvų, bet jeigu net ir būčiau ką sugalvojusi, lordas Edžveras nebūtų kreipęs dėmesio. Jis... jis fanatikas.

– Kai kuriose Amerikos Valstijose galima išsiskirti ir be sutuoktinio sutikimo.

– Man toks variantas netinka. Aš noriu gyventi Anglijoje.

– Jūs rengiatės gyventi Anglijoje?

---

* Šis verslas (pranc.).

– Taip.

– Už ko geidžiate ištekėti?

– Čia šuo ir pakastas. Už hercogo Mertono.

Aš netekau žado. Iki šiol hercogas Mertonas nuvylė visas mamytes, kurios bandė jam įpiršti savo dukreles. Atsiskyrėlišką gyvenimą mėgstantis jaunuolis, tikras anglas katalikas, jis buvo, kaip sakoma, visiškai po savo motinos, rūsčios našlės hercogienės padu. Mertonas – tikras asketas. Kolekcionavo kinų porcelianą ir garsėjo subtiliu estetiniu skoniu. O moterimis, regis, visai nesidomėjo.

– Aš dėl jo tiesiog kraustausi iš proto, – sentimentaliai tarė Džeinė. – Tokio žmogaus dar nebuvau sutikusi. Jis nuostabus, jis toks simpatingas, tiesiog kaip vienuolis svajotojas. Tai taip romantiška.

Ji truputį patylėjo.

– Kai ištekėsiu, mesiu teatrą. Manęs teatras jau nebedomina.

– O lordas Edžveras stoja skersai kelio jūsų romantinėms viltims, – rimtai tarė Puaro.

– Taip... ir tai mane erzina, – ji atsilošė į kėdės atkaltę ir susimąstė. – Žinoma, jeigu gyvenčiau Čikagoje, surasčiau ką nors, kas pribaigtų mano vyrą, o čia, Anglijoje, jūs, kaip matyti, neturite samdomų žudikų.

– O čia, Anglijoje, mes manome, kad kiekvienas žmogus turi teisę gyventi, – šypsodamasis tarė Puaro.

– Nežinau, nežinau. Aš manau, kad be kai kurių jūsų politikierių puikiausiai galima apsieiti. Jeigu žinotumėte apie lordą Edžverą tai, ką apie jį žinau aš, suprastumėte, kad visuomenė, juo atsikračiusi, neturėtų dėl ko sielvartauti. Atvirkščiai...

Pasigirdo beldimas į duris. Įėjo padavėjas su padėklu. Džeinė Vilkinson kalbėjo toliau, nekreipdama į jį jokio dėmesio:

– Aš nenoriu, kad jūs jį užmuštumėte, misteri Puaro.

– Mersi, madam.

– Aš paprasčiausiai manau, kad jūs galite rimtai su juo pasikalbėti ir įtikinti, kad sutiktų skirtis. Jums pasisektų tai padaryti.

– Man atrodo, pervertinate mano galimybes, madam.

– O! Bet jūs galite ką nors sugalvoti, misteri Puaro! – aktorė palinko į priekį ir žiūrėjo į mano bičiulį plačiai išplėtusi akis. – Jūs juk norite, kad aš būčiau laiminga, ar ne?

Jos balsas skambėjo švelniai, maloniai ir gundančiai.

– Aš noriu, kad visi būtų laimingi, – atsargiai tarė Puaro.

– Taip, bet dėl visų aš nesuku galvos. Man rūpi mano pačios gyvenimas.

– Atrodo, jūs visuomet tegalvojate tik apie save, madam, – nusišypsojo mano draugas.

– Manote, kad esu egoistė?

– O! Šito nesakiau, madam.

– Drįstu prisipažinti – aš iš tikrųjų esu egoistė. Bet matote – aš tiesiog neapsikenčiu būti nelaiminga. Tai net turi įtakos mano vaidybai. O nelaiminga aš būsiu iki tol, kol lordas Edžveras nesutiks skirtis arba numirs.

– O apskritai būtų net geriau, jeigu jis numirtų, – susimąsčiusi tęsė ji. – Tada aš juo atsikratyčiau visiems laikams.

Ji pažvelgė į Puaro, matyt, tikėdamasi susilaukti pritarimo.

– Jūs man padėsite, misteri Puaro, ar ne? – Džeinė atsistojo, paėmė peleriną ir vėl maldaudama žvelgė į jį.

Koridoriuje pasigirdo balsai.

– Jeigu jūs ne...

– Kas tada, madam?

– Tada man teks užsisakyti taksi, nuvažiuoti pas lordą Edžverą ir pačiai jį pribaigti.

Kaip tik tuo metu atsidarė durys. Džeinė juokdamasi nuėjo į kitą kambarį. Numerin įėjo Brajenas Martinas, Karlota Adams su kažkokiu palydovu, o taip pat vyras ir moteris, kurie sėdėjo prie Džeinės Vilkinson staliuko. Tai buvo sutuoktiniai Vidbernai.

– Sveiki! – tarė Brajenas. – O kur Džeinė? Aš noriu pasakyti – prašymą įvykdžiau.

Džeinė išdygo miegamojo tarpduryje su pomados tūbele rankoje.

– Atvedei? Puiku. Mis Adams, savo vaidyba jūs man suteikėte tikrą malonumą. Todėl ir nutariau būtinai su jumis susipažinti. Užeikime į miegamąjį. Pasikalbėsime, kol aš truputį pasidažysiu. Juk atrodau tiesiog baisiai.

Karlota Adams nusekė paskui ją. Brajenas Martinas dribtelėjo į kėdę.

– Taigi, misteri Puaro, – pradėjo jis, – jus paėmė į nelaisvę? Mūsų Džeinė jau įkalbėjo kariauti jos pusėje? Anksčiau ar vėliau jūs vis vien būtumėte priverstas sutikti. Ji nesupranta žodžio „ne“.

– Gal paprasčiausiai tokio žodžio negirdėjo?

– Džeinė gana savito charakterio, – tarė Brajenas Martinas. Jis atsilošė ir, užsirūkęs cigaretę, pūtė į lubas dūmų kamuolius. – Nepaiso jokių draudimų. Neturi jokių moralinių skrupulų. Žinoma, aš nenoriu pasakyti, kad ji amorali, ne. Teisingiau būtų pasakius – lengvabūdė. Paprasčiausiai gyvenime jai egzistuoja tik tai, ko ji nori.

Jis nusijuokė.

– Aš manau, kad ji nė nemirktelėjusi galėtų ką nors nužudyti ir labai įsižeistų, jeigu ją sugautų ir nuteistų mirti kartuvėse. Ji neturi smegenų. Pasiryžusi ką nors nužudyti, ji užsisakytų taksi savo vardu, nuvažiuotų ir nė kiek nedvejodama nušautų savo auką.

– Įdomu, kodėl visa tai man pasakojate? – burbtelėjo Puaro.

– Ką?

– Ar gerai ją pažįstate, mesjė?

– Manau, pažįstu puikiai.

Martinas ir vėl nusijuokė, ir mane nustebino tai, kiek kartėlio buvo tame kikenime.

– Ar jūs sutinkate su mano nuomone? – kreipėsi jis į Vidbernus.

– Taip. Džeinė baisi egoistė, – pritarė misis Vidbern. – Apskritai, aktorė, norinti pabrėžti savo individualybę, ir turi tokia būti.

Puaro tylėjo. Jis atidžiai žiūrėjo į Brajeną Martiną ir kažką mąstė. Mano draugo veidas atrodė kažkoks svetimas.

Tuo tarpu pas mus sugrįžo Džeinė ir Karlota Adams. Džeinė, matyt, jau „pasidažė“, nors man atrodė, kad ji lygiai tokia pat, kaip ir pirmiau. Pagražinti tokią nuostabią išorę, mano supratimu, tiesiog neįmanoma.

Vakarieniavome gana gyvai kalbėdamiesi, nors man atrodė, kad tarp mūsų naujų pažįstamų tarpais atsirasdavo kažkokia įtampa. Kodėl – šito nesupratau.

Džeinė Vilkinson elgėsi gana šiurkščiai. Manęs tai nė kiek nešokiravo: jeigu tokioms moterims kaip ji šauna į galvą kokia idėja, jos jau nebegali apie nieką kitą galvoti. Ledi Edžver norėjo susipažinti su Puaro, ir ji bematant įgyvendino savo norą. Dabar jos nuotaika, žinoma, buvo pakili. Jos noras pasikviesti Karlotą Adams, maniau, buvo tiktai kaprizas. Ji kaip vaikas džiaugėsi, taip aštriai parodijuojama.

Ne, ta įtampa vyravo ne dėl Džeinės Vilkinson kaltės. O dėl kieno?

Aš ėmiau iš eilės stebėti svečius. Gal čia kalčiausias Brajenas Martinas? Iš tikrųjų, jis elgėsi ne visai natūraliai. Bet tai aš paaiškinau paprasčiausiai kino žvaigždės charakteriu: perdėtas drovumas tuštybės pilno žmogaus, kuris įprato tokią rolę vaidinti žiūrovams ir nebegali taip paprastai su ja skirtis.

O štai Karlota Adams, rami, žemu maloniu balsu kalbanti mergina puikiausiai pritapo prie nepažįstamos kompanijos. – Dabar, kai man išpuolė galimybė žvilgtelėti į ją iš arčiau, aš gana atidžiai ėmiau ją stebėti. Tikras romaus nuolankumo įsikūnijimas. Neryžtinga, nemokanti prieštarauti. Tamsūs plaukai, šviesiai mėlynos beveik bespalvės akys, blyškus veidas, judrios jautrios lūpos... Ji buvo savotiškai žavi, bet jeigu taip atrodančią moterį sutiktum prasčiau apsirengusią, vargu ar atkreiptum dėmesį.

Karlotai, regis, buvo malonūs Džeinės komplimentai, jos didžiadvasiškumas. Aš pamaniau, kad bet kuri mergina jaustųsi pamaloninta tokios garsios aktorės dėmesio, bet kaip tik tuo momentu buvau priverstas pakeisti savo skubotas išvadas.

Karlota Adams žvilgtelėjo per stalą į vakaro šeimininkę, kuri tuo metu ėmė šnekinti Puaro. Mis Adams atidžiai,

vertinančiu žvilgsniu žiūrėjo į Džeinę; nustebau jos šviesiai mėlynose akyse šmėkštelėjus visai atviram nedraugiškumui. Nors galbūt tik pasirodė. O gal pabudo profesinis Karlotos pavydas? Džeinė buvo populiari aktorė, jau pasiekusi savo žvaigždę, o mis Adams tik pradėjo kelionę į garbę.

Aš apmečiau žvilgsniu kitus tris vakarieniaujančiuosius. Kas per vieni tie Vidbernai? Jis – aukštas, labai liesas vyriškis, ji – šviesi putli blondinė. Iš pažiūros – pasiturintys žmonės. Abudu be galo domėjosi viskuo, kas siejosi su teatru ir nepageidavo kalbėti kitomis temomis. Aš ilgai nebuvau Anglijoje ir nežinojau pastarųjų teatrinio gyvenimo įvykių, todėl galiausiai misis Vidbern, gūžtelėjusi putliu petuku, nusigręžė ir visiškai pamiršo apie mano egzistavimą.

Tada dėmesį sukoncentravau į paskutinį vakarieniaujantįjį – Karlotos Adams palydovą, rusvo gymio jauną, apvalaus, žvalaus veido žmogų. Jau iš pirmo žvilgsnio supratau, kad jis kauštelėjęs. Dabar, išgėrus šampano, tai jau stipriai krito į akis.

Atrodė, jis visiškai nežinojo, kas yra savigarba. Pirmąją vakarienės dalį tylėjo lyg nebylys, tačiau baigiantis vakarui ėmė atverti man sielą, tikriausiai jau manydamas, kad esu artimiausias jo draugas.

– Štai ką aš noriu pasakyti, – murmėjo jis. – Ne, seni, ne tai...

Jo liežuvis truputėlį pynėsi.

– Aš štai ką noriu pasakyti, – tęsė. – Tu tik paklausyk. Štai kad ir ta ledi, kuri, kaip matai, visur lenda. Lenda, ir viską tik gadina. Ne, aš, žinoma, jai nieko nesakau. Ji vis tiek neklausytų. Žinai, jos tėvai puritonai, plaukė „Meiflaueriu*“ ir toliau... Dievai jų nematė, moteriškė juk nieko sau! Tai štai ką noriu pasakyti... e, apie ką aš čia kalbėjau?

– Jūs skundėtės savo vargais, – švelniai pasufleravau.

– Taip, velniai rautų, teisingai! Pinigų šitai vakarienei aš juk buvau priverstas pasiskolinti iš savo siuvėjo. Nieko

* Laivas, kuriuo 1620 m. anglų išeivių-puritonų grupė atvyko į Šiaurės Ameriką.

nepasakysi, labai malonus vyriokas šitas siuvėjas.Jau daug metų aš jam skolingas. Taigi esame dabar tarsi kietu mazgu surišti. Nėra tvirtesnių mazgų, seni. Tu ir aš. Tu ir aš. Beje, kas tu toks?

– Mano pavardė – Hastingsas.

– Ką sakai! Aš galėjau prisiekti, kad tu – Spenseris Džonsas. Ak, tiesa, neseniai jį buvau sutikęs „Itone ir Herou“ ir dar paskolinau penkinę. Ir atskirk, jei gudrus – mes visi tokie panašūs! Jeigu būtume kinai, tai apskritai vienas kito neatskirtume.

Jis susikrimtęs palingavo galva, o paskui, staiga pralinksmėjęs, išlenkė taurę.

– Šiaip ar taip, aš ne negras, – pareiškė jis.

Šis atradimas jaunuoliui įkvėpė naujų jėgų ir jis burbtelėjo keletą optimistinių replikų.

– Antra vertus, – tęsė jis, – taip, jeigu pažvelgtume iš kitos pusės... Labai greitai, na, kai man sukaks septyniasdešimt penkeri arba maždaug tiek, aš tapsiu turtingas. Tada mirs mano dėdė, ir aš galėsiu grąžinti siuvėjui visas skolas.

Jis džiugiai nusijuokė dėl tokios perspektyvos.

Apvalų jaunuolio veidą puošė paiki maži ūsiukai, kurie priminė nuskurdusią oazę dykumos viduryje. Bet vis dėl to jis buvo neįprastai patrauklus.

Aš pastebėjau, kad Karlota Adams vis žvilgčioja į jo pusę. Po kurio laiko ji atsistojo, ir vakarienė baigėsi.

– Labai malonu, kad priėmėte mano kvietimą, – tarė jai Džeinė. – Labai mėgstu viską daryti ekspromtu, negalvodama. O jūs?

– O aš ne, – atsakė mis Adams ir jos balse buvo galima pajusti nežymų iššūkį. – Aš visuomet viską kuo kruopščiausiai planuoju. Todėl vėliau netenka jaudintis.

– Gal ir gerai, kad taip darote, nes jūsų pasiekti rezultatai kalba patys už save, – susijuokė Džeinė. – Neatsimenu, kada paskutinį kartą patyriau tokį malonumą, kaip jūsų spektaklyje.

Mis Adams veidas pasidarė švelnesnis.

– Nuoširdžiai dėkoju, – pasakė ji. – Labai malonu tai girdėti iš jūsų lūpų. Man reikalingas palaikymas. O ir kam jo nereikia?

– Karlota, – įsiterpė jaunuolis su juodais ūsiukais, – atsisveikink su visais, padėkok tetai Džeinei už vakarienę ir eime.

Jam sunkiai sekėsi žengti nesvyruojant. Karlota skubiai išėjo iš paskos.

– Kas čia mane pavadino teta Džeine? – paklausė ledi Edžver. – Kaip jis čia pakliuvo? Pirmą kartą matau!

– Mieloji, nekreipkite dėmesio, – tarė misis Vidbern. – Šis džentelmenas kažkada mokėsi Oksforde ir teikė daug vilčių Dramos organizacijai. Nepasakytumėte, ar ne? Gaila, iš jo nieko doro neišėjo. Bet ir mudviem, Čarlzai, jau metas eiti.

Ir Vidbernai išėjo kartu su Brajenu Martinu.

– Na, misteri Puaro?

– *Eh bien**, ledi Edžver? – nusišypsojo mano draugas.

– Sergėk Dieve, nevadinkite manęs šitaip. Jeigu esate ne pats didžiausias beširdis visoje Europoje, leiskite man pamiršti šią pavardę.

– Ką jūs, žinoma, nesu. Aš ne beširdis.

Pamaniau – ar tik Puaro nebus be reikalo išlenkęs paskutinę šampano taurę?

– Tai ar pasikalbėsite su mano vyru? Ar priversite jį padaryti tai, ko aš noriu?

– Aš su juo susitiksiu, – atsargiai pažadėjo Puaro.

– Jeigu atsisakys, o jis tikriausiai atsisakys, jūs sugalvosite kokį nors planą. Girdėjau, esate pats protingiausias žmogus visoje Anglijoje, misteri Puaro.

– Madam, kalbėdama apie beširdiškumą, jūs turėjote galvoje Europą, o prabilusi apie protą, šnekate tik apie Angliją.

– Jeigu jums pavyks išpildyti mano prašymą, aš pasirengusi pavadinti jus protingiausiu visame pasaulyje !

Puaro nekantriai mostelėjo ranka.

---

* Taigi (pranc.).

– Madam, aš nieko nepažadu. Bet man būtų įdomu įvertinti jūsų vyrą psichologiniu požiūriu. Aš pasistengsiu su juo susitikti.

– Psichoanalizuokite kiek tik norite. Gal tai išeis jam į naudą? Tik įtikinkite – jis būtinai turi su manimi skirtis! Aš nenoriu, kad tragiškai baigtųsi mano naujasis romanas, misteri Puaro.

Ir svajingai pridūrė:

– Kokia tai bus sensacija!

TREČIAS SKYRIUS

ŽMOGUS SU AUKSINIU DANTIMI

Po kelių dienų per pusryčius Puaro man padavė ką tik gautą laišką:

– Žvilgtelkite, mon ami, ir pasakykite savo nuomonę. Tai buvo laiškas nuo lordo Edžvero. Sausa oficialia kalba buvo pranešama, kad lordas Edžveras priims Puaro kitą dieną, vienuoliktą valandą ryto. Turiu pasakyti – labai nustebau. Rimtai nevertinau savo draugo pažado, duoto mis Džeinei per tą nerūpestingą pobūvėlį „Savojos" viešbutyje. Aš ir nežinojau, kad jis jau ėmėsi žygių, norėdamas išpildyti duotą žodį.

Nuovokusis Puaro tarsi skaitė mano mintis:

– Na, žinoma, mon ami, jūs manote, kad tą vakarą liežuvį man atrišo šampanas.

– Ką jūs!

– Taip taip. Jūs pamanėte: štai Puaro pažadėjo dievai žino ką per tą linksmą vakarienę, o nė nemano laikytis žodžio. Bet žinokite, mano drauge: Erkiulio Puaro pažadai – šventi!

Tardamas paskutinę frazę, jis nutaisė kuo rimčiausią miną.

– Žinoma, žinoma. Žinau, – skubėjau pritarti. – Paprasčiausiai maniau, kad ledi Edžver – kaip čia pasakius? – jus truputį paveikė.

– Niekas niekada negali manęs paveikti, Hastingsai. Nei geriausias sausas šampanas, nei pažios žaviausios auksaplaukės moterys negali paveikti Erkiulio Puaro. Ne, mon ami, aš sutikau, nes man įdomu. Štai ir viskas.

– Jūs susidomėjote Džeinės Vilkinson meilės reikalais?

– Ne visai taip. Jos meilės reikalai, kaip teikėtės išsireikšti, kasdieniškas reiškinys. Tai tiesiog epizodas iš moters, kuriai sekasi, gyvenimo. Jeigu hercogas Mertonas neturėtų nei titulo, nei pinigų, tai jo romantiško svajingo jaunuolio išorė vargu bau patrauktų ledi Edžver. Ne, Hastingsai, mane domina psichologinis šios bylos aspektas. Dviejų charakterių susikirtimas. Aš esu labai patenkintas, galėdamas žvilgtelėti į lordą Edžverą iš arčiau.

– Bet jūs netikite, kad pavyks išpildyti jo žmonos prašymą?

– *Pourqoui pas*?* Kiekvienas žmogus turi kokių nors silpnybių. Nemanykite, Hastingsai, kad jeigu ši byla mane domina psichologiniu požiūriu, tai aš nepabandysiu išpildyti man skirtos misijos. Visuomet malonu praktiškai patikrinti, ką sugebu.

Išsigandau, kad Puaro ir vėl ims postringauti apie mažas pilkas ląsteles, bet, laimei, jis šito nedarė.

– Vadinasi, rytoj mes važiuojame pas lordą Edžverą? – paklausiau.

– Mes? – mano draugas kilstelėjo antakius.

– Puaro! – sušukau. – Jūs negalite manęs palikti! Aš visuomet su jumis.

– Jeigu tai būtų nusikaltimas, na, sakysim, paslaptingas nunuodijimas, žmogžudystė – žodžiu, tokie dalykai, kurie priverčia jus drebėti, tokiu atveju, aš su jumis sutikčiau. Bet ši istorija labiau primena aukštuomenės gyvenimo kroniką.

– Daugiau nesakykite nė žodžio! – ryžtingai pareiškiau. – Aš važiuoju su jumis.

Puaro tyliai nusijuokė. Tuo metu mums pranešė, kad atėjęs kažkoks džentelmenas.

---

* O kodėl ne? (pranc.).

Mes labai nustebome, išvydę Brajeną Martiną. Dienos šviesoje garsusis aktorius atrodė vyresnis. Martinas buvo nervingas, sudirgęs, ir man dingtelėjo, kad jis, galimas daiktas, vartoja narkotikus.

– Labas rytas, misteri Puaro, – žvaliai pasisveikino. – Matau, pusryčiaujate. Labai džiaugiuosi, kad jau atsikėlėte. Tikriausiai esate užsivertę darbais?

– Ne, – draugiškai nusišypsojo mano draugas. – Šiuo metu aš neturiu jokios bent kiek svarbesnės bylos.

– Akis dumiate, – nusijuokė Martinas. – Argi jūsų jau nebevargina Skotlend Jardas? Argi nepildote jokio delikatesnio karališkosios šeimos prašymo? Netikiu.

– Negalima norų sutapatinti su realybe, – juokaudamas atsakė Puaro. – Kaip Dievą myliu – dabar aš visiškas bedarbis, nors kol kas pensijos negaunu, *Dieu merci**.

– Vadinasi, man pasisekė, – pareiškė aktorius. – Gal sutiksite imtis mano bylos?

Puaro susimąstęs pažvelgė į jį.

– Turite man darbo?

– Na... galima sakyti, turiu, o galima sakyti – ne.

Šį kartą jis dirbtinai nusijuokė. Puaro pakvietė aktorių atsisėsti ir po senovei smalsiai jį stebėjo. Aš pasislinkau arčiau savo draugo.

– Dabar mes pasirengę pasiklausyti jūsų pasakojimo, – pareiškė Puaro.

Brajenas Martinas vis dar dvejojo.

– Bėda ta, kad aš negaliu jums visko papasakoti, – jis susimąstė. – Be galo sunku. Viskas prasidėjo Amerikoje.

– Amerikoje?

– Važiuodamas traukiniu, visai atsitiktinai atkreipiau dėmesį į vieną vyrą. Baisiai negražus tipas, švariai nusiskutęs, su akiniais ir auksiniu dantimi.

– Aha! Su auksiniu dantimi.

– Būtent. Nuo to viskas ir prasidėjo.

– Imu suprasti, – linktelėjo Puaro. – Pasakokite toliau.

---

* Ačiū Dievui (pranc.).

– Na tai štai. Aš paprasčiausiai atkreipiau į jį dėmesį, ir viskas. Beje, važiavau į Niujorką. Po pusmečio buvau Los Andžele ir vėl pamačiau tą patį žmogų. Neišmanau, kaip tai atsitiko, bet faktas lieka faktu. Ir vis dėlto aš nutariau neimti to į galvą.

– Tęskite.

– Po mėnesio su reikalais nuvykau į Sitį ir netrukus ten sutikau – ką manote? Ogi tą patį vyrą, tik šį kartą jis buvo su barzda.

– Iš tikrųjų įdomu.

– Kur gi ne! Žinoma, ir vėl aš pamaniau – na ir kas? Paskui sutikau tą žmogų Los Andžele, tik jau be barzdos. Čikagoje mačiau jį su ūsais ir priklijuotais antakiais, viename kalnų kaimelyje pastebėjau jį persirengusį valkata. Ėmiau nerimauti.

– Suprantama.

– Ir pagaliau jis atvirai ėmė sekioti mane, taip sakant, eiti mano pėdomis. Kad ir kaip tai atrodo keista, bet jau nebekyla nė mažiausių abejonių...

– Nepaprastai įdomu.

– Iš tikrųjų? Štai tada aš ir supratau, kad mane seka. Kad ir kur būčiau, visuomet kažkur netoli trinasi tas žmogus, visą laiką keisdamas savo išorę. Laimei, auksinis dantis visuomet jį išduoda.

– Aha! Iš to auksinio danties jį ir atpažįstate.

– Taigi.

– Atleiskite, kad pertraukinėju, misteri Martinai. Ar bandėte užkalbinti tą žmogų? Išsiaiškinti, kodėl jus persekioja?

– Ne, nebandžiau, – aktorius sudrebėjo. – Porą kartų buvau jį beužkalbinąs, bet susigriebiau – paprasčiausiai jį išbaidysiu, o nieko neišsiaiškinsiu. Galimas daiktas, jie būtų paskyrę mane sekti ką nors kitą, be tokios ryškios žymės.

– *En effet** ką nors be to žybčiojančio auksinio danties.

– Taip. Gal aš ir apsirinku, bet taip manau.

– Misteri Martinai, jūs pasakėte „jie“. Ką turite omenyje?

---

* Faktiškai (pranc.).

– Aš paprasčiausiai pavartojau šį žodį patogumo dėlei. Nežinau kodėl, bet man atrodo, kad už to žmogaus yra kažkokie kiti žmonės.

– Ar turite pagrindo šitaip manyti?

– Jokio.

– Norite pasakyti, kad net nenutuokiate, kas ir kodėl jus seka?

– Jokio supratimo. Nors...

– *Contineuez**, – skatino Puaro.

– Vieną versiją aš turiu, – lėtai tarė Brajenas Martinas, – bet žinokite – tai tik prielaida.

– Kartais prielaida labai padeda, mesjė.

– Prieš kokius dvejus metus Londone man štai kas atsitiko. Apskritai, nieko ypatinga, bet to incidento aš negalėjau nė pamiršti, nė paaiškinti. Kadangi dažnai laužiau galvą, bet taip ir nesugebėjau rasti atsakymo, tai esu linkęs manyti, kad mano sekimas kažkaip su juo susijęs. Bet kaip ir kodėl – neturiu ne mažiausio supratimo.

– Gal aš galėsiu jums padėti?

– Taip, bet matote... – Brajenas Martinas vėl sutriko. – Bėda ta, kad dabar aš negaliu jums apie tai visko papasakoti. Po kelių dienų turbūt galėsiu.

Puaro įsmeigė į aktorių akis, ir šis buvo priverstas tęsti.

– Matote, čia įvelta moteris, – liūdnai tarė.

– Ak! *Parfaitement!*** Anglė?

– Taip. O kaip atspėjote?

– Labai paprastai. Jūs negalite man pasakyti dabar, bet tikitės galėsiąs tai padaryti po kelių dienų. Vadinasi, jūs norite gauti tos ledi sutikimą. Iš to seka – ji gyvena Anglijoje. Tuo laiku, kai jus sekė, ji irgi greičiausiai buvo Anglijoje, nes jeigu ji būtų buvusi Amerikoje, jūs jau tada būtumėte paprašęs leidimo pasakyti jos pavardę, jeigu prasidėtų tyrimas. Logiška!

– Visiškai. O dabar sakykite, mielasis Puaro, jeigu aš gausiu jos leidimą, ar imsitės šito reikalo?

---

* Tęskite (pranc.).

** Puiku! (pranc.).

Puaro neatsakė. Matyt, jis svėrė visus „už“ ir „prieš“. Galiausiai tarė:

– Kodėl pirma atėjote pas mane, o ne pas tą ledi?

– Ne, aš maniau... – aktorius sudvejojo. – Aš norėjau įtikinti ją... e... paaiškinti... Tai yra, aš norėjau pasakyti, kad ji leistų man jums padedant... Apskritai, aš norėčiau užsitikrinti jūsų sutikimą, nes jeigu šio reikalo imsitės jūs, tai netaps žiūrovų apkalbų objektu, ar ne tiesa?

– Tai lemia daug aplinkybių, – atsakė mano draugas.

– Ką turite omenyje?

– Jeigu tai susiję su nusikaltimu...

– O! Tai nesusiję su nusikaltimu.

– Jūs nežinote. Galbūt ir susiję.

– Bet nepagailėsite jėgų dėl jos... vardan mūsų?

– Suprantama.

Puaro patylėjo, o po valandėlės paklausė:

– Sakykite, kiek tam žmogui, kuris jus sekė, buvo metų?

– Gana jaunas. Apie trisdešimt.

– Aha! – tarė Puaro. – Puiku. Dėl to uždavinys darosi dar įdomesnis.

Ir aš, ir Brajenas Martinas nesusigaudydami žiūrėjome į Puaro. Buvau įsitikinęs, kad ir aktorius nesuprato paskutinių mano draugo žodžių. Martinas įsmeigė į mane klausiamą žvilgsnį. Aš papurčiau galvą.

– Taip, – burbtelėjo Puaro. – Byla darosi kur kas įdomesnė.

– Gal jis ir vyresnis, – dvejodamas pridūrė Brajenas, – nors nemanau.

– Ne, ne, aš esu įsitikinęs, kad jūsų pastebėjimai visiškai teisingi, misteri Martinai. Labai įdomu. Nepaprastai įdomu.

Nustebintas tokių mįslingų Puaro žodžių, mūsų svečias, regis, nebeišmanė nei ką sakyti, nei ką daryti. Jis beviltiškai bandė tęsti pokalbį.

– O vis dėlto puikus buvo anas vakaras, – tarė jis. – Džeinė Vilkinson – pati šiuolaikiškiausia moteris, kuri kada nors gyveno pasaulyje, ar ne tiesa?

– Jos gana saviti protiniai sugebėjimai, – nusišypsojo Puaro. – Jeigu tik šauna galvon kokia nors idėja, tai kitoms mintims paprasčiausiai nebelieka vietos.

– Jai viskas sekasi! – sušuko Martinas. – Negaliu suprasti, kaip žmonės tai pakenčia.

– Gražiai moteriai galima daug ką atleisti, mano drauge, – tarė Puaro ir jo akyse sublizgo ugnelės. – Štai jeigu jos nosis būtų priplota, veidas išblyškęs, o plaukai suvelti, tada jai „niekas nesisektų“, kaip jūs teikėtės išsireikšti.

– Gal ir tiesa, – sutiko aktorius. – Bet kartais tai taip dirgina. Tačiau vis tiek aš esu atsidavęs Džeinei, nors – turėkite galvoje – kartais man atrodo, kad ji truputį... nei šiokia, nei tokia.

– Atvirkščiai, sakyčiau, ji gana gerai išmano daugelį dalykų.

– Aš ne tai turėjau galvoje. Taip, ji sugeba už save pakovoti. Ji gana gabi ir talentinga. Bet aš norėjau pasakyti – moralės atžvilgiu.

– Aha! Moralės!

– Taip, ji nežino jokių moralinių draudimų, nežino, kas tai yra „gerai“ ir kas „blogai“.

– Taip, prisimenu, tą vakarą jūs kažką apie tai kalbėjote.

– Mes kalbėjome apie nusikaltimą...

– Ir ką gi, mano drauge?

– Tai va: aš nė kiek nesistebėčiau, jeigu Džeinė nusikalstų...

– Jūs geriau žinote, – burbtelėjo Puaro ir susimąstė. – Daug kartų drauge filmavotės kine, ar ne?

– Taip. Galima sakyti, aš matau ją kiaurai. Ji gali nužudyti – ir tai padarytų be mažiausios sąžinės graužaties.

– Aha. Ją lengva išmušti iš pusiausvyros?

– Ką jūs! Ji šalta kaip ledas. Aš turiu omenyje – jeigu kas nors atsistotų jai skersai kelio, ji nemąstydama pašalintų kliūtį. Ir moraliniu atžvilgiu jos negalima kaltinti: ji paprasčiausiai mano, kad tai, kas kliudo Džeinei Vilkinson, turi mirti.

Jo žodžiuose pajutau kartėlį. Pamaniau – Martiną su ta moterimi sieja kažkokie nemalonūs atsiminimai.

– Tai jūs manote, kad ji gali ryžtis žmogžudystei? – paklausė Puaro, atidžiai žiūrėdamas į aktorių.

Brajenas giliai atsiduso.

– Prisiekiu, gali. Ir galbūt net labai greitai jūs prisiminsite mano žodžius... Matote, ji gali nužudyti taip pat lengvai, kaip išgerti puodelį arbatos. Aš žinau, ką sakau.

– Regiu, kad žinote, – ramiai tarė Puaro.

Aktorius atsistojo.

– Taip, – pridūrė. – Matau ją kiaurai.

Jis valandėlę stovėjo susiraukęs, o tada jau kitu balsu tarė:

– O dėl to reikalo, apie kurį kalbėjau, tai po kelių dienų aš duosiu jums žinią, ar ledi sutinka. O jūs imsitės šito darbo, ar ne?

Puaro kurį laiką tylėdamas žiūrėjo į pašnekovą.

– Taip, – pagaliau tarė, – imsiuosi. Aš jaučiu – byla gana įdomi.

Paskutinius žodžius jis ištarė kažkokiu keistu tonu. Aš palydėjau Martiną. Prie durų jis paklausė:

– Ar nutuokiate, kodėl misteris Puaro pasidomėjo mane persekiojusio žmogaus amžiumi? Kas čia tokio, jeigu jam trisdešimt metų? Nieko nesupratau!

– Aš irgi, – prisipažinau.

– Ko gero, ši jo pastaba neturi jokios reikšmės. Arba jis paprasčiausiai pajuokavo?

– Ne, – paprieštaravau. – Puaro ne iš tų, kurie juokauja. Patikėkite, jeigu jis jau pasakė, kad amžius svarbu, vadinasi, taip ir yra.

– Nieko nesuprantu, velniai rautų. Džiaugiuosi, kad jūs irgi, o šiaip labai nemalonu pasijusti visišku kvailiu.

Ir jis išėjo. Aš grįžau pas savo draugą.

– Puaro, paaiškinkite, kodėl to žmogaus amžius turi kažkokią reikšmę? – paprašiau.

– Argi nesuprantate? Vargšelis Hastingsas! – jis nusišypsojo ir palingavo galvą. – Kokios jūs esate nuomonės apie mūsų pokalbį?

– Kol kas nieko negaliu pasakyti. Sunku už ko nors užkibti. Jeigu mes daugiau žinotume...

– O argi iš to, ką jis mums pasakė, negalite padaryti kai kurių išvadų, mon ami?

Man buvo gėda prisipažinti, kad negaliu padaryti absoliučiai jokių išvadų. Laimei, mane išgelbėjo telefono skambutis. Pakėliau ragelį.

– Kalba lordo Edžvero sekretorė, – išgirdau griežtą oficialų moters balsą. – Lordas Edžveras apgailestauja turįs atšaukti rytdienai paskirtą susitikimą su misteriu Puaro, nes skubiai išvyksta į Paryžių. Bet lordas Edžveras misteriui Puaro gali skirti keletą minučių šiandien, dvylika penkiolika, jeigu tai būtų patogu.

Aš paklausiau Puaro.

– Žinoma, mano drauge, važiuosim šiandien.

Aš pakartojau jo atsakymą sekretorei.

– Labai gerai. Vadinasi, šiandien, dvylika penkiolika, – tarė moteris tuo pačiu sausu oficialiu tonu ir padėjo ragelį.

KETVIRTAS SKYRIUS

POKALBIS SU LORDU EDŽVERU

Aš važiavau į Ridžent Heitą, kur gyveno lordas Edžveras, nujausdamas įdomų susitikimą. Nors ir nesižavėjau psichologija kaip Puaro, tie žodžiai, kuriais ledi Edžver apibūdino savo vyrą, sužadino mano smalsumą. Nekantravau pats susidaryti nuomonę apie šį žmogų.

Namas atrodė gana įspūdingai: puikiai išplanuotas, be architektūros puošmenų, nors šiek tiek ir niūrokas. Mes laukėme, kad pasitiks solidus žilstelėjęs tarnas, kaip paprastai būna tokiose prašmatniose vilose. Bet ne, durys tučtuojau atsidarė ir jose pasirodė gražiausias žmogus, kokį tik kada nors man teko matyti. Aukštasis šviesbruvis puikiausiai galėjo pozuoti skulptoriui, pasišovusiam sukurti Hermio ar Apolono skulptūrą. Nepaisant vyriško grožio, jo balsas skambėjo kažkaip moteriškai švelniai, ir man tai nepatiko. Aš užsidegiau smalsumu: tarnas man priminė kažkokį visai neseniai sutiktą žmogų, bet kad ir kaip stengiausi prisiminti – tuščiai.

Mes pasisakėme atvykę pas lordą Edžverą.

– Čionai, ponai.

Tarnas mus nuvedė erdviu prieškambariu. Už laiptų į antrąjį aukštą, atidarė vieno kambario duris ir tuo pačiu švel-

niu balsu, kuris man instinktyviai kėlė priešiškumą, pranešė, kas atvykę.

Kambarys, į kurį įėjome, turbūt buvo biblioteka. Niūrūs, bet gražūs tamsūs baldai, palei sienas – knygų lentynos.

Pasitiko lordas Edžveras, kokių penkiasdešimties metų, aukštas, tamsiaplaukis, vienur kitur žilės paliestais plaukais žmogus. Jo veidas buvo liesokas, burna kažkokia juokinga. Akių išraiška gana keista, tarsi slepianti paslaptį. Iš visko regėjau – lordo Edžvero nuotaika ne kokia.

Jis kukliai, oficialiai mus pasveikino.

– Žinoma, aš girdėjau apie jus, misteri Puaro. O kas apie jus negirdėjo!

Puaro linktelėjęs padėkojo už komplimentą.

– Bet niekaip negaliu suprasti, – toliau kalbėjo lordas Edžveras, – kokį vaidmenį dabar vaidinate? Rašėte norįs pasikalbėti su manimi... e... mano žmonos prašymu.

Paskutinius žodžius jis išspaudė su didžiausiu vargu.

– Visiškai teisingai, – patvirtino Puaro.

– Kiek suprantu, paprastai jūs tiriate nusikaltimus, misteri Puaro?

– Aš tiriu įvairias bylas. Žinoma, kai kurios būna susijusios su nusikaltimais. O kai kurios – ne.

– Suprantu. O šita, kuria dabar susidomėjote, – prie kurios kategorijos priskirtumėte? – lordo Edžvero žodžiuose aiškiai skambėjo pajuoka, bet mano draugas nekreipė į tai dėmesio.

– Aš turiu garbės kreiptis į jus ledi Edžver vardu, – pareiškė jis. – Ji, kaip žinote, pageidauja gauti jūsų sutikimą išsituokti.

– Žinau, – šaltai atsakė lordas Edžveras.

– Ledi Edžver paprašė manęs šitą problemą aptarti su jumis.

– Nėra ko čia aptarinėti.

– Vadinasi, jūs atsisakote?

– Atsisakau? Žinoma, ne.

Puaro laukė ko tik nori, tik ne tokio atsakymo. Aš retai mačiau savo draugą suglumusį. Į jį pažiūrėjus, ėmė juokas: iš

nuostabos Puaro išsižiojo, o antakiai pašoko į viršų. Tą akimirką jis buvo panašus į savo karikatūrą.

– Comment? – sušuko jis. – Ką jūs pasakėte? Jūs sutinkate?

– Nesuprantu, ko taip stebitės, misteri Puaro.

– *Ecoutez**, jūs sutinkate skirtis su savo žmona?

– Žinoma. Ir ji tai puikiausiai žino. Juk rašiau.

– Jūs parašėte jai laišką?

– Taip. Prieš kokį pusmetį.

– Jeigu taip, tai aš visiškai nieko nesuprantu!

Lordas Edžveras tylėjo.

– Mat man sakė, kad jūs kategoriškai nesutinkate skirtis.

– Mano principai neturi jums rūpėti, misteri Puaro. Savo pirmajai žmonai aš nedaviau sutikimo išsituokti, tai tiesa. Mano pažiūros neleido kitaip elgtis. O antroji santuoka, atvirai jums pasakius, buvo klaida. Taip, kai antroji mano žmona pasiūlė išsituokti, aš irgi kategoriškai atsisakiau. Bet prieš pusmetį ji atsiuntė laišką ir vėl apie tai užsiminė. Kiek supratau, ji nori ištekėti už kažkokio artisto ar panašios profesijos žmogaus. Per tą laiką mano pažiūros pasikeitė. Aš parašiau jai į Holivudą ir pareiškiau sutinkąs. Negaliu suprasti, kodėl į šį reikalą ji painioja jus. Turbūt dėl pinigų.

Lordo Edžvero lūpas iškreipė paniekinanti šypsena.

– Nepaprastai įdomu, – suburbėjo Puaro. – Nepaprastai. Bet aš nieko nebesuprantu.

– Dėl pinigų, – tęsė lordas Edžveras. – Aš nė piršto nepajudinsiu ir jai neduosiu nė skatiko. Mano žmona mane paliko savo iniciatyva. Jeigu ji nori už kažko ištekėti, aš jai suteiksiu visišką laisvę. Bet ji negaus iš manęs nė penio.

– Pinigų klausimo ji nekėlė.

Šį kartą ant kaktos pašoko lordo Edžvero antakiai.

– Matyt, Džeinė išteka už turtingo žmogaus, – burbtelėjo jis ir ciniškai nusišypsojo.

– Ir vis dėlto aš čia kažko nesuprantu, – pareiškė Puaro. Mano draugo veidas po senovei buvo sutrikęs, kaktą

---

* Klausykite (pranc.).

vagojo raukšlės. – Aš maniau, kad ledi Edžver jau ne kartą kreipėsi į jus per savo advokatus.

– Kreipėsi, – griežtai tarė lordas Edžveras. – Per anglų advokatus, amerikiečių advokatus, per visokius kitokius advokatus, o paskutinis buvo kažkoks nusmurgėlis. Galiausiai, kaip jau sakiau, ji pati parašė man laišką.

– Dėl to, kad jūs daug kartų atsisakėte?

– Taip.

– Ir po jos laiško jūs sutikote skirtis. Kodėl, lorde Edžverai?

– Šiaip ar taip, ne dėl to, kad laiške būtų buvę ko nors kompromituojančio, – griežtai atšovė jis. – Paprasčiausiai, pasikeitė mano požiūris, ir tiek.

– Jau kažkaip labai staigiai pasikeitė.

Lordas Edžveras neatsakė.

– Tai kas gi atsitiko? Kas jus privertė pakeisti savo principus?

– Tai jūsų neliečia, misteri Puaro. Šia tema aš nekalbėsiu. Galbūt pamačiau pranašumą, kurį man suteiks šitas, atleiskite, kaip sakau, – žeminančios santuokos nutraukimas. Antrosios vedybos buvo klaida.

– Jūsų žmona mano lygiai tą patį, – priminė Puaro.

– Iš tikrųjų? – lordo Edžvero akys staiga keistai sublizgo, bet tik trumpą valandėlę.

Jis atsistojo, duodamas suprasti, kad pokalbis baigtas. Lordo manieros jau buvo nebe tokios oficialios.

– Atleiskite, kad pakeičiau mūsų susitikimo laiką. Rytoj turiu išvažiuoti į Paryžių.

– Nieko, nieko.

– Matote, Paryžiuje vyksta meno kūrinių aukcionas. Man patiko viena statulėlė. Nuostabus darbelis, nors tema daugumai, ko gero, pasirodys labai niūri. Bet man tokie kūriniai visuomet patiko. Tiesą sakant mano skonis savotiškas. Ir vėl mūsų pašnekovo akys keistai sužibo. Aš žvilgtelėjau į apatinėse lentynose esančias knygas. „Kazanovos memuarai", markizo de Sado raštų tomai, knyga apie viduramžių kankinimus...

Aš prisiminiau: Džeinė Vilkinson, kalbėdama apie savo vyrą atvirai dygėdamasi trūkčiojo pečiais. Kas per vienas tas Džordžas Alfredas Sentas Vincentas Maršas, baronas Edžveras IV?

Jis mandagiai su mumis atsisveikino ir paspaudė skambučio mygtuką. Mes išėjome iš bibliotekos. Tas pats tarnas, primenąs graikų dievą, laukė prieškambaryje. Uždarydamas bibliotekos duris, aš atsigręžiau ir kone aiktelėjau iš netikėtumo.

Lordas Edžveras žiūrėjo mums pavymui. Jo šypsena transformavosi į siaubingą grimasą: dantys išsišiepė, akys degė beprotiška ugnim lyg išprotėjusio. Dabar aš supratau, kodėl lordą Edžverą paliko abi žmonos. Ir žavėjausi jo geležine valia: kaip šaltakraujiškai mandagiai jis elgėsi per mūsų pokalbį, absoliučiai neparodydamas savo jausmų!

Einant per prieškambarį, netikėtai dešinėje atsidarė vieno kambario durys ir jose pasirodė mergina. Mus išvydusi, ji šoko atgal.

Tai buvo aukšta liekna būtybė, tamsiaplaukė, blyškaus veido. Menką akimirką mūsų žvilgsniai susidūrė. Jos akys buvo juodos ir išsigandusios. Mergina tarsi vaiduoklis dingo kambaryje ir užtrenkė duris.

Išėjome į gatvę. Puaro sustabdė taksi. Įsėdome, ir mano draugas įsakė vairuotojui nuvežti mus į „Savojos“ viešbutį.

– Taigi, Hastingsai, mūsų pokalbis vyko visai ne taip, kaip maniau, – konstatavo Puaro.

– Taip, iš tikrųjų. Vis dėlto koks keistas žmogus tas lordas Edžveras.

Aš papasakojau Puaro, kokį šiurpų išvydau lordo Edžvero veidą, atsigręžęs uždaryti bibliotekos durų. Mano draugas, kažko susimąstęs, lėtai palingavo galva.

– Ar tik šis žmogus jau nestovi ant pamišimo slenksčio? Aš manau, jis slapta mėgajausi sadistiškom nedorybėm, o po šalta nepriekaištinga išore slepia giliai įsišaknijusį žiaurumą.

– Nėra ko stebėtis, kad jį paliko abi moterys.

– Teisingai.

– Puaro, o ar pastebėjote mergaitę? Tokią blyškią, tamsiaplaukę?

– Žinoma, mon ami. Nelaiminga prigąsdinta jauna ledi, – mano draugas kalbėjo labai susirūpinęs.

– Kažin kas ji?

– Turbūt jo duktė. Juk jis turi dukrą.

– Ji iš tikrųjų atrodė prigąsdinta, – pasakiau aš. – Jai, matyt, nelengva gyventi tokiuose niūriuose namuose.

– Ką ir sakyti! Na, štai ir atvykome, mon ami. Gerąją naujieną pasakysime ledi Edžver.

Džeinė buvo savo numeryje. Viešbučio tarnautojas jai paskambino ir telefonu pranešė apie mus, ir Džeinė atsakė mūsų laukianti. Berniukas pasiuntinys palydėjo iki jos numerio.

Duris atidarė dailiai apsirengusi vidutinio amžiaus moteris su akiniais. Jos žili plaukai buvo kruopščiai sušukuoti. Iš miegamojo pasigirdo gergždantis Džeinės balsas:

– Elise, ar tai misteris Puaro? Tegu prisėda. Aš ką nors užsivilksiu ir tuoj pat ateisiu.

Tas „kas nors" pasirodė esanti ploniausia pelerina, akims atidengianti kur kas daugiau negu slepianti. Įeidama į kambarį, Džeinė sušuko:

– Misteri Puaro! Kaip gerai, kad atėjote!

Puaro atsistojo ir nusilenkė.

– „Gerai" – šiuo atveju pats tinkamiausiais žodis, madam.

– E... ką jūs turite omenyje?

– Lordas Edžveras nė trupučio neprieštarauja dėl ištuokos.

– Ką?!

Viena iš dviejų: arba Džeinė iš tikrųjų nustebo, arba mes matėme nuostabiausią artistę.

– Misteri Puaro! Jums pavyko! Iš karto! Taip lengvai! Sakykite, ką norite, – jūs genijus! Tučtuojau papasakokite, kaip viskas klojosi.

– Madam, aš nenusipelniau komplimentų. Jau prieš pusmetį jūsų vyras parašė jums laišką, pranešdamas, kad sutinkąs skirtis.

– Ką jūs pasakėte? Man parašė? Kur?

– Kiek supratau, tuo metu jūs buvote Holivude.

– Aš negavau jokio laiško. Turbūt kur nors pasimetė. Ir atsitik tu man šitaip: visą šį laiką kraustausi iš proto, pergyvenu, svarstau, ką daryti...

– Lordas Edžveras mano, kad jūs norite ištekėti už aktoriaus.

– Teisingai. Aš pati jam taip sakiau, – ji naiviai nusišypsojo. Ir staiga Džeinės veidas pasikeitė – ji sunerimo. – Misteri Puaro, ar užsiminėte apie hercogą Mertoną?

– Ne, ne, būkite rami. Aš turėjau tiek proto prikąsti liežuvį. Juk nereikėjo prasitarti, ar ne?

– Matote, lordas Edžveras labai pagiežingas žmogus. Jis pajustų – ištekėdama už Mertono, aš nieko nepraradsiu, ir pasistengtų sugriauti mano planus. O kažkoks aktorius – tai visai kas kita. Bet aš vis tiek esu nustebinta. Taip, taip. O tu, Elise?

Nors mūsų pašnekesio metu, rankiodama nuo kėdžių atlošų drabužius, tarnaitė keletą kartų ėjo į miegamąjį ir vėl grįžo, man susidarė įspūdis, kad ji susidomėjusi klausosi, ką mes kalbamės. Matyt, Džeinė visiškai ja pasitikėjo.

– Taip, iš tikrųjų, miledi. Jo šviesybė nuo to laiko turbūt labai pasikeitė, – pašaipiai tarė tarnaitė.

– Turbūt.

– Niekaip negalite suprasti, kodėl pasikeitė jūsų vyras? Ir dėl to stebitės? – paklausė Puaro.

– O žinoma! Bet šiaip ar taip, nebėra dėl ko jaudintis. Ar ne vis tiek, kodėl jis pakeitė savo nusistatymą? Svarbiausia – pakeitė.

– Gal jums tai ir neįdomu, o man – labai, madam.

Džeinė į jo žodžius nekreipė jokio dėmesio.

– Svarbiausia, kad aš pagaliau esu laisva.

– Kol kas dar ne, madam.

Ji nekantriai pažvelgė į mano draugą.

– Na, būsiu laisva. Ar ne tas pats?

Iš Puaro išvaizdos buvo galima spėti – ne tas pats.

– Hercogas Paryžiuje, – pareiškė Džeinė. – Tuoj pat siunčiu jam telegramą. O, jo mamytė eis iš proto!

– Aš džiaugiuosi, kad viskas klostosi taip, kaip jūs norite, madam, – Puaro atsistojo.

– Iki pasimatymo, misteri Puaro. Nuoširdžiausiai jums dėkoju.

– Bet juk aš nieko nenuveikiau!

– Atnešėte gerą žinią. Aš taip jums dėkinga. Garbės žodis!

– Štai ir viskas, – tarė Puaro, kai mudu išėjome iš numerio. – Ji tegalvoja tik apie save! Net nepasmalsavo, kur dingo laiškas. Ar pastebėjote, Hastingsai, – ji nepaprastai protingai sprendžia gyvenimiškus reikalus, bet labai menko intelekto. Ką padarysi. Dievas negali visų vienodai apdovanoti.

– O ką jau kalbėti apie Erkiulį Puaro! – įgėliau.

– Ir vėl iš manęs juokiatės, – ramiai tarė mano draugas. – Pasukime krantine. Aš noriu pamąstyti, kas ir kaip.

Jam mąstant, tylėjau ir kantriai laukiau, kol orakulas vėl prabils.

– Man neduoda ramybės tas laiškas. Gali būti net keturi jo dingimo variantai.

– Net keturi?

– Taip. Pirmas: laiškas pasimetė pašte. Tokie dalykai, kaip žinote, atsitinka, nors ir retai. Jeigu būtų neteisingai užrašytas adresas, seniausiai būtų sugrįžęs. Ne, aš linkęs atmesti šitą prielaidą, nors, žinoma, ji gali būti ir teisinga.

Antra: mūsų nuostabioji ledi meluoja negavusi laiško. Tai visai tikėtina, kadangi ledi Edžver, nutaisiusi vaikiškai nekaltą miną, savo naudai gali pameluoti bet ką. Bet aš nesuprantu, Hastingsai, kokia jai iš to nauda? Jeigu žino, kad Lordas Edžveras sutinka, kam prašyti mano pagalbos? Tai beprasmiška.

Trečia: meluoja lordas Edžveras. Ir greičiausiai netiesą sako jis, o ne jo žmona. Bet ir vėl nematau čia prasmės. Kam prisigalvoti fiktyvų laišką, išsiųstą tariamai prieš pusmetį? Ne, aš linkęs manyti, kad jis iš tikrųjų išsiuntė savo nusistatymą.

O štai ketvirtoji versija: kažkas laišką perėmė. Štai čia, Hastingsai, puikus penas protui. Apmąstykime šitą situaciją, nes laišką galėjo perimti ir Amerikoje, ir Anglijoje.

Tas, kas tai padarė, nėra suinteresuotas Džeinės Vilkinson ir lordo Edžvero skyrybomis. Hastingsai, aš nežinau ką duočiau už tai, kad tik sužinočiau, kur čia šuo pakastas. Galvą guldau – čia kažkas yra.

Jis truputį patylėjo ir neskubėdamas pridūrė:

– Tą „kažką“ kol kas tegalėjau išvysti tik akies kampeliu.

PENKTAS SKYRIUS

ŽMOGŽUDYSTĖ

Kitos dienos rytą, pusę dešimtos, mums pranešė, kad atvažiavęs inspektorius Džepas. Jis skubiai noris pasikalbėti su misteriu Puaro.

– Ak. *Ce bon Japp**, – tarė Puaro. – Įdomu, ko jam prireikė?

– Pagalbos! – sušukau aš. – Jam kažkas nesiseka, štai ir atėjo pas mus.

Džepui aš nebuvau toks pakantus kaip mano draugas: Skotlend Jardo inspektorius nuolat priskirdavo sau Puaro mintis. Tai glostė Puaro savimeilę, o mane, atvirkščiai, erzino – juk Džepas vaizdavo be galo sumanų vyrą. Nemėgstu dviveidžių žmonių. Pasakiau apie tai Puaro, o jis tik nusijuokė.

– Jūs esate labai principingas, Hastingsai, ar ne? Bet nereikia pamiršti – vargšas Džepas priverstas gelbėti savo reputaciją. Todėl ir apsimetinėja. Tai visai natūralu.

Aš atsakiau, kad kvaila būti tokiu kilniaširdžiu, bet mano draugas buvo kitokios nuomonės.

– Išorinė forma – tai *bagatelle***, nors žmonės ir kreipia į ją dėmesį. Gal tai paglosto jų *amour propre****.

* Mūsų gerasis Džepas (pranc.).

** Smulkmena (pranc.).

*** Savimeilė (pranc.).

Asmeniškai aš maniau, kad išdidžiajam inspektoriui būtų buvę ne pro šalį bent retkarčiais leisti pajusti savo nepilnavertiškumą, bet nutariau nesiginčyti. Be to, kuo greičiau norėjau išgirsti, kokių negandų veikiamas Džepas puolė šį kartą. Inspektorius nuoširdžiai pasisveikino.

– Matau, pusryčiaujate. Bet tikriausiai, misteri Puaro, dar nelaikote vištų, dedančių standartinius kiaušinius? – pajuokavo inspektorius.

(Kartą Puaro prasitarė inspektoriui, kad kiaušiniai, nors ir tos pačios vištos, kažkodėl vis kitokio dydžio. Mano draugo meilė simetrijai iš tikrųjų buvo begalinė).

– Kol kas – ne, – nusišypsojo Puaro. – Mano gerasis Džepai, kas jus privertė ateiti tokį ankstyvą rytą?

– Man rytas jau nebe toks ankstyvas. Ant kojų pašokau prieš dvi valandas. O pas jus atėjau dėl žmogžudystės.

– Žmogžudystės?

– Taip, – linktelėjo Džepas. – Lordas Edžveras nužudytas savo namuose, Ridžent Heite. Žmona jam į kaklą įsmeigė peilį.

– Žmona? – sušukau aš.

Akimoju prisiminiau išvakarėse pasakytus Brajeno Martino žodžius. Nejaugi jis numatė, kad taip gali atsitikti?

Prisiminiau ir tai, kaip lyg niekur nieko Džeinė gyrėsi galinti „pribaigti" savo vyrelį. Brajenas Martinas sakė, kad ji nežinanti, kas tai yra moraliniai draudimai. Taip, taip... Beširdė, savimyla, kvaila – kaip tiksliai Martinas ją apibūdino!

Šitoms mintims šmėkščiojant mano galvoje, Džepas tęsė:

– Jūs pažįstate ją. Populiari aktorė, Džeinė Vilkinson. Už lordo Edžvero ištekėjo prieš trejus metus. Bet jie nesugyveno, ir Džeinė jį paliko.

Puaro klausėsi susirūpinęs ir sutrikęs.

– O kodėl manote, kad žudikė – ji?

– Ne manau, o žinau. Ją atpažino liudininkai. Be to, ji nelabai ir maskavosi. Atvažiavo taksi...

– Taksi... – lyg aidas pakartojau aš. Mano atmintyje vėl atgijo Džeinės žodžiai, tą vakarą pasakyti viešbutyje.

– ... Paskambino ir paklausė, ar lordas Edžveras namie. Buvo dešimta valanda vakaro. Tarnas atsakė – tuoj pažiūrėsiu. „Nevarkite, – šaltakraujiškai tarė ji. – Aš – ledi Edžver. Jis tikriausiai bibliotekoje“. Paskui išdidžiai nužingsniavo į biblioteką ir uždarė duris.

Tarnui dingtelėjo – visa tai gana keista, bet nieko nesigriebė lyg koks stuobrys. Maždaug po dešimties minučių jis išgirdo trinktelint lauko duris. Taigi ledi Edžver viduj išbuvo neilgai. Apie vienuoliktą – ten buvo tamsu, ir jis pamanė – šeimininkas nuėjo miegoti. Rytą tarnaitė rado lavoną.

Smeigta į kaklą, kaip sykis į vietą, kur ima augti plaukai.

– Lordas Edžveras nė nesušuko? Niekas nieko negirdėjo?

– Sako, ne. Žinote, bibliotekos durys labai sandarios ir pro jas beveik nepraeina joks garsas. Be to, šalia gana triukšminga gatvė. Durklo ašmenys įsmego į kažkokią cistertiją ir kliudė kaulų čiulpus. Taip sakė gydytojas. Mirtis ištiko beregint. Mat bakstelėjus peiliu į tam tikrą vietą, nespėji nė aiktelėti.

– Vadinasi, žudikas gerai žinojo, kur smogti. Taigi jis šį bei tą išmanė medicinoje.

– Teisingai. Vienintelis taškas jos naudai. Bet statau dešimt prieš vieną – tai grynas atsitiktinumas. Ji netyčia pataikė į opią vietą. Tiesiog pasisekė.

– Vargu ar galima vadinti pasisekimu, jeigu mirties bausmė įvykdoma pakariant, – tarė Puaro.

– Sutinku. Žinoma, ji kvailai padarė. Nužudė visai nesislapstydama, pasisakė, kas esanti ir taip toliau.

– Iš tikrųjų, labai įdomu.

– Galimas daiktas, iš pradžių ji išsitraukė lenktinį peilį ir smogė.

– Ar tai buvo lenktinis peilis?

– Kažkas panašaus... Taip bent sakė daktaras. Ledi Edžver peilį iš žaizdos išsitraukė ir išsinešė, mes jo neradome.

Puaro nepatenkintas papurtė galvą.

– Ne, ne, mano drauge, viskas buvo ne taip. Aš pažįstu šitą moterį. Ji nepames galvos, kad ir kokia būtų situacija.

Be to, kaip jai galėjo po ranka pakliūti peilis? Vargu ar kuri moteris nešiojasi lenktinį peilį, o jeigu ir nešiojasi, tai jau tik ne Džeinė Vilkinson.

– Sakote, ją pažįstate, misteri Puaro?

– Taip, pažįstu, – patikino mano draugas.

Kurį laiką Džepas nenuleido nuo jo akių.

– Tai galbūt jau šį tą žinote? – galiausiai išdrįso paklausti inspektorius.

– Kodėl pas mane atėjote? – pasmalsavo Puaro. – Norėdamas paplepėti su senu bičiuliu? Žinoma, ne. Jūs pradėjote tirti žmogžudystę. Žinote nusikaltėlio pavardę. Žinote nusikaltimo motyvą. Tiesa, o koks tas motyvas?

– Ji norėjo ištekėti už kito. Žmonės girdėjo ją apie tai kalbant maždaug prieš savaitę. Taip pat girdėjo grasinant: girdi, nuvažiuosiu taksi pas lordą Edžverą ir pribaigsiu!

– Aha! Esate kuo geriausiai informuotas. Nuostabūs paliudijimai, – konstatavo Puaro. – Kažkas labai noriai jums pranešė daugybę naudingų faktų.

Man pasirodė, kad mano draugo žodžiuose slypėjo slaptas klausimas, bet jeigu aš ir neapsirikau, inspektorius į jį neatsakė.

– Viską žinoti – mūsų pareiga, – ramiai atsakė jis.

Puaro linktelėjo. Jis paėmė nuo stalo laikraštį, kurį Džepas, be abejo, mūsų belaukdamas skaitinėjo ir kurį nekantriai numetė, mums įėjus. Puaro mašinaliai jį išskleidė ir žvilgtelėjo. Nors jo žvilgsnis bėgiojo laikraščio puslapiais, smegenys įtemptai narpliojo kažkokį uždavinį.

– Jūs neatsakėte, – Puaro vėl kreipėsi į inspektorių, – kodėl atėjote, jeigu ši byla tokia paprasta?

– Todėl, kad sužinojau – vakar jūs buvote Ridžent Heite.

– Aišku.

– Tai išgirdęs, tariau sau: čia kažkas ne taip. Lordas Edžveras kreipėsi į Erkiulį Puaro. Kodėl? Ko bijojo jo šviesybė? Ką įtarė? Štai ir nutariau prieš imdamasis konkrečių veiksmų, pasikalbėti su jumis.

– Spėju, kad tie „konkretūs veiksmai“ – ledi Edžver areštas?

– Būtent.

– Ar su ja jau kalbėjote?

– O taip, kalbėjausi. Pirmiausia aš nuvažiavau į „Savoją“. Bijojau, kad nepasprukt. Nenorėjau rizikuoti.

– Aha! – sušuko Puaro. – Vadinasi, jūs...

Jis nutilo, nebaigęs sakinio. Puaro po senovei skaitinėjo laikraštį. Jo veido išraiška staiga pasikeitė. Pakėlęs galvą, paklausė visai kitu tonu:

– Ir ką jums pasakė ledi Edžver? Sakykite, mano drauge – ką ji papasakojo?

– Aš jai, žinoma, priminiau, kad bet koks pareiškimas gali būti panaudotas prieš ją. Anglijos policijai negalima priekaištauti dėl neteisėtos veiklos.

– Teisingai. Nors kartais ir kvailai pasielgia. Bet prašom tęsti. Taigi, ką pasakė miledi?

– Ji puolė į isteriją. Bėgiojo po kambarį, laužė rankas ir galiausiai parkrito ant grindų. O, tai buvo nuostabus spektaklis. Ko jau ko, o aktoriaus sugebėjimų ji turi su kaupu.

– Vadinasi, jums pasirodė, kad isterija buvo netikra? – paklausė Puaro.

– O kaip jūs manote? – mirktelėjo inspektorius. – Tik ne mane jai apgauti! Ėmė vaidinti apalpusią. Paprasčiausiai norėjo mane apmauti. Galiu prisiekti – jai net patiko vaidinti.

– Taip, – susimąstęs tarė Puaro. – Galimas daiktas. O kas buvo po to?

– Paskiau ji pamažu atsigavo. Tai yra, noriu pasakyti, vaizdavo atsigaunančią. Dejavo, aikčiojo ir tada jos tarnaitė, tokia surūgusio veido moteriškė, pakišo jai uostamosios druskos. Pagaliau ledi Edžver pasitaisė tiek, kad pareikalavo savojo advokato. Nieko nenorėjo sakyti be jo. Tai vėl alpo, tai advokato reikalavo. Štai aš jūsų ir klausiu, sere: ar tai natūralus elgesys?

– Šiuo atveju – absoliučiai, – ramiai atsakė Puaro.

– Jūs norite pasakyti, kad ji kuo puikiausiai supranta savo kaltę?

– Visai ne. Aš noriu pasakyti, kad toks elgesys kuo puikiausiai atspindi jos temperamentą. Iš pradžių ji jums pa-

rodo, kaip dera vaidinti vaidmenį žmogaus, kuris netikėtai išgirsta apie vyro mirtį. O patenkinus artistiškus instinktus, įgimtas praktiškumas priverčia pagalvoti ir apie advokatą. Tai, kad ji sukūrė dirbtinę situaciją savo pačios malonumui, nėra jos kaltumo įrodymas. Tai tik byloja, kad ji – užsigimusi aktorė.

– Ji kalta. Dėl to nekyla jokių abejonių.

– Jūs esate įsitikinęs, – tarė Puaro. – Ką gi, gal jūs ir teisus. Vadinasi, ji atsisakė kalbėti? Taip nieko ir neišpešėte?

Džepas susiraukė.

– Ji pareiškė, kad be advokato nesakysianti nė žodžio. Tarnaitė jo ieško. Aš palikau numeryje du policininkus, o pats atvažiavau pas jus. Pamaniau, bus ne pro šalį pirmiausia šią bylą aptarti su Puaro, o tik tada tęsti tyrimą.

– Vis dėlto esate įsitikinęs, kad ji kalta?

– Žinoma. Bet aš noriu žinoti kuo daugiau faktų. Matote, užgniaužti šią bylą nepavyks – ji plačiai nuskambės. Puikiai įsivaizduoju, kokį triukšmą pakels laikraščiai.

– Beje, apie laikraščius, – tarė Puaro. – Kaip paaiškintumėte štai šitą faktą? Matyt, jūs nelabai atidžiai skaitėte rytinius laikraščius.

Jis bakstelėjo pirštu į aukštuomenės gyvenimo naujienų skiltį. Džepas garsiai perskaitė:

– *„Seras Montegjus Komeras vakar vakare suruošė prašmatnią vakarienę savo namuose* Čizviko* *krantinėje. Tarp svečių buvo seras Džordzas ir ledi diu Fios, žinomas teatro kritikas misteris Džeimsas Blantas, seras Oskaras Hamerfeldas iš „Oventon-film" kino studijos, mis Džeinė Vilkinson (ledi Edžver) ir kiti".*

Trumpą akimirką Džepas sutriko. Bet mikliai susitvardęs tarė:

– Na ir kas iš to? Spaudą informavo iš anksto. Štai pamatysite: pasirodys, kad mūsų ledi tenai nebuvusi, arba atėjusi vėliau, kokią vienuoliktą valandą. Neduok Dieve aklai tikėti, ką rašo laikraščiai, sere! Kas jau kas, bet jūs tai žinote.

---

* Londono priemiestis.

– O! Aš žinau, žinau. Paprasčiausiai man šis pranešimas pasirodė įdomus.

– Taip, būna gi tokių sutapimų. O dabar, misteri Puaro, nors aš ir žinau, kad kartais užsidarote savo kiaute kaip sraigė, papasakokite man, kodėl jus buvo pasikvietęs lordas Edžveras?

– Lordas Edžveras manęs nekvietė, – Puaro papurtė galvą. – Aš pats pasiprašiau priimamas.

– Iš tikrųjų? Kodėl?

Kurį laiką Puaro dvejojo – sakyti ar ne?

– Tiek to. Aš atsakysiu saviškai. Džepas tyliai sudejavo. Aš pajutau inspektoriui slaptą simpatiją: savo išsisukinėjimais Puaro kartais priversdavo jį drebėti iš įniršio.

– Prašau leisti paskambinti vienam žmogui ir jį pasikviesti, – tarė mano draugas.

– Kokiam žmogui?

– Misteriui Brajenui Martinui.

– Kino žvaigždei? O ką jis turi bendra su...

– Aš manau, kad jis gali mums pasakyti šį tą be galo įdomaus ir, tikriausiai, naudinga. Hastingsai, būkite malonus, paieškokite knygoje jo telefono.

Martinas gyveno nedideliame rajone prie Sent Džeimso parko.

– Viktorija 49 499, – pasakiau telefonistei numerį.

Po kelių minučių Brajenas Martinas atsiliepė gana mieguistu balsu:

– Alio, kas kalba?

– Ką jam pasakyti? – sušnibždėjau, delnu pridengdamas ragelį.

– Pasakykite, kad nužudytas lordas Edžveras ir kad aš būsiu labai dėkingas, jeigu misteris Martinas tuoj pat atvažiuos pas mane, – pasakė Puaro.

Aš pakartojau žodis žodin. Kitame laido gale išgirdau išgąstingą klyktelėjimą.

– Dieve mano! Tai ji vis dėl to jį nužudė! Tuoj pat atvažiuoju.

– Ką jis sakė? – pasidomėjo Puaro. Aš pakartojau.

– Aha! „Tai ji vis dėl to jį nužudė!“ Jis šitaip pasakė? Taip ir maniau, taip ir maniau, – Džepas išvydo patenkintą Puaro veidą ir visiškai sutriko.

– Nieko nesuprantu, misteri Puaro. Pirma davėte suprasti, kad tą moterį laikote nekalta. Dabar, kai mano žodžius, galima sakyti, pakartojo Brajenas Martinas, jūs pareiškiate, kad tai jau seniai žinojęs.

Puaro nusišypsojo, bet nieko neatsakė.

ŠEŠTAS SKYRIUS

NAŠLĖ

Brajenas Martinas žodį tesėjo. Nepraėjo nė dešimt minučių, ir jis pribuvo. Kol laukėme jo atvykstant, Puaro kalbėjo įvairiomis pašalinėmis temomis ir atkakliai vengė patenkinti Džepo smalsumą.

Naujiena, be abejo, aktorių nuliūdino. Jis buvo išbalęs ir apniukęs.

– Dieve, mano, misteri Puaro, – pasisveikinęs tarė jis, – tai baisu. Aš sukrėstas iki širdies gelmių ir, nepaisant to, negaliu pasakyti, kad būčiau nustebintas. Širdies gilumoje visuomet įtariau, kad kažkas panašaus gali atsitikti. Jūs tikriausiai atsimenate, kad vakar apie tai kalbėjom.

– *Mais oui, mais oui**, – patikino Puaro. – Aš kuo puikiausiai atsimenu, ką sakėte vakar vakare. Leiskite jums pristatyti inspektorių Džepą, kuriam pavesta tirti šią bylą.

Brajenas Martinas priekaištaudamas pažvelgė į Puaro.

– Aš nemaniau, kad čia bus ir inspektorius, – burbtelėjo jis. – Galėjote įspėti.

Jis šaltai linktelėjo inspektoriui, atsisėdo ir įsižeidęs suspaudė lūpas.

– Nesuprantu, kodėl mane pakvietėte? Su šia byla neturiu nieko bendra.

* Taip, taip (pranc.).

– Manau, turite, – švelniai tarė Puaro. – Nors ir menkas noras, bet privalote padėti tyrimui. Juk įvykdyta žmogžudystė.

– Taip, taip. Aš filmavausi su Džeine kine. Gerai ją pažįstu. Velniai rautų, aš juk draugavau su ja!

– Ir vis dėlto, vos išgirdęs, kad lordas Edžveras nužudytas, bemat padarėte išvadą, kad žudikė – ji, – griežčiau tarė Puaro.

Aktorius virptelėjo ir, išsproginęs akis, pažvelgė į Puaro.

– Jūs norite pasakyti, kad... jūs norite pasakyti, kad aš klystu? Kad ne ji nužudė?

– Ne, ne, misteri Martinai, – įsiterpė Džepas. – Iš tikrųjų tai jos darbas.

Martinas atsilošė.

– O aš jau pamaniau apkalbėjęs nekaltą žmogų, – burbtelėjo.

– Jūsų draugystė su ledi Edžver neturi trukdyti tyrimui, – ryžtingai tarė Puaro.

– Taip, žinoma, bet...

– Mano drauge, juk nenorite ginti moters, kuri yra žudikė? Žmogžudystė pats niekšiškiausias nusikaltimas.

Aktorius atsiduso.

– Jūs nesuprantate. Džeinė – ne eilinė nusikaltėlė. Ji...ji neskiria, kas gera, o kas bloga. Ji nekalta, kad tokia užgimė, garbės žodis.

– Tai spręs prisiekusiųjų teismas, – įsiterpė inspektorius.

– Nesijaudinkite, – ramino Puaro. – Nemanykite, kad statote ją į pavojų. Kaltinimas jai pateiktas ir be jūsų. Bet privalote papasakoti mums viską, ką žinote. Tai jūsų pareiga visuomenei, mano drauge.

Brajenas Martinas atsiduso:

– Turbūt tiesą sakote. O ką papasakoti?

Puaro pažvelgė į Džepą.

– Jūs girdėjote ledi Edžver, arba galbūt geriau ją vadinti mis Vilkinson, grasinant susidorosiančią su savo vyru? – inspektorius uždavė primąjį klausimą.

– Taip, ir ne vieną kartą.

– Ką būtent ji sakė?

– Ji sakė, kad jeigu jis neduosiąs jai laisvės, tai jį pribaigsianti.

– Ar apie tai rimtai kalbėdavo?

– Manau, taip, ji nejuokaudavo. Vieną kartą pareiškė: sėsiu į taksi, nuvažiuosiu ir nužudysiu. Juk ir jūs tai girdėjote, misteri Puaro? – aktorius kreipėsi į mano draugą.

Puaro linktelėjo. Džepas tęsė apklausą:

– Misteri Martinai, mes žinome, kad mis Vilkinson reikalavo skyrybų, norėdama ištekėti už kito. Ar žinote, kas jis?

– Žinau.

– Kas?

– Hercogas Mertonas.

– Hercogas Mertonas! – inspektorius nustebęs švilptelėjo. – Aukštai skraido mūsų ledi, a? Kalba, jis vienas turtingiausių Anglijos žmonių.

Brajenas, visiškai nuliūdęs, linktelėjo.

Aš niekaip nesuprantu Puaro pozicijos. Mano draugas, sunėręs rankų pirštus, sėdėjo atsišliejęs i krėslo atkaltę ir ritmingai lingavo galva kaip žmogus, jaučiąs pasitenkinimą, klausydamas mėgiamos plokštelės.

– Argi vyras nesutiko skirtis?

– Ne, jis kategoriškai atsisakė.

– Gerai žinote?

– Taip.

– O dabar, – tarė Puaro, netikėtai įsiterpdamas į pokalbį, – paklausykite, Džepai, kokį vaidmenį šioje byloje vaidinau aš. Ledi Edžver paprašė manęs susitikti su jos vyru ir jį įtikinti, kad sutiktų išsituokti.

Brajenas Martinas papurtė galvą.

– Beprasmiška, – nedvejodamas pareiškė jis. – Edžveras niekada nebūtų sutikęs.

– Taip manote? – draugiškai žvelgdamas į jį, paklausė Puaro.

– Taip. Džeinė šitą puikiausiai žinojo ir tikėjo, kad jūs galėsite išpildyti jos prašymą. Ji jau seniai neteko vilties.

Lordas Edžveras tiesiog pamišęs nuo idėjos žūt būt išsaugoti santuoką.

Puaro nusišypsojo, ir jo akys staiga tapo nepaprastai žalios.

– Klystate, mano drauge, – švelniai papriekaištavo jis. – Vakar aš kalbėjausi su lordu Edžveru. Jis sutiko skirtis.

Aš nė kiek neabejojau – ši žinia tiesiog pritrenkė Brajeną Martiną. Jo akys išsprogo.

– Jūs... jūs vakar su juo matėtės? – sušvebleno jis.

– Dvyliktą valandą penkiolika minučių, – pranešė punktualusis Puaro.

– Ir jis sutiko skirtis?

– Taip, jis sutiko skirtis.

– Jūs tuoj pat turėjote apie tai pranešti Džeinei, – papriekaištavo aktorius.

– Aš taip ir padariau, misteri Martinai.

– Padarėte? – vienu balsu sušuko Martinas ir Džepas. Puaro nusišypsojo.

– Po to žmogžudystės motyvas beveik atpuola, ar ne? – negarsiai tarė jis. – O dabar, misteri Martinai, noriu atkreipti jūsų dėmesį štai į ką.

Jis parodė aktoriui žinutę laikraštyje. Brajenas abejingai perbėgo ją akimis.

– Norite pasakyti, kad tai alibi? – paklausė. – Reikia manyti, lordą Edžverą nušovė vakar vakare?

– Jo nenušovė, o nudūrė, – pataisė Puaro.

– Ko gero, tai ne alibi, – Martinas padėjo laikraštį. – Džeinės nebuvo toje vakarienėje.

– Iš kur žinote?

– Man kažkas sakė, kad ji persigalvojusi ir sakiusi neisianti. Kas sakė? Nepamenu.

– Gaila, – mįslingai tarė Puaro.

Džepas susidomėjęs pažvelgė į jį:

– Niekaip jūsų nesuprantu, mesjė. Dabar jūs tarsi norite, kad šita moteris pasirodytų esanti nekalta.

– Ne, ne, mano drauge. Paprasčiausiai aš niekuo aklai netikiu. Bet atvirai kalbant ši byla ne tokia, kaip jūs bandote ją pateikti. Faktai nesiderina su sveiku protu.

– Ką reiškia – nesiderina su sveiku protu? Su mano sveiku protu viskas kuo puikiausiai derinasi.

Aš mačiau – mano draugas tuoj tuoj tarstelės vieną kitą pajuokiantį žodelį. Bet Puaro susitvardė.

– Jauna moteris geidė atsikratyti savo vyru. Dėl šito nesiginčiju. Ji ir man gana atvirai apie tai sakė. Eh bien, kaip ji sprendžia šią problemą? Keletą kartų aiškiai ir garsiai liudininkams girdint pakartoja, kad nori jį nužudyti. Paskui vakare atvažiuoja į vyro namus, pasisako savo pavardę, nuduria ir kuo ramiausiai išvažiuoja. Kaip tai pavadinti, mano drauge? Ar visame šitame yra bent lašelis sveiko proto?

– Žinoma, jos elgesys gana keistas.

– Keistas? Juk tai tiesiog beprotybė!

– Ką gi, – tarė inspektorius ir atsistojo. – Jei nusikaltėlis pameta galvą, policijai tik į naudą. O dabar aš turiu grįžti į „Savoją“.

– Ar galiu važiuoti su jumis? – paklausė Puaro.

Džepas neprieštaravo, ir mes išvykome į viešbutį. Brajenas Martinas su mumis skyrėsi nenoriai. Regis, jis stipriai nervinosi. Aktorius primygtinai meldė painformuoti apie tai, kaip toliau vystysis įvykiai.

– Nervuotas tipas, – pasakė Džepas, kai Martinas išėjo.

Puaro pritarė.

„Savojoje“ mus pasitiko džentelmenas, kurio jau išvaizda bylojo – advokatas. Jis atvažiavo šiek tiek pirma mūsų. Visi keturi patraukėme į Džeinės numerį.

– Kas naujesnio? – inspektorius lakoniškai paklausė vieno policininko.

– Ji norėjo paskambinti telefonu.

– Kur? – nekantravo Džepas.

– Į Džeizo laidojimo kontorą.

Džepas tyliai nusikeikė. Mes įėjome į numerį.

Našlė staipėsi priešais veidrodį ir matavosi skrybėlaites. Dabar ji buvo užsidėjusi juodai baltą, kiaurai persišviečiančią kaip voratinklis. Aktorė pasveikino mus akinančia šypsena.

– Oi, misteri Puaro, kaip gerai, kad atėjote. Ir jūs, misteri Moksonai, – kreipėsi į advokatą. – O dabar, misteri Moksonai, patogiau įsitaisykite šalia manęs ir pasakinėkite, į kokius klausimus atsakyti, o į kokius – ne. Rodosi, šis žmogus mano, kad aš šįryt nužudžiusi lordą Edžverą.

– Vakar vakare, madam, – pataisė Džepas.

– Jūs gi sakėte – devintą valandą.

– Aš sakiau – devintą valandą vakaro.

– Svarbiausia – devintą valandą. Man tas pats – rytą ar vakare.

– Dabar devinta ryto, – griežtai pridūrė inspektorius.

– Dieve mano, – Džeinės akys išsiplėtė, – aš jau seniai nebuvau taip anksti kėlusis. Vadinasi, jūs atėjote auštant?

– Palaukite, inspektoriau, – niūriai tarė advokatas Moksonas. – Kada atsitiko tas... e... baisus... Tragiškas įvykis?

– Vakar vakare, maždaug devintą valandą, sere.

– Jeigu taip, tai viskas gerai, – įsiterpė Džeinė. – Tuo laiku aš vakarieniavau pas... Oi! – staiga susigriebė ji. – Turbūt be reikalo prasitariau!

Ir aktorė droviai pažvelgė į advokatą.

– Jeigu devintą valandą vakaro jūs ...e... dalyvavote pobūvyje, ledi Edžver, tai aš e... nematau nė mažiausios priežasties šį faktą slėpti nuo inspektoriaus.

– Teisingai, – tarė Džepas. – Aš juk ir klausiau, ką veikėte vakar vakare?

– Ne. Jūs pasakėte – dešimtą valandą ir dar kažką. Ir apskritai jūs mane nepaprastai išgąsdinote. Aš bematant apalpau, misteri Moksonai.

– Ką galite pasakyti apie tą vakarienę, ledi Edžver?

– Ją surengė seras Montegjus Komeras Čizvike.

– Kelintą valandą išvykote?

– Vakarienė buvo paskirta aštuonios trisdešimt.

– Kelintą valandą išvykote iš viešbučio?

– Apie aštuntą. Aš dar trumpam užsukau į „Pikadilio“ viešbutį atsisveikinti su savo bičiule misis Van Diusen. Ji išvyko į Valstijas. Į Čizviką pribuvau be penkiolikos devintą.

– O kelintą iš ten išvažiavote?

– Maždaug pusę dvylikos.

– Ir grįžote čionai?

– Taip.

– Taksi?

– Ne. Savo automobiliu. Aš jį nuomoju iš „Deimlero“ kompanijos.

– Ar per vakarienę nebuvote kur nors išėjusi?

– E... aš...

– Vadinasi, kažkuriam laikui buvote pasitraukusi nuo stalo? – dabar inspektorius priminė skaliką, užtikusį grobį.

– Nežinau, ką jūs turite omenyje. Mane pakvietė prie telefono.

– Kas?

– Tikriausiai kažkas pajuokavo. Paklausė: „Ar čia ledi Edžver?“ Aš atsakiau: „Taip, tai aš“. Kitame laido gale susijuokė ir padėjo ragelį.

– Ar telefonu kalbėjotės iš sero Montegjaus namų?

Aktorės akys nustebusios išsiplėtė:

– Žinoma.

– Kiek laiko užtruko pokalbis?

– Gal pusantros minutės.

Džepo nuotaika krito.

Aš buvau absoliučiai įsitikinęs, kad jis nepatikėjo nė vienu mis Vilkinson žodžiu, bet inspektorius kol kas negalėjo paneigti jos pasakojimo.

Šaltai padėkojęs Džeinei, inspektorius išėjo. Mes irgi rengėmės keliauti, bet mis Vilkinson kreipėsi į Puaro:

– Misteri Puaro, ar galite padaryti man vieną paslaugą?

– Žinoma, madam.

– Mano vardu pasiųskite telegramą hercogui Mertonui. Dabar jis Paryžiuje, „Krilono“ viešbutyje. Tegu sužino,

kas įvyko. Nenorėčiau pati telegrafuoti. Tikriausiai kokią savaitę ar net dvi turėsiu vaidinti sielvartaujančios našlės vaidmenį.

– Nėra jokio reikalo siųsti telegramos, – mandagiai tarė mano draugas. – Juk apie šį įvykį praneš laikraščiai.

– Taip, jūsų galva dirba nepriekaištingai! Iš tikrųjų, praneš. Tai ko telegrafuoti? Jaučiu, kad dabar, kai viskas taip gerai susiklostė, man dera elgtis kaip lordo žmonai ir vaizduoti kilnią našlę. Nusiųsiu orchidėjų vainiką. Tai tikriausiai pačios brangiausios gėlės. Kažin ar turėčiau dalyvauti laidotuvėse, kaip manote?

– Manau, pirmiausia jums teks duoti parodymus.

– Taip, tiesa – teks, – ji trumpam susimąstė. – Man labai nepatinka tas Skotlend Jardo inspektorius. Mirtinai įbaidė. Misteri Puaro, ar girdite?

– Aš klausau.

– O vis dėlto gerai, kad apsigalvojau ir nuėjau pas serą Montegjų.

Puaro jau žengė prie durų. Išgirdęs tuos žodžius, staiga atsisuko.

– Ką jūs pasakėte, madam? Apsigalvojote?

– Taip. Buvau nutarusi niekur neiti, nes vakar po pietų baisiai suskaudo galva.

Puaro nurijo seiles.

– Jūs... jūs kam nors apie tai sakėte? – paklausė neskubėdamas, aiškiai, tarsi su didžiausiu vargu tardamas kiekvieną žodį.

– Žinoma. Mes gėrėme arbatą. Žmonių buvo gana daug. Visi kvietė dar išgerti kokteilio, bet aš pasakiau „ne“. Ir paaiškinau: skauda galva, todėl keliauju namo ir vakarieniauti į Čizviką taip pat nevažiuosiu.

– O kodėl vėliau persigalvojote?

– Per Elisę. Ji ėmė priekaištauti, įtikinėti – jokiu būdu neatsisakykite! Seras Montegjus, girdi, turįs plačių ryšių, be to, jis – jautrus žmogus, dar įsižeis. Kas man? Tegu įsižeidžia! Kai tik ištekėsiu už Mertono, su viskuo bus baigta. Bet Elisė

tokia baikštuolė. Ji mano, kad nedera sakyti „op“, neperšokus griovio, ir panašiai. Ir tikriausiai ji teisi. Tai va, jos įkalbėta, aš ir nuvažiavau į tą vakarėlį.

– Ir dabar turite būti dėkinga Elisei, – rimtai tarė Puaro.

– Turbūt. Inspektorius nusivylė, ar ne?

Ji nusijuokė. Puaro po senovei buvo rimtas.

– Ir vis dėlto, – tyliai tarė, – tai verčia pamąstyti. Taip, rimtai pamąstyti.

– Elise, – pašaukė Džeinė.

Iš kito kambario įėjo tarnaitė.

– Misteris Puaro sako – tai be galo laimingas atsitiktinumas, kad jūs privertėte mane vakar važiuoti į tą vakarėlį.

Elisė akies krašteliu žvilgtelėjo į mano draugą.

– Negerai pažadėti ir neištesėti, miledi, – niūriai tarė ji. – O jūs labai mėgstate taip elgtis. Žmonės dažnai šito neatleidžia ir vėliau iškrečia visokių šunybių.

Džeinė vėl paėmė skrybėlę, kurią matavosi, kai mes įėjome, ir užsidėjo.

– Neapkenčiu juodos spalvos. Niekada nenešioju nieko juodo. Bet kaip pavyzdinga našlė, – niūriai tarė ji, – aš privalau dabar rengtis juodai. Šitos skrybėlės tiesiog baisios! Elise, paskambink į kitą parduotuvę. Aš turiu atrodyti taip, kad į mane būtų malonu žiūrėti.

Mudu su Puaro tyliai išėjome.

SEPTINTAS SKYRIUS

SEKRETORĖ

Džepo nebesutikome. Maždaug po valandos jis vėl pasirodė mūsų namuose. Nusviedęs ant stalo skrybėlę, inspektorius nusikeikė.

– Ką nors nauja sužinojote? – lyg niekur nieko paklausė Puaro.

Džepas nenoriai linktelėjo.

– Vakarienėje dalyvavo keturiolika žmonių ir visi ją puikiai atsimena. Tą nusikaltimą ji įvykdė tik su sąlyga, jei jie visi meluoja, – niūriai pareiškė jis. – Neslėpsiu nuo jūsų, misteri Puaro, aš tikėjausi, kad alibi ji bus iš anksto pasirūpinusi. Ledi Edžver – vienintelis žmogus, turėjęs priežastį nužudyti lordą. Daugiau niekas nebuvo suinteresuotas lordo Edžvero mirtimi.

– Nepasakyčiau. *Mais continnez**.

– Taigi, aš nuo pat pradžių spėjau, kad alibi bus sufabrikuotas. Jūs gi pažįstate tuos aktorius: visi išsijuosę teigs vieną ir tą patį, kad tik pridengtų drauguže. Bet toje vakarienėje dalyvavo ne aktoriai: vien garsūs šulai, nė vienas artimai jos nepažįstąs. Tarpusavy jie irgi beveik svetimi. Svečiai davė parodymus nepriklausomai vienas nuo kito, todėl rei-

* Tačiau tęskite. (pranc.).

kia tikėti. Aš maniau, kad ji iš to vakarėlio bus išėjusi bent kokiam pusvalandžiui. O ne, ji iš užstalės tepakilo tik pakviesta prie telefono. Be to, ėjo kartu su tarnu. Jos pasakojimą absoliučiai visi patvirtino. Tarnas girdėjo ją atsakant: „Taip, tai aš, ledi Edžver“. Po to jos pašnekovas pakabino ragelį. Įdomus atsitikimas, nors su žmogžudyste neturi jokio ryšio.

– Gal ir neturi, bet vis tiek įdomu. O kas su ja kalbėjosi – vyras ar moteris.

– Man atrodo, ji sakė – moteris.

– Keistas atsitikimas, – susimąstė Puaro.

– Nesukite dėl to galvos. Pereikime prie svarbiausios dalies, – nekantraudamas tarė Džepas. – Vakarienė vyko taip, kaip mums ir pasakojo ledi Edžver. Ji atvažiavo be ketvirčio devintą, o į viešbutį grįžo vienuolika keturiasdešimt penkios. Aš kalbėjausi su jos vairuotoju. Jis dirba „Daimero“ kompanijoje, iš kurios ji išsinuomavo automobilį. „Savojos“ personalas matė ją sugrįžusią ir patvirtino, kad tai buvę be ketvirčio dvyliktą.

– Eh bien, tai labai įtikinama.

– Tai kaip suprasti lordo Edžvero namuose buvusių žmonių teigimą? Ją matė ne tik tarnas, bet ir sekretorė. Abu prisiekė visais šventaisiais, kad dešimtą valandą vakaro buvo atėjusi ledi Edžver!

– Ar tas tarnas seniai dirba pas lordą Edžverą?

– Šešis mėnesius. Tarp kitko, labai gražus vaikinas.

– Taip, iš tikrųjų. Eh bien, mano drauge, jeigu jis tenai dirba tik pusmetį, tai negalėjo pažinti ledi Edžver, nes ji su vyru jau seniai nebegyvena.

– Bet ledi Edžver nuotraukas jis matė laikraščiuose. O sekretorė puikiai ją pažįsta. Ji pas lordą Edžverą dirba jau penkeri ar šešeri metai ir dievagojasi, kad tai buvusi ledi Edžver.

– Aš noriu pasikalbėti su ta sekretore, – pareiškė Puaro.

– Tai eikite su manimi.

– Ačiū, mon ami, su didžiausiu malonumu. Tikiuosi, Hastingsą irgi kviečiate?

Džepas nusijuokė.

– O kaip kitaip? Juk kur šeimininkas, ten ir jo šuo, – pajuokavo jis toli gražu ne taip jau vykusiai.

– Šis nusikaltimas man primena Elizabetos Kaning bylą, – tarė inspektorius. – Atsimenate, mažiausiai pora dešimčių liudytojų pareiškė matę tą čigonę, Merę Skvaiz, viename Anglijos pakraštyje ir tiek pat tikino ją regėję visai kitame pašalyje. O juk visi liudytojai buvo gana gerbiami žmonės. Negana to, šitos čigonės veidas buvo toks atgrasus, kad apsirikti tiesiog nebuvo įmanoma. Ta paslaptis taip ir liko neįminta. Šiuo atveju viskas be galo panašu: ir viena, ir kita liudytojų grupė pasirengusi prisiekti, mačiusi ledi Edžver dviejose skirtingose vietose vienu metu. Kurie iš jų sako teisybę?

– Mes šitą netrukus sužinosime.

– O kas paveldi lordo Edžvero titulą? – paklausiau aš.

– Brolėnas, kapitonas Ronaldas Maršas. Pasakyčiau, niekam tikęs žmogus.

– Ką sako daktaras dėl mirties laiko? – pasidomėjo mano draugas.

– Norėdami žinoti absoliučiai tikslų atsakymą turime palaukti skrodimo rezultatų – pamatysim, kiek jau buvo suvirškinta vakarienė lordo Edžvero skrandyje. – Aš labai nustebau, išgirdęs tokį Džepo išsireiškimą. – Mirtis ištiko maždaug dešimtą valandą vakaro. Truputį po devynių jis baigė vakarieniauti, ir tarnas atnešė į biblioteką viskio su sodos vandeniu. Vienuoliktą valandą tarnui ruošiantis miegoti, bibliotekoje šviesa nebedegė. Matyt, tada lordas Edžveras jau buvo miręs. Juk nebūtų sėdėjęs tamsoje.

Puaro susimąstęs linktelėjo. Po kelių minučių mes privažiavome prie namo. Vakarinės užuolaidos buvo užtrauktos.

Duris atidarė tas pats gražuolis tarnas. Inspektorius įėjo pirmas, mudu su Puaro iš paskos. Lauko durų atsidarė kairioji pusė, todėl tarnas stovėjo prie kairiosios sienos. Puaro ėjo dešinėje nuo manęs, o kadangi mano draugas buvo žemesnio ūgio, tai tarnas jį pastebėjo tiktai tada, kai mes įėjome į prieškambarį. Būdamas arčiausiai to gražuolio, nugirdau

jį garsiai atsidūstant. Pastebėjau, tarnas su baime žvelgė į mano draugą. Nutariau įsidėmėti šį faktą.

Džepas pasuko į valgomąjį, kuris buvo dešinėje nuo mūsų, ir pasišaukė tarną.

– Taigi, Altonai, aš noriu, kad dar kartą viską papasakotum. Toji ledi atėjo dešimtą valandą vakaro?

– Taip, sere.

– Kaip ją atpažinai?

– Ji pasisakė savo pavardę, sere, be to, aš buvau matęs jos fotografijas laikraščiuose. Ir teatre ją mačiau.

Puaro linktelėjo.

– Kaip ji buvo apsirengusi?

– Juoda suknele, sere, o ant galvos – maža juoda skrybėlaitė. Ant kaklo – perlamutriniai karoliai. Su pilkomis pirštinaitėmis.

Mano draugas įsmeigė į inspektorių klausiamą žvilgsnį.

– Čizviko pobūvyje Džeinė Vilkinson dėvėjo vakarinę suknelę ir šermuonėlių peleriną, – tarė Džepas.

Tarnas pasakojo toliau. Pakartojo lygiai tą patį, ką mudu jau buvome girdėję iš inspektoriaus.

– Ar vakar vakare dar kas nors buvo atėjęs pas jūsų šeimininką? – paklausė Puaro.

– Ne, sere.

– Kaip uždaromos lauko durys?

– Automatiška spyna, sere. Prieš eidamas miegoti, dar užšaunu skląsčius. Bet vakar vakare mis Džeraldina ėjo į operą ir skląsčių aš neužšoviau.

– O kaip buvo uždarytos rytą?

– Skląsčiai buvo užkišti, sere. Mis Džeraldina grįžusi juos užšovė.

– Ar galite pasakyti, kada ji grįžo?

– Manau, maždaug be ketvirčio dvyliktą, sere.

– Vadinasi, iki to laiko lauko durų nebuvo galima atidaryti be rakto? O iš vidaus jas buvo galima atidaryti paprasčiausiai patraukus spynos svirtelę?

– Taip, sere.

– Kiek yra raktų?

– Vieną turėjo lordas Edžveras, sere, o kitas guli prieškambario stalo stalčiuje. Vakar vakare jį paėmė mis Džeraldina. Ar yra daugiau raktų, nežinau.

– Ir niekas kitas raktų neturi?

– Ne, sere. Mis Kerola, sekretorė, vėliau grįžusi, visuomet skambina.

Puaro daugiau klausimų tarnui neturėjo. Patraukėme ieškoti sekretorės.

Mis Kerolą radome prie didelio rašomojo stalo. Ji kažką susikaupusi rašė. Tai buvo simpatinga kokių keturiasdešimties metų moteris: plaukuose jau šen bei ten matėsi žilų gijų; pro stiklus į mus žvelgė protingos mėlynos akys. Jau vien iš jos išvaizdos buvo galima spręsti – tai gana kvalifikuota darbuotoja. Mis Kerolai prabilus, iš karto atpažinau tą balsą: tai ji tarėsi su manimi apie Puaro susitikimą su lordu Edžveru.

– O! Misteris Puaro, – tarė ji, Džepui pristačius mano draugą. – Vadinasi, tai jūs vakar rytą buvote atėjęs pas lordą Edžverą?

– Taip, madmuazele.

Mis Kerola, be abejo, buvo kruopštumo ir tvarkingumo įsikūnijimas, ir man pasirodė, kad mano draugui ji padarė gana malonų įspūdį.

– Inspektoriau Džepai, – paklausė ji, – kuo dar galiu jums padėti?

– Noriu paklausti, ar jūs esate absoliučiai įsitikinusi, kad vakar vakare čia buvo atėjusi ledi Edžver?

– Šito jau klausiate trečią kartą. Žinoma, esu įsitikinusi. Juk aš ją mačiau savo akimis.

– Kur ją matėte, madmuazele?

– Prieškambaryje. Ji trumpai pasikalbėjo su tarnu ir pasuko į biblioteką.

– O kur jūs tuo metu buvote?

– Antrojo aukšto aikštelėje. Aš žiūrėjau iš viršaus.

– Gal apsirikote?

– Tai jau ne. Kuo puikiausiai mačiau jos veidą.

– O gal tai buvo kitas veidas, tik panašus?

– Žinoma, ne. Džeinės Vilkinson saviti veido bruožai. Tai buvo ji. Džepas žvilgtelėjo į Puaro tarsi sakydamas: štai, matote.

– Ar lordas Edžveras turėjo priešų? – nelauktai paklausė mano draugas.

– Niekų kalba! – atšovė mis Kerola.

– Kaip tai suprasti – niekų kalba, madmuazele?

– Priešai! Mūsų laikais žmonės neturi priešų. Tuo labiau anglai.

– Ir vis dėlto lordas Edžveras nužudytas. – Tai padarė jo žmona, – pareiškė sekretorė. – Vadinasi, žmona – ne priešas?

– Tai, kas įvyko, – ne paprastas atsitikimas. Nieko panašaus niekada nebuvau girdėjusi. Bent jau tarp aukštosios visuomenės žmonių tokių dalykų nepasitaikydavo.

Mis Kerola aiškiai manė, kad žmogžudžiais tampa tik žemutinių luomų girtuokliai.

– Kiek yra raktų nuo lauko durų?

– Du, – negalvodama atsakė sekretorė. – Lordas Edžveras visuomet vieną turėdavo prie savęs. Kitas būdavo prieškambaryje, stalo stalčiuje, ir bet kuris šeimos narys, ketindamas vėliau grįžti, galėdavo jį paimti. Dar buvo ir trečias raktas, bet kapitonas Maršas jį pametė. Ko norėti iš tokio lengvabūdžio!

– Ar kapitonas Maršas dažnai čia lankosi?

– Anksčiau čia nuolat gyveno. Bet prieš trejus metus išsikėlė.

– Kodėl? – paklausė Džepas.

– Nežinau. Tikriausiai nesutarė su dėde.

– Man atrodo, jūs žinote šį tą daugiau, madmuazele, – švelniai tarė Puaro.

Ji žvilgtelėjo į mano draugą.

– Gandų aš nekartoju.

– Ir nereikia. Papasakokite mums, kaip buvo iš tikrųjų. Kiek mes žinome, tarp lordo Edžvero ir jo brolėno buvo rimtų nesutarimų.

– Ne tokie jau rimti. Su lordu Edžveru apskritai buvo sunku sugyventi.

– Net jūs esate tokios nuomonės?

– Kalbu ne apie save. Tarp manęs ir lordo Edžvero niekada nekilo jokių kivirčų. Jis žinojo, kad manimi visuomet galima pasikliauti.

– Bet jeigu kalbėsime apie kapitoną Maršą... – Puaro laikėsi savo, kantriai skatindamas pašnekovę kalbėti rūpima tema.

Mis Kerola gūžtelėjo pečiais.

– Jis švaistė pinigus. Įlindo į skolas. Paskui buvo dar kažkokie nemalonumai, gerai nežinau kokie. Jie susikivirčijo. Lordas Edžveras parodė jam duris. Štai ir viskas.

Sekretorė sučiaupė lūpas, matyt, nepageidaudama daugiau kalbėti.

Kambarys, kuriame mes šnekėjome, buvo antrame aukšte. Kai išėjome, Puaro paėmė mane už parankės.

– Luktelkite, Hastingsai. Prašyčiau pastovėti štai čia. Aš su Džepu lipsiu žemyn. Žiūrėkite į mus, einančius į biblioteką, o paskui ateikite.

Aš jau seniai lioviausi uždavinėti Puaro klausimus, kurie prasideda žodeliu „kodėl?“, ir gyvenau laikydamasis kareiviško principo: „Klausimų neuždavinėk, bet kariauk, o jeigu reikia – mirk“. Laimei, mirti iš manęs dar nereikalavo. Matyt, mano draugas įtarė, kad jį seka, ir nutarė patikrinti, ar išties taip yra .

Aš užėmiau stebėjimo punktą. Puaro ir Džepas nulipo laiptais – išnyko iš mano akiračio. Paskui jiedu vėl pasirodė. Aš sekiau, kol jie, pamažu žengdami, dingo bibliotekoje. Palaukiau porą minučių, vis dar vildamasis, kad iš kokios pakampės išlįs tarnas, bet kadangi joks žmogus taip ir nepasirodė, nulipau laiptais ir nuėjau pas savo draugus.

Suprantama, lordo Edžvero kūnas jau buvo išneštas. Naktinės užuolaidos užtrauktos, bibliotekoje degė šviesa. Puaro ir Džepas stovėjo kambario viduryje ir žvalgėsi.

– Nieko ypatinga, – pareiškė inspektorius.

– Taigi! Nei cigaretės pelenų, nei batų pėdsakų, nei moteriškos pirštinės, nei kvepalų kvapo – nieko! – nusišypsojo Puaro. – Detektyviniuose romanuose kaip tik viskas atvirkščiai.

– Ir policininkai tose knygelėse visuomet vaizduojami akli kaip šikšnosparniai, – išsiviepęs pridūrė Džepas.

– Kartą aš užtikau įkaltį, – svajingai tarė Puaro. – Bet kadangi buvo ne keturių centimetrų, o keturių pėdų ilgumo, tai niekas nekreipė į jį dėmesio.

Prisiminiau tą atsitikimą ir susijuokiau. Paskui informavau savo draugą apie užduoties įvykdymą:

– Viskas gerai, Puaro. Aš stebėjau labai atidžiai: jūsų niekas nesekė.

– Tai bent akys! – gana ironiškai burbtelėjo Puaro. – Sakykite, mano drauge, ar mano dantyse pastebėjote rožę?

– Rožę jūsų dantyse? – paklausiau be galo nustebęs. Džepas atsigręžė.

– Jūs nuvarysite mane į kapus, misteri Puaro, – pro juoką vos ne vos išspaudė inspektorius. – Rožė! Ką dar sugalvosite?

– Aš įsivaizdavau esąs Karmen, – lyg niekur nieko paaiškino Puaro.

Pamaniau – kažkuris iš mūsų jau išprotėjo.

– Tai nematėte rožės, Hastingsai? – vėl paklausė mano draugas.

– Ne, – atsakiau ir išsižiojęs spoksojau į jį. – Juk aš nemačiau net jūsų veido!

– Tiek to, nesvarbu, – papurtė jis galvą.

Ką Puaro sumanė? Iš manęs pasišaipyti?

– Ką gi, man atrodo, daugiau mums nėra čia kas veikti, – pareiškė Džepas. – Norėčiau dar kartą pasikalbėti su lordo Edžvero dukra. Rytą ji buvo pernelyg susijaudinusi, ir aš nesugebėjau nieko išpešti.

Jis paskambino. Atėjo tarnas.

– Paklausk mis Marš, ar aš galiu su ja truputį pasikalbėti?

Tarnas išėjo. Po kelių minučių į biblioteką įėjo mis Kerola.

– Džeraldina miega, – paaiškino ji. – Vargšelė baisiame šoke. Jums išėjus, aš daviau migdomųjų, ir mergaitė užmigo. Bet tikriausiai po valandos kitos galėsite su ja pasikalbėti.

Džepas norom nenorom turėjo sutikti.

– Tačiau galiu garantuoti – ji nepasakys jums nieko tokio, ko negalėtumėte sužinoti iš manęs, – griežtai tarė sekretorė.

– Kokios jūs esate nuomonės apie tarną? – paklausė Puaro.

– Man jis nelabai patinka, nors negalėčiau pasakyti kodėl, – atsakė mis Kerola.

Mes priėjome prie lauko durų.

– Madmuazele, vakar vakare jūs antai ten stovėjote, ar ne? – paklausė Puaro, ranka rodydamas laiptus.

– Taip. O kas?

– Ir matėte, kaip ledi Edžver per prieškambarį nuėjo į biblioteką?

– Taip.

– Ar gerai matėte jos veidą?

– Žinoma.

– Bet jūs negalėjote matyti jos veido. Iš tos vietos, kur stovėjote, tegalėjote matyti tik jos pakaušį.

Mis Kerola išraudo. Puaro ją užklupo netikėtai ir ji sutrikusi tarė:

– Bet juk tai vienas ir tas pats! Jos pakaušis, jos balsas, jos eisena! Man nekyla net menkiausia abejonė! Sakau jums – tai buvo Džeinė Vilkinson. Aš žinau. Tokių šlykščių moterų paieškoti reikia!

Ir apsisukusi greitai nubėgo laiptais.

AŠTUNTAS SKYRIUS

VERSIJOS

Džepas išėjo. Mudu su Puaro pasukome į Ridžento parką ir atsisėdome ant laisvo suoliuko.

– Pagaliau supratau, kodėl jūs paklausėte apie rožę, – susivokiau aš. – O juk pirma man dingtelėjo – jūs išėjote iš proto!

Puaro nė nešyptelėjo.

– Hastingsai, ar pastebėjote, kokia pavojinga liudininkė toji sekretorė? Pavojinga todėl, kad kalba nepagalvodama. Ji nedvejodama pareiškė mačiusi tos moters veidą. O pagalvojusi prisipažino, kad tai neįmanoma. Kai žmogus išeina iš bibliotekos – taip, bet ne tada, kai jis eina į biblioteką. Todėl ir padariau tą mažytį eksperimentą. Pasirodo, buvau teisus. Kai pagavau mis Kerolą meluojant, ji bemat ėmė kalbėti kitaip.

– Bet savo nuomonės nepakeitė, – tariau aš. – Galų gale ji teisi – juk ir iš balso bei eigasties galima neklystant nustatyti, kas per žmogus.

– Nieko panašaus.

– Puaro, aš maniau, kad ir balsas, ir eisena yra gana charakteringi žmogaus bruožai.

– Sutinku, vadinasi, tai lengviausiai galima nukopijuoti.

– Jūs manote...

– Nagi prisiminkite tą vakarą, prieš porą dienų, kai mudu sėdėjome teatro parteryje ir mėgavomės parodijomis...

– Karlotos Adams? Taip, bet juk ji – genijus.

– Kopijuoti kokią nors žinomą asmenybę ne taip jau sunku. Nors aš sutinku – Karlota Adams iš tikrųjų turi nepaprastą Dievo dovaną. Tikiu, mergina gali persikūnyti ir tapti neatpažįstama ne tik scenoje. Net per nedidelį atstumą sunku bus ją atpažinti.

Man dingtelėjo baisi mintis.

– Puaro! – sušukau. – Galbūt jūs manote... ne, tai neįmanoma!

– Viskas priklauso nuo to, kaip į tai pažvelgsime, Hastingsai. Kol kas negalime atmesti jokios versijos.

– Bet kodėl Karlotai Adams būtų prireikę žudyti lordą Edžverą? Jo net nepažino!

– Iš kur žinote, kad nepažino? Neteigite to, kuo nesate įsitikinęs, Hastingsai. Gal tarp jų buvo kokie ryšiai, apie kuriuos mes nežinome. Tiesą sakant, aš labiau būčiau linkęs prie kitos versijos.

– Jau kažką sugalvojote?

– Taip. Iš karto aš pagalvojau, kad Karlota Adams gali būti susijusi su šia byla.

– Bet Puaro...

– Palaukite, Hastingsai. Leiskite priminti keletą faktų. Ledi Edžver visai nesigėdydama viešai aptarinėjo santykius su savo vyru ir net pareiškė, kad galėtų jį nužudyti. Tai girdėjome ne tiktai mudu. Tai girdėjo padavėjas, tarnaitė, ir turbūt ne vieną kartą, tai girdėjo Brajenas Martinas ir, aš manau, taip pat ir Karlota Adams. Be to, apie tuos grasinimus jie galėjo papasakoti ir kitiems žmonėms. Tą patį vakarą visi aptarinėjo puikiai mis Adams suvaidintą Džeinės Vilkinson parodiją. Kas turėjo priežastį nužudyti lordą Edžverą? Jo žmona. Dabar tarkim, kad dar kažkas kėsinosi nužudyti lordą Edžverą. Jeigu taip, tai Džeinė žudikui tapo atpirkimo ožiu. Jai galėjo suversti visus įtarimus. Tą dieną, kai ji viešai pareiškė,

kad jai skaudanti galva ir kad nevažiuosianti vakarieniauti pas Montegjų, žudikas realizavo savo planą.Žinoma, jis nepamiršta – liudytojai turi matyti ledi Edžver įeinančią į savo vyro namus Ridžent Heite. Ką gi, „ją" regi. „Ji" net pasako savo pavardę. Ak, *C'est un pe trop, ca*!* – Tai keltų abejonę net austrei.

Ir dar viena pastaba, nors, sutinku, ne esminė: moteris, kuri vakar vakare įėjo į lordo Edžvero namus, buvo apsirengusi juodai. Džeinė Vilkinson niekada nedėvi juodais drabužiais. Mes girdėjome apie tai ją pačią sakant. Taigi peršasi išvada, kad moteris, kuri atėjo į lordo namus vakar vakare, buvo ne Džeinė Vilkinson: Džeinę Vilkinson ji tiktai imitavo. Tai gal toji apsimetėlė lordą Edžverą ir nužudė?

O jeigu į namus slapta įlindo dar kokia moteris ir žmogžudystė – jos rankų darbas? O jeigu buvo dar viena moteris, tai ar ji atėjo iki paslaptingosios „ledi Edžver" vizito, ar po jo? Jeigu po jo, tai ką toji moteris pasakė lordui Edžverui ir kaip paaiškino savo vizitą? Ji galėjo apgauti tarną, kuris jos beveik nepažįsta, arba sekretorę, jeigu ji buvo tolokai nuo jos, bet ji neturėjo nė mažiausio šanso apgauti patį lordą Edžverą. O gal tuo metu kambaryje jau gulėjo lavonas? Galbūt lordą Edžverą nužudė dar neatėjus tai moteriai, maždaug tarp devintos ir dešimtos valandos vakaro?

– O, Puaro! – sušukau aš. – Man jau svaigsta galva.

– Nuo ko, mano drauge? Mes tik nagrinėjame įvairias versijas. Tai lygiai tas pats, kas drabužių prisimatavimas. „Štai, ar šitas jums tiks?" – „Ne, truputį veržia per pečius" – „O šitas?" – „Taip, šis jau geriau, bet irgi šiek tiek per ankštas." – „O štai šis?" – „O šitas pernelyg laisvas." Ir taip toliau, kol išsirinksime geriausią variantą – tiesą.

– Ką gi jūs įtariate dėl šito keisto nusikaltimo? – paklausiau.

– O, daryti išvadas dar per anksti. Reikia išsiaiškinti, kam naudinga lordo Edžvero mirtis. Žinoma, brolėnas paveldės jo palikimą, bet tai labai jau akivaizdus motyvas. Nepai-

* Tai jau per daug (pranc.).

sant kategoriškų mis Kerolos pareiškimų, kad anglai neturi priešų, vis dėlto reikia pagalvoti apie potencialius lordo Edžvero priešus. Jis man paliko įspūdį žmogaus, kuris gali jų įsigyti gana lengvai.

– Taip, tai tiesa, – sutikau aš.

– Kad ir kas būtų žudikas, tikriausiai jis mano esąs absoliučiai saugus. Atsiminkite, Hastingsai, kas būtų, jeigu Džeinė Vilkinson paskutinę akimirką nebūtų persigalvojusi ir nenuvykusi į tą vakarėlį, – alibi ji neturėtų. Juk ji iš tikrųjų galėjo tūnoti savo numeryje, „Savojos" viešbutyje, bet tai būtų buvę sunku įrodyti. Ją būtų areštavę, teisę – ir tikriausiai pakorę.

Aš sudrebėjau.

– Tik vieno nesuprantu, – tarė Puaro. – Kažkas geidžia, kad ją apkaltintų žmogžudyste. Tai aišku. Bet tada kuo čia dėtas tas telefono skambutis? Kodėl kažkas jai skambino į Čizviką ir įsitikinęs, kad jinai ten, tuoj padėjo ragelį? Regis kažkas norėjo įsitikinti, ar ji tikrai yra pobūvyje pas serą Montegjų prieš tai, kaip... prieš tai, kaip – ką?.. Paskambino pusę dešimtos, matyt, šiek tiek prieš žmogžudystę. Bet pats žudikas paskambinti negalėjo, nes jis suinteresuotas kaip sykis tuo, kad Džeinė Vilkinson nedalyvautų tame vakarėlyje. Vadinasi, skambinęs – jai palankus žmogus? Tai kas jis? Viskas išrodo taip, tarsi skambutis neturi nieko bendra su žmogžudyste.

Man galva jau ėjo ratu.

– O gal iš tiesų tai tik sutapimas? – tariau.

– Ne, ne, pernelyg jau daug tų sutapimų! Prieš pusmetį dingo laiškas. Kodėl? O ir daug kitų faktų lieka be atsakymo. O vis dėlto yra kažkas, kas viską jungia.

Jis atsiduso, o po valandėlės tęsė:

– Ta istorija, kurią mums papasakojo Brajenas Martinas...

– Bet ji tikriausiai su byla nesisieja, Puaro.

– Jūs aklas, Hastingsai. Aklas, savanoriškai nenorintis matyti. Todėl ir nesuvokiate esmės. Argi nepastebite, kaip iš

tų pabirų faktų ima ryškėti tam tikras paveikslas? Jis kol kas dar labai miglotas, bet su laiku viskas paaiškės.

Aš pamaniau, – Puaro didelis optimistas. Buvau įsitikinęs – niekada niekas nepaaiškės. Atvirai šnekant, aš plaukiojau lyg rūke.

– Jūsų samprotavimai neteisingi, – netikėtai pareiškiau aš. – Negaliu patikėti, kad čia įpainiota Karlota Adams. Ji atrodo tokia e... išskirtinai padori mergina.

Ir tuoj prisiminiau savo draugo žodžius apie mis Adams meilę pinigams. O jeigu ta meilė iš tiesų pastūmėjo ją padaryti tai, kuo aš negaliu patikėti? Tą vakarą restorane Puaro, analizuodamas dviejų moterų charakterius, ko gero, pataikė į taikinį: mano draugas numatė, kad Džeinė paklius į bėdą per savo egoistišką būdą, o Karlota išklys iš doros kelio per aistrą pinigams.

– Aš nemanau, kad tai padarė mis Adams, Hastingsai. Ji labai jau šaltakraujiška ir neprarandanti lygsvaros. Galimas daiktas, jai net neužsiminė apie tai, kad rengiamasi žmogžudystei. Karlotą galėjo išnaudoti ir be jos žinios... Bet tada...

Jis nebaigė tos minties ir susiraukė.

– Bet net jeigu ir taip, ji vis tiek tapo bendrininke, – tariau aš. – Šiandien perskaičiusi laikraščiuose apie žmogžudystę, supras, kad...

Gergždantis riksmas išsiveržė iš mano draugo krūtinės.

– Greičiau, Hastingsai! Greičiau! Aš aklas ir kvailas. Taksi! Tuoj pat!

Nustebęs žiūrėjau į jį. Puaro mostagavo rankomis.

– Taksi! Nedelsiant!

Pro šalį kaip tik važiavo laisva mašina. Puaro sustabdė, ir mes įšokome.

– Ar žinote jos adresą?

– Kieno? Karlotos Adams?

– Mais oui, mais oui. Greičiau, Hastingsai, greičiau. Brangi kiekviena minutė. Argi nieko nesuprantate?

– Ne, – atsakiau, – nesuprantu.

Mano draugas tyliai nusikeikė.

– Galbūt telefonų knygoje yra jos adresas. Ne, vargu. Važiuojam į teatrą!

Teatre mums nenorėjo pasakyti, kur mis Adams gyvena, bet Puaro vis dėlto sugebėjo išreikalauti – jos butas buvo netoli Slouno skvero. Pasukome tenai. Puaro virpėjo iš nekantrumo.

– Kad tik nepavėluotume, Hastingsai. Kad tik nepavėluotume.

– Nesuprantu, ko taip skubėti? Ką visa tai reiškia?

– Tai reiškia, kad aš susivokiau pernelyg vėlai. Baisiai vėlai. O juk viskas buvo kaip ant delno. O, *mon Dieu**, kad tik suspėtume!

---

* Dieve mano (pranc.).

DEVINTAS SKYRIUS

ANTROJI MIRTIS

Aš nesuprantu, kas taip paveikė Puaro, bet pernelyg gerai pažinau savo draugą, todėl neabejojau, kad jis ne šiaip sau sunerimo.

Mes atvykome. Puaro atsiskaitė su vairuotoju, iššoko iš taksi ir puolė prie namo. Mis Adams butas buvo antrame aukšte – apie tai bylojo lentelė su jos pavarde, pritvirtinta lentoje prie lauko durų.

Puaro, nelaukdamas lifto, sustojusio kažkur viršutiniame aukšte, ristele pasileido laiptais. Jis paskambino, paskui ėmėm belstis. Po pertraukėlės duris atidarė tvarkingai apsirengusi vidutinio amžiaus moteris į standų mazgą susuktais plaukais. Moters akys buvo raudonos, tarsi ji tik ką būtų verkusi.

– Ar galėtume pamatyti mis Adams? – nekantraudamas paklausė Puaro.

Moteris nustebusi pažvelgė į jį.

– Argi negirdėjote?

– Ką? Ką turėjome girdėti?

Puaro mirtinai išblyško, ir aš supratau: atsitiko tai, ko jis bijojo.

Moteris liūdnai palingavo galva:

– Ji mirė. Mirė miegodama. Baisu.

Puaro atsirėmė į staktą.

– Mes pavėlavome, – suburbėjo.

Jis nepajėgė nuslėpti savo jausmų, ir moteris atidžiai pažvelgė į mano draugą.

– Atleiskite, sere, ar jūs – jos draugas? Nepamenu, kad būtumėte kada užėjęs.

Puaro neatsakė. Paklausė:

– Ar buvo gydytojas? Ką sakė?

– Kad išgėrusi per didelę migdomųjų dozę. Kokia nelaimė! Tokia gera mergina. Ak, tos prakeiktos tabletės – jos tokios pavojingos. Daktaras sakė – veronalis...

Puaro staiga pasitempė. Visa jo išvaizda bylojo apie ryžtą.

– Leiskite man įeiti, – pareiškė jis. Moteris, regis, ėmė dvejoti.

– Bet aš nemanau, kad... – norėjo kažką pasakyti. – Mano draugas nė nemanė trauktis. Jis padarė vienintelį teisingą sprendimą.

– Jūs privalote mane įleisti, – pareiškė. – Aš esu seklys ir turiu susipažinti su jūsų šeimininkės mirties aplinkybėmis. Moteris aiktelėjo, pasitraukė, ir mes įėjome į kambarį.

– Tai, ką aš jums pasakiau, – didelė paslaptis, – griežtai pasakė tarnaitei. – Niekam nė žodžio. Visi turi manyti, kad mis Adams mirtis – atsitiktinumas. Prašyčiau pasakyti man pavardę ir adresą daktaro, kuris ją apžiūrėjo.

– Daktaras Hitas, Karlailo gatvė, 17.

– O jūs kuo vardu?

– Alisa. Alisa Benet.

– Matau, mis Benet, jūs buvote be galo atsidavusi mis Adams.

– O taip, sere! Ji buvo tokia gera mergina. Aš dirbu pas ją metus, nuo to laiko, kai tik ji čia atvažiavo. Ji buvo visai ne tokia, kaip kiti artistai. Elegantiška, subtilaus skonio, žodžiu, tikra ledi.

Puaro klausėsi atidžiai, kantriai ir su užuojauta. Supratau, kad geriausias būdas gauti rūpimą informaciją – neskubinti pašnekovo.

– Tikriausiai jums tai baisus smūgis, – švelniai tarė Puaro.

– O taip, sere! Kaip paprastai pusę dešimtos ryto aš įėjau su arbata. Mis Adams gulėjo lovoje. Pamaniau – miega, padėjau puoduką ir ėmiau traukti naktines užuolaidas. Vienas žiedas užkliuvo. Stipriau truktelėjau ir labai nustebau, kad ji nepabudo. Atidžiau pažiūrėjau į ją, ir staiga pajutau kažką negera. Mis Adams gulėjo kažkokia nenatūralia poza. Priėjusi prie lovos, paliečiau ranką. Ranka buvo šalta kaip ledas, sere, ir aš riktelėjau. Tarnaitė nutilo, ir jos akyse sužvilgo ašaros.

– Taip, taip, – užjausdamas tarė Puaro, – neduok, Dieve, šitą pergyventi. Ar dažnai mis Adams gerdavo migdomųjų?

– Kartais ji gerdavo tabletes nuo galvos skausmo, sere, tokias mažytes, iš buteliuko, bet daktaras sakė, kad vakar ji išgėrusi ne tas.

– Ar vakar vakare kas nors pas ją buvo atėjęs?

– Ne, sere. Vakar vakare jos nebuvo namie.

– Gal sakė, kur einanti?

– Ne, sere. Ji išėjo apie septintą valandą.

– Aha. O kaip buvo apsirengusi?

– Juoda suknele, sere. Ir su juoda skrybėlaite.

Mudu susižvalgėme.

– Ar kokius nors papuošalus buvo užsidėjusi?

– Taip, sere. Perlamutrinius karolius.

– Ar su pirštinėmis? Ar su pilkomis pirštinėmis?

– Teisingai, sere. Ji apsimovė pilkas pirštines.

– Aišku. O dabar apibūdinkite vakarykštę jos nuotaiką. Ar ji buvo linksma? O gal susijaudinusi? Gal nervinosi? O gal buvo liūdna?

– Man pasirodė, kad mis Adams buvo labai patenkinta. Visą laiką šypsojosi, tarsi išgirdusi gerą naujieną.

– Kada ji grįžo?

– Truputį po dvyliktos nakties, sere.

– Kokios nuotaikos? Ar tebebuvo tokia pat linksma?

– Ji atrodė baisiai pavargusi, sere.

– Bet ne nusivylusi? Ne nuliūdusi?

– O, ne, sere. Man atrodo, jos nuotaika nebuvo pasikeitusi, paprasčiausiai ji vos pastovėjo ant kojų iš nuovar-

gio. Ėmė kažkam skambinti telefonu, bet paskui pasakė visai nebeturinti jėgų ir kad paskambinsianti rytoj.

– Aha! – iš susijaudinimo sužvilgo Puaro akys. Jis palinko prie pat tarnaitės ir kuo abejingiau paklausė:

– O gal girdėjote vardą to žmogaus, kuriam ji skambino?

– Ne, sere. Mis Adams paskambino į telefonų stotį. Turbūt komutatoriaus telefonistė atsakė jai kaip paprastai atsako: „Laukite, iškviesiu“, o mis Adams atsakė: „Gerai“. Paskui staiga nusižiovavo ir tarė: „Oi, kaip aš pavargau. Visai nebeturiu jėgų“, padėjo ragelį ir ėmė rengtis.

– O kokiu numeriu ji skambino? Pagalvokite, tai labai svarbu.

– Gaila, negaliu pasakyti, sere. Tik atsimenu, kad tai buvo Viktorijos rajono numeris. Žinote, aš nelabai klausiausi.

– Ar mis Adams prieš miegą dar ką nors valgė ar gėrė?

– Kaip visuomet išgėrė stiklinę šilto pieno.

– Kas pašildė?

– Aš, sere.

– Ar vakar vakare niekas nebuvo atėjęs?

– Niekas, sere.

– O dieną?

– Nepamenu, sere, mis Adams išėjo pietauti, paskui arbatėlės. Grįžo šeštą.

– O iš kur pienas? Turiu galvoje – kur vakar vakare gėrė.

– Atneša ketvirtą po pietų, sere, ir palieka prie durų. Bet aš esu įsitikinusi, kad pienas buvo geras, sere. Pati šįryt gėriau su arbata. O ir daktaras sakė, kad ji mirusi nuo vaistų.

– Gal aš apsirinku, – pareiškė Puaro. – Taip, galimas daiktas, aš absoliučiai klystu. Pasikalbėsiu su daktaru. Bet matote – mis Adams turėjo priešų. Ten pas juos, Amerikoje, viskas ne taip, kaip čia, pas mus...

Jis nutilo, o naivuolė Alisa jau užkibo ant kabliuko.

– O! Aš žinau, sere! Skaičiau apie Čikagą, banditus ir visokius kitus dalykus. Tai baisi šalis. Tiesiog galva neišneša – kur žiūri policija? Pas mus, Anglijoje, policininkai visai ne tokie.

Puaro leido išsikalbėti atlapaširdei tarnaitei, suprasdamas, kad tokiu būdu išvengs aiškinimosi, kas jis pats per vienas.

Puaro žvilgsnis užkliuvo už nedidelio odinio portfelio, numesto ant kėdės.

– Ar vakar vakare mis Adams išeidama portfelį nešėsi su savimi? – paklausė.

– Ji nešėsi jį rytą, sere. Šeštą valandą vakaro grįžo be portfelio, bet naktį vėl atsinešė.

– Aišku. Ar galiu atidaryti?

Kai tik Alisa liovėsi įtarinėjusi, susitarti su ja tapo paprasta ir lengva. Dabar ji jau leido daryti viską, ką tik Puaro norėjo. Portfelio spynelė nebuvo užrakinta. Puaro atidarė, ir aš pažvelgiau per savo draugo petį.

– Matote, Hastingsai? Ar matote? – susijaudinęs murmtelėjo Puaro.

Portfelio turinys bylojo apie daug ką. Tenai buvo grimo dėžutė, du supinatoriai, arba vidpadžiai, kuriuos žmonės dedasi į batus, norėdami aukštesni išrodyti, pilkų pirštinių pora ir į popierinę servetėlę suvyniotas prašmatnus perukas – lygiai tokio auksinio atspalvio, kaip Džeinės Vilkinson plaukai.

– Ar dabar matote, Hastingsai? – paklausė Puaro. Jeigu iki to momento manyje vis dar nerimo dvejonės, tai dabar jos išsisklaidė kaip rūkas.

Puaro uždarė portfelį ir atsigręžė į tarnaitę.

– Gal žinote, su kuo mis Adams vakar vakarieniavo?

– Ne, sere.

– Su kuo pietavo arba gėrė arbatą?

– Su kuo gėrė arbatą nežinau. O pietavo, manau, su mis Draiver.

– Mis Draiver?

– Taip. Tai jos artima draugė. Ji laiko skrybėlių parduotuvę „Ženevjeva“ Mofato gatvėje.

Puaro užsirašė adresą į bloknotą po daktaro Hito adresu.

– Paskutinis klausimas, madam. Gal prisimenate dar ką nors, kas, jūsų manymu, verta dėmesio, sakysim, ką madmuazelė Adams kalbėjo ar veikė grįžusi po arbatos šeštą valandą?

Tarnaitė susimąstė.

– Nieko tokio neatsimenu, – pagaliau tarė ji. – Aš paklausiau, ar nenorėtų arbatos, o ji atsakė – neseniai gėriau.

– O! Sakė gėrusi, – pertraukė ją Puaro. – *Pardon**, tęskite.

– O paskui ji labai ilgai rašė laišką.

– Laišką? Gal žinote – kam?

– Žinau, sere. Seseriai į Vašingtoną. Savo seseriai ji rašydavo du kartus savaitėje ir laiškus pati išsiųsdavo. Visuomet stengdavosi baigti iki išimant iš dėžutės. O šį laišką mis Adams pamiršo išsiųsti.

– Tai jis dar čia?

– Ne, sere. Aš jį išsiunčiau. Mis Adams laišką prisiminiau eidama miegoti. Aš pasakiau – nubėgsiu ir išsiųsiu. Yra tokia speciali dėžutė pavėluotai išsiunčiamiems laiškams, tereikia priklijuoti papildomą ženklą ir įmesti – laiškas išeis laiku.

– Aha! O ar toli ta dėžutė?

– Ne, sere, čia pat, už gatvės kampo.

– Ar išeidama užrakinote duris?

Alisa sutrikusi pažvelgė į Puaro.

– Ne, sere, paprasčiausiai uždariau ir viskas. Trumpam išeidama, niekad nerakinu.

Puaro norėjo kažką sakyti, bet persigalvojo.

– Ar norite į ją žvilgtelėti, sere? – paklausė tarnaitė ir jos akyse vėl sužvilgo ašaros. – Ji ir mirusi tokia pat graži.

Paskui Alisą mudu įėjome į miegamąjį.

Karlota Adams sustingusi gulėjo lovoje. Jos veidas buvo keistai ramus lyg miegančio vaiko. Dabar ji atrodė net jaunesnė negu aną vakarą „Savojoje".

Mano draugo veidas staiga pasidarė be galo keistas. Jis persižegnojo.

– *J'ai fait un serment***, – pasakė, kai mes lipome laiptais žemyn.

Aš nepuoliau klausinėti, kokią priesaiką Puaro sau davė: ir taip supratau.

---

* Atleiskite (pranc.).

** Aš daviau sau priesaiką (pranc.).

Po kelių minučių jis tarė:

– Šiaip ar taip, tik viena mane paguodžia – aš negalėjau jos išgelbėti. Tuo laiku, kai išgirdau apie lordo Edžvero nužudymą, mis Adams jau buvo mirusi. Taip, tik tai mane ir paguodžia.

DEŠIMTAS SKYRIUS

DŽEINĖ DRAIVER

Nieko nelaukdami, mudu pasukome pas daktarą, kurio adresą davė tarnaitė. Skubrus pusamžis žmogus kalbėjo nelabai aiškiai tardamas žodžius. Apie Puaro jis daug girdėjęs ir buvo nepaprastai patenkintas, galėdamas savo akimis regėti garsųjį seklį.

– Kuo galiu pagelbėti, misteri Puaro? – paklausė po gausių sveikinimo žodžių.

– Pone *le Dockteur**, šį rytą jus iškvietė pas tokią mis Adams.

– Taip. Vargšė mergaitė! Gera aktorė. Aš buvau dviejuose jos spektakliuose. Labai gaila, kad ji šitaip mirė. Ir kodėl merginos geria tuos narkotikus – protas neišneša!

– Vadinasi, jūs manote, kad ji turėjo potraukį narkotikams?

– Kadangi esu gydytojas profesionalas, aš šitaip negaliu sakyti. Kad ir kaip ten būtų, švirkštu ji nesibadė. Odoje neaptikau jokių adatos pėdsakų. Matyt, visuomet rydavo. Tarnaitė sakė, kad mis Adams ir be tablečių neblogai miegodavusi, bet tarnaitė visko gali ir nežinoti. Nemanau, kad ji būtų veronalį gėrusi kiekvieną naktį, bet galimas daiktas, kurį laiką šiuos vaistus vartojo.

* Daktare (pranc.).

– Kodėl taip manote?

– Štai kodėl.

Ir ėmė raustis savo sakvojaže.

– Velniai rautų, kur nukišau? A, štai.

Jis ištraukė mažytį juodos spalvos tymo rankinuką.

– Žinoma, dar bus kvota. Aš jį paėmiau tik tam, kad tarnaitė nekyštelėtų savo nosies.

Daktaras atidarė rankinuką ir išėmė auksinę dėžutę. Iš tolo švietė rubino inicialai „K. A.“. Tai buvo neapsakomai brangus niekutis. Daktaras atidarė dėžutę. Ji buvo beveik pilna baltų miltelių.

– Veronalis, – trumpai paaiškino jis. – O dabar pažiūrėkite, kas parašyta viduje.

Kitoje dangtelio pusėje buvo išgraviruota:

„K. A. Nuo D. Paryžius, lapkričio 10. Linkiu saldžių svajų“.

– Lapkričio dešimtoji, – susimąstė Puaro.

– Taip. O dabar liepa. Regis, šituos miltelius ji naudojo bent jau pusmetį, o kadangi metai nenurodyti, tai galbūt aštuoniolika mėnesių ar pustrečių metų, ar dar daugiau.

– Paryžius, D., – raukėsi Puaro.

– Taip. Ar jūs ką nors suprantate? Tiesa, nepaklausiau, kodėl domitės šiuo reikalu, tačiau numanau – turite ypatingą pagrindą. Turbūt norite žinoti, ar tai ne savižudybė? Į šį klausimą negaliu atsakyti. Ir niekas nesugebės atsakyti. Tarnaitė teigė, kad vakar mis Adams buvo puikiai nusiteikusi. Man atrodo, jos mirtis – nelaimingas atsitikimas. Veronalis tai tokie vaistai, kuriais negali visiškai pasikliauti. Gali išgerti velnioniškai daug, ir nieko, o kartais pakanka kelių kruopelių, ir sudie, gyvenimėli. Kaip tik todėl veronalis ir pavojingas. Aš neabejoju, kad per kvotą pripažins ją mirus dėl nelaimingo atsitikimo. Ko gero, daugiau nieko jums negaliu pasakyti.

– Ar galiu žvilgtelėti į madmuazelės rankinuką.

– Žinoma, žinoma.

Puaro išpylė ant stalo tai, kas buvo rankinuke: stangrios medžiagos nosinaitė su kampe išsiuvinėtais „K. M. A.“

inicialais, lūpų dažus, pudrinę, vieno svaro sterlingo kupiūrą, keletą smulkių monetų ir pensnė.

Šį paskutinį daiktą Puaro itin atidžiai apžiūrinėjo. Pensnė buvo auksiniuose rėmeliuose ir jo savininkui turėjo suteikti gana griežtą išvaizdą.

– Įdomu, – tyliai tarė mano draugas. – Nežinojau, kad mis Adams nešioja akinius. O gal čia skaitymui? Daktaras apžiūrėjo pensnė ir pareiškė:

– Ne, jie skirti pasivaikščiojimams. Be to, smarkiai didina. Taigi tas, kas jais naudojosi, yra trumparegis.

– O ar kartais nežinote – mis Adams...

– Aš jos negydžiau. Tiesa, kartą jos tarnaitei ištvinko pirštas, ir tada ji buvo mane pasikvietusi, bet daugiau niekada pas ją nesu lankęsis. Tą kart, kai lankiausi, mis Adams buvo be akinių.

Puaro padėkojo daktarui ir mes išėjome. Mano draugo veidas buvo sutrikęs.

– Negali būti, kad apsirikau, – pareiškė jis.

– Ar dėl to, kad ji suruošė šį maskaradą?

– Ne, ne, tai akivaizdu. Aš turiu omenyje jos mirtį. Aišku, ji turėjo veronalio. Matyt, praėjusią naktį buvo labai pavargusi, išsinervinusi ir nutarė gerai išsimiegoti.

Staiga Puaro stabtelėjo ir azartiškai ėmė ploti rankomis, kad net praeiviai atsigręžė.

– Ne, ne ir ne! – jausmingai šūkčiojo jis. – Kodėl šis nelaimingas atsitikimas kaip tik įvyko pačiu palankiausiu žmogžudžiui metu? Tai ne nelaimingas atsitikimas ir ne savižudybė. Ne, Karlota Adams suvaidino jai skirtą vaidmenį ir pasirašė sau mirties nuosprendį. Nusikaltėlis panaudojo veronalį paprasčiausiai todėl, kad žinojo jos silpnybę šiam narkotikui, ir tai, kad ji turi dėžutę su veronalio milteliais. Vadinasi, žmogžudys tas, kas gerai pažino mis Adams. Kas tas D., Hastingsai? Nežinau, ką atiduočiau, kad tik sužinočiau, kas tas D.

– Puaro, – kreipiausi į apmąstymuose panirusį savo draugą. – Gal einam, a? Į mus jau žiūri.

– Ką? Taip, taip, gerai sakote. Nors man netrukdo, gali žiūrėti, kiek patinka. Mano mąstymo proceso tai neveikia.

– Bet juk juoksis, – burbtelėjau.

– Nesvarbu.

Su tuo aš negalėjau sutikti. Asmeniškai man labai nemalonu patraukti pašalinių žmonių dėmesį. Mano draugą veikė tik pakitusi oro temperatūra, arba padidėjusi drėgmė, nes dėl to galėjo pasikeisti jo įžymiųjų ūsų forma.

– Paimsim taksi, – pareiškė Puaro ir, mostelėjęs lazda, sulaikė mašiną.

Mes pasukome į „Ženevjevos" parduotuvę Mofato gatvėje.

Paprastai tokių parduotuvių pirmųjų aukštų vitrinose teišvysi tik reklamos sumetimais į stiklinę dėžutę įdėtą kokią išvaizdžią skrybėlę su šaliku, bet tereikia pelėsiais atsiduodančiais laipteliais palipti į antrą aukštą, ir iš karto suvoki, kur iš tikrųjų sutelkta komercinė veikla.

Palipę laiptais, išvydome duris su užrašu: „Ženevjeva. Prašom įeiti". Paklusdami šiam nurodymui, mudu atsidūrėme mažame kambarėlyje, pilname įvairiausių skrybėlių. Įspūdingų formų blondinė priėjo prie mūsų ir įtartinai žvilgtelėjo į Puaro.

– Mis Draiver? – paklausė jis.

– Aš nežinau, ar madam galės jus priimti. Kokiu reikalu?

– Prašom pasakyti mis Draiver, kad su ja nori pasikalbėti mis Adams draugas.

Blondinei nespėjus žengti nė žingsnio, staiga atsitraukė juodo aksomo užuolaida ir prie mūsų atstriksėjo miniatiūrinė būtybė rudais lyg ugnis plaukais.

– Kas atsitiko? – griežtai paklausė ji.

– Ar jūs – mis Draiver?

– Taip. Ką čia sakėte apie Karlotą?

– Argi dar negirdėjote tos liūdnos naujienos?

– Apie kokią liūdną naujieną kalbate?

– Mis Adams išgėrė per didelę veronalio dozę ir mirė miegodama.

Mergelės akys išsiplėtė.

– Tai baisu! – sušuko ji. – Vargšė Karlota. Negaliu patikėti. Dar vakar ji buvo tokia žvali.

– Ir nepaisant to, sakau jums tiesą, – tarė Puaro. – Dabar jau beveik pirma valanda. Kviečiu lenčo su manimi ir mano draugu. Parodykite mums tokią malonę, prašau jūsų. Mat noriu jums užduoti porą klausimų.

Mis Draiver, ši atžari maža būtybė, nužvelgė Puaro nuo galvos iki kojų. Mergina man kažkuo priminė foksterjerą.

– Kas jūs? – žiūrėdama tiesiai į akis, paklausė.

– Aš esu Erkiulis Puaro. O čia mano draugas kapitonas Hastingsas.

Aš linktelėjau. Mergina nužvelgė mane ir tada vėl išsprogino akis į Puaro.

– Girdėjau apie jus. Gerai, eime. Dorote, – pašaukė blondinę.

– Klausau, Džeine.

– Netrukus turi ateiti misis Lester. Mes jai gaminame „Rozdekart“. Pabandyk pakeisti plunksnas. Netrukus grįšiu. Iki.

Ji užsidėjo mažytę juodą skrybėlaitę, truputį pakreipė ant ausies, kruopščiai papudravo nosį ir, žvilgtelėjusi į Puaro tarė:

– Aš pasiruošusi.

Po penkių minučių sėdėjome mažame Dovero gatvės restoranėlyje. Padavėjas atnešė kokteilius.

– O dabar noriu žinoti, ką visa tai reiškia, – pareiškė Džeinė Draiver. – Į kokią istoriją Karlota pakliuvo šį kartą?

– O nejaugi ji ir anksčiau įsiveldavo į kažkokias istorijas, madmuazele?

– Klausykite, kas čia užduoda klausimus – jūs ar aš?

– Maniau, kad aš, – nusišypsojo Puaro. – Kiek žinau, jūs su mis Adams buvote geros draugės.

– Teisingai.

– Eh bien, tai prašau priimti mano iškilmingą pažadą, jog aš padarysiu viską, kad apie jūsų velionę draugę liktų šviesus atminimas.

Džeinė Draiver truputį patylėjo, apmąstydama Puaro žodžius, ir linktelėjo.

– Aš jumis tikiu. Sakykite, kas jus domina?

– Girdėjau, madmuazele, vakar jūs pietavote su savo bičiule.

– Taip.

– Ar ji pasakojo, ką veiksianti vakare?

– Kad tai įvyks vakare, aiškiai nepasakė.

– Vadinasi, apie kažką kalbėjotės?

– Taip, ir tai galbūt kaip sykis, ko jums reikia. Bet atsiminkite – Karlota visa tai pasakė kaip paslaptį.

– Suprantu.

– Palaukite, turiu prisiminti. Bus geriausia, jeigu papasakosiu savais žodžiais.

– Prašom, madmuazelė.

– Tad klausykitės. Karlota buvo susijaudinusi. O ji jaudindavosi dėl niekų. Nieko aiškesnio nepasakė, tik tiek, kad pažadėjusi niekam paslapties neišduoti. Bet ji davė suprasti, kad jos laukia kažkas ypatinga. Aš supratau – tai būsiąs kažkoks kolosalus lošimas.

– Lošimas?

– Taip, ji kaip tik taip pasakė. Tik... – mergina nutilo ir jos veidas apniuko. – Matote... na, apskritai Karlota buvo ne tokia, kad patirtų malonumą iš visokių kvailų juokelių ir primityvių lošimų ar panašiai. Ji buvo rimta, darbšti mergina. Kvailiojimui neturėjo laiko. Noriu pasakyti, kad kažkas, matyt, pamokė ją. Ir dar aš manau... ji, žinoma, nesakė, bet...

– Suprantu. O ką gi jūs pamanėte?

– Aš pamaniau... aš beveik tikiu, kad... apskritai, niekas taip Karlotos nejaudindavo, kaip pinigai. Taip ji jau buvo išauklėta. Biznio reikaluose jos protas veikė kaip reta. Ji nebūtų buvusi tokia įjaudrinta, jeigu ne pinigai, ir be to – dideli pinigai. Man susidarė įspūdis, kad Karlota sukirto kažkokias lažybas ir buvo visiškai įsitikinusi, kad laimės apvalią sumelę. Kiek žinau, anksčiau ji šitaip nesielgdavo. Matyt, šį kartą buvo lošiama labai solidžiai.

– Ar ji taip ir sakė?

– Ne. Paprasčiausiai užsiminė, kad netrukus visai kitaip gyvensianti. Ji norėjo savo seserį iš Valstijų perkelti į Paryžių. Jos sesuo irgi, matyt, rafinuoto skonio mergina. Karlota sakė, kad ji esanti labai gabi ir muzikali. Štai ir viskas, ką žinau. Ar šitą pageidavote išgirsti.

Puaro linktelėjo.

– Taip. Tai patvirtina mano versiją. Tiesa, tikėjausi, kad Karlota bus jums daugiau pasipasakojusi. Jaučiu, kad iš jos bus reikalavę priesaikos viską laikyti paslaptyje, bet maniau, kad moteris nemanys išduodanti paslaptį, jeigu šį bei tą pasipasakos savo geriausiai draugei.

– Aš stengiausi sužinoti kuo daugiau smulkmenų, – tarė Džeinė, – bet ji tik juokėsi ir žadėjo vėliau viską papasakoti.

– Ką žinote apie lordą Edžverą? – truputį patylėjęs, paklausė Puaro.

– Apie ką? Ar tai tas žmogus, kurį nužudė? Skaičiau laikraštyje...

– Gal žinote, ar mis Adams buvo su juo pažįstama?

– Nemanau. Tikriausiai ne. Nors, palaukite...

– Klausau, madmuazele? – nekantravo mano draugas.

– Kartą ji paminėjo jo pavardę, – mis Draiver suraukė antakius ir stengėsi prisiminti. – Ką gi ji tada sakė? Gana aštria forma...

– Aštria forma?

– Taip. Sakė... e, leiskite pagalvoti... kad tokiems žiauriems ir nejautriems žmonėms, kaip lordas Edžveras, negalima leisti gadinti kitų gyvenimus. Ir dar ji sakė... e...kad tokio žmogaus mirtis turbūt būsianti palaima visiems, kas su juo bendrauja.

– Kada ji taip sakė, madmuazele?

– Gal prieš kokį mėnesį.

– O kodėl ėmėte kalbėti apie lordą Edžverą?

Džeinė Draiver keletą minučių įtemptai galvojo ir galiausiai lėtai papurtė galvą.

– Neatsimenu, – prisipažino. – Paprasčiausiai jo pavardė kažkaip išsprūdo besišnekučiuojant, ir tiek. Gal prieš tai Karlota buvo skaičiusi apie jį laikraštyje. Aš net nustebau, kad ji taip piktai kalbėjo apie žmogų, kurio nepažino.

– Iš tiesų, gana keista, – susimąstęs pritarė Puaro. – Gal žinote – ar mis Adams vartodavo veronalį?

– Nežinau. Niekada nepastebėjau ir neatsimenu, kad būtų apie tai sakiusi.

– Gal matėte ją turint mažą auksinę dėžutę su rubinų inicialais „K. A“?

– Mažą auksinę dėžutę? Ne, niekad.

– O gal atsitiktinai žinote, kur buvo mis Adams praėjusių metų lapkričio mėnesį?

– Palaukite... Rodos, lapkritį ji važiavo į Valstijas. Taip, mėnesio gale. O prieš tai važiavo į Paryžių.

– Viena?

– Žinoma, viena. Atleiskite, gal aš neteisingai supratau jūsų klausimą? Nežinau, kodėl užsiminus apie Paryžių, visuomet kyla visokiausių minčių. Juk iš tikrųjų tai toks malonus respektabilus miestas. Ne, Karlota nevažiuodavo tenai linksmintis jeigu tai turite omenyje.

– O dabar, madmuazele, aš užduosiu labai svarbų klausimą: galbūt mis Adams kuriuo nors jaunuoliu domėjosi daugiau nei kitais?

– Tegaliu atsakyti – ne, – neskubėdama tarė mergina. – Visą šį laiką, kurį aš Karlotą pažinau, ji buvo užsiėmusi tik savo darbu ir rūpinosi savo seserimi. Ji tarsi buvo šeimos galva.

Karlota manė, kad sesuo be jos neišsivers. Todėl nedvejodama atsakau į jūsų klausimą – ne.

– O jeigu truputį pagalvotumėte?

– Tiesa, pastaruoju metu ėmiau pastebėti... apskritai, nė kiek nenustebčiau sužinojusi, kad Karlota simpatizuoja kokiam vyrui.

– Aha!

– Turėkite omenyje – tai tik mano spėlionė. Sprendžiu vien iš jos elgesio. Ji tapo... kažkokia tokia... ne svajotoja, ne. Paskendusi savo mintyse – taip bus teisingiau. Net kitaip atrodydavo. Aš nesugebu paaiškinti, tiesiog moteris šitą jaučia, nors, žinoma, galiu ir apsirikti.

Puaro linktelėjo.

– Ačiū, madmuazele. Ir paskutinis klausimas: ar mis Adams neturėjo draugo ar draugės, kurio vardas ir pavardė prasidėtų D. raide? Išskyrus jus, žinoma.

– D., – susimąsčiusi pakartojo Džeinė Draiver. – D.? Ne, atleiskite, nė vieno neprisimenu.

VIENUOLIKTAS SKYRIUS

EGOISTĖ

Nemanau, kad mano draugas būtų tikėjęsis kitokio atsakymo į paskutinį klausimą. Bet jis nusivylęs palingavo galva. Puaro vėl paniro savo apmąstymuose. Mis Draiver, alkūnėmis atsirėmusi į stalą, palinko prie jo.

– O ar man ką nors pasakysite? – paklausė.

– Madmuazele, – ėmė kalbėti Puaro, – pirmiausiai leiskite pasakyti jums komplimentą. Jūsų atsakymai į mano klausimus parodė iš tikrųjų išskirtinį jūsų intelektą. Jūs klausiate, ar aš jums ką nors papasakosiu? Atsakau: papasakosiu, bet ne daug ką. Išdėstysiu svarbiausius faktus.

Po trumpos pauzės mano draugas tyliai ėmė pasakoti:

– Vakar vakare lordą Edžverą nužudė jo namuose, bibliotekoje. Dešimtą valandą vakaro kažkokia moteris – aš spėju, tai buvo jūsų draugė mis Adams – atėjo į jo namus pasivadinusi ledi Edžver. Ji buvo su auksinės spalvos peruku ir nusigrimavusi taip, kad nuo ledi Edžver nė neatskirsi. Tikriausiai žinote, lordo Edžvero žmona – aktorė ir žiūrovai ją pažįsta kaip Džeinę Vilkinson. Mis Adams – jeigu tai buvo ji – pas lordą užgaišo tik keletą minučių. Penkios minutės vienuoliktos ji išėjo iš lordo Edžvero namų, tačiau į savo butą grįžo tik po vidurnakčio. Išgėrusi didelę veronalio dozę, atsigulė.

Džeinė giliai atsiduso.

– Taip, – tarė ji, – dabar aš suprantu. Ko gero, neklystate, misteri Puaro, spėdamas, kad tai buvo Karlota. Tarp kita ko, vakar ji nusipirko naują skrybėlaitę.

– Naują skrybėlaitę?

– Taip. Ir dar reikalavo tokio fasono, kad pridengtų kairiąją veido pusę.

Čia aš turiu skaitytojui šį bei tą paaiškinti, nes nežinau, kada skaitysite šį pasakojimą. Savo gyvenime esu matęs daugybę visokiausių skrybėlaičių: „varpo" formos, kurios uždengia veidą taip, kad ir labai norėdamas jo nepamatysi: užsmaukiamų ant kaktos; atsmaukiamų ant pakaušio; ir daugybės kitų formų, jau nekalbant apie beretes. O tuo laiku, kai vyko čia aprašomi įvykiai, paskutinis mados klyksmas buvo skrybėlaitės, primenančios apverstą sriubos lėkštę. Tokią skrybėlę stipriai pasukdavo ant vienos ar kitos ausies – susidarydavo įspūdis, kad ji tarsi prilipusi prie galvos, – o likusioji veido dalis ir šukuosena likdavo atvira visų žvilgsniams.

– Tokios formos skrybėlaites paprastai pakreipia į dešinę pusę? – pasidomėjo Puaro.

Mažoji modistė linktelėjo.

– Bet mes turime ir tokių, kurias reikia nešioti ant kairiosios pusės, – paaiškino ji, – nes kai kurie žmonės yra linkę labiau demonstruoti dešiniąją veido dalį. Įdomu, kodėl Karlotai prireikė slėpti savo veidą?

Prisiminiau, kad lordo Edžvero namuose durys atsidaro į kairiąją pusę, todėl tarnas gerai mato įeinančiojo kairiąją veido pusę. Džeinės Vilkinson kairiosios akies kamputyje buvo mažytis apgamas.

Aš jaudindamasis pasakiau apie tai Puaro. Mano draugas energingai linktelėjo galva.

– Visiškai teisingai. Visiškai teisingai. *Vous avez parfaitement raison**, Hastingsai. Taip, absoliučiai aišku, kodėl ji pirko kaip tik tokią skrybėlaitę.

---

* Jūs visiškai teisus (pranc.).

– Misteri Puaro? – staiga Džeinė atsišliejo į kėdės atkaltę. – Bet juk nemanote... nemanote, kad... kad tai padarė Karlota? Noriu pasakyti, – juk ne ji nužudė lordą Edžverą, nepaisant to, kad taip nepalankiai apie jį kalbėjo? Juk jūs neabejojate jos padorumu, ar ne?

– Taip, taip. Bet vis tiek smalsu, kodėl ji taip kalbėjo apie lordą? Ką jis blogo padarė? Ką ji apie lordą žinojo, jeigu šitaip kalbėjo?

– Nežinau... bet ji nemėgo jo. Ji...ji buvo per daug... e... subtilus žmogus.

Puaro pritardamas linktelėjo.

– Taip, taip. Jūs gerai pasakėte. Tai psichologinis faktorius. Sutinku. O nusikaltimas, jeigu taip galima išsireikšti, buvo moks...

– Moksliškas?

– Žudikas puikiai žinojo, kur smeigti peilį, kad būtų pažeistas gyvybiškai svarbus kaukolės centras.

– Panašu, kad tai gydytojo darbas, – susimąsčiusi tarė mis Draiver.

– Ar mis Adams buvo pažįstama su kokiu daktaru? O gal su kuriuo draugavo?

Džeinė papurtė galvą.

– Niekada negirdėjau. Bent jau ne Londone.

– Dar vienas klausimas. Ar mis Adams nešiojo pensnė?

– Akinius? Niekada.

– Aišku, – paniuręs tarė mano draugas.

Aš mintyse susikūriau daktaro portretą – dvokiančio karboliu, trumparegio, su stipriais akiniais. Absurdas!

– Tiesa, ar mis Adams pažinojo Brajeną Martiną, kino artistą?

– Taip, žinoma. Karlota man pati pasakojo pažįstanti jį nuo vaikystės. Nors nemanau, kad jie du dažnai susitikdavo. Šiaip, tik pripuolamai. Ji manė, kad jis labai jau didžiu dedasi.

Džeinė žvilgtelėjo į laikrodį ir sušuko:

– Dieve, aš turiu bėgti! Ar bent kiek pagelbėjau, misteri Puaro?

– Ir dar kaip! Prašyčiau ir ateityje man pagelbėti.

– Žinoma. Juk kažkas tyčia iškrėtė tą piktadarystę. Mes turime išsiaiškinti – kas.

Ji apdovanojo mus skaidria šypsena, pamojavo ranka ir dingo.

– Įdomi asmenybė, – tarė Puaro ir sumokėjo.

– Man ji patiko, – atsakiau aš.

– Visuomet malonu bendrauti su nuovokiais žmonėmis, – pridūrė mano draugas.

– Nors, man atrodo, ji šiek tiek apdiržusi, – tariau. – Žinia apie draugės mirtį ne taipjau labai ją ir sujaudino.

– Kas tiesa, tai tiesa – ji ne tokia, kad plūstų ašaromis, – kukliai pridūrė Puaro.

– Ar turėjote naudos iš pašnekesio?

– Ne, – mano draugas papurtė galvą. – Tikėjausi, labai vyliausi sužinosiąs, kas tas D., mis Adams padovanojęs auksinę dėžutę. O nesužinojau. Gaila, Karlota buvo santūri mergina. Ji nepasakodavo apie savo draugus ir meilės nuotykius, jeigu tokių ir turėjo. Nors antra vertus, tas kas pasiūlė jai dalyvauti „lošime“, galėjo ir nebūti jos draugas. Gal paprasčiausiai koks pažįstamas, pakvietęs dalyvauti „lošime“ tarsi sporto varžybose ir pažadėjęs gerai užmokėti. Tas pats žmogus, išvydęs auksinę dėžutę, rado progą išsiaiškinti, kas joje.

– Bet sakykite susimildamas, kaip jis sugebėjo mis Adams pakišti veronalį? Ir kada?

– Tarkim, kažkurį laiką jos buto durys buvo likusios atviros. Juk tarnaitė bėgo išsiųsti laiško. Tiesa, toks paaiškinimas manęs netenkina. Šią versiją labai lengvai galima neigti. Bet verčiau kibkime į darbą. Dar turime du siūlelius.

– Kokius?

– Pirmas: telefono skambutis į Viktorijos rajoną. Aš visiškai tikiu, kad Karlota Adams grįžusi namo skambino, norėdama pranešti apie sėkmingai atliktą užduotį. Antra vertus, kur ji buvo nuo vienuoliktos iki dvyliktos valandos? Gal susitiko su to „lošimo“ organizatoriumi? Jeigu taip, tai ji paprasčiausiai galėjo skambinti draugei.

– O antras siūlas?

– Štai į jį dedu daugiausia vilčių, Hastingsai. Laiškas. Galimas daiktas, laiške seseriai – aš sakau – galimas daiktas – ji aprašė viską apie tas lažybas. Ji nemanė, kad tai paslapties išdavimas, nes laišką perskaitys tik po savaitės ir kitoje šalyje.

– Gerai būtų, jeigu ši versija pasitvirtintų!

– Bet mes negalime labai ja pasikliauti, Hastingsai, tai viso labo tik prielaida. Ne, mes pradėsime nuo kito galo.

– Ką vadinate kitu galu?

– Kruopštų patikrinimą visų, kuriems vienaip ar kitaip buvo naudinga lordo Edžvero mirtis.

Aš gūžtelėjau pečiais.

– Neišskiriant brolėno ir žmonos...

– ... ir vyro, už kurio ji norėjo ištekėti, – pridūrė Puaro.

– Hercogo? Jis Paryžiuje.

– Teisingai. Bet nereikia pamiršti, kad jis irgi suinteresuotas asmuo. Ir dar žmones, dirbančius lordo Edžvero namuose: tarną, kambarinę. Nežinia, ar kuris iš jų negriežė ant šeimininko danties. Bet aš manau, kad pirmiausiai mums reikia vėl pasimatyti su madmuazele Džeine Vilkinson. Šiuose reikaluose ji kuo puikiausiai nusimano ir gali mums šį bei tą pašnibždėti.

Mes ir vėl pasukome į „Savoją". Ledi Edžver sėdėjo apsivertusi kartoninėmis dėžutėmis ir vyniojamo popieriaus lapais. Ant krėslų mėtėsi visokiausi juodos spalvos drabužiai. Džeinė rimtai, susikaupusi kraipėsi prieš veidrodį ir matavosi juodą skrybėlaitę.

– A, misteris Puaro! Sėskitės. Žinoma, jeigu rasite laisvą kėdę. Elise, parūpink ponams vietą.

– Madam, jūs žavingai atrodote.

– Aš nenorėčiau veidmainiauti, misteri Puaro, bet atsargumo sumetimais turiu gedulingai atrodyti, ar ne? Oi, tiesa, hercogas iš Paryžiaus atsiuntė be galo malonią telegramą.

– Paryžiaus?

– Taip, iš Paryžiaus. Telegrama taip gudriai parašyta, kad iš pirmo žvilgsnio lyg ir išreiškia užuojautą, bet aš moku skaityti ir tarp eilučių.

– Sveikinu jus, madam.

– Misteri Puaro, – Džeinė sukryžiavo rankas, ir jos gergždantis balsas tapo tylesnis. Ji labai buvo panaši į angelą, iš kurio burnos tuoj tuoj pasipils be galo dievobaimingi žodžiai. – Aš vis mąsčiau ir mąsčiau. Kokia laimė, kad viskas taip pakrypo. Jūs suprantate, ką turiu omenyje? Visi sunkumai jau praeityje! Žinote, aš jau kone ėmiau tikėti į Dievą.

Man užgniaužė kvapą. Puaro žiūrėjo į aktorę truputį palenkęs į šoną galvą. Džeinė kalbėjo absoliučiai rimtai.

– Vadinasi, visa tai, kas įvyko, jūs vadinate stebuklu, madam?

– Likimas man palankus, – iškilmingai sušnibždėjo Džeinė. – Pastaruoju metu aš tesvajojau tik apie viena: o, jeigu numirtų lordas Edžveras! Ir štai jis mirė! Dievas tarsi išgirdo mano maldą.

Puaro atsikrenkštė.

– Negaliu pasakyti, kad tai buvo kaip tik taip, madam. Jūsų vyrą nužudė.

– Taip, žinoma, – linktelėjo ji.

– O ar nesusimąstote – kas tai padarė?

Ji nustebusi pažiūrėjo į mano draugą.

– Koks skirtumas? Tai manęs neliečia. Mudu su hercogu susituoksime po kokių keturių ar penkių mėnesių...

– Taip, madam, aš žinau, – Puaro sunkiai tvardėsi. – O vis dėlto argi jums neatėjo į galvą paklausti pačiai savęs: kas nužudė mano vyrą?

– Ne, – regis, Puaro žodžiai labai ją nustebino. – Aš manau, policija suras žudiką. Juk policininkai labai protingi, ar ne?

– Taip manoma. Aš irgi dedu visas jėgas, norėdamas susigaudyti, kas ir kaip.

– Ir jūs? Kaip įdomu!

– Kodėl įdomu?

– Tiesiog nežinau, – ji ėmė apžiūrinėti kambaryje išmėtytus daiktus. Išsirinko atlaso bliuzelę ir, pridėjusi prie krūtinės, ėmė apžiūrinėti save veidrodyje.

– Tai jūs nepriekaištaujate, kad aš kišuosi? – paklausė Puaro ir jo akys sužvilgo.

– Žinoma, ne, misteri Puaro. Man bus labai malonu, jeigu jums pasiseks. Linkiu visokeriopos sėkmės.

– Madam, man reikia kai ko daugiau negu jūsų palinkėjimų. Aš turiu žinoti jūsų nuomonę.

– Nuomonę? – sutrikusi paklausė Džeinė, sukiodamasi priešais veidrodį. – Apie ką?

– Madam, – garsiai ir jausmingai kreipėsi į ją Puaro. Kaip manote, kas nužudė jūsų vyrą?

Šį kartą ji suprato, ko klausiama. Džeinė išsigandusi pažvelgė į mano draugą.

– Turbūt Džeraldina.

– Kas toji Džeraldina?

Bet Džeinei mes jau buvome tuščia vieta.

– Elise, štai čia, virš dešiniojo peties, reikia truputį pakelti. Taip. Ką sakote, misteri Puaro, jums jau turbūt metas eiti? Aš be galo už viską labai dėkinga. Ir už skyrybas taip pat, nors dabar jų man ir nebereikia. Visuomet jus prisiminsiu.

Po to Džeinę Vilkinson aš temačiau du kartus. Vieną kartą scenoje, o antrą – kai ji ir aš buvome pakviesti pusryčių ir sėdėjome prie vieno stalo. Bet visuomet atsiminsiu ją kaip tik tokią, kokią mačiau tą dieną viešbutyje, – užvaldytą savo parėdų, nerūpestingai atsišaudančią žodžiais, kurie turėjo didelės reikšmės tolimesniems mano draugo veiksmams. Palaiminga būtybė, tegalvojanti tik apie save.

– *Epatant**, – pagarbiai tarė Puaro, ir mes išėjome.

---

* Nuostabu (pranc.).

DVYLIKTAS SKYRIUS

DUKTĖ

Mums grįžus namo, tarnas pranešė – kurjeris atnešęs Puaro laišką. Puaro paėmė nuo stalo voką, kaip paprastai kruopščiai nukirpo jo galą, perskaitė laišką ir nusijuokė.

– Kaip ten sakoma? Vilką minim, vilkas čia? Pažiūrėkite, Hastingsai.

Aš paėmiau iš jo popieriaus lapelį. Kampe adresas: Ridžent Heitas, 17. Laiškas buvo parašytas aiškia rašysena ir iš pirmo žvilgsnio perskaityti jį buvo vieni niekai, tačiau vis dėlto reikėjo tam tikrų pastangų.

„Mielas sere, aš girdėjau, kad rytą buvote pas mus atėjęs su policijos inspektoriumi. Gaila, tada negalėjau su jumis pasikalbėti. Būčiau labai dėkinga, jeigu galėtumėte man skirti kelelą minučių bet kuriuo jums patogiu metu po pietų. Su pagarba – Džeraldina Marš ".

– Įdomu, kodėl ji nori su jumis susitikti? – paklausiau.

– Jus stebina natūralus ledi noras pasimatyti su manimi, Erkiuliu Puaro? Esate labai nemandagus, mano drauge.

Mane dažnai dirgindavo Puaro įprotis juokauti ne laiku ir ne vietoje.

– Mes vykstame tuoj pat, – pareiškė jis, ir, nupūtęs nuo skrybėlės nematomą dulkelę, ją užsidėjo.

Nerūpestingas Džeinės Vilkinson pasakymas, kad Džeraldina galėjusi nužudyti savo tėvą, man pasirodė absurdiškas. Tik besmegenis kvailys galėjo šitaip lepteléti. Aš taip ir pasakiau Puaro.

– Smegenys. Besmegenis. O ką jūs apskritai įsivaizduojate, sakydamas žodį „smegenys“? Štai jūs, anglai, vartojate tokį niekinantį išsireiškimą: „Smegenys lyg triušio“. Bet gerai pamąstykime apie šitą gyvulėlį. Triušiai gyvena ir dauginasi, ar ne? O gamtoje tai viršiau už negyvą materiją. Žavingoji ledi Edžver neišmano nei istorijos, nei geografijos, nei klasikinės literatūros, *sans doute**. Išgirdusi *Lao Dze*** pavardę, ji tikriausiai pamanytų, kad kalbama apie brangios veislės kinų mopsą, o Moljero pavardė sukeltų *maison de counture**** asociaciją. Bet kai kalba pasisuka apie drabužių fasoną, turtingą ir prestižinę santuoką, kuri suteikia asmeninę naudą, jos žinios fenomenalios. Manęs nedomina filosofo nuomonė apie lordo Edžvero nužudymą, nes filosofiniu požiūriu žmogžudystė – aukščiausias gėris daugumai žmonių. O kadangi dauguma žmonių nežino, kas yra aukščiausias gėris, filosofai beveik niekada neapkaltinami žmogžudyste. O štai ledi Edžver atsainiai pasakyti žodžiai gali pasirodyti esą be galo svarbūs, nes jos požiūris – materialistinis ir paremtas blogiausių žmogaus savybių išmanymu.

– Tikriausiai jūsų žodžiuose slypi kažkokia gili prasmė, – sutikau aš.

– *Neus voici*****, – tarė Puaro. – Įdomu, ko taip staiga manęs prireikė jaunajai ledi?

– Tai visai natūralus noras. Juk pats prieš kokį ketvirtį valandos sakėte – žmonės jaučia natūralų norą pamatyti kažką unikalaus, – įgėliau.

---

* Be abejo (pranc.).

** Senovės kinų filosofas.

*** Madų ateljė (pranc.).

**** Atvažiavome (pranc.).

– O gal jūs vakar užkariavote jaunosios ledi širdį? – atrėžė Puaro, spausdamas skambučio mygtuką.

Prisiminiau išsigandusį mergaitės veidą tarpduryje, spindinčias tamsias akis blyškiame veide. Tas greitai prieš akis švystelėjęs vaizdas man paliko didelį įspūdį.

Tarnas nuvedė mus į viršų, į erdvią svetainę, o po kelių minučių atėjo Džeraldina Marš, aukšta, liesa mergina didelėmis nepatikliai žvelgiančiomis juodomis akimis. Jeigu pirmą kartą man liko įspūdis, kad šita mergina turi didelės vidinės jėgos, tai dabar tuo dar labiau patikėjau.

Džeraldina atrodė rami ir susikaupusi. Atsižvelgiant į jos jaunyvą amžių, tai buvo dėmesio vertas faktas.

– Kaip gerai, kad taip greitai atvykote, misteri Puaro, – tarė ji. – Labai gailiuosi, negalėjusi pasikalbėti su jumis rytą.

– Jūs sirguliuojate?

– Taip. Mis Kerola, mano tėvo sekretorė, primygtinai reikalavo, kad nesikelčiau iš patalo. Kerola tokia gera.

Mergaitės balse pasigirdo keista, nemaloni gaidelė, ir tai mane nustebino.

– Kuo galiu padėti, madmuazele? – paklausė Puaro. Vos vos padvejojusi, Džeraldina tarė:

– Ar mano tėvo nužudymo išvakarėse pas jį lankėtės?

– Taip, madmuazele.

– Ko? Kodėl tėvas jus pasikvietė?

Puaro tylėjo. Man pasirodė – mąsto, ką atsakyti. Paskui supratau – tai jo taktika. Jis norėjo priversti mergaitę išsikalbėti. Ji, Puaro manymu, buvo labai nekantri ir viską troško bemat sužinoti.

– Ar jis ko nors bijojo? Sakykite! Na, pasakykite! Aš turiu žinoti. Ko jis bijojo? Kodėl? Ką jis jums sakė? Ko tylite?

Supratau – jos ramumas tebuvo apsimestinis. Ji negalėjo ilgai rodytis kitokia, negu iš tikrųjų buvo. Džeraldina palinko į priekį, jos pirštai nervingai susigniaužė į kumštį ir vėl atsileido.

– Mano pašnekesys su lordu Edžveru – paslaptis, – lėtai tarė mano draugas, atidžiai žiūrėdamas merginai į akis.

– Vadinasi, tikriausiai šnekučiavotės apie mūsų šeimyninius reikalus. O! Kodėl kankinate? Kodėl neatsakote? Aš turiu žinoti. Sakau jums – aš būtinai privalau šitą žinoti!

Puaro vėl labai iš lėto papurtė galvą, matyt, spręsdamas kažkokią problemą.

– Misteri Puaro, – Džeraldina tarsi pasitempė ant pirštų galų. – Aš esu jo duktė. Turiu teisę žinoti, ko jis taip bijojo priešpaskutinę savo gyvenimo dieną. Nedora šito nepasakyti. Ir jo atžvilgiu šitaip elgtis nemoralu.

– Vadinasi, jūs buvote atsidavusi savo tėvui? – švelniai paklausė Puaro.

Mergina pašoko kaip įgelta.

– Atsidavusi jam... – sušnibždėjo. – Atsidavusi jam? Taip, aš... aš...

Ir ji jau nebesusitvardė. Sudribusi kėdėje, ėmė isteriškai juoktis. Juokėsi ilgai.

– Kaip keista, – sunkiai atgaudama kvapą, pagaliau šiaip taip išspaudė, – išgirsti tokį klausimą.

Tas nervingas juokas neliko neišgirstas. Durys atsidarė ir į kambarį įėjo Kerola. Ji bemat įvertino situaciją.

– Na, na, Džeraldina, mieloji, taip nieko nebus, – griežtai tarė sekretorė. – Ne, ne. Nusiramink. Viskas. Tuoj liaukis, negalima juk šitaip!

Jos ryžtingumas paveikė. Merginos juokas pamažu slopo. Ji nusišluostė akis ir aprimo.

– Atleiskite, – tyliai tarė. – Niekada dar šitaip nebuvo.
Mis Kerola vis dar sunerimusi žiūrėjo į ją.

– Viskas gerai, mis Kerola. Aš labai kvailai pasielgiau.
Nelauktai jos veidą iškreipė gaiži šypsena. Dabar ji sėdėjo labai įsitempusi ir į mus nė nežiūrėjo.

– Misteris Puaro manęs paklausė, ar aš mylėjusi savo tėvą, – aiškiu abejingu balsu mergina paaiškino sekretorei.

Mis Kerola išleido sunkiai apibūdinamą garsą, kuris turėjo reikšti – ji sutrikusi. O Džeraldina kalbėjo aukštu, paniekos kupinu balsu:

– Nežinau, kas geriau – meluoti ar pasakyti teisybę? Aš manau – pasakyti teisybę. Tai va: aš nemylėjau savo tėvo. Aš nekenčiau jo!

– Džeraldina, mieloji!

– Kam apsimetinėti? Jūs, mis Kerola, nejautėte jam neapykantos todėl, kad jums jis nieko negalėjo padaryti. Jūs buvote viena iš nedaugelio, nebijojusių mano tėvo. Jums jis tebuvo darbdavys, mokėjęs tiek ir tiek svarų už metus. Jo šiurpūs išpuoliai, jo niršulio priepuoliai jūsų neveikė, ir jūs stengėtės jų nepastebėti. Aš žinau, ką man atsakysite: "Būna, kai tenka ir pakentėti". Jūs buvote toli nuo viso to ir visuomet likdavote patenkinta gyvenimu. Jūs stipri moteris, bet nemokate užjausti savo artimo. O ir apskritai jūs galėjote palikti šituos namus bet kuriuo metu. O aš ne. Mano vieta čia.

– Iš tikrųjų, Džeraldina, aš nemanau, kad verta leistis į šitą filosofiją. Tėvai ir dukros dažnai nesutaria. Bet aš suprantu, kad gyvenimas taip sutvarkytas: kuo mažiau ginčijies, tuo geriau gyventi.

Džeraldina atsuko sekretorei nugarą.

– Misteri Puaro, aš nekenčiau savo tėvo ir džiaugiuosi, kad jis mirė! Jo mirtis man reiškia laisvę ir nepriklausomybę. Man absoliučiai tas pats, kas jį nužudė. Jeigu nužudė, vadinasi galėjo būti priežasčių, ir gana svarių.

Puaro susimąstęs žiūrėjo į merginą.

– Pateisinti žmogžudystę – be galo pavojinga, madmuazele.

– O ar žudiką pagavus ir pakorus, mano tėvas atsikeltų iš mirusiųjų?

– Ne, – griežtai tarė Puaro, – bet tai gali išgelbėti nuo mirties kitus žmones.

– Nesuprantu.

– Žmogus, nužudęs vieną, beveik visuomet gali ryžtis ir antrai žmogžudystei.

– Netikiu. Jeigu tai normalus žmogus, daugiau rankos nebepakels.

– Jūs norite pasakyti – jeigu tai ne žudikas maniakas? Deja, tai, ką sakau, tiesa. Sutinku, pirmąją žmogžudystę galima įvykdyti po atkaklios kovos su savo sąžine. Tačiau paskui, jeigu gresia demaskavimas, seka kita žmogžudystė. Moraliniu požiūriu ji jau pateisinama. Kilus mažiausiam įtarimui, nužudomas ir trečiasis žmogus. Ir pamažu žudant gimsta savotiškas artistiškas pasididžiavimas. Žudymas tampa *metier**, kone teikiančiu pasitenkinimą.

Džeraldina rankomis užsidengė akis.

– Baisu. Baisu. Tai netiesa.

– O jeigu pasakysiu, kad taip jau ir atsitiko? Kad nusikaltėlis, norėdamas išgelbėti save, jau nužudė dar vienų žmogų?

– Ką jūs šnekate, misteri Puaro? – sušuko Kerola. – Antroji žmogžudystė? Kur? Ką nužudė?

– Tai buvo paprasčiausias pavyzdys, – mano draugas palingavo galva. – Prašau atleisti.

– O, suprantu. Aš pamaniau... O dabar, Džeraldina, baik malti visokias nesąmones.

– Jūs, matau, mano pusėje, – tarė Puaro ir nusilenkė.

– Aš netikiu aukščiausia bausme, – kapodama žodžius, tarė mis Kerola, – o dėl viso ko aš iš tikrųjų palaikau jūsų pusę. Visuomenė turi būti saugi.

Džeraldina atsistojo ir pasitaisė plaukus.

– Atleiskite. Aš, ko gero, išrodžiau visai kvailai. Ar vis dar nenorite man pasakyti, kodėl tėvas buvo jus pasikvietęs?

– Pasikvietęs misterį Puaro? – nustebusi paklausė sekretorė. Mano draugas buvo priverstas atskleisti kortas.

– Aš paprasčiausiai svarsčiau, ką jums galima papasakoti iš mūsų pokalbio su lordu Edžveru. Jūsų tėvas manęs nekvietė. Aš ieškojau galimybių susitikti su juo savo klientės prašymu. Ta klientė buvo ledi Edžver.

– O, suprantu.

Mergaitės veidas pasidarė labai keistas. Iš pradžių aš pamaniau, kad ji nusivylė, bet paskui supratau – jai pasidarė lengviau ant širdies.

---

* Amatas (pranc.).

– Aš elgiausi labai kvailai, – lėtai tarė ji. – Maniau, kad tėvas jautė kažkokį pavojų. Kaip kvaila!

– Žinote, misteri Puaro, jūs mane labai išgąsdinote, – pareiškė mis Kerola. – Kai užsiminėte, jog toji moteris nužudžiusi dar vieną žmogų...

Puaro neatsakė. Jis kreipėsi į mergaitę:

– Madmuazele, ar tikite, kad šitą žmogžudystę įvykdė ledi Edžver?

– Ne, netikiu. Negaliu jos įsivaizduoti žudikės vietoj. Ji pernelyg... nenatūrali ir neturi tikrų žmogiškų jausmų.

– O aš neįsivaizduoju, kas kitas tai galėjo padaryti, – įsikišo mis Kerola. – Tokios moterys nežino, kas yra moralė.

– Nebūtinai ji turėjo žudyti, – prieštaravo Džeraldina. – Ji galėjo ateiti,pasikalbėti su juo ir išeiti, o tikrasis žudikas, koks nors lunatikas, įsėlino vėliau ir...

– Aš esu įsitikinusi, kad žudikai – protiškai nevisaverčiai žmonės, – pareiškė sekretorė. – Viską lemia endokrininės liaukos.

Tuo tarpu durys atsivėrė ir įėjo nematytas žmogus. Išvydęs žmonių būrelį, sutrikęs stabtelėjo.

– Tai mano pusbrolis, naujasis lordas Edžveras, – paaiškino Džeraldina. – Čia misteris Puaro. Eik arčiau, Ronaldai. Nesutrukdysi.

– Ar tikrai, Dina? Kaip gyvuojate, misteri Puaro? Dabar jūsų pilkosios ląstelės triūsia, stengdamosios įminti mūsų šeimynines paslaptis, ar ne?

Aš stengiausi prisiminti, kur mačiau šį žmogų. Apskritas, simpatingas, bet be jokios išraiškos veidas, nedideli maišeliai po akimis, maži ūseliai tarsi salelės okeano platybėse.

Na, žinoma! Juk jis tą vakarą atlydėjo Karlotą Adams į Džeinės Vilkinson numerį!

Taip, tai buvo kapitonas Ronaldas Maršas, paveldėjęs lordo titulą. Naujasis lordas Edžveras.

TRYLIKTAS SKYRIUS

BROLĖNAS

Naujasis lordas Edžveras buvo pastabus žmogus. Jis aiškiai regėjo, kaip aš krūptelėjau.

– A, nustebote? – nuoširdžiai tarė jis. – Mažas pobūvėlis pas tetą Džeinę. Atsimenate? Aš tada šiek tiek viršaus išlenkiau, ar ne? Bet maniau, kad šito niekas nepastebės.

Puaro pradėjo atsisveikinti su Džeraldina ir mis Kerola.

– Aš palydėsiu jus, – kilniadvasiškai tarė Ronaldas.

Laiptais jis lipo pirmas, be perstojo tauškėdamas:

– Keistas dalykėlis tas gyvenimas. Vakar tave išmeta iš namų kaip kačiuką, o šiandien pats tampi vilos savininku. Mano velionis dėdė, suprantate, išspyrė mane iš čia prieš trejus metus. Bet jūs tikriausiai viską žinote, misteri Puaro.

– Taip, aš žinau šitą faktą, – ramiai patvirtino mano draugas.

– Natūralu. Tokio fakto niekaip nenuslėpsi. O tikras seklys nepraleis progos išsiaiškinti.

Jis išsišiepė ir iki galo atidarė duris į svetainę.

– Gal išlenktumėte taurelę prieš kelionę?

Mes atsisakėme. Jaunuolis įsipylė sau viskio su soda.

– Už žmogžudystę! – linksmai paskelbė. – Per vieną trumpą naktį iš skolininko, keliančio neviltį visiems kredito-

riams, aš tapau potencialiu klientu – visų prekybininkų viltimi. Vaizdingai kalbant, dar vakar vargas karštai alsavo man į veidą, o šiandien aš maudausi prabangoje.

Jis ištuštino taurę. Paskui jau kitu tonu prabilo į Puaro.

– Bet gana, juokus – šalin! Misteri Puaro, ką jūs čia veikiate? Atsimenate, kaip prieš keturias dienas teta Džeinė melodramiškai sušuko: „Na, kas išvaduos mane iš to baisiojo tirono?“ ir – o stebukle! – kažkas ėmė ir ją išvadavo! Tikiuosi, ne jūsų agentūra? „Idealus Erkiulio Puaro, buvusio seklio, nusikaltimas!“ – neblogai laikraštyje skambėtų tokia antraštė, ar ne?

Puaro nusišypsojo.

– Mane pasikvietė mis Džeraldina Marš.

– O, labai atsargus atsakymas! Sakykite pagaliau teisybę, misteri Puaro! Ką čia veikiate? Kažkodėl jus sudomino mano dėdės mirties aplinkybės.

– Aš visuomet domėjausi žmogžudystėmis, lorde Edžverai.

– Bet pats jų niekada nesigriebėte? Gana protinga. Išmokykite protingai elgtis tetą Džeinę. Protingai ir paslaptingai. Atleiskite, kad ją vadinu teta Džeine, bet man taip vadinti ją labai patinka. Ar pamenate, kaip ji suglumo, kai aš ją pavadinau „teta“ per tą vakarienę? Vargšė net nenujautė, kas aš per vienas.

– *En verite?**

– Taip. Mane iš čia išvijus, ji atvažiavo tik po trijų mėnesių. Prastuoliška, geranoriška jo veido išraiška staiga pasikeitė. Nerūpestingai jis tęsė:

– Graži moteris. Bet šiurkštoka. Trūksta elegancijos, ar ne?

– Galbūt, – Puaro gūžtelėjo pečiais. Ronaldas smalsiai pažiūrėjo į jį.

– Jūs tikriausiai irgi manote, kad tai – ne jos rankų darbas? Džeinė ir jus užbūrė, ar ne taip?

– Aš iš tiesų žaviuosi jos grožiu, – abejingai atsakė mano draugas, – bet skaitausi su faktais.

* Iš tikrųjų? (pranc.).

Paskutinį žodį jis ištarė labai tyliai.

– Su faktais? – griežtai paklausė Ronaldas.

– Jūs, matyt, nežinote, lorde Edžverai, kad ledi Edžver vakar vakare dalyvavo pobūvyje Čizvike. Kaip tik tuo laiku, kai tariamai ją čia regėję.

Ronaldas nusikeikė.

– Vadinasi, ji vis dėlto ten nuvyko! Moteris – ką padarysi! Šeštą valandą vakaro ji pareiškė, kad nesą tokios jėgos, kuri priverstų ją važiuoti į Čizviką, o po kokių dešimties minučių ji jau persigalvojo! Jeigu planuosite žmogžudystę, niekada nepasikliaukite moterimi: pažadės, bet netesės. Taip turbūt sužlugo ne vienas nusikaltimas. Nemanykite, misteri Puaro, kad aš čia kalbu apie save. Ir būkite tikri – aš puikiausiai žinau, ką jūs dabar galvojate. Kas pirmiausiai įtariamas? Žinoma, daug triukšmo sukėlęs, pagiežos kupinas dykaduonis brolėnas!

Jis atsilošė kėdėje ir nusikvatojo.

– Aš saugau jūsų pilkąsias ląsteles, Puaro. Ir galite nezylioti, ieškodamas liudytojo, kuris patvirtintų, kad tuo metu, kai Džeinė paskelbė apie savo ketinimą vakar vakare niekur nevažiuoti, aš buvau netoliese. Iš tikrųjų – aš stovėjau šalia jos. Dabar užduosite sau klausimą: o galbūt šitas piktadarys brolėnas, užsidėjęs peruką ir moterišką skrybėlę, atvažiavo čia naktį?

Naujai gimęs lordas žiūrėjo čia į mane, čia į Puaro. Matyt, susiklosčiusi situacija jam teikė nemažą malonumą. Mano draugas, truputį pakreipęs į šoną galvą, atidžiai stebėjo jaunuolį. Man pasidarė truputį nejauku.

– Taip, prisipažįstu – aš turėjau priežastį. Ir aš jums kaip dovaną pateiksiu labai vertingą informaciją: vakar rytą aš buvau atėjęs pas dėdę. Ko? Prašyti pinigų. Prašyti pinigų. Jau mėgaujátės tolimesnių įvykių raida? Tai va – aš išėjau negavęs nė grašio. O tos pačios dienos vakare lordas Edžveras mirė. „Lordo Edžvero mirtis“ – geras detektyvinio romano pavadinimas. Puikiai atrodytų knygynų vitrinose.

Jis nutilo. Puaro neištarė nė žodžio.

– Jūsų dėmesys glosto mano savimeilę, Puaro. O jūs, kapitone Hastingsai, dabar esate panašus į žmogų, kuris išvydo šmėklą. Arba tuoj tuoj išvys. Atsipalaiduokite, mano mielasis drauge. Palaukite atomazgos. Taigi apie ką mes čia kalbėjome? A, nagrinėjama piktadario brolėno byla, kuris nori viską pakreipti taip, kad įtarimas kristų ant lordo Edžvero žmonos. Brolėnas, kuris studijuodamas mėgėjiškuose spektakliuose puikiai vaidindavo moterų vaidmenis, nutarė kaukštelėti senį. Plonu moterišku balsu jis pasisakė tarnui esąs lordo Edžvero žmona, skersomis prasmuko pro tarną ir smulkiais žingsneliais nutipeno į biblioteką. Niekas nieko neįtarė. „Džeine!“ – sušuko mano maloningasis dėdulė. „Džordžai!“ – spygiu balseliu atsakiau aš, apkabinau jo kaklą ir tiksliai bakstelėjau lenktiniu peiliuku. Grynai medicinines detales praleidžiu. Po to veidmainingoji ledi nėrė iš namo ir nuėjo miegoti. Gerai padirbėjus, galima ir pailsėti.

Nusijuokęs Ronaldas atsistojo, vėl įsipylė viskio su soda ir neskubėdamas atsisėdo.

– Kol kas tyrimui viskas lyg ir klostosi puikiai. Bet matote – dabar mes jau pasiekiame pačią esmę. Ak, koks nusivylimas! Kažkodėl kyla nemaloni nuojauta, kad jūs visą laiką buvote vedžiojamas už nosies. Nes jums patiekiamas alibi, misteri Puaro!

Jaunuolis išlenkė taurę.

– Aš visuomet laikiau alibi velnioniškai maloniu dalykėliu, – pridūrė jis. – Kai skaitau detektyvinius romanus, visuomet ypatingą dėmesį skiriu alibi. O mano alibi tiesiog nuostabus – trigalvis. Paprasčiau sakant, aš turiu tris liudytojus: misterį Dortaimerą, misis Dortaimer ir mis Dortaimer. Be galo turtingi ir velniškai muzikalūs žmonės. Jie turi ložę „*Koventgardene*“*. Į tą ložę jie kviečiasi pačius perspektyviausius jaunuolius. O aš, misteri Puaro, esu vienas perspektyviausių jaunų žmonių. Ar mėgstu operą? Atvirai šnekant, ne. Bet prieš tai aš pasigardžiuodamas sušveičiau nuostabius pietus Grosveno skvere, o paskui turėjau progos dalyvauti pra-

* Londono operos teatras.

bangioje vakarienėje, tiesa, man teko už tai užmokėti: nuo šokių su Rachele Dortaimer iki šiol ranką gelia. Štai šitą aš jums ir norėjau pasakyti, misteri Puaro. Tuo laiku, kai mano dėdulė plūdo kraujais, aš šnibždėjau visokias nesąmones į briliantais papuoštą baltaplaukės, atleiskite – juodaplaukės, ausytę. Rachelė sėdėjo operos ložėje ir jos ilga nosytė kretėjo nuo juoko. Dabar matote, misteri Puaro, kodėl aš su jumis toks atviras. Jis atsirėmė į krėslo atlošą.

– Tikiuosi, nelabai nuvarginau savo išpažintimi? Ar turite klausimų?

– Ką jūs, nė truputėlio nenuvarginote, – atsakė Puaro. – Bet kadangi esate toks malonus ir leidžiate užduoti klausimus, tai turiu vieną mažytį klausimėlį.

– Džiaugiuosi galėdamas atsakyti.

– Lorde Edžverai, kaip seniai pažįstate Karlotą Adams? Ronaldas Maršas laukė visko, tik ne tokio klausimo. Jis staiga išsitiesė, ir jo veidas įgavo visai kitą išraišką.

– Dieve mano, kam jums tai žinoti? Ką tai turi bendra su mano pasakojimu?

– Tiesiog įdomu, ir tiek. O be to, jūs taip smulkiai viską išklojote, kad aš neturiu nė ko klausti.

Jaunuolis neramiai žvilgtelėjo į mano draugą. Jam tarsi nepatiko Puaro pagyrimas. Ronaldas tikriausiai norėjo, kad jo pasakojimą vertintų įtariau.

– Su Karlota Adams? Reikia pagalvoti. Mudu pažįstami jau kokie metai. Ne, šiek tiek daugiau. Su ja susipažinau pernai, per jos pirmąsias gastroles.

– Ar spėjote gerai pažinti?

– Gana neblogai. Ji ne toks žmogus, kad gerai pažintum. Ne plepi ir apskritai tokia...

– Bet ji jums patiko?

– Norėčiau žinoti, kodėl jus taip domina šita ledi? – Ronaldas nustebęs žiūrėjo į Puaro. – Gal todėl, kad aš drauge su ja atėjau aną vakarą į „Savoją“? Taip, ji man labai patinka. Karlota simpatinga, moka klausytis, kas jai sakoma, ir leidžia pajusti, kad ir ji, galų gale, šį tą reiškia.

Puaro pritardamas linktelėjo.

– Vadinasi, jūs labai gailėsitės.

– Gailėsiuos? Ko?

– Ji mirė.

– Ką?! – nustebęs pašoko jaunuolis. – Karlota mirė? Naujiena jį tiesiog pritrenkė.

– Sumanėte iš manęs pasityčioti, misteri Puaro? Aš visai neseniai buvau su ja susitikęs, ir Karlota buvo sveikiausias žmogus.

– O kada tai buvo? – greitai paklausė Puaro.

– Rodos, užvakar. Gerai nepamenu.

– *Tout de meme**, ji mirė.

– Tai bent staigmena! O kas jai atsitiko? Pakliuvo po mašina?

– Ne, – Puaro pažvelgė į lubas. – Išgėrė pernelyg didelę veronalio dozę.

– Še tau! Kokia baisi tragedija.

– *N'est ce pas*?**

– Man iš tiesų jos labai gaila. Jai viskas taip neblogai klostėsi. Rengėsi išvežti iš Valstijų jaunesniąją seserį, kūrė visokiausius planus. Velniai rautų, tiesiog negaliu apsakyti, kaip man jos gaila.

– Žinoma, – pritarė Puaro. – Taip apgailėtinai mirti jaunam, kai mirti visai nesinori, kai prieš akis – visas gyvenimas ir turi viską, vardan ko verta gyventi...

Ronaldas nustebęs žiūrėjo į mano draugą.

– Aš nelabai jus suprantu, misteri Puaro.

– Nesuprantate? – Puaro atsistojo ir atsisveikindamas ištiesė ranką. – Turbūt aš išsireiškiau... pernelyg emocionaliai. Todėl, kad man nepatinka, kai jauniems žmonėms atimama teisė gyventi, lorde Edžverai. Aš esu prieš tai nusistatęs. Sudiev.

– E... sudie, – kiek sutrikęs, atsakė Ronaldas. Atidaręs duris, kone susidūriau su mis Kerola.

* Ir vis dėlto (pranc.).

** Ar tikrai? (pranc.).

– O! Misteri Puaro, man sakė, kad jūs dar čia. Norėčiau pasikalbėti, jeigu jūs... Jei neprieštaraujate, užeikime į mano kambarį.

– Noriu pasikalbėti apie tą vaikelį, Džeraldiną, – pradėjo ji, kai mes įėjome į jos darbo kabinetą ir ji uždarė duris.

– Klausau jūsų, madmuazele.

– Šiandien ji pritauškė visokių nesąmonių. Taip, taip, nesąmonių. Aš nerandu kitokių žodžių. Ji tiesiog pasikarščiavo.

– Taip, aš pastebėjau, kad ji kenčia nuo per didelės nervinės įtampos, – ramiai tarė mano draugas.

– E... tiesą sakant, jos gyvenimas nelabai sėkmingai susiklostė. Taip, nėra ko apsimetinėti. Atvirai sakant, misteri Puaro, lordas Edžveras buvo labai savotiškas žmogus. Tokiems žmonėms negalima leisti auklėti vaikų. Tarp mūsų šnekant, jis tiesiog terorizavo Džeraldiną.

– Aš taip ir maniau, – linktelėjo Puaro.

– Jis buvo apsiskaitęs, išsilavinęs žmogus, bet kai kuriais atžvilgiais... Na, aš, žinoma, su tuo pati nesusidūriau, bet jis turėjo kažką tokio... Nė kiek nenustebau, kai ledi Edžver jį paliko. Turėkite omenyje – ši moteris man niekada nepatiko ir aš apie ją esu blogos nuomonės. Ištekėdama už šito žmogaus, ji gavo visko su kaupu. Paskui ji išėjo. Kaip sakoma, išsiskyrė, kaip jūroje išsiskiria laivai. Bet Džeraldina niekur išeiti negalėjo. O lordas Edžveras kartais elgdavosi taip, tarsi mergaitės apskritai nebūtų. Kartais man atrodydavo... nors gal ir neverta apie tai kalbėti...

– Ne, ne, madmuazele, kalbėkite.

– Kartais man atrodydavo, kad lordas Edžveras taip šiurkščiai elgiasi su mergaite, norėdamas atsigriebti už jos motiną... už savo pirmąją žmoną. Džeraldina – jautrus, labai švelnaus charakterio sutvėrimas. Aš visuomet jos gailėjausi. Apie tai nekalbėčiau, misteri Puaro, jeigu šiandien mergaitė taip kvailai nebūtų išsišokusi. Ji kalbėjo apie neapykantą tėvui, o žmogui, nežinančiam visų jos gyvenimo aplinkybių, tai gali pasirodyti įtartina.

– Nuoširdžiausiai dėkoju už paaiškinimą, madmuazele. Man atrodo, lordui Edžverui būtų buvę gyventi kur kas geriau, jeigu jis apskritai nebūtų vedęs.

– Taip,tai tiesa...

– O ar jis neketino vesti trečią kartą?

– Trečią kartą? Juk dar nebuvo išsiskyręs...

– Bet sutikęs skirtis su ledi Edžver, ir pats būtų tapęs laisvas.

– Nemanau. Juk jau ir su pirmosiomis žmonomis patyrė daug nemalonumų, – niūriai atsakė mis Kerola.

– Vadinasi, jūs manote, kad trečiųjų vedybų klausimas nebuvo iškilęs? Ir jis nieko nebuvo numatęs į žmonas? Pagalvokite, madmuazele. Ar iš tikrųjų?

Sekretorė truputį išraudo.

– Ką jūs čia dabar! Žinoma, jis neturėjo jokios moters.

KETURIOLIKTAS SKYRIUS

PENKI KLAUSIMAI

– O kodėl paklausėte, ar lordas Edžveras neketinęs vesti trečią kartą? – pasmalsavau važiuojant namo,

– Paprasčiausiai aš pamaniau, kad galimas ir toks variantas, mon ami.

– Kodėl?

– Mat vis suku galvą, kodėl lordas Edžveras taip staiga pakeitė savo nusistatymą ir sutiko skirtis. Čia kažkas slypi, mano drauge.

– Taip, – pritariau ir susimąsčiau. Gana keista.

– Matote, Hastingsai, lordas Edžveras patvirtino tai, ką mums sakė jo žmona. Ji kreipėsi pagalbos į daugelį advokatų, bet jis atkakliai spyriojosi. Ir staiga netikėtai sutiko!

– Jeigu tik nemelavo, – tariau aš.

– Teisingai sakote, Hastingsai. Labai teisingai. Jeigu tik nemelavo. Mes neturime jokių įrodymų, kad jis iš tiesų parašė laišką. Eh bien, sakykim, kad šitas mesjė sake ne tiesą. Kodėl jis mums pamelavo? Antra vertus, jeigu jis iš tikrųjų parašė laišką, tai kaip paaiškinti jo staigų apsisprendimą skirtis? Pirmiausiai šauna į galvą – lordas Edžveras sutiko kažkokią moterį, kurią norėjo vesti. Ir tai puikiausiai paaiškintų, kodėl jis taip staiga pakeitė savo sprendimą. Natūralu, kad aš apie tai klausinėju.

– Bet mis Kerola ryžtingai atmetė šią prielaidą, – tariau aš.

– Taip, mis Kerola... – susimąstęs nutęsė žodžius mano draugas.

– Kur jūs lenkiate? – apmaudžiaudamas paklausiau. Puaro puikiausiai sekasi sukelti abejones net balso intonacija. – Koks tikslas jai meluoti?

– *Aucune-aucune**. Bet matote, Hastingsai, vis tik sunku patikėti jos žodžiais.

– Vadinasi, jūs manote, kad ji meluoja? Bet kodėl? Ji paliko visai nuoširdaus žmogaus įspūdį.

– Čia šuo ir pakastas. Kartais ne taip jau paprasta atpažinti, kada netyčia iškreipiami faktai, o kada sąmoningai padaroma klaida.

– Ką turite omenyje?

– Sąmoningai apgauti – tai viena. Bet būti įsitikinus savo teisumu, kad menkos detalės atrodo neesminės, – tai, mano drauge, charakterizuoja išskirtinai dorą žmogų. Mis Kerola vieną kartą jau mums nesąmoningai pamelavo. Ji sakė mačiusi Džeinės Vilkinson veidą, nors nebuvo įmanoma jo matyti. Kaip buvo iš tikrųjų? Pamąstykime. Ji stovi antrajame aukšte, žiūri žemyn ir tarsi regi Džeinę Vilkinson. Mis Kerolai nekyla jokių abejonių: ji mano, kad tai turi būti Džeinė Vilkinson. Ir sekretorė mums pareiškia, kad puikiausiai mačiusi jos veidą. Būdama visiškai tuo įsitikinusi, ji nekreipia dėmesio į detales, kurios yra tiesos esmė! Mes jai pasakėme, kad ji negalėjusi matyti įėjusios moters veido. Juk taip? Bet mis Kerolai absoliučiai tas pats, matė ji veidą ar ne. Ji „žino“, kad tai buvo Džeinė Vilkinson, ir baigta! Štai taip bet kuriuo klausimu. Ji atsakinėja taip, kaip mano, visai nekreipdama dėmesio į faktus. Dorą liudytoją visuomet reikia vertinti įtariai, mano drauge. Liudytojas, kuris dvejoja, susimąsto dėl atsakymų – „e-e...“, „lyg ir taip buvo...“, – yra kur kas patikimesnis.

– Dieve mano, Puaro! – sušukau aš. – Bet juk jūs paneigiate įprastinį liudytojo suvokimą!

---

* Jokio, jokio (pranc.).

– Kai aš paklausiau, ar lordas Edžveras nenorėjęs vesti trečią kartą, mis Kerola kone juokais prapliupo. Ir vien todėl, kad tokia mintis jai niekada nė į galvą neatėjo. Ji net nesistengė prisiminti, ar nebuvo kokių nors, kad ir menkiausių, naujų vedybų požymių. Vadinasi, kalbėdamiesi su šituo liudytoju, mes nepasistūmėjome nė per žingsnelį į priekį.

– Iš tiesų, kai jūs pasakėte, jog ji negalėjusi matyti įėjusios moters veido, ji nė kiek nesutriko, – susimąstęs tariau aš.

– Teisingai. Štai kodėl ir nutariau, kad ji ne melagė, o dora, bet nepatikima liudytoja. Vargu ar ji turi priežastį meluoti, nebent ji... Idėja! Tai bent mintis! Man šovė į galvą viena versija. Nors apskritai tai neįmanoma, tiesiog neįmanoma, – Puaro papurtė galvą.

Daugiau jis nieko nepasakė.

– Matyt, mis Kerola labai myli lordo Edžvero dukrą, – tariau aš.

– Taip. Be abejo, ji norėjo padėti mergaitei atsakyti į mano klausimus. O kokios jūs esate nuomonės apie Džeraldiną Marš?

– Man jos gaila, labai gaila.

– Jūs geros širdies, Hastingsai. Švelnus sutvėrimas, pakliuvęs į bėdą, visuomet sukelia jūsų simpatiją.

– O jūsų – ne?

– Taip, nesaldus jos gyvenimas, – rimtai tarė Puaro. – Tai matyti iš mergaites veido.

– Šiaip ar taip, jūs suprantate, koks absurdiškas Džeinės Vilkinson teiginys, kad šita mergaitė galėjusi nužudyti savo tėvą, – tyliai pasakiau aš.

– Jos alibi, be abejo, bus patikimas, bet kol kas Džepas apie tai net neužsiminė.

– Mano mielasis Puaro jūs norite pasakyti, kad net po to, kai matėte mergaitę ir su ja pasikalbėjote, vis dar jums rūpi jos alibi?

– *Eh bien*, mano drauge, kas iš to, kad aš pamačiau ją ir pasikalbėjau? Taip, ji be galo nelaiminga, ji prisipažino nekentusi savo tėvo ir apsidžiaugusi dėl jo mirties, nors paskui

pergyveno paleidusi liežuvį. Ir po viso šito jūs dar sakote, kad jai nereikalingas alibi?

– Bet atvirumas byloja apie nekaltumą, – simpatizuodamas mergaitei, tariau aš.

– Atvirumas apskritai yra išskirtinis šitos šeimynėlės bruožas. Prisiminkite jaunąjį lordą Edžverą... Kaip pasitikėdamas jis mums atskleidė savo kortas!

– Taip, tai jau taip, – nusišypsojau aš, prisiminęs Ronaldo kalbą. – Gana originalus metodas.

Puaro linktelėjo.

– Jis... kaip ten sakoma? Išmušė pagrindą palei mūsų kojas.

– Iš po mūsų kojų,– pataisiau aš. – Taip, mes atrodėme gana kvailai.

– Ko čia niekus tauškiate! Jūs gal ir atrodėte kvailai, tik ne aš! Nesijaučiau esąs kvailys ir nemanau, kad kvailai atrodžiau. Atvirkščiai, mano drauge, pašnekovo sieloje man pavyko sukelti sąmyšį.

– Nejaugi? – suabejojau, kadangi negalėjau prisiminti nė mažiausių naujojo Edžvero sumišimo žymių.

– *Si, si**. Aš klausiausi, klausiausi, o paskui ėmiau ir uždaviau jam visiškai netikėtą klausimą, ir tai – jūs turėjote pastebėti – mūsų drąsųjį mesjė išmušė iš vėžių. Esate nepastabus, Hastingsai.

– Bet aš manau, kad, išgirdęs apie Karlotos Adams mirtį, jis visai nuoširdžiai nustebo ir pasibaisėjo, – atsakiau. – O jūs turbūt manote, kad jis puikiai suvaidino gedulo sceną.

– Sunku pasakyti. Man jo jausmai irgi pasirodė visiškai natūralūs.

– Kaip manote, kodėl jis taip ciniškai sviedė mums visus tuos faktus? Ar tik norėdamas pasilinksminti?

– Galbūt. Jūs, anglai, turite gana keistą humoro jausmą. Bet, galimas daiktas, jis siekė ir kito tikslo. O jeigu juos išdėsto atvirai, imi jiems skirti kur kas menkesnę reikšmę negu jie verti.

– Kad ir pasakojimas apie ginčą su dėde.

* Taip, taip (ispan.).

– Teisingai. Ronaldas žino, kad anksčiau ar vėliau šis faktas iškils į viešumą. *Eh bien*, jis papasakoja apie tai pats.

– Jis ne toks kvailas, kaip atrodo.

– O, jis visai nekvailas. Jo smegenys dirba puikiai, ir jis netingi jų eksploatuoti. Lordas Edžveras puikiausiai suvokia savo galimybes ir, kaip jau sakiau, drąsiai atverčia kortas. Štai jūs žaidžiate bridžą, Hastingsai. Sakykite, kada žaidėjas šitaip pasielgia?

– Juk ir jūs žaidžiate, – nusijuokiau aš, – ir kuo geriausiai žinote, kad žaidėjas atidengia savo kortas tada, kai yra absoliučiai įsitikinęs, jog išloš, ir paprasčiausiai taupo laiką.

– Taip, mon ami, visiškai teisingai. Bet kartais atsitinka ir kitaip. Aš pats tai porą kartų pastebėjau, kai žaidime dalyvauja *les dames**. Partija eina į pabaigą, bet kas laimės – dar nežinia. *Eh bien, la dame*** meta kortas ant stalo ir pareiškia: „Visi likusieji kirčiai – mano!" Bemat žaidėjai sutinka, ypač jeigu nelabai patyrę. Turėkite galvoje, žaidžiant bridžą, blefas beveik nekrenta į akis, nes, norėdamas pagauti melagį, privalai analizuoti partiją. Ir štai kai atplėšta nauja kaladė ir kortos jau beveik padalytos kitam roberiui, kuris nors žaidėjas ima ir suabejoja: „Taip tai taip, bet kuo gi ji numušė mano būgnų kozirį?" arba „Ji neturėjo stiprių kryžių, ir lengvai būčiau paėmęs..." ir taip toliau.

– Vadinasi, jūs manote...

– Vadinasi aš manau, Hastingsai, kad dirbtinis apsimetimas irgi vertas dėmesio. Aš taip pat manau, kad jau pats laikas pavakarieniauti. *Une petite omelette, n'est pas*? *** O paskui, apie devintą valandą, turiu aplankyti vieną personą.

– Ką?

– Pirma pavakarieniaukime. Ir kol neišgersime kavos, nebeaptarinėkime šios bylos. Kai žmogus valgo, jo smegenys turi tarnauti pilvui.

Mano draugas laikėsi žodžio. Vakarieniaujant mažame Soho restoranėlyje, kur Puaro gerai pažinojo, jis nė vienu

---

* Damos (pranc.).

** Ir štai dama (pranc.).

*** Truputį omleto, ar ne tiesa? (pranc,).

žodžiu neužsiminė apie lordo Edžvero bylą. Mes valgėme nuostabų omletą, žuvį, viščiuką, o desertui užsisakėme pyragaitį su romu, kurį Puaro labai mėgo.

Kai jau gėrėme kavą, Puaro draugiškai nusišypsojo ir tarė:

– Mano gerasis drauge! Aš priklausau nuo jūsų daugiau nei manote.

Aš sutrikau ir susijuokiau, išgirdęs tokį nelauktą įvertinimą. Puaro niekad nieko panašaus man nebuvo sakęs. Kartais paslapčia aš net ant jo niršdavau dėl visiško abejingumo mano asmeniui. Man rodėsi, Puaro tiesiog neriasi iš kailio, niekindamas mano sugebėjimus.

Nors aš ir nemaniau, kad silpsta jo proto galios, man nejučia dingtelėjo, kad, ko gero, iš tikrųjų mano draugas jau ima labiau nuo manęs priklausyti negu anksčiau.

– Žinoma, – susimąstęs tęsė jis, – galbūt jūs ne visuomet suprantate, kaip tai vyksta, bet labai dažnai man nurodote teisingą kelią.

Aš nenorėjau tikėti savo ausimis.

– Garbės žodis, Puaro, – užsikirsdamas tariau, – jeigu iš tikrųjų taip yra, tai be galo džiaugiuosi. Juk daug ko iš jūsų išmokau.

– *Mais mon, ce n'est pas ca**, – papurtė jis galvą. – Nieko jūs neišmokote.

– O! – nustebęs sušukau aš.

– Paklausykite. Nė vienas žmogus neturi mokytis iš kito. Kiekvienas turi vystyti savo paties sugebėjimus iki begalybės, o ne stengtis ką nors mėgdžioti. Aš nenoriu, kad atsirastų antras Puaro, kuris savo kokybe nusileistų originalui. Aš noriu, kad jūs liktumėte Hastingsu, už kurį geresnio nėra ir negali būti. O jūs iš tiesų geriausias savo srityje. Jūsų mintys, Hastingsai, man normalaus žmogaus smegenų veiklos pavyzdys.

– Tikiuosi, iš tikrųjų normalaus žmogaus, – burbtelėjau aš.

– Taip, taip, jūs puikios lygsvaros žmogus. Jūs sveiko mąstymo įsikūnijimas. Žinote, ką man tai reiškia. Kai nusikal-

* Ne, tai netiesa (pranc.).

tėlis įvykdo nusikaltimą, jis stengiasi sumėtyti pėdas. Ką jis bando apgauti? Jeigu susiduria su normaliais žmonėmis, tai ir jo apgaulė skirta normaliam statistiniam žmogui. Žinoma, „normalus žmogus“ – tai matematinė abstrakcija. Bet jūs šitam apibrėžimui beveik idealiai tinkate. Kartais, kai pakylate aukščiau vidutinio lygio, jumyse blyksteli genialumo tvyksniai, bet būna momentų, kai jūs – atleiskite – nusileidžiate iki paskutinės bukumo padalos. *Eh bien*, kokia man iš to nauda? O štai kokia: jumyse aš tarsi veidrodyje skaitau tai, kuo mane nori įtikinti nusikaltėlis. Tai nepaprastai naudinga, nes padiktuoja man teisingus žygius.

Aš ne visai supratau, ką šneka Puaro, bet man pasirodė, kad jo aiškinimą vargu ar galima pavadinti komplimentu. Tačiau netrukus jis išvadavo mane nuo sunkių apmąstymų.

– Aš blogai išsireiškiau, – skubėdamas bandė pasitaisyti mano draugas. – Jūs turite intuiciją, kriminalisto protą, ko man ne visuomet pakanka. Jūs pašnibždate man nusikaltėlio mintis. Tai didelė dovana.

– Intuicija, – susimąstęs tariau aš. – Taip, galimas daiktas, aš turiu intuiciją.

Pažvelgiau į Puaro. Mano draugas rūkė mėgstamiausias trumpas cigaretes ir žiūrėjo į mane su didele simpatija.

– *Ce cher** Hastingsai, – sumurmėjo jis. – aš iš tikrųjų jus labai myliu.

Nors man ir buvo malonu girdėti tuos žodžius, bet sudvejojau ir greitai nukreipiau kalbą.

– Verčiau pakalbėkime apie tą nusikaltimą, – dalykiškai tariau.

– *Eh bien*, – Puaro atsirėmė į kėdės atkaltę, jo akys prisimerkė. Išpūtė dūmų kamuoliuką ir tarė:

– *Je me pose questions***.

– Iš tikrųjų? – paklausiau vilties kupinu balsu.

– Jus irgi kankina abejonės?

---

* Mielasis (pranc.).

** Aš užduodu sau klausimus (pranc.).

– Žinoma, – atsakiau. Atsilošęs ir primerkęs akis lygiai kaip Puaro, išpyškinau:

– Tai kas gi nužudė lordą Edžverą?

Puaro tuoj pat vėl susikūprino ir energingai papurtė galvą:

– Ne, ne. Viskas buvo ne taip! Šito manęs klausdamas, jūs primenate žmogų, kuris skaito detektyvinį romaną ir ima iš eilės nagrinėti visus veikiančius asmenis. Vieną kartą ir man teko griebtis panašaus metodo. Prie progos papasakosiu apie tą savo ypač sėkmingą tyrimą. Tai apie ką mes čia kalbėjome?

– Sakėte, užduodąs sau klausimus, – atsakiau. Aš norėjau įgelti ir duoti jam suprasti, kad esu reikalingas ne tik tam, kad jis turėtų prieš ką pasigirti savo laimėjimais, bet susilaikiau: jeigu Puaro jau taip patinka mokyti kitus, tegu moko. – Įdomu būtų išgirsti, kokie tie klausimai?

Puaro tik to ir reikėjo. Jis vėl atsilošė į kėdės atkaltę ir pradėjo:

– Pirmąjį mudu jau aptarėme. Kodėl lordas Edžveras pakeitė savo nuomonę apie skyrybas? Man atėjo į galvą kelios versijos. Su viena jus supažindinau.

Antras klausimas: kas atsiliko su lordo Edžvero laišku? Kam naudinga, kad jis neišsituoktų?

Trečias klausimas: ką galėjo reikšti ta keista lordo Edžvero veido išraiška, kurią vakar matėte, išeidamas iš bibliotekos? Gal jūs žinote atsakymą, Hastingsai?

Aš papurčiau galvą.

– Esate įsitikinęs, kad tai ne jūsų vaizduotės vaisius? Kartais, mano drauge, jūsų vaizduotė *un peu vif**.

– Ne, ne, – aš energingai papurčiau galvą. – Esu absoliučiai įsitikinęs, kad man nepasirodė.

– *Bien***. Vadinasi, šis faktas irgi reikalauja paaiškinimo. Ketvirtas klausimas apie pensnė. Nei Džeinė Vilkinson,

---

* Pernelyg guvi (pranc.).

** Gerai (pranc.).

nei Karlota Adams nenešioja akinių. Tai iš kur mis Adams rankinuke atsirado pensnė?

Ir paskutinis klausimas: kodėl kažkas paskambino į Čizviką, norėdamas patikrinti, ar ledi Edžver ten yra, ir kas buvo tas žmogus?

Štai, mano drauge, tie klausimai, kurie neduoda ramybės. Jeigu galėčiau į juos atsakyti, būčiau laimingas. Mano *amour propre** bus patenkinta tik tada, jeigu viską sugebėsiu paaiškinti.

– Bet yra ir daugiau klausimų, – tariau.

– Pavyzdžiui?

– Kas įtraukė Karlotą Adams į žaidimą? Kur ji buvo tą vakarą iki devintos valandos ir po devynių? Kas per vienas tas D., padovanojęs jai auksinę dėžutę?

– Na, šitie klausimai pernelyg tiesmukiški, – paprieštaravo mano draugas. – Jie numanomi patys savaime. Tai faktiniai klausimai, atsakymus į kuriuos mes galime gauti kas akimirką. Pasakyčiau, tai paprasčiausios detalės, kurių kol kas nežinome. O mano klausimai, mon ami, psichologiniai. Mažosios pilkosios ląstelės...

– Puaro! – nusivylęs sušukau, supratęs, kad turiu jį nutildyti bet kokia kaina, kadangi negalėsiu dar kartą pakęsti pasakojimo apie pilkąsias ląsteles. – Jūs minėjote kažkokį vizitą, kuris mūsų laukia šį vakarą.

– Teisingai, – Puaro pažvelgė į laikrodį. – Aš tuoj paskambinsiu ir sužinosiu, ar mus priims.

Po kelių minučių jis sugrįžo.

– Važiuojam. Viskas gerai.

– Kur? – pasidomėjau.

– Pas serą Montegjų Kornerą į Čizviką. Norėčiau kai ką daugiau sužinoti apie tą paslaptingą telefono skambutį.

---

* Savimeilė (pranc.).

PENKIOLIKTAS SKYRIUS

SERAS MONTEGJUS KORNERAS

Į Čizviką mes atvykome apie dešimtą valandą vakaro. Sero Montegjaus namas – parko apsupta didelė vila – buvo netoli upės. Mus nuvedė į gražią salę medžiu puoštomis sienomis. Dešinėje pusėje pro atdaras duris matėme valgomąjį su ilgu poliruotu stalu. Ant jo degė žvakės.

– Prašom čionai, – tarnas nuvedė mus plačiais laiptais į antrą aukštą.

Pro kambario langus atsivėrė upės vaizdas. Visur viešpatavo senų laikų dvasia. Kampe, prie atviro lango, stovėjo bridžo stalelis. Prie jo sėdėjo keturi vyrai. Mums įėjus, vienas žaidėjas pakilo ir žengė pasitikti.

– Džiaugiuosi, galėdamas su jumis susipažinti, misteri Puaro.

Aš susidomėjęs pažvelgiau į serą Montegjų – neaukštą, mažyčių juodų, protingų akių, kruopščiai pritaikytu peruku žmogų. Jis elgėsi kaip koks pamaiva..

– Leiskite supažindinti su misteriu ir misis Vidbernais.

– Mes jau pažįstami, – linksmai tarė misis Vidbern.

– O čia misteris Rosas, – pristatė jauną šviesiaplaukį, kokių dvidešimt dviejų metų malonaus veido vyriškį.

– Aš tūkstantį kartų atsiprašau, kad sutrukdžiau žaidimą, – tarė Puaro.

– Nė kiek. Žaisti dar nebuvome pradėję, tik rengėmės dalinti kortas. Ar gersite kavos, misteri Puaro?

Kavos mano draugas atsisakė, bet sutiko išgerti seno brendžio. Mums jį pateikė milžiniškose taurėse.

Gurkšnojant seras Montegjus porino apie japonų graviūras, kinų glazūrą, persų kilimus, prancūzų impresionizmą, šiuolaikinę muziką ir Einšteino teoriją. Pakui jis atsidrėbė į krėslo atkaltę ir geraširdiškai žiūrėjo į mus. Matyt, jam pačiam patiko tai, ką kalbėjo. Blyškioje šviesoje seras Montegjus buvo panašus į viduramžių džiną. Kur bepažvelgsi, visur buvo iškabinti ir išdėlioti gražūs meno kūriniai.

– O dabar, sere Montegjau, – prabilo Puaro, – aš ilgiau nebepiktnaudžiausiu jūsų kantrybe ir pasakysiu, ko atėjau.

Seras Montegjus mostelėjo ranka, nuostabiai panašia į naguotą paukščio leteną.

– Kam skubėti? Laikas begalinis.

– Tai visuomet jaučiame jūsų namuose, – atsiduso misis Vidbern. Čia taip gera.

– Negyvenčiau Londone nei už milijoną, – pareiškė seras Montegjus, – jeigu ne senoviška šito namo atmosfera, kuri taip raminančiai nuteikia. Mūsų audringais laikais ramybe, deja, didelė prabanga.

Netikėtai man atėjo į galvą maištinga mintis apie tai, kad jeigu kas nors iš tikrųjų pasiūlytų serui Montegjui milijoną svarų sterlingų, senoji ramybės atmosfera nugarmėtų po šimts velnių. Bet aš nuginiau šalin tą eretišką mintį.

– O ir kas tie pinigai galų gale? – sumurmėjo misis Vidbern.

– Taip, – giliamintiškai pritarėjos vyras ir sutrikęs pažvangino kišenėje monetomis.

– Arči! – sudraudė jį misis Vidbern.

– Atleisk, mieloji, – atsiprašė misteris Vidbernas ir liovėsi skimbčiojęs.

– Tokioje atmosferoje kalbėti apie nusikaltimą tiesiog neleistina, – atsiprašinėdamas tarė Puaro.

– Kodėl? – seras Montegjus abuojai mostelėjo ranka. – Nusikaltimas juk gali būti meno kūrinys, o detektyvas – tik-

ras virtuozas. Aš kalbu, žinoma, ne apie policiją. Šiandien mano namuose lankėsi vienas policininkas iš Skotlend Jardo. Įdomus žmogus. Sakysim, jis nė negirdėjęs apie *Benvenutą Čelinį**.

– Turbūt jis buvo atėjęs dėl Džeinės Vilkinson bylos? – staiga susidomėjusi paklausė misis Vidbern.

– Kokia laimė, kad šita ledi vakar vakare svečiavosi pas jus, – tarė Puaro.

– Atrodo, taip, – sutiko seras Montegjus. – Aš pakviečiau ją, žinodamas, kad ji graži ir talentinga. Be to, ji ketina globoti jaunuosius talentus ir aš tikėjausi galėsiąs jai būti naudingas. Bet dabar likimas patvarkė kitaip: pasirodo, aš esąs jai naudingas visai kitu klausimu.

– Džeinei pasisekė, – tarė misis Vidbern. – Ji iš paskutiniųjų stengėsi atsikratyti lordu Edžveru, ir kažkas jai padarė paslaugą. Visi kalba, kad dabar ji ištekėsianti už hercogo Mertono. O senoji hercogienė dėl to kone iš proto kraustosi.

– Man ledi Edžver paliko kuo geriausią įspūdį, – patenkintas tarė seras Montegjus. – Vakar mudu pasišnekėjome apie senovės Graikijos meną.

Aš nusišypsojau įsivaizdavęs, kaip Džeinė savu nepaprastai gergždančiu balsu vis kartoja „taip“, „ne“ ir „kaip nuostabu“, nes iš jos lūpų teišgirsi tik tokį atsakymą, apie ką su ja bešnekėtum. Seras Montegjus buvo žmogus, kuriam inteligentiškas atrodė tik tas pašnekovas, kuris mokėjo atidžiai klausytis.

– Visi kalbėjo, kad Edžveras buvęs keistuolis, – į pokalbį įsiterpė misteris Vidbernas. – Drįstu teigti – priešų jis turėjo ne tiek jau mažai.

– Misteri Puaro, ar tiesa, kad kažkas įsmeigė jam peilį į nugarą? – paklausė misis Vidbern.

– Taip, tai tiesa. Labai taiklus ir efektingas dūris, sakyčiau – moksliškai pagrįstas.

– Jaučiu, kad ši žmogžudystė jus žavi kaip meno kūrinys, – tarė seras Montegjus.

---

* XVI a. italų skulptorius, juvelyras ir rašytojas.

– O dabar aš noriu pasakyti apie savo vizito tikslą, – pareiškė Puaro. – Vakar, ledi Edžver pas jus vakarieniaujant, ją pakvietė prie telefono. Mane domina telefono skambučio smulkmenos. Ar leisite pasikalbėti su jūsų liokajumi?

– Žinoma, žinoma. Rosai, būkite malonus, paskambinkite. Netrukus atėjo gana aukštas vidutinio amžiaus į dvasininką panašus žmogus. Seras Montegjus jam paaiškino, ko nori Puaro.

Tarnas pagarbiai atsigręžė į jį.

– Suskambus telefonui, kas pakėlė ragelį? – ėmė klausinėti Puaro.

– Aš, sere. Telefonas stovi nišoje prie salės.

– Kalbėjo vyras ar moteris?

– Tai buvo moters balsas, sere.

– Pamenu, sere, iš pradžių telefonistė paklausė, ar tai iš tikrųjų yra Čizviko numeris 43 434. Aš atsakiau, kad tai yra kaip tik tas numeris. O paskui jau ta, kita, moteris pasidomėjo, ar pas mus vakarieniaujanti ledi Edžver. Aš pasakiau, kad ponia Edžver iš tikrųjų pas mus vakarieniauja. Tada toji moteris tarė: „Aš norėčiau su ja pasikalbėti". Nuėjau į valgomąjį, pasakiau ledi Edžver, kad kviečiama prie telefono, ir ją palydėjau.

– O paskui?

– Ledi Edžver paėmė ragelį ir tarė: „Alio, kas čia kalba?" Paskui atsakė: „Taip, čia ledi Edžver". Aš jau buvau beeinąs, bet ji pasišaukė mane ir pasakė, kad telefonas išsijungęs. Kad kažkas nusijuokęs ir, matyt, padėjęs ragelį. Po to ledi Edžver paklausė, ar skambinusioji nepasakiusi savo vardo. Aš atsakiau, kad nepasakiusi. Štai ir viskas, sere.

Puaro susimastė.

– Ar jūs iš tikrųjų manote, kad tas telefono skambutis turi kažką bendra su žmogžudyste, misteri Puaro? – paklausė misis Vidbern.

– Kol kas nieko negaliu pasakyti, madam. Tiesiog tai įdomi detalė.

– Kartais žmonės juokais paskambina. Ir man yra taip buvę.

– *C'est toujours possible**, madam, – patvirtino Puaro ir vėl kreipėsi į tarną. – Tos moters balsas buvo aukštas ar žemas?

– Žemas, sere. Toks atsargus ir gana aiškus, – tarnas nutilo. – Gal man pasirodė, sere, bet jame pajutau *užsienietišką* akcentą. Šita moteris labai jau stengėsi teisingai ištarti „r“ garsą.

– O jeigu taip, tai galėjo būti ir škotiškas akcentas, – žiūrėdamas į Rosą, nusišypsojo misteris Vidbernas.

– Aš čia nekaltas, – nusijuokė Rosas. – Tuo metu sėdėjau prie stalo.

Puaro vėl ėmė klausinėti tarną.

– Kaip manote, ar galėtumėte atpažinti tą balsą, jeigu išgirstumėte dar kartą?

– Nežinau, sere, – suabejojo tarnas. – Galbūt. Tikriausiai galėčiau.

– Ačiū, mano drauge.

Tarnas nusilenkė ir išdidžiai išėjo.

Seras Montegjus po senovei vaidino draugišką senamadišką šeimininką. Ėmė įkalbinėti mus sužaisti bridžo partiją. Aš atsiprašiau: statė daugiau negu norėjau. Jaunasis Rosas irgi lengviau atsiduso, kai Puaro jį pakeitė prie stalelio. Mudu su Rosu atsisėdome nuošaliau ir stebėjome žaidimą. Vakaras baigėsi įtikinama mano draugo ir sero Montegjaus pergale: abudu išlošė gana stambias sumas.

Mes padėkojome šeimininkui ir atsisveikinome. Rosas pasišovė keliauti drauge su mumis.

– Keistas žmogus tas seras Montegjus, – tarė Puaro, kai išėjome į nakties gaubiamą gatvę.

Oras buvo nuostabus. Nutarėme eiti pėsčiomis, kol paklius taksi.

– Taip, keistas žmogus, – pakartojo mano draugas.

– Labai turtingas, – jausmingai pridūrė Rosas.

– O, tai jau taip!

---

* Galimas daiktas (pranc.).

– Man atrodo – aš jam patikau, – pareiškė jaunuolis. – Tikiuosi, mane prisimins. Sero Montegjaus parama daug reiškia.

– Ar jūs aktorius, misteri Rosai?

Jis atsakė – taip. Rodėsi, truputį sutriko, kad jo pavardė mums nesukėlė jokių asociacijų. Pasirodo, neseniai jis vaidinęs kažkokioje niūrioje rusų autoriaus pjesėje.

Mudu su Puaro jį paguodėme, kad šis vakaras jam iš tiesų bus naudingas. Mano draugas lyg tarp kitko paklausė:

– Ar pažinojote Karlotą Adams?

– Ne. Vakariniame laikraštyje skaičiau apie jos mirtį. Kaip apmaudu! Išgėrusi per didelę kažkokių narkotikų dozę. Kvailos tos merginos, nuodijasi...

– Tai liūdnas atsitikimas. O juk Karlota Adams buvo labai protinga mergina.

– Galbūt, – abejingai atsakė Rosas. Jį mažiausiai domino kitų privalumai.

– Ar buvote jos spektakliuose? – paklausiau aš.

– Ne. Man tokie dalykai nepatinka. Dabar visi eina iš proto dėl parodijų, o aš manau, kad ši mada ilgai neišsilaikys.

– Štai ir taksi, – tarė Puaro ir mostelėjo lazda.

– O aš eisiu pėsčias iki Hamersmito, – pareiškė jaunuolis. – Sėsiu į metro ir parvažiuosiu.

Staiga jis kažkaip nenatūraliai nusijuokė.

– Keista. Tas vakarykštis vakarėlis...

– O kas?

– Vienas svečias neatėjo, ir prie stalo buvome trylika. Bet šito niekas nepastebėjo iki pat pobūvio pabaigos.

– O kas pirmas pakilo nuo stalo? – paklausiau.

– Aš, – atsakė Rosas ir nervingai sukikeno.

ŠEŠIOLIKTAS SKYRIUS

POKALBIS SU INSPEKTORIUMI DŽEPU

Grįžę namo, radome belaukiantį Džepą.

– Nutariau užsukti paplepėti prieš miegą, misteri Puaro, – garsiai tarė jis.

– *Eh bien*, mano drauge, kaip klostosi reikalai?

– Šiaip sau, – inspektorius apniuko. – Gal galite man ką nors nauja pasakyti?

– Galėčiau su jumis pasidalyti viena kita idėja, – atsakė mano draugas.

– Ak, jau tos jūsų idėjos! Žinote, Puaro, vis dėlto esate keistas žmogus. Atvirai sakau – aš norėčiau išgirsti jūsų samprotavimus. Nors jūsų galva ir gana keistos formos, joje dažnai gimsta įdomios mintys.

Puaro klausėsi komplimentų be didelio džiaugsmo.

– Mane labiausiai domina ta paslaptingoji ledi-antrininkė, – toliau kalbėjo Džepas. – Ką apie ją manote? A, misteri Puaro? Kas buvo toji, kuri atėjo pas lordą Edžverą?

– Kaip tik apie tai aš ir noriu pasikalbėti. Puaro paklausė, ar inspektorius ką nors žinąs apie Karlotą Adams.

– Man girdėta šita pavardė. Tik negaliu prisiminti, kur ir kodėl ji buvo minima.

Mano draugas paaiškino.

– A, artistė! Parodijuotoja, ar ne? O kodėl apie ją klausiate? Ar ji susijusi su byla?

Puaro papasakojo, kodėl jis manąs, kad susijusi.

– Dieve mano, jūs teisus! Suknelė, skrybėlė, pirštinės ir visa kita. Ir dar tas šviesus perukas. Iš tikrųjų, Puaro, jūs stebukladaris. Puikiai dirbate. Nors aš nemanau, kad Karlota atsikratė kaip liudytoja. Čia jau aiškiai pageidaujamą dalyką vertinate kaip tikrą, o aš negaliu tam pritarti. Jūsų versija sunku patikėti. Šiais klausimais turiu didesnę patirtį negu jūs. Netikiu, kad už viso to slepiasi žmogus, pastūmėjęs Karlotą Adams į nusikaltimą. Ji pati buvo apsukri moteris. Manau, viskas buvo taip: ji nuėjo pas lordą Edžverą kažkokiu savu reikalu, greičiausiai norėdama pašantažuoti – juk Karlota Adams užsiminė netrukus gausianti nemažą kapitalą. Jie susiginčijo, jis neteko savitvardos, ir ji nebesusilaikė. Karlota jį pribaigė. Grįžusi namo ir pagaliau suvokusi, ką padariusi, puolė neviltin. Juk ji nenorėjo nužudyti! Manau, kad Karlota sąmoningai išgėrė didelę narkotikų dozę. Jai atrodė, kad tai lengviausia mirtis.

– Ir manote, kad vien tuo galima paaiškinti visus faktus?

– Žinoma, ne, juk mes dar daug ko nežinome, bet tai, ką čia išdėsčiau, – darbo pradžiai nebloga hipotezė. O galbūt lordo Edžvero nužudymas ir tariamos Karlotos Adams lažybos ar lošimas tarpusavyje visai nesusiję? Gal tiktai velnioniškai netikęs sutapimas?

Aš žinojau, kad mano draugas man nepritars. Bet jis nuolankiai pasakė:

– *Mais onui, c'est possible**.

– Arba dar štai kas – paklausykite. Pats lošimas – gana nekaltas užsiėmimas, bet galbūt koks pašalietis girdėjo derintis ir suprato, kad tai galima puikiausiai panaudoti savo kėslams įgyvendinti. Neblogai, ar ne? – inspektorius patylėjo ir vėl tęsė: – Bet aš linkęs pritarti pirmajai versijai. O kokie buvo lordo Edžvero ryšiai su ta mergina, mes dar išsiaiškinsime.

---

* Taip, galimas daiktas (pranc.).

Puaro papasakojo apie tai, kad Karlota Adams parašiusi laišką į Ameriką ir kad jį išsiuntusi tarnaitė. Džepas pritarė – tas laiškas gali labai pagelbėti tyrimui.

– Laišku aš tuoj pat pasidomėsiu, – pareiškė inspektorius, kažką užsirašė į savo užrašų knygelę ir įsikišo ją kišenėn. – Man atrodo, žudikė – moteris, nes negaliu įtarti jokio vyro. Tiesa, nebent kapitoną Maršą, naująjį lordą Edžverą. Nužudyti savo dėdę jis turėjo ne vieną, bet daugybę priežasčių. O ir jo reputacija šlykšti. Visuomet tuščiomis kišenėmis ir visuomet susirūpinęs tik tuo, kur gauti pinigų. Pasakysiu dar daugiau – vakar rytą jis stipriai susikirto su lordu Edžveru. Pats man apie tai papasakojo, nors būtų buvę kur kas maloniau, jeigu savarankiškai būčiau iškniséęs šį faktą. Kapitonas Maršas buvo perspektyvus įtariamasis, tačiau jeigu kalbėsime apie vakarykštę dieną, tai jis turi alibi: vakare buvo operoje su Dortaimeriais. Pietavo su jais Grosvenorskvere. Buvo operoje, paskui kartu vakarieniavo „Sobraniso“ restorane. Aš patikrinau. Štai tokie faktai.

– O madmuazelė?

– Jūs turite omenyje lordo dukrą? Jos irgi nebuvo namuose. Pietavo su kažkokiais Vestais, paskui drauge su jais buvo operoje. Po spektaklio Vestai palydėjo ją namo. Džeraldina grįžo be ketvirčio dvyliktą. Taip kad ir ji atpuola. Sekretorė, regis, irgi nepakaltinama: labai dalykiška, padori moteris. Dar lieka tarnas. Negaliu pasakyti, kad jam jausčiau ypatingą simpatiją. Kur matyta, kad vyras būtų toks gražus! Na, o jeigu kalbėsime rimtai, jis vis dėlto kažkoks įtartinas. O ir tarnauti pas lordą Edžverą stojo kažkaip keistai. Tuoj surinksiu apie jį visą informaciją. Tarp kitko, nemanau, kad jis būtų turėjęs priežastį nužudyti šeimininką.

– Ar kokių naujų faktų pasisekė rasti?

– Taip. Sunku pasakyti, ar jie reikšmingi, ar ne. Pirmiausiai, dingo lordo Edžvero raktas.

– Ar lauko durų?

– Taip.

– Tai, žinoma, įdomu.

– Kaip jau sakiau, šis faktas apie daug ką gali byloti, o gal ir nieko vertas. Man atrodo, kur kas svarbiau yra tai, kad lordas Edžveras vakar gavo piniginį čekį. Tiesa, suma nedidelė, viso labo – šimtas svarų. Jis paėmė prancūzų valiuta, nes šiandien turėjo važiuoti į Paryžių. Tai va: tie pinigai dingo.

– Kas sakė?

– Mis Kerola. Ji tuos pinigus paėmusi iš banko. Mums besikalbant, prasitarė, ir aš tuoj apieškojau lordo Edžvero daiktus, bet pinigų niekur neradau.

– O kur jie buvo padėti?

– Sekretorė nežino. Pinigus Edžverui atidavusi apie pusę keturių bibliotekoje. Lordas Edžveras banko voką padėjęs ant stalo.

– Verta pasukti galvą. Tai komplikuoja bylą.

– Arba palengvina. Tiesa, dėl žaizdos...

– Sakykite.

– Daktaro manymu, durta ne paprastu lenktiniu peiliu. Durta daiktu, panašiu į lenktinį peilį, bet keistos formos ašmenimis. Labai aštriais ašmenimis.

– Ne skustuvu?

– Ne, ne. Mažesniu už skustuvą daiktu. Puaro suraukė antakius.

– Naujajam lordui Edžverui, matyt, labai patinka juokauti, – pasakė Džepas. – Jam patinka būti įtariamuoju. Gana keistas elgesys.

– Gal jis nori iššniukštinėti, ką mes apie jį manome?

– Ne, tikriausiai jis nesmagiai jaučiasi ir visaip stengiasi šito neparodyti. Dėdės mirtis jam buvo labai naudinga. Tarp kitko, jis jau persikėlė į dėdės namus.

– O kur iki šiol gyveno?

– Sen Džordž Roude. Nelabai prašmatnioje vietelėje.

– Užrašykite adresą, Hastingsai.

Aš įvykdžiau Puaro prašymą, nors pamaniau, vargu bau mums prireiks jo senojo adreso.

– Aš manau, kad jį nužudė vis dėlto toji Adams, – atsistodamas pareiškė inspektorius. – Nepriekaištingas darbas,

Puaro. Žinoma, jūs vaikštote į teatrus, linksminatės, todėl jums ir ateina į galvą tokios mintys, kokios man niekada nedingteli. Tik gaila, kad kol kas neužtikome jokio motyvo. Bet aš esu įsitikinęs – jeigu šiek tiek pasikapstysime, būtinai rasime.

– Jūs neatkreipėte dėmesio į vieną žmogų, kuris turėjo rimtą priežastį nužudyti lordą Edžverą.

– Kas jis, sere?

– Džentelmenas, norįs vesti ledi Edžver. Aš turiu omenyje hercogą Mertoną.

– Taip, iš tiesų, jis turėjo motyvą, – susijuokė Džepas. – Bet tokio rango žmonės nežudo. Be to, jis Paryžiuje.

– Vadinasi, nemanote, kad jį galima įtarti?

– O argi esate kitos nuomonės, misteri Puaro?

Ši netikusi Puaro prielaida inspektoriui kėlė tik juoką. Besijuokdamas jis ir išėjo.

SEPTYNIOLIKTAS SKYRIUS

TARNAS

Kitą dieną mudu tinginiavome, o Džepas dirbo išsijuosęs. Kaip tik gėrėme arbatą, kai jis atbėgo visas raudonas ir įširdęs.

– Aš padariau grubiausią klaidą!

– Ką jūs, mano drauge, jūs niekada neklystate, – Puaro stengėsi nuraminti inspektorių.

– Ne, padariau. Aš leidau tam (čia inspektorius įterpė stiprų žodelį) tarnui išslysti iš mano rankų!

– Ar jis dingo?

– Taip. Išgaravo. Esu ne tik idiotas, bet ir kvailys per visą pilvą, nes man net netoptelėjo įtraukti jį į įtariamųjų skaičių.

– Nusiraminkite. Iš tikrųjų, inspektoriau, liaukitės taip be proto krimtęsis.

– Jums gera guosti. Pažiūrėčiau, ar būtumėte ramus, kai viršininkai be peilio pjauna. O, tas tarnas – slidus tipas. Patyręs, ne pirmą kartą deda į kojas.

Džepas nusišluostė nuo kaktos prakaitą. Į jį buvo gaila žiūrėti. Puaro išleido kažkokį neapibrėžtą garsą, primenantį vištos kudakavimą padėjus kiaušinį. Geriau už savo draugą pažindamas anglų natūrą, aš įpyliau viskio, truputį atskiedžiau sodos vandeniu ir pastačiau priešais inspektorių. Šis šiek tiek atsigavo.

– Neatsisakysiu, – tarė jis.

Išlenkęs taurelę, Džepas tęsė pasakojimą nebe tokiu gedulingu balsu:

– Net ir dabar negaliu galvos guldyti, kad žudikas – tarnas. Žinoma, jo dingimas gana įtartinas, bet gal jisai prašapo dėl kitos priežasties. Matote, aš ėmiau rinkti apie jį informaciją. Atrodo, šitas pilietis turi ryšių su keliais naktiniais klubais. Ne su tais, kurie paprastai konfliktuoja su įstatymu, o kur kas nepadoresniais, šlykštesniais. Šis vyrukas – niekingas tipas.

– *Tout de meme** tai dar nereiškia, kad jis žudikas.

– Teisingai. Gal jis įsivėlęs į kokį nešvarų reikalą, bet nebūtinai į žmogžudystę. Taip, dabar aš kaip niekada esu įsitikinęs – tai padarė mis Adams, nors įrodymų kol kas neturiu. Mano žmonės aukštyn kojomis apvertė visą jos butą, bet nieko nerado. Ji buvo protinga mergina. Jokių užrašų, tik reikalų raštai, kontraktų nuorašai. Viskas kruopščiai sudėta ir sužymėta. Pora sesers laiškų iš Vašingtono – juose nieko ypatingesnio. Keli senosios bižuterijos daiktai, kurių nieku gyvu nepavadinsi prabangiais. Dienoraščio nerašė. Pasas ir čekių knygelė – tvarkingi. Velniai rautų, susidaro toks įspūdis, kad ši mergina neturėjo jokio asmeninio gyvenimo.

– Paprasčiausiai – ji buvo uždaro būdo, – susimąstęs pasakė Puaro.

– Aš kalbėjausi su jos tarnaite – irgi jokios naudos. Dar buvau užėjęs į skrybėlių parduotuvę. Ji priklauso merginai, kuri, regis, buvo Karlotos Adams draugė.

– Iš tikrųjų? Tai kokios esate nuomonės apie mis Draiver?

– Išmani, pastabi mergina. Bet ji irgi nepagelbėjo. Ir nesistebiu. Kiek jau kartų man teko ieškoti dingusių merginų, ir visuomet jų giminaičiai ir artimieji teigia vieną ir tą patį: „Ji buvo tokia gera, miela būtybė. Su vaikinais nedraugavo". Ir visuomet paaiškėdavo – tai netiesa. Juk nenatūralu: merginos privalo draugauti su vaikinais. Neišmanėliai draugai ir giminaičiai visuomet tik apsunkina tyrimą.

Jis atsikvėpė, o aš pripyliau taurę.

---

* Vis tiek (pranc.).

– Ačiū, kapitone Hastingsai, neatsisakysiu. Tai apie ką mes čia kalbėjome? Taigi bėgiojau, bėgiojau pėdsakais... Suradau daugybę jaunų žmonių su kuriais ji vakarieniaudavo ir šokdavo, bet neužtikau nė mažiausio pėdsako, kad kuriam nors būtų jautusi švelnesnį jausmą. Draugų nemažai. Ir naujasis lordas Edžveras, ir kino žvaigždė Brajenas Martinas, ir dar kokia dešimt. Deja, nė vieno įtartinesnio. Klystate, jeigu manote, kad ši žmogžudystė dar kažką slepia. Netrukus įsitikinsite, kad ji veikė viena, misteri Puaro. Dabar stengiuosi išsiaiškinti, kokie buvo jos ryšiai su nužudytuoju. Kažkoks ryšys turi būti. Ant tos auksinės dėžutės užrašyta „Paryžius“. Praėjusį rudenį velionis lordas Edžveras Paryžiuje buvo keletą kartų. Mis Kerola sakė, kad jis aukcione pirkdavęs antikvarinius daiktus. Taip kad ir man verta nukakti į Paryžių. Rytoj kvota, bet ją, žinoma, atidės. Rytoj po pietų ir važiuosiu.

– Mane stebina neišsenkanti jūsų energija, Džepai.

– Nesuprantu, ko jūs tinginiaujate? Paprasčiausiai sėdite, mąstote ir tai vadinate mažų pilkų ląstelių darbu! Be naudos! Faktų reikia ieškoti, patys neateis.

Durys atsidarė, ir tarnaitė kreipėsi į Puaro:

– Atėjo misteris Brajenas Martinas, sere. Ar jį priimsite?

– Aš keliauju, – Džepas atsistojo. – Regis, pas jus konsultuojasi visos teatro žvaigždės.

Puaro kukliai gūžtelėjo pečiais, o inspektorius nusijuokė.

– Jūs turbūt jau milijonierius, misteri Puaro. Ką veikiate su pinigais? Kaupiate?

– Žinoma, aš esu ekonomijos šalininkas. Beje, apie pinigus. Kaip lordas Edžveras pasitvarkė su pinigais?

– Toji nuosavybės dalis, kuri automatiškai neatitenka naujajam lordui Edžverui, liks jo dukrai. Penkis šimtus svarų sterlingų testamentu jis paliko mis Kerolai. Kitų paveldėtojų nėra. Labai paprastas testamentas.

– O kada lordas Edžveras jį surašė?

– Maždaug prieš dvejus metus, po to, kai jį paliko antroji žmona. Tada jis atšaukė jai skirtą testamentą.

– Kerštingas tipas, – nusistebėjo Puaro.

Inspektorius, truputį palinksmėjęs, išėjo.

Į kambarį įžengė Brajenas Martinas. Jis buvo nepriekaištingai apsirengęs, elegantiškas, bet išrodė nelabai laimingas, o veidas tiesiog sukritęs.

– Buvau žadėjęs anksčiau ateiti. Atleiskite, misteri Puaro, – ėmė atsiprašinėti. – Galiausiai aš supratau tuščiai gaišinąs jūsų laiką.

– *En verite*?

– Taip. Aš kalbėjausi su ta moterimi. Įtikinėjau, prašiau – be naudos. Ji nė už ką nenori, kad jūs kištumėtės į mūsų reikalus. Todėl atleiskite už trukdymą.

– Nieko, nieko, – didžiadvasiškai atsakė mano draugas. – Aš ir maniau, kad taip bus.

– Iš tikrųjų? – tai išgirdęs, aktorius labai nustebo. – Jūs manėte?

– *Mais oui*. Kai pasakėte turįs pasikonsultuoti su ledi, aš jau žinojau, kad ji nesutiks.

– Jūs remiatės savo teorija?

– Seklys, misteri Martinai, visuomet turi kokią nors teoriją. Iš jo šito ir reikalaujama. Tiesa, aš pats tai nevadinu teorija. Tik šiokia tokia idėjūkštė. Taip sakant, pirmoji jos stadija.

– O antroji?

– Jeigu idėjūkštė pasitvirtins, tai aš žinosiu teisingą sprendimą. Matote, kaip viskas paprasta.

– Norėčiau, kad pasidalytumėte su manimi savo teorija, arba, kaip teikėtės išsireikšti, idėjūkšte.

– Seklys turi dar vieną taisyklę: tylėti iki tam tikro laiko, – palingavęs galva, švelniai atsakė Puaro.

– Negalite net užsiminti?

– Ne. Pasakysiu tik tiek, kad jums paminėjus auksinį dantį, aš ėmiau šį tą nujausti.

Brajenas Martinas apstulbęs spoksojo į Puaro.

– Visiškai jau man sujaukėte protą, – pareiškė jis. – Nesuprantu, kur sukate. Jeigu bent truputį aiškiau kalbėtumėte... Puaro nusišypsojo ir vėl papurtė galvą:

– Pakalbėkime apie ką nors kita.

– Gerai, bet pirmiausia... jūsų honoraras... neatsisakykite...

– *Pas un sou!** – ryžtingai numojo ranka Puaro. – Juk nieko nepadėjau.

– Bet sugaišinau...

– Jei man įdomu, pinigų neimu. O jūsų byla mane labai sudomino.

– Džiaugiuosi, – sunerimęs tarė aktorius. Jo veido išraiška buvo be galo nelaiminga.

– Tiek to, – tarė mano draugas. – Keiskime temą.

– Laiptuose aš sutikau žmogų. Regis, jis iš Skotlend Jardo?

– Taip, tai inspektorius Džepas.

– Laiptinėje tamsu ir aš jo neatpažinau. O inspektorius Džepas buvo pas mane atėjęs ir klausinėjo apie tą nelaimingąją merginą, kuri mirė nuo veronalio.

– Ar gerai pažinojote mis Adams?

– Nelabai. Vaikystėje ten, Amerikoje, mes draugavome. O vėliau susitikome gal tik porą kartų. Labai gaila, kad ji mirė.

– Ar jums ji patiko?

– Taip. Su ja buvo nepaprastai lengva bendrauti.

– Iš tiesų? Ji kažkaip patraukdavo?

– Turbūt policija mano, kad tai savižudybė? Nieko negalėjau inspektoriui padėti. Karlota buvo labai uždaro būdo.

– Nemanau, kad tai savižudybė, – pasakė Puaro.

– Taip, labiau primena nelaimingą atsitikimą. Stojo tyla.

– Lordo Edžvero mirtis darosi vis paslaptingesnė, ar ne? – nusišypsojo Puaro.

– Taigi. Nepaprastai paslaptinga. O gal žinote... ar policija... e... ką įtaria? Juk dabar Džeinė nebeįtariama.

– *Mais oui*, policija stipriai įtaria kitą žmogų.

– Iš tikrųjų? O ką?

– Kažkur dingo lordo Edžvero tarnas. O pabėgimas – tai beveik prisipažinimas.

– Tarnas? Tikrai keista.

---

* Nė skatiko! (pranc.).

– Labai simpatingas jaunas žmogus. *Il vous ressemble un peu**, – Puaro pasakė komplimentą ir nežymiai linktelėjo.

Štai kas! Dabar aš supratau, kodėl tarno veidas man pasirodė toks pažįstamas.

– Jus man meilikaujate, – nusijuokė aktorius.

– Ne, ne ir dar kartą ne! Argi jaunos merginos, pradedant tarnaitėmis bei mašininkėmis, ir baigiant aukštuomenės ledi, argi jos visos be išimties nėra beprotiškai įsimylėjusios misterio Brajeno Martino? Ir apskritai, vargu ar atsirastų tokia, kuri galėtų prieš jus atsilaikyti.

– Atsirastų. Ir manau – ne taip jau mažai, – tarė Martinas ir staiga atsistojo. – Nuoširdžiai dėkoju, misteri Puaro. Dar kartą atleiskite už tai, kad tuščiai gaišinau.

Aktorius paspaudė mums rankas, ir aš vėl pagalvojau, kad jis atrodo vyresnis negu yra iš tikrųjų. Iš jo veido buvo matyti – labai pavargęs.

Aš tiesiog degiau iš smalsumo, ir kai tik aktorius uždarė duris, tuoj paklausiau:

– Puaro, o ar iš tikrųjų žinojote, kad jis sugrįš ir pasakys, kad jo reikalais neverta vargti?

– Juk girdėjote, Hastingsai, ką aš jam atsakiau.

– Bet tai reiškia, kad... – pradėjau aš, geisdamas nustebinti Puaro griežta mąstymo logika.

– Tai reiškia, kad ant jūsų liežuvio galo kybo klausimas: kas toji paslaptingoji ledi, kurios leidimo prašė misteris Martinas? Mano draugas nusišypsojo ir tęsė:

– Man kilo viena mintis, mano drauge. Kaip sakiau, akstiną man davė užuomina apie auksinį dantį. Jeigu mano spėjimas teisingas, tada aš žinau kas toji moteris ir kodėl ji nenori, kad aš kiščiausi, ir apskritai žinau tiesą apie viską, kas liečia tą bylą. Jūs ir pats galėtumėte susiprotėti, jeigu tik kaip dera išnaudotumėte savo smegenis, tą didžiausią Dievo dovaną. O man kartais atrodo, kad Dievas, dalydamas žmonėms protą, netyčia jus aplenkė.

---

* Jis šiek tiek panašus į jus (pranc.).

AŠTUONIOLIKTAS SKYRIUS

ŽMOGUS ANTRAJAME PLANE

Neaprašinėsiu kvotos procedūros, kurioje buvo nagrinėjamos lordo Edžvero ir Karlotos Adams mirties aplinkybės. Policija pripažino, kad Karlotos mirties priežastis – nelaimingas atsitikimas. O lordo Edžvero byloje pasitenkinta tik formaliu kūno atpažinimu ir medicinos paliudijimu. Galutinių išvadų dėl jo mirties aplinkybių taip ir nepadarė. Atsižvelgiant į skrodimo rezultatus, lordas Edžveras miręs praėjus valandai, daugiausiai – dviem valandoms po vakarienės, tai yra tarp dešimtos ir vienuoliktos vakaro, bet tikriausiai – apie dešimtą.

Tą faktą, kad Karlota suvaidinusi Džeinės Vilkinson antrininkės vaidmenį, kruopščiai nuslėpė. Laikraščiuose pasirodė dingusio tarno žymių aprašymai, ir žmonės susidarė nuomonę, kad, jis ir yra nusikaltėlis. Jo pasakojimą apie Džeinės Vilkinson pasirodymą Ridžent Heite manė esant piktu melu. Apie sekretorės parodymus, patvirtinusius tarno pasakojimą, apskritai nebuvo užsiminta. Nors apie žmogžudystę rašė visi laikraščiai, informacijose mažai buvo realių faktų.

Tuo tarpu Džepas toliau įtemptai dirbo. Mane šiek tiek jaudino tai, kad Puaro užėmė tokią neveiksmingą poziciją. Vis pagalvodavau, kad tai besiartinančios senatvės požymis. Puaro teisinosi, bet jo žodžiais sunku buvo patikėti.

– Mano amžiaus žmonės vengia nereikalingų rūpesčių, – kartą pareiškė Puaro.

– Bet, Puaro, mano mielas drauge, juk jūs dar ne toks senas! – užprotestavau.

Jaučiau, kad jam reikalinga paspirtis. Tuo laiku kaip tik tapo madinga gydyti įtaiga.

– Jūs esate toks pat kupinas energijos kaip ir anksčiau, – įtikinėjau. – Pačiame jėgų klestėjime, Puaro. Pasiekėte savo apogėjų. Jeigu tik panorėtumėte, galėtumėte kuo puikiausiai išnarplioti ir šią bylą.

Puaro atsakė, kad šitą uždavinį linkęs spręsti sėdėdamas namuose.

– Paklausykite, Puaro: sėdėdamas namie juk nieko gero nesugalvojate!

– Teisingai, nelabai man sekasi.

– Jūs tinginiaujate, o Džepas dirba!

– Man taip patinka.

– O man – ne. Aš noriu, kad ir jūs veiktumėte.

– O aš veikiu.

– Kaip?

– Laukiu.

– Ko laukiate?

– *Pour que mon chien de chasse me rapporte le gibier**, – atsakė mano draugas, ir jo akyse sužibo ugnelės.

– Ką turite galvoje?

– Aš turiu galvoje mūsų gerąjį Džepą. Kaip sakoma, kam pačiam loti, jei yra šuva? Inspektorius man pateikė visą būtiną informaciją. Jis – fizinio aktyvumo, kuris jums taip imponuoja, įsikūnijimas. Jo žinioje yra tokios priemonės, kurių aš neturiu. Neabejoju, netrukus mes iš jo vėl išgirsime naujienų.

Tuo laiku inspektorius lėtai, bet užtikrintai yrėsi pirmyn. Jis sukaupė nemažai informacijos. Tiesa, Paryžiuje nieko gero nepešė. Praėjus keliom dienom po kelionės, Džepas vėl užsuko pas mus. Jis buvo labai patenkintas.

* Kol mano skalikas atneš man grobį (pranc.).

– Byla juda lėtai, – prisipažino inspektorius, – bet vis dėlto mes einame pirmyn.

– Sveikinu, mano drauge. Kas naujo?

– Man pavyko išsiaiškinti, kad žmogžudystės dieną, dešimtą valandą ryto, kažkokia baltaplaukė mergina Justono stoties saugojimo kameroje paliko portfelį. Kameros tarnautojams parodė mis Adams portfelį, ir jie jį atpažino. Tai amerikiečių gamybos portfelis, todėl truputį skiriasi nuo mūsiškių, angliškų.

– Aha! Justono stotis. Tai visai netoli nuo Ridžent Heito. Prieš nužudydama ji, be abejo, nuvažiavo į stotį, nusigrimavo tualeto kambaryje ir saugojimo kameroje paliko portfelį. O kada pasiėmė?

– Pusę vienuoliktos. Tarnautojas sako, kad portfelį paėmusi ta pati moteris.

Puaro patenkintas linktelėjo.

– Aš dar šį tą sužinojau, – tęsė inspektorius. – Turiu pagrindo manyti, kad Karlota Adams vienuoliktą valandą vakaro buvo Strende, „Korner hauzo“ restorane.

– Ak! *Cest tres bien ca!** Kaip sužinojote?

– Tiesą sakant, šį faktą aptikau visai atsitiktinai. Matote, laikraščiai užsiminė, kad Karlota Adams turėjusi mažą auksinę dėžutę su rubino inicialais. Vienas reporteris neseniai parašė straipsnį apie pragaištingą jaunų aktorių mėgavimąsi narkotikais. Tai labai sentimentalus niekalas sekmadienio pasiskaitymui. Tai va, tas reporteris savo straipsnyje smulkiai aprašė dėžutę. Juk žinote, kaip mėgsta rašyti tie rašeivos: lemtingoji auksinė dėžutė, slepianti mirtį, ir jaudinantis jaunos merginos, kuriai visas gyvenimas dar prieš akis, paveikslas... Straipsnio autorius probėgomis pasidomėjo, kur Karlota galėjusi praleisti paskutinį savo vakarą, apie ką ji galvojusi ir taip toliau, ir panašiai.

Viena „Korner hauzo“ padavėja perskaitė straipsnį ir prisiminė aptarnavusi moterį, ant kurios stalo mačiusi lygiai tokią dėžutę. Susijaudinusi padavėja apie tai papasakojo

---

* Tai labai puiku! (pranc.).

draugams: girdi, gal tuo susidomės koks nors žurnalas? Reporteris iš „Ivning šrik“ susidomėjo, ir šiandien vakarinėje laidoje bus išspausdinta širdį gniaužianti istorija apie paskutines talentingos aktorės valandas. Apie tai, kaip ji kažko laukusi, bet laukiamas žmogus neatėjęs, apie tai, kaip padavėja intuityviai pajutusi, kad tai moteriai kažkas negera, ir apie kitokius niekus.

– O kaip jums pavyko viską taip greitai sužinoti?

– O! Mes palaikome labai gerus santykius su „Ivning šrik“. Man apie tai papasakojo vienas reporteris. Jis vis stengiasi ką nors iš manęs išpešti apie lordo Edžvero bylą. Ir aš iš karto nulėkiau į „Korner hauzą“.

Taip, kaip tik taip ir derėjo tirti šią bylą! Man pagailo Puaro. Džepas visas žinias gavo iš pirminio šaltinio, bet, galimas daiktas, praleido pro akis kokias nors svarbias smulkmenas, tuo tarpu Puaro nieko nebūtų praleidęs. Deja, mano draugas ramiai virškino toli gražu ne šviežius faktus.

– Aš kalbėjausi su ta padavėja ir beveik neabejoju, kad viskas buvo kaip tik taip, kaip ji pasakojo. Ji, žinoma, neatpažino Karlotos Adams iš keliolikos fotografijų, kurias jai parodžiau, bet juk ji ir teigė į moters veidą nekreipusi ypatingo dėmesio. Padavėja prisiminė, kad tai buvusi jauna, grakšti, juodbruva, gerai apsirengusi moteris su madinga skrybėlaite. Gaila, kad moterys daugiau dėmesio skiria drabužiams negu žmogaus veidui.

– Mis Adams veidą ne taip jau lengva įsidėmėti, – pasakė Puaro. – Jis labai judrus, jautrus – apskritai, greitai keičiantis savo išraišką.

– Gerai sakot. Tiesa, aš neklasifikuoju fizionomijų. Padavėja sakė, kad toji moteris vilkėjusi juodą suknelę ir su savimi turėjusi portfelį. Padavėja labiausiai stebėjosi, kam tokia dailiai apsirengusi ledi tampo portfelį. Moteris užsisakė kiaušinienę ir kavos, bet padavėja mano, kad ji paprasčiausiai leido laiką, kažko laukdama, nes visą laiką žvilgčiojo į laikrodį. Auksinę dėžutę padavėja pastebėjo priėjusi atsiskaityti. Ta moteris ištraukė dėžutę iš rankinuko, padėjo ant

stalo, visą laiką į ją žiūrėjo ir kažką sau galvodama šypsojosi. Tas daiktelis padavėją sužavėjo. Ji taip ir pasakė: „Kaip aš norėčiau turėti tokią gražią dėžutę ir kad mano inicialai taip pat būtų išdėlioti iš rubinų".

Užsimokėjusi mis Adams neskubėjo išeiti. Galiausiai ji, matyt, nutarė, kad ilgiau laukti beprasmiška ir išėjo.

Puaro susiraukė.

– Tai buvo *rendez-vous**, – murmtelėjo jis. – Rendez-vous su tuo, kas neatėjo. Ar ji vėliau sutiko tą žmogų? Ar nesutiko? Gal kaip tik todėl ji norėjo jam prisiskambinti iš namų? O, kaip aš trokštu šitą žinoti!

– Vėl tie jūsų išmislai, misteri Puaro. Paslaptingas Žmogus Antrajame Plane. Mistinis Žmogus Antrajame Plane. Ne, aš neteigiu, kad ji nieko nelaukusi. Gal ir laukė. Buvo susitarusi susitikti su kažkuo po vizito pas lordą Edžverą. O to vizito rezultatus mes žinome: ji neteko kantrybės ir smigtelėjo jam peiliu. Bet ji ne tokia, kad ilgai būtų afekto būsenoje. Netrukus po žmogžudystės Karlota atsigavo, nuėjo į stotį, pakeitė savo išorę, iš saugojimo kameros paėmė portfelį ir patraukė restoranan į susitikimą. Ir štai ten, kaip sakoma, nušvito protas. Suprato padariusi baisų darbą. Jos draugužis neatvyko, ir tai galutinai ją paveikė. Gal jis žinojo, kad ji buvo Ridžen Heite? Karlota suprato – žaidimas baigtas. Ir šit ji išsitraukia dėžutę su narkotikais. Išgers truputį daugiau negu paprastai ir viskas bus baigta. Šiaip ar taip, kartuvės jai jau nebegrės. Viskas taip aišku, lygiai kaip faktas, kad mes turime nosį!

Puaro dvejodamas pirštais palietė savo nosį, o paskui ir ūsus. Jis švelniai juos paglostė, ir jo veidas tapo išdidus.

– Nėra jokių įrodymų, kad į tą bylą dar kas nors būtų įpainiotas, – pareiškė inspektorius, galutinai patikėdamas savo išvadomis. – Kol kas aš neturiu įrodymų, kad tarp mis Adams ir lordo Edžvero egzistavo kažkokie ryšiai, bet su laiku tai paaiškės. Atvirai šnekant, Paryžius mane nuvylė, bet juk nuo praėjusių metų lapkričio jau praėjo beveik devyni

* Pasimatymas (pranc.).

mėnesiai. Mano žmonės dar ten kapstosi. Gal ką nors ir išknis. Žinau, kad man nepritarsite, kietakakti!

– Pirma jums nepatiko mano nosis, o dabar – kakta!

– Neimkite į širdį mano žodžių, aš tik vaizdingai išsireiškiau, – Džepas nuramino mano draugą.

– Anglai paprastai atsako: „Nė nemanau!“ – aš pasufleravau Puaro, kuris nežinojo visų anglų kalbos subtilybių.

Puaro pažiūrėjo į mus nieko nesuprantančiomis akimis.

– Ar bus kokių nurodymų? – jau atverdamas duris, juokais paklausė Džepas.

Puaro nusišypsojęs tarė:

– Nurodymų nebus. Tik patarsiu.

– Iš tiesų? Klokite!

– Patikrinkite taksi. Pasistenkite rasti mašiną, kuri paėmė keleivę arba galbūt du keleivius „Koventgardeno“ rajone ir juos nuvežė į Ridžent Heitą žmogžudystės naktį. Tai buvo maždaug be dvidešimties vienuolikta.

Džepas metė į Puaro žvitrų žvilgsnį. Inspektorius priminė supratingą medžioklinį šunį.

– Manote – tai būtina? Ką gi, įvykdysiu. Blogiau nebus. Kartais jūs duodate ir protingą mintį.

Vos tik inspektorius išėjo, mano draugas atsistojo ir susikaupęs ėmė valyti savo skrybėlę.

– Nieko neklausinėkite, mano drauge. Jeigu nesunku, atneškite benzino. Šįryt ant liemenės tėkštelėjo omleto gabalėlis. Tuoj įvykdžiau jo prašymą.

– Pirmą kartą per visą šį laiką aš manau, kad ko nors jūsų klausinėti – tuščias darbas, – pareiškiau. – Juk viskas absoliučiai aišku. Bet nejaugi jūs iš tikrųjų taip manote?

– Mon ami, šiuo metu aš tegalvoju tik apie savo tualetą. Atleiskite, bet jūsų kaklaraištis man nepatinka.

– Visai neblogas kaklaraištis, – paprieštaravau.

– Jūs užsiminėte apie mano garbingą amžių. Tą patį galima pasakyti ir apie jūsų kaklaraiščio amžių. Būkite malonus, pakeiskite ir nusivalykite dešinę rankovę.

– Argi mes rengiamės į priėmimą pas karalių Jurgį? – įgėliau.

– Ne, bet rytiniame laikraštyje aš perskaičiau, kad hercogas Mertonas jau grįžo į Londoną. O jį juk vadina pirmuoju anglų aristokratu. Aš noriu jam parodyti savo pagarbą.

„Puaro nė iš tolo nepanašus į socialistą", – pamaniau.

– O kam jums prireikė pasimatyti su hercogu Mertonu?

– Būtinai noriu su juo pasikalbėti.

Daugiau nieko iš Puaro man nepavyko išpešti. Kai mano kostiumas, Puaro manymu, jau atrodė patenkinamai, mes leidomės į kelią.

Liokajus pasidomėjo, ar esame susitarę susitikti su hercogu. Išgirdęs neigiamą atsakymą, paėmė Puaro vizitinę kortelę ir nunešė šeimininkui. Netrukus liokajus grįžo ir pasakė, kad jo šviesybė labai apgailestaująs, bet šiuo metu esąs be galo užimtas.

Puaro atsisėdo į kėdę.

– *Tres bien**, – pareiškė jis. – Aš palauksiu. Jeigu reikės, tai ir porą valandų.

Tačiau tiek laukti nereikėjo. Turbūt todėl, kad, norėdamas greičiau atsikratyti nekviesto svečio, hercogas nutarė jį priimti tučtuojau. Mus pakvietė į Mertono apartamentus.

Hercogas buvo kokių dvidešimt septynerių metų, liesas, liguistos išvaizdos. Jo išorė nepadarė malonesnio įspūdžio: nenusakomos spalvos reti plaukai, maža burna, sučiauptos lūpos ir svajingas abuojas žvilgsnis. Man jis priminė nelabai apsukrų galanterijos pardavėją. Ant sienų kabėjo keli nukryžiuotieji, o taip pat daugybė kitų kūrinių religine tema. Knygų lentynoje, regis, nebuvo jokios kitos literatūros, tik apie teologiją. Aš žinojau, kad vaikystėje Mertonas sunkiai sirgo ir mokėsi tik namuose. Ir štai šitas žmogus tapo Džeinės Vilkinson auka! Hercogas priėmė mus šaltai ir nedraugiškai.

– Gal jums teko apie mane girdėti? – ėmė kalbėti Puaro.

– Neteko.

– Aš studijuoju nusikaltimo psichologiją.

Hercogas neatsakė. Jis sėdėjo prie rašomojo stalelio veidu į langą. Priešais jį gulėjo nebaigtas laiškas. Mertonas nekantraudamas stukseno į stalą plunksnakočio galiuku.

---

* Labai gerai (pranc.).

– Kokie reikalai pas mane atvijo? – pasidomėjo jis. Puaro sėdėjo priešais hercogą, nugara į langą.

– Šiuo metu aš tiriu lordo Edžvero mirties aplinkybes.

– Štai kaip? Neturėjau garbės jo pažinti, – silpnavaliame, bet gana griežtame hercogo veide nevirptelėjo nė vienas raumenėlis.

– Man atrodo, kad jūs pažįstate jo žmoną, mis Džeinę Vilkinson.

– Taip, tai tiesa.

– Ar žinote, kad ji turėjo rimtą priežastį geisti vyro mirties?

– Nieko panašaus aš nežinau.

– Jūsų šviesybe, leiskite paklausti tiesiai: ar rengėtės susituokti su mis Vilkinson?

– Kai aš rengsiuosi tuoktis, laikraščiai praneš. Jūsų klausimą laikau netaktišku, – hercogas atsistojo. – Viso labo.

Puaro irgi pakilo. Palenkęs galvą, mano draugas užsikirsdamas išspaudė:

– Aš nenorėjau... aš... *Je vous demande pardon**...

– Sudie, – garsiai ištarė hercogas.

Šį kartą Puaro pasidavė. Jis beviltiškai mostelėjo ranka, ir mes išėjome. Tai buvo gėdingas pralaimėjimas.

Man pagailo Puaro. Jo arogantiškumas hercogui nepadarė nė mažiausio įspūdžio. Didysis seklys jam pasirodė lygiai toks menkas kaip tarakonas.

– Negerai išėjo, – tariau užjausdamas. – Koks pasipūtęs tipas! Be reikalo įsigeidėte su juo pasimatyti.

– Aš norėjau sužinoti, ar iš tikrųjų jis ketina tuoktis su Džeine Vilkinson.

– Bet juk ji pati tai sakė!

– O! Ji sakė. Mis Vilkinson gali pasakyti kas tik šauna į galvą, jeigu tai jai naudinga. O jeigu ji trokšta tuoktis su hercogu, o vargšelis apie tai nė girdėti nenori?

– Ką čia kalbėti – hercogas suraitė jus kaip šiltą vilną.

---

* Prašau atleisti (pranc.).

– Jis atsakė man taip, kaip atsakytų kokiam nors reporteriukui, – Puaro sukikeno. – Bet dabar aš žinau, kaip iš tikrųjų yra su jų vedybomis.

– Iš kur jūs žinote? Gal sprendžiate iš hercogo elgesio?

– Visai ne. Matėte – jis rašė laišką?

– Mačiau.

– Eh bien, jaunystėje aš tarnavau Belgijos policijoje ir išmokau skaityti atvirkštinį tekstą. Tai labai naudinga. Ar žinote, ką hercogas rašė tame laiške? „Mano brangioji, aš sunkiai tveriu tuos ilgus laukimo mėnesius. Džeine, mano dievinamoji, mano nuostabusis angele, kokiais žodžiais apsakyti, ką man reiški? Tu tiek daug kentei. Tiktai aš žinau...“

– Puaro! – nustebęs sušukau.

– Jis buvo sustojęs kaip tik prie šitos frazės. „Tiktai aš žinau, kokia tu nuostabi...“

Aš be galo nusivyliau: mano draugas kaip vaikas džiaugėsi šitokiu savo elgesiu!

– Puaro! – sušukau. – Jūs neturėjote teisės skaityti... Juk tai – svetimas laiškas...

– Niekus tauškiate, Hastingsai.

– Bet tai... tai žaidimas ne pagal taisykles.

– O aš nežaidžiu ir jūs šitą žinote. Žmogžudystė – tai ne žaidimas. Tai kur kas rimtesnis dalykas. O be to, Hastingsai, jūs daugiau nebevartokite šito išsireiškimo – „žaisti pagal taisykles“. Taip jau niekas nebesako. Šis išsireiškimas pasenęs. Jauni žmonės tik pasijuoks iš tokių žodžių. Jaunos gražios merginos išsityčios iš Jūsų, jeigu pasakysite – „reikia žaisti pagal taisykles“. Geriau sakykite: „Žaisti kriketą“.

Aš nieko neatsakiau. Mane stipriai įskaudino lengvabūdiškas mano draugo elgesys.

– Kam reikėjo žiūrėti į laišką? – klausiau. – Jeigu būtumėte pasakęs, kad Džeinės Vilkinson paprašytas ėjote pas lordą Edžverą, hercogas būtų kitaip su jumis elgęsis.

– O, aš negalėjau šito sakyti. Džeinė Vilkinson – mano klientė, ir aš neturiu teisės savo klientės reikalų svarstyti su

pašaliniais: tai visiškai konfidencialu. Paskelbti paslaptį – nedora.

– Nedora!

– Taip.

– Bet juk ji rengiasi už jo ištekėti.

– Tai dar nereiškia, kad ji nieko nuo jo neslepia. Jūsų požiūris į santuoką gana senamadiškas. Ne, aš tikrai negalėjau šito pasakyti. Pagalvokite apie seklio garbę. Garbė – aukščiau visko.

– O skaityti kito laišką – padoru? Matyt, mes skirtingai suprantame, kas yra garbė.

DEVYNIOLIKTAS SKYRIUS

RŪSCIOJI LEDI

Didžiausia staigmena mūsų laukė kitą rytą. Aš buvau savo kambaryje. Įėjo Puaro. Jo akys švytėjo.

– Mon ami, pas mus atėjo svečias.

– Kas?

– Našlaujanti hercogienė Merton.

– Neįtikėtina. Ko ji nori?

– Jeigu eitumėte drauge su manimi į svetainę, sužinotumėte.

Aš nusekiau paskui savo draugą.

Hercogienė – miniatiūrinė, valdingo žvilgsnio moteris. Žvilgtelėjus į ją, labiausiai glumino platus tarpuakis. Nors hercogienė išrodė nedidelio ūgio, bet pavadinti kresna nedrįsčiau. Nepaisant to, kad buvo apsirengusi nemadinga juoda suknele, veidas bylojo, kad priešais mus – *grande dame**. Mane nustebino ryžtinga, beveik žiauri jos veido išraiška. Ir apskritai, ji buvo tiesiog sūnaus priešingybė. Beveik jaučiau, kaip nuo jos sklinda kažkokios bangos. Nėra ko stebėtis, kad toji moteris savo valios jėga veikė visus aplinkinius.

Ji pakėlė prie akių lornetą ir pirma pažvelgė į mane, paskui į mano draugą. Hercogienė kreipėsi į Puaro skambiu griež-

* Aukštuomenės dama (pranc.).

tu balsu. Taip kalba žmonės, kurie pratę, kad jų klausytų ir paklustų.

– Ar jūs misteris Puaro?

– Jūsų paslaugoms, hercogiene, – nusilenkė mano draugas. Ji sužiuro į mane.

– O čia mano draugas, kapitonas Hastingsas. Jis man padeda.

Iš moters veido bemat supratau – ji liko nepatenkinta. Bet tuoj susitvardžiusi linktelėjo ir atsisėdo.

– Aš atėjau su jumis pasitarti labai delikačiu klausimu, misteri Puaro, ir noriu paprašyti, kad visa tai liktų griežtai tarp mūsų.

– Savaime suprantama, madam.

– Man apie jus papasakojo ponia Jardli. Iš to, kaip apie jus kalbėjo, kaip jums dėkojo, aš supratau, kad man padėti galite tik jūs.

– Neabejokite, aš padarysiu viską, ką galėsiu, madam. Hercogienė vis dar nesiryžo. Paskui, įveikusi dvejones, ėmė kalbėti apie reikalą. Apie vizito tikslą papasakojo taip lengvai, kad jos kalbos maniera, nors ir keista, man tuoj priminė nerūpestingą Džeinės Vilkinson čiauškėjimą tą atmintiną vakarą „Savojoje"

– Misteri Puaro, aš noriu, kad mano sūnus nevestų tos aktorės Vilkinson.

Gal Puaro ir nustebo, bet neišsidavė. Jis susimąstęs žiūrėjo į hercogienę ir neskubėjo ką nors sakyti.

– Ar negalėtumėte paaiškinti, kokių veiksmų iš manęs laukiate?

– Tai ne taip lengva pasakyti. Jaučiu, ši santuoka būtų katastrofa. Su šia moterimi mano sūnus niekada nebus laimingas.

– Taip manote, madam?

– Aš esu įsitikinusi. Mano sūnaus aukšti idealai. Jis taip prastai susivokia gyvenimiškuose reikaluose. Jis niekada nekreipė dėmesio net į savo luomo merginas, nes jas laikė lengvabūdėmis, niekam tikusiomis būtybėmis. O jeigu kal-

bėsime apie šitą moterį... ji, žinoma, labai graži. Ji gali pavergti vyro širdį. Ji sužavėjo ir mano sūnų. Tikėjausi, kad tas įsimylėjimas greitai praeis. Be to, ji buvo ištekėjusi. Bet dabar, kai jos vyras mirė... Hercogienė užsikirto.

– Jiedu nori susituokti po kelių mėnesių. Ant kortos pastatyta mano sūnaus laimė, – ir prieštarauti neleidžiančiu tonu hercogienė pridūrė: – Šitam reikia užbėgti už akių!

– Gal jūs ir teisi, madam, – Puaro gūžtelėjo pečiais. – Aš sutinku – ji nelabai tinkama pora jūsų sūnui. Bet ką daryti?

– Apie tai jūs galvokite.

Puaro papurtė galvą.

– Taip, taip, jūs turite man padėti.

– Abejoju, ar galiu ką nuveikti, madam. Sakykim, ką tik norim apie tą ledi – jūsų sūnus neims į galvą. Be to, man atrodo, kad ką nors bloga apie ją pasakyti ir neįmanoma. Taip pat abejoju, kad galime ko nors kompromituojančio rasti jos biografijoje. Ji būdavo... na, sakysim, atsargi.

– Žinau, – niūriai atsakė hercogienė.

– A, vadinasi, jūs jau ja domėjotės?

Puaro atidžiai pažiūrėjo į viešnią, ir ši truputį išraudo.

– Misteri Puaro, aš pasiryžusi viskam, kad tik sulaikyčiau savo sūnų nuo tos santuokos. Viskam! – jausmingai pakartojo ji. – Sakykite savo kainą. Pinigai šiuo atveju man nieko nereiškia. Bet vestuvių neturi būti! Viskas priklauso nuo jūsų.

Puaro vėl papurtė galvą.

– Ne pinigai svarbiausia. Aš nieko negaliu padaryti, o kodėl, paaiškinsiu truputį vėliau. Be to, aš manau, kad apskritai čia nieko negalima padaryti. Aš negaliu jums pagelbėti, hercogiene. Nepalaikykite tai įžūlumu – noriu jums duoti vieną patarimą.

– Kokį patarimą?

– Nenuteikite prieš save savo sūnų. Tokio amžiaus žmogus pats gali spręsti, ką daryti. Jeigu jūsų skoniai nesutampa, nemanykite, kad jis neteisus. Net jeigu jo pasirinkimas

niekam tikęs, jūs turite su tuo susitaikyti. Jeigu jam prireiks jūsų pagalbos, neatsisakykite. Bet – nenuteikite prieš save!

– Jūs nieko nesupratote, – hercogienė atsistojo. Jos lūpos virpėjo.

– O ne, madam, aš viską kuo puikiausiai suprantu. Aš pažįstu motinos širdį. Ir su visa atsakomybe pareiškiu: būkite kantri. Kantri ir rami. Neparodykite savo jausmų. Gal vestuvės pačios iširs. Jūsų prieštaravimas tik sustiprins sūnaus ryžtą.

– Sudie, misteri Puaro, – šaltai tarė hercogienė. – Aš nusivyliau.

– Man be galo gaila, kad negalėjau jums padėti, madam. Matote, aš esu labai keblioje padėtyje. Ledi Edžver parodė man garbę, pasikonsultuodama pirmiau jūsų.

– A! Tada viskas aišku. Jūs – priešininko stovykloje. Dabar suprantu, kodėl ledi Edžver iki šiol neareštuota už savo vyro nužudymą, – hercogienės balsas rėžė aštriau už skustuvą.

– *Comment**, hercogiene?

– Jūs kuo geriausiai girdėjote, ką pasakiau. Kodėl ta moteris dar laisvėje? Tą vakarą ji buvo atėjusi pas lordą Edžverą. Žmonės matė ją įeinančią, matė žengiančią į jo kambarį. O paskui jį rado nebegyvą. O ji dar iki šiol neareštuota! Matyt, mūsų policijoje dirba tik kyšininkai.

Drebančiomis rankomis ji apsuko apie kaklą šaliką ir nežymiai linktelėjusi, lėkte išlėkė iš kambario.

– Fjiu! – švilptelėjau aš. – Tai bent moteris! Mane ji žavi. O jus?

– Žavi todėl, nes nori, kad visa visata suktųsi pagal jos norą.

– Bet juk ji tegalvoja apie sūnaus likimą.

– Teisingai, – linktelėjo Puaro. – Ir vis dėlto, Hastingsai, ar taip jau bus blogai jei mesjė *le Duc*** susituoks su Džeine Vilkinson?

– Manote, Džeinė myli jį?

---

* Kaip? (pranc.).

** Hercogas (pranc.).

– Tikriausiai, ne. Beveik esu įsitikinęs – ne. Bet ji myli jo titulą ir savo vaidmenį vaidins gana atsargiai. Ji labai graži moteris ir be galo ambicinga, tai jau ne taip blogai. Hercogas gali paimti į žmonas savo luomo merginą, kuri siektų tų pačių savanaudiškų tikslų, kaip ir mis Vilkinson, – ir niekas iš to nedarytų tragedijos.

– Tai tiesa, bet vis dėlto...

– Tarkim, kad jis ves merginą, kuri aistringai jį myli. Na, sakykite, o kas iš to? Aš dažnai pastebėjau, kad vyrai, kuriuos myli žmonos, kenčia. Mylinčios žmonos kelia pavydo scenas, reikalauja, kad vyras skirtų joms visą laiką, visą dėmesį. Jos paverčia vyrus tikromis baidyklėmis. O ne, toks gyvenimas – irgi ne medus.

– Puaro, – tariau aš, – jūs esate nepataisomas cinikas...

– *Mais mon**, aš tik kalbu apie tai, ką esu pastebėjęs. Matote, iš tikrųjų aš palaikau gerosios hercogo mamytės pusę.

Išgirdęs tokį griežtosios hercogienės apibūdinimą nesusilaikiau nenusijuokęs. Puaro po senovei buvo visiškai rimtas.

– Nėra čia ko juoktis. Visa tai nepaprastai rimta. Reikia pasukti smegenis.

– Vargu ar ką nors sugalvosite, – tariau aš.

– Ar atkreipėte dėmesį į tai, kaip gerai hercogienė informuota? – paklausė Puaro, nekreipdamas dėmesio į mano žodžius. – Ir kokia ji kerštinga. Tikriausiai suuodė visus Džeinę Vilkinson kompromituojančius faktus.

– Puikią medžiagą surinko prokurorui, bet ne gynybai, – nusišypsojau aš.

– O kaip ji viską sužinojo?

– Džeinė papasakojo hercogui, o šis – motinai, – spėjau.

– Galbūt... Ir vis dėlto aš ne...

Skardžiai suskambo telefonas. Aš pakėliau ragelį.

Manąją dialogo dalį tesudarė vienintelis žodis „taip“, kurį protarpiais vis ištardavau. Padėjęs ragelį, susijaudinęs pažvelgiau į Puaro.

---

* Ne (pranc.).

– Skambino Džepas. Kaip visuomet pirmiausiai išgyrė jus ir sakė, kad Puaro – „vyras kaip reikiant“. Antra, atėjusi telegrama iš Amerikos. Trečia, jis suradęs taksi vairuotoją. Ketvirta, inspektorius kviečia jus nueiti pasiklausyti, ką paporins tas vairuotojas. Penkta, ir vėl jūs – „vyras kaip reikiant“. Jis nuo pat pradžių buvęs įsitikinęs, kad jūs pataikėte į patį taikinio centrą, spėdamas, kad už tos žmogžudystės slepiasi dar vienas žmogus! Apgailestauju jam nepasakęs vienos šiandieninės mūsų viešnios nuomonę, kad anglų policijoje tedirbą vieni kyšininkai.

– Vadinasi, Džepas galų gale pats įsitikino, – murmtelėjo Puaro. – Įdomiausia tai, kad versija apie Žmogų Antrajame Plane ima pasitvirtinti kaip tik tuo metu, kai aš pradėjau linkti prie kitos versijos.

– Kokios?

– Prie versijos, kad žmogžudystės motyvas galbūt neturėjo nieko bendra su lordo Edžvero asmenybe. Įsivaizduokite, kažkas taip baisiai nekenčia Džeinės Vilkinson, kad pasirengęs ją pasiųsti net į kartuves. *C'est une idee, ca!**

Jis atsiduso ir pridūrė:

– Eime pas Džepą. Įdomu, ką jis mano?

---

* Tai bent idėja! (pranc.).

DVIDEŠIMTAS SKYRIUS

TAKSI VAIRUOTOJAS

Kai mudu įėjome, Džepas kalbėjosi su pagyvenusiu, akiniuotu, nelygiai pakirptais ūsais vyru. Taksi vairuotojas kalbėjo gergždžiančiu, be galo graudžiu balsu, tarsi žmogus būtų pats savęs gailėjęsis.

– A, tai jūs, – tarė inspektorius. – Aš manau, čia viskas aišku. Šis taksistas, Džopsonas, birželio dvidešimt devintos dienos vakare vežė į Long Eikrą du keleivius.

– Teisingai, – gergždžiančiu balsu patvirtino Džopsonas. – Puikus buvo vakaras, švietė mėnulis. Mergina ir džentelmenas į mano mašiną įlipo prie metro stoties.

– Ar jie buvo apsirengę išeiginiais rūbais?

– Taip, vyras balta liemene, o mergina balta suknele lyg paukštė. Man atrodo, jie išėjo iš operos.

– Kelinta buvo valanda?

– Apie vienuoliktą.

– O paskui?

– Džentelmenas paliepė vežti į Ridžent Heitą. Namo numerį žadėjo pasakyti vėliau. Ir paprašė paskubėti. Amžinai tie keleiviai skubina, tarsi taksistai tyčia gaišuotų. O juk mums – atvirkščiai – naudinga kuo greičiau atlikti užsakymą ir paimti naują keleivį. Žmonės kažkodėl niekada apie tai nepagalvoja.

O jeigu įvyktų avarija, žinoma, pirmiausia mane apkaltintų – važiavai per greitai!

– Baikime apie tai, – nekantriai pertraukė Džepas. – Avarija juk neįvyko?

– Ne, – tą žodį vairuotojas pasakė tokiu nepatenkintu balsu, tarsi būtų gailėjęsis, kad nieko neatsitiko. – Žinoma, neįvyko. Sugaišau kokias septynias minutes, ne daugiau, ir jau buvome Ridžent Heite. Tas džentelmenas pabeldė į stiklą, ir aš sustojau. Lyg ir prie aštunto namo. Mergina perėjo į kitą gatvės pusę ir nužingsniavo atgal. Vyras, paliepęs laukti, stoviniavo prie mašinos, atsukęs man nugarą, rankas susibrukęs į kišenes, ir stebėjo merginą. Po kokių penkių minučių jis kažką negarsiai šūktelėjo ir taip pat perėjo į kitą gatvės pusę. Aš nenuleidau nuo jo akių, nes būna ir tokių keleivių, kurie pabėga neapsimokėję. Man jau taip yra atsitikę. Vyras palypėjo vieno namo laipteliais ir įėjo į vidų.

– Ar to namo durys buvo neužrakintos?

– Jis atsirakino.

– Koks namo numeris?

– Manau, 17 arba 19. Tos porelės elgesys man pasirodė gana keistas, ir aš nebenuleidau akių nuo namo. Po kokių penkių minučių jie abudu išėjo. Įlipo į mašiną ir paliepė važiuoti atgal, prie „Koventgardeno“ operos. Sustabdė mane netoli teatro ir apsimokėjo. Tarp kitko, neblogai užmokėjo. Nors dabar, regis, per juos pakliuvau į kažkokią nemalonę.

– Mes tau neturime jokių pretenzijų, – nuramino Džepas. – Nagi pažiūrėk į šias nuotraukas. Gal atpažinsi tą keleivę?

Jis padavė taksistui pustuzinį jaunų moterų, panašių savo išore ir maždaug vienodo amžiaus, nuotraukų. Aš susidomėjęs žvelgiau per vairuotojo petį.

– Štai šita, – nedvejodamas pareiškė jis, parodydamas Džeraldiną Marš su vakarine suknele.

– Esi įsitikinęs?

– Absoliučiai. Tokia tamsiaplaukė, blyški.

– O dabar pabandyk surasti vyrą, – inspektorius padavė vairuotojui dar vieną nuotraukų komplektą, tarp kurių buvo Ronaldo Maršo fotografija.

Džopsonas atidžiai peržiūrėjo visas nuotraukas ir papurtė galvą.

– E... negaliu tiksliai pasakyti. Štai šitie du panašūs.

Nors taksistas ir neišrinko brolėno nuotraukos, bet vyrai, kurie jam pasirodė matyti, buvo labai panašūs į Ronaldą.

Džopsonas išėjo.

– Neblogai, – pareiškė Džepas ir numetė nuotraukas ant stalo. – Gaila, kad neatpažino naujojo lordo Edžvero. Žinoma, čia sena jo nuotrauka, fotografuota prieš septynerius ar aštuonerius metus, mat naujesnės man nepavyko gauti. Žinoma, būtų kur kas geriau, jeigu jis būtų atpažinęs Maršą, bet ir taip viskas aišku. Dviejų alibi kaip nebūta. Jūs šaunuolis, Puaro, kad šitaip išmąstėte.

Puaro kukliai paaiškino:

– Kai sužinojau, jog ir Džeraldina, ir jos pusbrolis buvę operoje, pamaniau – juk jie abu tenai galėjo susitikti! O jų pažįstamiems nė į galvą netoptelėjo, kad jie per vieną pertrauką pabėgo iš „Koventgardeno“. Per pusvalandį kuo puikiausiai galima nuvažiuoti į Ridžent Heitą ir grįžti. Kadangi naujasis lordas Edžveras labai gyrėsi turįs alibi, aš įtariau kažką negera.

– Jūs visą laiką abejojate, – tarė Džepas, meiliai žvelgdamas į mano draugą. – Šį kartą negaliu prikišti – jūsų teisybė. Mūsų laikais atsargumas niekam dar nepakenkė. Dabar jo šviesybė mūsų rankose. Užmeskite akį štai į šitą popierėlį.

Jis ištiesė Puaro lapą.

– Tai telegrama iš Niujorko. Policija surado Liusę Adams. Sesers laišką ji gavo šįryt. Čia atpasakotas laiško tekstas ir, velniai rautų, geresnio įkalčio nesurasim.

Puaro ėmė skaityti. Aš pasilenkiau arčiau ir taip pat skaičiau.

„Žemiau pateikiame Liusės Adams gauto laiško tekstą. Datuotą birželio 29 d. Siuntėjo adresas: Rouzdiu Menšenz, 8,

Londonas, SU 3. Prasideda žodžiais: Mieloji sesute, atleisk man už tai, kad praėjusią savaitę parašiau tau tokį padriką laišką, mat buvau labai užimta. Mieloji, tu net neįsivaizduoji, koks pasisekimas! Spauda atsiliepė entuziastingai, atlyginimas – stulbinantis, žiūrovai – geraširdiški. Aš čia susidraugavau su gerais žmonėmis ir kitais metais žadu nuomoti teatrą dviem mėnesiam. Žiūrovai žavisi mano rusų šokiu ir scenele „Amerikietė Paryžiuje", bet, man atrodo, labiausiai jiems patinka „Scenos užsienio viešbutyje". Aš taip susijaudinusi, kad beveik nesuvokiu, ką rašau, ir tu tuoj suprasi – kodėl. Bet pirmiausiai parašysiu, ką apie mane sako mano pažįstami. Misteris Hergšaimeris toks malonus, kad rengiasi pakviesti į lenčą ir supažindinti su seru Montegjumi Korneru, kuris gali suteikti man paramą. O neseniai aš susipažinau su Džeine Vilkinson. Jai labai patiko mano vaidinimas ir tai, kaip aš ją parodijuoju. Kaip tik apie tai aš ir noriu tau papasakoti. Atvirai šnekant, nejaučiu šiai moteriai didelės simpatijos, o ir žmonės nelabai gerai apie ją kalba. Aš manau, kad ji neatvira ir žiauri, – na ir tegu, kas man! O ar žinai, kad ji ištekėjusi už lordo Edžvero? Pastaruoju laiku aš apie jį daug girdėjau ir pasakysiu – tai baisus žmogus. O kaip jis elgiasi su savo brolėnu, kapitonu Maršu, apie kurį jau tau rašiau! Lordas Edžveras tiesiog išmetė jį iš savo namų ir liovėsi rėmęs materialiai. Misteris Maršas man pats tai pasakojo, ir man pasidarė labai jo gaila. Misteriui Maršui irgi labai patinka mano parodijos ir tai, kaip aš vaizduoju ledi Edžver. Jis mano, kad net lordas Edžveras mudviejų neatskirtų, o neseniai jis man sako: „Padėkite laimėti vieną lošimą". Aš nusijuokusi paklausiau: „Kiek mokėsite?" Luise, mieloji, man tiesiog kvapą užgniaužė, kai išgirdau: „10 tūkstančių dolerių". Tik pagalvok – 10 tūkstančių už tai, jei padėsiu laimėti kvailas lažybas! „Ką gi, – atsakiau aš, – jeigu gerai užmoka, aš pasirengusi pasišaipyti net iš karaliaus, kuris sėdi Bekingemo rūmuose". O po to mes ėmėme kurti planą.

Kaip viskas pavyko, perprato mūsų lošimą ar ne, parašysiu kitą savaitę. Bet šiaip ar taip, man vis tiek užmokės 10

tūkstančių. O, sesute, tu net neįsivaizduoji, ką mudviem reiškia šie pinigai. Na viskas, gana! Einu „lošti“. Mano mieloji sesute, aš tave labai myliu. Tavo Karlota“.

Puaro padėjo laišką. Aš mačiau – mano draugas susijaudino. O Džepas reagavo visai kitaip.

– Jis įkliuvo! – entuziastingai pareiškė inspektorius.

– Taip, – sutiko Puaro, bet jo balsas skambėjo be galo abejingai.

– Ar kas ne taip, misteri Puaro? – Džepas sužiuro į jį.

– Viskas taip. Tik aš įsivaizdavau truputį kitaip, – nebuvo jokių abejonių, kad mano draugas kažko nepatenkintas. – Ką gi, tegu būna taip.

– O kaip kitaip? Juk jūs nuo pat pradžių kaip tik taip ir spėjote.

– Taip, taip, žinoma.

– Argi nesakėte, kad už tos naivios merguželės kažkas slapstosi?

– Sakiau.

– Tai ko dar norite?

Puaro atsiduso, bet nieko neatsakė.

– Įdomus jūs žmogus. Niekada neįtiksi. Mums labai pasisekė, kad Karlota parašė laišką.

Puaro šį kartą noriau pritarė.

– *Mais oui*, šito žudikas nelaukė. Mis Adams, sutikusi dalyvauti „lošime“, pasirašė sau mirties nuosprendį. Nusikaltėlis manė, kad jis ėmęsis visų atsargumo priemonių, bet vis dėlto merginos naivumas pasirodė esąs galingesnis už jo protą. Mirusieji irgi kalba. Taip, kartais kalba net mirusieji.

– Aš iš pat pradžių žinojau, kad šios žmogžudystės iniciatorė yra ne Adams, – nė nemirktelėjęs pareiškė inspektorius.

– Taip, taip, žinoma, – išsiblaškęs atsakė Puaro.

– Ką gi, reikia imtis darbo.

– Rengiatės areštuoti kapitoną Maršą? Tai yra – naująjį lordą Edžverą?

– O kodėl ne? Jo kaltė įrodyta šimtu procentų.

– Teisingai.

– Bet man atrodo, jūs visai nesidžiaugiate, misteri Puaro? Atvirai šnekant, labai jau mėgstate viską komplikuoti. Štai ir dabar – jūsų teorija pasirodė esanti teisinga, o ir vėl kažko nepatenkintas. Nejaugi regite kažkokių silpnų vietų?

Puaro papurtė galvą.

– Nežinau, ar lordo Edžvero duktė yra nusikaltimo bendrininkė, – tęsė inspektorius, – bet atrodo – taip. Juk iš operos per pertrauką ji važiavo kartu su Maršu. Sakykim, nužudyme ji nedalyvavo, bet kodėl jis vežėsi ją su savimi? Pamatysim, ką jiedu pasakys.

– Ar galiu ir aš pasiklausyti? – beveik droviai paklausė Puaro.

– Žinoma, galite. Juk už šią versiją jums turiu būti dėkingas! – atsakė Džepas ir paėmė nuo stalo telegramą.

– Kas yra, Puaro? – paklausiau aš, tolėliau pasivedėjęs savo draugą.

– Aš esu nepatenkintas, Hastingsai. Viskas atrodo be galo aišku, lyg ir nekyla jokių abejonių. Bet vis dėlto kažkas ne taip. Kažkoks labai svarbus faktas išslydo iš mūsų rankų. Lyg ir viskas gerai, viskas vyko taip, kaip aš ir spėjau, bet čia kažkas ne taip, mano drauge.

Puaro sutrikęs žiūrėjo į mane. Aš neišmaniau, ką atsakyti.

DVIDEŠIMT PIRMAS SKYRIUS

RONALDO MARŠO PASAKOJIMAS

Aš nebesupratau savo draugo: juk viskas pasitvirtino, ką jis spėjo! Visą kelią į Ridžent Heitą Puaro sėdėjo sutrikęs, raukėsi ir nekreipė jokio dėmesio į Džepą, kuris netvėrė savo kailyje, džiaugdamasis sėkmingai išsiaiškintu nusikaltimu. Pagaliau Puaro atsiduso ir tarsi pabudo iš susimąstymo.

– Vis dėlto paklausysime, ką pasakys Maršas, – burbtelėjo jis.

– Jeigu jis protingas žmogus, tai beveik nieko nepasakys, – tarė Džepas. – Kiek nusikaltėlių pakliuvo į kartuves vien per liežuvį. Niekas policijai negali priekaištauti, kad iš anksto neperspėjame. Policija viską daro dorai, pagal įstatymą. Bet kuo didesnė kaltė, tuo labiau nusikaltėlis nori duoti „parodymus", kurie, jo manymu, kaip tik turėtų išgelbėti. Deja... O paskui teisme advokatai painiojasi, nes nespėja įsikalti galvon visų „faktų".

Jis atsiduso ir tęsė:

– Advokatai ir teismo medikai – patys didžiausi policijos priešai. Kiek jau kartų savo rankose turėjau absoliučiai aiškią bylą, bet *koroneras** sumaišydavo visas kortas, ir nusikaltėlis išbrisdavo sausas iš vandens. Žinoma, prieš advo-

* Prievartinės ir staigios mirties teismo tardytojas.

katą labai nepapurkštausi. Juk jiems ir moka už miklumą, už sugebėjimą viską apversti nuo kojų ant galvos.

Savo „auką“ mes radome namie. Buvo lenčo metas, ir šeima sėdėjo prie stalo. Džepas pasakė norįs pasikalbėti su lordu konfidencialiai, ir mus pakvietė į biblioteką.

Po kelių minučių atėjo jaunasis šeimininkas. Pamatęs mūsų veidų išraišką, beregint liovėsi lengvabūdiškai šypsojęsis.

– Sveiki, inspektoriau. Tiesą sakant, kokiu reikalu? – lordas Edžveras sučiaupė lūpas.

Džepas gana niūriomis spalvomis pavaizdavo situaciją.

– Ak štai kas! – tarstelėjo Ronaldas.

Jis atsidrėbė krėsle ir išsitraukė portcigarą.

– Aš manau, inspektoriau, privaląs padaryti pareiškimą.

– Kaip norite, milorde.

– Žinoma, tai velnioniškai kvaila, bet vis dėlto turiu kai ką paaiškinti. „Aš nebijau tiesos“, – juk taip dažnai pareiškia knygų herojai?

Džepas nieko neatsakė. Iš inspektoriaus veido nebuvo įmanoma suprasti, ką jis mano.

– Štai patogus stalelis, – tęsė Maršas. – Pone policininke, galite prie jo prisėsti ir stenografuoti mano pareiškimą.

Vargu, ar kada nors įtariamasis buvo liepęs inspektoriui kruopščiai fiksuoti parodymus. Inspektorius neprieštaraudamas pakluso lordo Edžvero valiai.

– Pradėsiu nuo to, – tarė jaunuolis, – kad mano smegeninė, nors ir nedidelė, bet vis dėlto ne tuščia. Aš beveik buvau įsitikinęs, kad mano puikusis alibi sprogs kaip muilo burbulas ir Dortaimeriai man jau nieko nebepagelbės. Jūs tikriausiai suradote taksistą?

– Mes žinome viską, ką jūs veikėte tą vakarą, – šaltai atsakė Džepas.

– Pradedu nuoširdžiai žavėtis Skotlend Jardu. Ir vis dėlto, jeigu aš būčiau nusikaltėlis, nebūčiau sėdęs į taksi, nebūčiau važiavęs tiesiai į tą gatvę ir nebūčiau prašęs taksisto palaukti, kol padarysiu savo darbą. Ar jums tai neatėjo į galvą? A, matau, misteriui Puaro atėjo.

– Taip, neklystate, – patvirtino Puaro.

– Iš anksto sumanyta žmogžudystė šitaip nevykdoma, – toliau kalbėjo Ronaldas. – Nusikaltėlis prisiklijuotų rudus ūselius, užsidėtų akinius raginiais rėmeliais ir sustabdytų taksi už kvartalo nuo nužudymo vietos. Arba važiuotų metro ir... bet aš nesileisiu į detales. Mano advokatas už kelis tūkstančius ginėjų padarys tai geriau už mane. Numanau jūsų prieštaravimą: girdi, buvo galima nužudyti ir staiga pasikarščiavus. Važiuoju sau taksi, nieko tokio ir nemanau ir staiga šauna idėja: „Gal man pribaigti lordą Edžverą?“

Tiek to. Dabar papasakosiu visą teisybę. Aš atsidūriau padėtyje be išeities: kišenėje neturiu nė skatiko. Manau, suprantate, ką tai reiškia. Situacija beveik beviltiška – per parą privalau gauti apvalią sumelę arba – sveikas žuvęs. Aš nuėjau pas dėdę. Jis manęs nemėgo, bet maniau – jam vis dėlto brangi šeimos garbė. Pagyvenę žmonės jau tokie. Deja, nors ir labai liūdna, mano dėdė pasirodė esąs visiškai šiuolaikinis abejingas cinikas.

Ką kitą beveiksiu – teliko tik vaizduoti laimingą, nors žaisti nesisekė. Aš galėjau pabandyti pasiskolinti pinigų iš Dortaimerių, bet žinojau, kad tai beviltiškos pastangos. O vesti jų dukterį negalėjau. Apskritai, ji ir pati gana protinga ir nepadarytų tokios kvailystės. Atsitiktinai operoje sutikau ir savo pusseserę. Ji gera mergina, bet aš retai su ja matydavausi po to, kai lordas Edžveras mane išvijo. Papasakojau jai apie savo padėtį. Ji jau kažką buvo girdėjusi iš tėvo. Tada ji ir parodė savo kilniadvasiškumą: pasiūlė paimti jos perlų karolių vėrinį, kurį palikusi velionė motina.

Ronaldas nutilo. Man pasirodė – kalba nuoširdžiai. O gal jis buvo puikus aktorius, gabesnis negu visi manė?

– Na... aš sutikau su to naiviojo vaikelio pasiūlymu. Už karolius galėjau gauti paskolą ir, prisiekiu jums, būčiau juos išpirkęs net jeigu būtų reikėję pačiam užsidirbti pinigų. Vėrinys buvo Ridžent Heite. Mes nutarėme jį paimti tuoj pat. Sėdome į taksi ir nuvažiavome. Paliepiau taksistui sustoti priešingoje gatvės pusėje, kad niekas viduje neišgirstų ma-

šinos motoro ūžesio. Džeraldina turėjo raktą. Mes sutarėme – ji įeis, paims vėrinį ir atneš man. Vylėmės, kad ji nieko nesutiks, nebent tarną. Mis Kerola, sekretorė, eina miegoti pusę dešimtos, o dėdė tikriausiai bus bibliotekoje.

Taigi Džeraldina įėjo į namą. Aš rūkiau ir nenuleidau akių nuo paradinių durų. Ir štai dabar aš papasakosiu apie tai, kas įdomiausia. Nežinau, patikėsite ar ne. Pro mane praėjo kažkoks vyras ir, didžiausiai mano nuostabai, palipęs septynioliktojo namo laipteliais, įėjo vidun. Tiesa, iš pradžių aš dar abejojau, ar tai septynioliktas namas, nes stovėjau gana toli. Aš, žinoma, labai nustebau. Pirma, šis žmogus atrakino duris raktu, antra, man pasirodė, kad tai – garsusis aktorius.

Nutariau patikrinti, kas čia dedasi. Turėjau savo raktą. Maniau jį pametęs prieš trejus metus, bet prieš kelias dienas iki tų įvykių atsitiktinai jį suradau ir ketinau grąžinti dėdei. Bet mums susiginčijus, raktą pamiršau atiduoti. Rengdamasis į operą, raktą su kitais daiktais automatiškai kyštelėjau į vakarinio kostiumo kišenę.

Paliepęs taksistui palaukti, vikriai perėjau į kitą gatvės pusę ir savo raktu atrakinau lauko duris. Prieškambaryje nieko nebuvo ir apskritai nebuvo jokių ženklų, kad kas nors būtų pirma manęs įėjęs. Pastovėjau kokią minutę, tada priėjau prie bibliotekos. „Gal tas žmogus kalbasi su mano dėde?“ – pamaniau. Atsistojau prie durų ir klausiausi, bet nieko neišgirdau.

Staiga pasijutau kvailio vietoje. Pamaniau – tikriausiai tas žmogus įsėlino į gretimą namą. Vakarais mano dėdės namas prastai apšviestas ir aš pamaniau – apsirikau. Taip, situacija buvo be galo kvaila. Ir kokio velnio aš sumaniau pasekti tą žmogų? O jeigu staiga dėdė išeis iš bibliotekos ir mane pamatys? Tada ir Džeraldinai bus riesta, ir apskritai kils didžiausias triukšmas. „Reikia dumti, kol manęs niekas čia nepamatė“, – pagalvojau.

Ant pirštų galų grįžau prie lauko durų, bet kaip tik tuo metu laiptuose pasimatė Džeraldina. Mane išvydusi, ji, žinoma, išsigando. Mudu išėjome į gatvę ir aš jai viską paaiškinau.

Ronaldas truputį patylėjo.

– Mes skubėjome atgal į operą. Kai įėjome į salę, kaip tik pakilo uždanga. Niekas nė nepamanė, kad buvome kažkur išvažiavę. Vakaras pasitaikė tvankus ir kai kurie žiūrovai per pertrauką buvo išėję gatvėn pakvėpuoti tyru oru.

Žinau, jūs paklausite, kodėl aš tai iš karto nepapasakojau? Tada paklausiu ir aš: o ar jūs, turėdami tokį žmogžudystės motyvą kaip aš, lengva širdimi prisipažintumėte tą vakarą, kai buvo padarytas nusikaltimas, buvę nusikaltimo vietoje?

Atvirai pasakysiu: aš išsigandau! Net jeigu manimi ir patikėtų, prisipažinimas ir man, ir Džeraldinai suteiktų daug nemalonumų. Mes neturėjome nieko bendra su ta žmogžudyste, nieko nematėme ir negirdėjome. Aš pamaniau, kad greičiausiai tai padarė teta Džeinė, tai kam man apsunkinti sau gyvenimą nereikalingais prisipažinimais? Aš papasakojau jums apie ginčą su dėde, apie tai, kad man buvo reikalingi pinigai, nes jūs vis tiek tai būtumėte sužinoję. Jeigu būčiau nuslėpęs ir šiuos faktus, tai būtų kėlę kur kas didesnį įtarimą. Ko gero, kur kas kruopščiau būtumėte ėmę tirti mano alibi. Maniau, šį tą papasakojęs, įtikinsiu jus neturįs ko bijoti. Aš žinojau – Dortaimeriai tiki, kad „Koventgardene“ buvau visą laiką ir jie net nenutuokia, kad vieną pertrauką praleidau su pussesere. Džeraldina galėjo patvirtinti, kad mudu niekur nebuvome išvažiavę.

– O ar mis Marš būtų sutikusi meluoti?..

– Taip. Vos tik sužinojau apie žmogžudystę, tuoj ją įspėjau, kad jokiu būdu niekam neprasitartų apie mūsų vakarykštę kelionę į Ridžent Heitą. Tegu sako: mes paprasčiausiai per paskutinę pertrauką truputį pasivaikščiojome. Ji viską suprato ir neprieštaravo.

– Aš žinau, kaip jūs vertinate šį mano pavėluotą prisipažinimą, – toliau kalbėjo Ronaldas, – bet viskas, ką papasakojau, – tiesa. Galiu duoti adresą ir pasakyti pavardę žmogaus, kuris man šįryt davė pinigus už Džeraldinos karolius. O Džeraldina patvirtins kiekvieną mano žodį.

Jis atsilošė į kėdės atkaltę ir pažiūrėjo į Džepą. Inspektoriaus veidas po senovei buvo ramus.

– Vadinasi, lorde Edžverai, žmogžude jūs palaikėte Džeinę Vilkinson? – paklausė Džepas.

– O ar jūs nebūtumėte taip pamanęs? Po to, ką papasakojo tarnas?

– O ką galite pasakyti apie lažybas su mis Adams?

– Apie lažybas su mis Adams? Jūs turite omenyje – Karlota Adams? O ji kuo čia dėta?

– Ko gero, imsite neigti, kad pasiūlėte jai 10 tūkstančių dolerių už tai, kad ji apsimestų mis Džeine Vilkinson ir tą vakarą ateitų į lordo Edžvero namus?

Ronaldas, be galo nustebęs, spoksojo į policininką.

– Pasiūliau jai 10 tūkstančių dolerių? Aš nė neįsivaizduoju, kaip atrodo tokia suma. Kažkokia kvailystė! Ar ji pati tai sakė? O, velniai rautų, visai pamiršau, kad ji mirė.

– Taip, – tyliai patvirtino Puaro, – ji mirė. Ronaldas paeiliui žiūrėjo į mus. Jo veidas, pirma buvęs toks žavus, išblyško, akyse suspindo baimė.

– Nieko nesuprantu, – tarė jis. – Aš papasakojau visą teisybę, bet jūs, matyt, manimi netikite.

Ir tada, be galo mane nustebindamas, Puaro žengė žingsnį pirmyn ir tarė:

– Aš jumis tikiu.

DVIDEŠIMT ANTRAS SKYRIUS

KEISTAS ERKIULIO PUARO ELGESYS

Mes grįžome į savo namus.

– Sakykite, susimildami... – pradėjau aš. Puaro neleido baigti – apkabino abiem rankom ir maldaudamas mane papurtė. Keistesnio elgesio dar niekada neteko patirti.

– Labai prašau, Hastingsai: dar ne dabar! Ne dabar! Tai pasakęs, jis čiupo skrybėlę, užsimaukšlino ant galvos ir išlėkė iš kambario, tarsi pats niekada nebūtų sakęs – svarbiausia ramumas ir šaltakraujiškumas. Kai po valandos pasirodė Džepas, mano draugas dar nebuvo grįžęs.

– Ar mūsų seklys kur nors išėjo? – paklausė inspektorius. Aš linktelėjau. Džepas sudribo krėsle ir nosine šluostėsi nuo kaktos prakaitą: buvo karšta diena.

– Ir kur jį velniai išjojo? – nerimo inspektorius. – Aš štai ką jums pasakysiu, kapitone Hastingsai: kai Puaro priėjo prie Maršo ir pareiškė: „Aš jumis tikiu“, – kone iš kojų išvirtau. Jau labai man tai priminė pigią melodramą. To dar nebuvau matęs.

Aš pasakiau, kad irgi nustebau, išgirdęs šitaip Puaro sakant.

– O dabar jis apskritai kažkur dingo, – tęsė Džepas. – Ar nepasisakė, kur eisiąs?

– Ne.

– Visai nieko nesakė?

– Absoliučiai nieko. Aš pabandžiau pasikalbėti, bet Puaro tik mostelėjo ranka, ir aš nutariau palikti jį ramybėje. Po pokalbio su Maršu labai knietėjo jį pakamantinėti, tačiau jis į kalbas nesileido. Pasičiupo skrybėlę ir išbėgo.

Mudu susižvalgėme.

– O galbūt... – inspektorius pridėjo prie smilkinio pirštą ir pasukiojo.

Pirmą kartą buvau pasiryžęs pritarti. Džepas ir anksčiau ne kartą kalbėjo, kad Puaro „šiek tiek“. Taip jis sakydavo, kai negalėdavo perprasti gudrių mano draugo teorijų. Bet turiu prisipažinti, kad šį kartą aš irgi nebesupratau Puaro elgesio. Jeigu mano draugui ir „nepasimaišė“, tai vis dėlto jis kažkaip įtartinai pasikeitė. Puaro versija puikiausiai pasitvirtino, o jis bematant jos atsisakė.

Kadangi buvau ištikimiausias Puaro draugas, tai sunerimau nejuokais.

– Jis visuomet buvo keistokas, – toliau kalbėjo Džepas. – Į viską žvelgia savo kampu, viską daro savaip, vis ne taip, kaip kiti žmonės. Žinoma, neneigiu – jis panašus į genijų, bet žmonės šneka, kad genijai dažnai vaikšto ant bedugnės kraštelio – reikia visai nedaug, ir sudie, proteli! Puaro visuomet mėgsta viską sureikšminti. Paprasti, suprantami dalykai jam ne prie širdies. Jis būtinai turi save pakankinti. Jis nutolo nuo realaus gyvenimo ir susikūrė savo asmeninį pasaulėlį. Jis man kažkuo primena seną ledi, dėliojančią pasjansą: jeigu nesiseka, ima ir prideda reikalingą kortą. Bet ką aš čia... Juk Puaro atvirkščiai: jeigu sekasi pernelyg lengvai, tai reikalingą kortą paslepia, kad galėtų palaužyti galvą!

Aš neradau žodžių, kuriais būčiau mokėjęs inspektoriui paprieštarauti. Buvau labai susirūpinęs bei sutrikęs ir nesugebėjau aiškiai protauti. Taip pat negalėjau paaiškinti Puaro elgesio. Tik nepaprastai pergyvenau dėl savo draugo.

Ir štai, kai kambaryje įsivyravo nyki tyla, įėjo Puaro. Ačiū Dievui, jis buvo visiškai ramus. Neskubėdamas nusiė-

mė skrybėlę, padėjo ją kartu su lazdele ant stalo ir atsisėdo į įprastą savo vietą.

– Vėl atėjote, Džepai? Labai džiaugiuosi. Kaip tik pagalvojau – mudu turime tuoj pat pasikalbėti!

Inspektorius tylėdamas žiūrėjo į mano draugą. Džepas suprato, kad tai tik įžanga ir laukė paaiškinimo.

Puaro, lėtai rinkdamas žodžius, pradėjo:

– *Ecaoutez**, Džepai. Visi mes klystame. Labai klystame. Apmaudu, bet faktas: mes padarėme klaidą.

– Baikite pagaliau, – patenkintas savimi, tarė inspektorius.

– Viskas ne taip. Be galo apmaudu.

– Nėra ko gailėtis to vyruko. Gaus, ko nusipelnė.

– Ne jo aš gailiuosi, o jūsų.

– Manęs? Tik jau dėl manęs nesijaudinkite!

– O aš vis tiek gailiuosi. Kas pastūmėjo jus eiti šiuo keliu? Erkiulis Puaro! *Mais oui*, juk jums pakišau šitą mintį. Aš nukreipiau jūsų dėmesį į Karlotą Adams, aš užsiminiau apie jos laišką į Ameriką. Kiekvieną jūsų žingsnį nukreipiau aš!

– Ir be jūsų patarimo būčiau padaręs lygiai tokią pat išvadą, – šaltai atsakė Džepas. – Jūs paprasčiausiai šiek tiek mane aplenkėte.

Cela se peut!** Bet tai menka man paguoda. Jeigu jūsų autoritetas ir nesušlubuos dėl to, kad manęs paklausėte, aš vis tiek žiauriai sau priekaištausiu.

Atrodė, šis pokalbis inspektorių tik linksmino. Jis tikriausiai manė, kad Puaro taip elgtis skatina paprasčiausi tuščiagarbiai motyvai, ir kad mano draugas pyksta už tai, kad Džepas pasisavino laurus už sėkmingai atskleistą nusikaltimą.

– Nesijaudinkite, Puaro, – ėmė guosti inspektorius. – Aš nepamiršiu kai kam priminti, kad, tiriant šią bylą, ir jūs pateikėte vieną kitą neblogą idėją.

Džepas pažvelgė į mane ir mirktelėjo.

* Klausykite (pranc.).

** Galbūt (pranc.).

– Reikalas visai ne tas, – mano draugas apmaudžiai pliaukštelėjo liežuviu. – Neminėkite mano nuopelnų. Pasakysiu dar daugiau – jokių nuopelnų nė nėra. Inspektoriau, jūsų laukia fiasko, ir dėl to kaltas esu aš, Erkiulis Puaro.

Mano draugo veidas buvo be galo melancholiškas, ir Džepas netikėtai garsiai nusikvatojo. Puaro įsižeidė.

– Atleiskite, misteri Puaro, – inspektorius nusišluostė ašaras, – bet dabar jūs esate panašus į mirštančią gulbę. Klausykite, pamirškim šį pokalbį. Nepaisant, kas laukia – garbė ar gėda – visą atsakomybę už šią bylą aš esu pasirengęs prisiimti sau. Žinoma, apie ją bus plačiai kalbama, tai tiesa. Bet aš nepagailėsiu jėgų ir gausiu visus reikalingus įrodymus. Gali atsitikti ir taip, kad sumanus advokatas išgelbės jo šviesybę. Prisiekusiaisiais niekada negali pasitikėti. Bet jeigu ir taip atsitiktų, kas man? Vis tiek sąžinė liks rami: juk žmogžudį sugavome! Ir jeigu staiga kokia nors tarnaitė nusmurgėlė iš lordo Edžvero namų puolusi isterijon prisipažins, kad žmogžudystė – jos rankų darbas, tai ir tuo atveju aš neimsiu priekaištauti, kad man, girdi parodėte netikrus pėdsakus. Taip kad viskas bus gerai.

Puaro liūdnai, net gailiai pažvelgė į inspektorių.

– Jūs, Džepai, visuomet laikotės savo ir dėl nieko neabejojate. Niekada nesusimąstote: ar taip gali būti? Niekada neabejojate, nesistebite, sau nepasakote: kažkodėl viskas jau labai paprasta!

– Čia jau šventa tiesa, – manęs nekankina abejonės. Štai dėl šito, Puaro, – atleiskite už tokius žodžius, – jus ir ištinka nesėkmė. O kodėl negali būti viskas paprasta? O kas blogo, jeigu viskas ir buvo paprasta!

Puaro atsiduso, skėstelėjo rankomis ir papurtė galvą:

– *C'est fini**. Šia tema aš nesakysiu daugiau nė vieno žodžio.

– Ir puiku, – jausmingai tarė inspektorius. – O dabar pasikalbėkime apie svarbesnius dalykus. Ar norite žinoti, kuo aš dabar užsiėmęs?

---

* Žinoma (pranc.).

– Žinoma.

– Aš kalbėjausi su jūsų gerbiama Džeraldina, ir jos pasakojimas žodis žodin sutampa su tuo, ką mums paporino jo šviesybė. Galbūt ir ji įpainiota į žmogžudystę, nors nemanau. Ji iki ausų įsimylėjusi Maršą, ir tikriausiai jis paprasčiausiai ją apgavo. Ji labai krimtosi sužinojusi, kad Maršas areštuotas.

– Iš tikrųjų? O sekretorė, mis Kerola?

– Atrodo, ji per daug nenustebo. Bet tai tik mano nuomonė.

– O perlų vėrinys? – paklausiau aš. – Ar jis iš tikrųjų egzistuoja?

– Žinoma. Maršas paėmė už jį pinigus kitą rytą. Bet nemanau, kad tai paneigia mūsų versiją. O atsitiko, kaip man atrodo, štai kas: kai Maršas operoje sutiko savo pusseserę, ir jam staiga nušvito protas. Jis buvo puolęs į neviltį ir netikėtai pamatė savo išgelbėtoją. Turbūt jis ir anksčiau kūrė kažkokius planus, nes raktą nešiojosi su savimi. Netikiu, kad atsitiktinai būtų jį radęs ir pasiėmęs. Ir štai Maršas besišnekučiuodamas su mergina suvokė, kad jeigu į tą istoriją įpainios ją, tai užsitikrins papildomų savo saugumo garantijų. Jis žaidžia jos jausmais ir lyg tarp kitko užsimena apie vėrinį. Mergina pasiduoda. Tada Maršas su Džeraldina važiuoja į jos namus. Įslenka vidun paskui merginą, ir šauna tiesiai į biblioteką. Galbūt tuo laiku lordas Edžveras snaudė krėsle. Vienaip ar kitaip, Maršui užtenka kelių sekundžių savo darbui padaryti. Sprunka laukan, labiausiai už viską bijodamas, kad nepamatytų mergina. Džeraldinai išėjus, jis jau vaikštinėja apie taksi. Maršas taip pat tikėjosi, kad taksistas nebus pastebėjęs jo įeinant į namą – keleivis, laukdamas merginos, trypčiojo, rūkė ir tiek. Nepamirškite, kad taksi stovėjo nugręžtas į kitą pusę.

Žinoma, kitą dieną Maršas buvo priverstas užstatyti vėrinį, nes norėjo vaizduoti žmogų, kuriam verkiant reikia pinigų. Vėliau visi sužinos apie žmogžudystę, ir Maršas, gąsdindamas Džeraldiną, privers ją tylėti apie nakties kelionę.

Jeigu kas, jis galės pasakyti – per pertrauką vaikštinėjome gatvėje prie teatro.

– Kodėl jie iš karto mums šito nepasakė? – kapodamas žodžius, paklausė Puaro.

– Matyt, Maršas nesiryžo, – inspektorius gūžtelėjo pečiais, – gal Džeraldina nesugebės šaltakraujiškai meluoti. Ji – nervinga mergina.

– Taip, – mįslingai tarė Puaro. – Nervinga. Po kelių minučių jis uždavė kitą klausimą:

– O ar jums neatrodo keista, kad kapitonas Maršas vežėsi merginą – juk kur kas paprasčiau buvo vykti vienam, ramiai atrakinti duris, nužudyti dėdę ir grįžti į operą? Kam jis vežėsi savo nervingąją pusseserę, kuri, išvydusi jį prieškambaryje, galėjo beregint imti šaukti ir jį išduoti? Ir kodėl jis taip arti namų sustabdė taksi?

Džepas šyptelėjo.

– Jūs arba aš, žinoma, viską būtume padarę be liudininkų. Nes mudu esame gudresni už Ronaldą Maršą.

– Nesutinku. Jis man atrodo gana protingas žmogus.

– Bet ne toks protingas, kaip Erkiulis Puaro! – susijuokė inspektorius. – Ir liaukitės prieštaravęs! Aš žinau, ką sakau. Puaro nepatenkintas pažvelgė į Džepą.

– O jeigu jis nekaltas, tai kodėl prašė mis Adams vaizduoti ledi Edžver? – tęsė jis. – Šitam „lošimui" tegali būti tik vienas paaiškinimas: nusikaltėlis norėjo nukreipti nuo savęs įtarimą.

– Šiuo atžvilgiu aš visiškai jums pritariu.

– Džiaugiuosi, kad bent retkarčiais randame bendrą kalbą.

– Galbūt Maršas iš tikrųjų kalbėjosi su mis Adams, – garsiai ėmė svarstyti Puaro, – nors... ne, tai kvaila.

Ir, žvilgtelėjęs į Džepą, mano draugas netikėtai paklausė:

– Ką manote apie Karlotos Adams mirtį? Inspektorius atsikrenkštė.

– Aš linkęs manyti, kad tai nelaimingas atsitikimas. Sutinku, kad Maršui tai velniškai į naudą, bet dėl mis Adams mirties jo įtarti negaliu. Po operos jo alibi visai įtikinamas. Jis

buvo „Sobranse“ su Dortaimeriais iki pirmos valandos nakties. O Adams nuėjo miegoti gerokai anksčiau. Man atrodo, tai geras pavyzdys, kaip kartais velnioniškai gerai sekasi nusikaltėliams. Apskritai, jeigu nebūtų įvykęs šis nelaimingas atsitikimas, jis vis tiek būtų žinojęs, kaip pasielgti su Karlota. Pirmiausia būtų ją įbauginęs, sakydamas, kad jeigu ji prisipažins, ją areštuos apkaltinę žmogžudyste, o paskui būtų nutildęs, pakišdamas solidžią pinigų sumą.

– O ar jūs nesistebite, – pradėjo kalbėti Puaro, žvelgdamas kažkur į vieną tašką, – ar jus nestebina tai, kad šiuo atveju mis Adams pasmerkė žūti nekaltą žmogų? Juk jos parodymai galėjo išgelbėti Džeinę Vilkinson?

– Džeinės Vilkinson ir taip nepakartų. Visų svečių, buvusių pas Montegjų, parodymai garantuoja jai tvirtą alibi.

– Bet žudikas apie tai nežinojo. Jis turėjo tikėti, kad Džeinę Vilkinson nuteis mirti, o Karlota Adams tylės.

– Mėgstate pasamprotauti, Puaro, ar ne? Ir dabar jūs visiškai tikite tuo, kad Ronaldas Maršas – nekaltas baltaplaukis berniukas, kuris nė musės nenuskriaustų. Ar jūs tikite, kad jis matė žmogų, slapta ėjusį į tą patį namą?

Puaro gūžtelėjo pečiais.

– Kaip manote, ką tas žmogus jam priminė? – paklausė Džepas.

– Galiu tik spėlioti.

– Įžymųjį kino aktorių Brajeną Martiną! Žmogų, kuris net akyse nėra matęs lordo Edžvero! Na, ką dabar pasakysite?

– Ką gi, jeigu misteris Martinas iš tiesų atsirakino duris ir įėjo į lordo Edžvero namus, tai labai keista.

– Ha! – paniekinamai sušuko Džepas. – O dabar atidžiai klausykitės: tą vakarą misteris Martinas apskritai nebuvo Londone. Jis pakvietė vieną jauną ledi į užmiestį, į Molesį. Ir jiedu grįžo tik pusiaunaktį.

– Aš nė kiek nesistebiu, – švelniai tarė Puaro. – Ar toji ledi irgi aktorė?

– Ne. Ji turi skrybėlių parduotuvę. Jos pavardė – Draiver. Draugavo su mis Adams. Manau, sutiksite, kad jos parodymai nekelia abejonių.

– Aš jų neneigiu, mano drauge.

– Tiesą sakant, seni, jūs pasirodėte ne kaip, ir pats tai žinote. Per tas Ronaldo Maršo pasakėles nuklydote į šunkelius. Tą naktį ten nebuvo jokio kito vyro, kuris būtų ėjęs į septynioliktąjį ar gretimus namus. Tai kokią išvadą galime padaryti? Vienintelę – naujasis lordas Edžveras yra melagis.

Puaro nuliūdęs papurtė galvą. Džepas atsistojo. Inspektoriaus nuotaika buvo žvali.

– Dabar mes esame teisingame kelyje, nepriešgyniaukite.

– O kas per vienas tas D.? „Paryžius, lapkritis“?

– Matyt, kokia sena istorija. Ko stebėtis, jeigu mergina prieš pusmetį gavo nuo kažko dovaną? – inspektorius patraukė pečiais. – Ir kodėl tai būtinai turi būti susiję su nusikaltimu? Mes privalome blaiviai žvelgti į daiktus.

– Prieš pusmetį, – murmtelėjo Puaro ir nelauktai jo akys sužibo. – *Dieu, gue je suis bete!** – Diue, gue je suis bete!

– Ką jis pasakė? – paklausė manęs Džepas.

– Klausykite, – Puaro atsistojęs pirštais pabaksnojo inspektoriui į krūtinę, – kodėl mis Adams tarnaitė neatpažino tos dėžutės? Kodėl jos neatpažino mis Draiver?

– Na, kodėl?

– Todėl, kad toji dėžutė buvo nauja! Mis Adams ją padovanojo visai neseniai! „Paryžius, lapkritis“ – visa tai nuostabu, bet nekyla abejonių, kad ši data byloja apie tai, jog suvenyrą turėjo įteikti šių metų lapkritį! Tačiau dėžutę padovanojo anksčiau. Taip, dėžutę nupirko visai neseniai! Patikėkite šia versija, mano gerasis Džepai, maldauju jus. Tai, žinoma, viso labo tik spėlionė, bet šansas yra. Tą suvenyrą pirko kažkur užsienyje, tikriausiai Paryžiuje. Jeigu būtų pirkę Londone, koks nors juvelyras tikriausiai jau būtų atsišaukęs, – juk jos fotografija ir aprašymas buvo visuose laikraščiuose. Taip, taip, Paryžiuje! Gal kokiame kitame mieste, bet tikriausiai Paryžiuje. Sužinokite, labai jūsų prašau. Gaukite informaciją. Aš būtinai turiu žinoti, kas tas paslaptingasis D.

---

* Dieve, koks aš kvailas! (pranc.).

– Žinoma, tai nepakenks, – kilniadvasiškai tarė Džepas. – Negaliu pasakyti pritariąs jūsų teiginiui, kad dėžutė turi kokią nors reikšmę šios bylos tyrimui. Bet aš padarysiu viską, ką tik leidžia mano jėgos.Kuo daugiau žinosime, tuo geriau.

Ir, žvaliai atsisveikinęs, inspektorius išėjo.

DVIDEŠIMT TREČIAS SKYRIUS

LAIŠKAS

– O dabar, – tarė Puaro, einam lenčo.

Jis paėmė mane už parankės ir nusišypsojo.

– Aš vėl turiu vilties, – pasakė jis.

Buvau patenkintas, kad mano draugas tapo toks, kaip visuomet. Asmeniškai aš kaip ir pirma tikėjau, kad žmogžudystę įvykdė Ronaldas. Dabar nutariau, kad mano draugas, Džepo argumentų įtikintas, irgi padarė tokią išvadą. Mis Adams padovanotos dėžutės pirkėjo paieškos, matyt, buvo paskutinės Puaro pastangos išgelbėti savo autoritetą.

Draugiškai kalbėdamiesi, mes patraukėme į restoraną. Kiek nustebau priešingame salės gale prie vieno staliuko išvydęs Brajeną Martiną ir Džeinę Draiver. Prisiminęs Džepo pasakojimą, ėmiau įtarti tarp jų užsimezgus romaną. Jie irgi mus pastebėjo, ir Džeinė pamojo ranka. Kai mudu gėrėme kavą, ji, judri ir energinga, palikusi savo palydovą, priėjo prie mūsų stalelio.

– Ar galiu prisėsti ir truputį su jumis pasikalbėti, misteri Puaro?

– Suprantama, madmuazele. Man didžiausias malonumas jus matyti. Gal ir misteris Martinas prie mūsų prisėstų?

– Tegu jis ten pasėdi. Matote, noriu su jumis pasikalbėti apie Karlotą.

– Klausau, madmuazele.

– Jūs pageidavote šį tą sužinoti apie jos santykius su vyrais?

– Taip, taip.

– Žinote, būna, kad ne iš karto prisimeni svarbius faktus. O po kurio laiko atmintyje atgimsta tarsi atsitiktinai ištarti žodžiai, frazės, kurioms pirma neskyrei dėmesio, ir tada susiformuoja tam tikras paveikslas. Po mūsų susitikimo aš vis galvojau ir galvojau, o aiškiai prisiminusi apie ką mudvi su Karlota kalbėjomės, padariau kai kurias išvadas.

– Pasakokite toliau, madmuazele.

– Aš manau, kad žmogus, kuriam Karlota jautė simpatiją arba bent ėmė kažką panašaus jausti, buvo Ronaldas Maršas. Žinote, tas, kuris paveldėjo lordo Edžvero titulą.

– Kodėl taip manote, madmuazele?

– Štai, pavyzdžiui, Karlota kartą ėmė kalbėti apie vieną jauną žmogų, kuris labai sunkiai gyvenęs, ir apie tai, kaip tai stipriai veikią jo psichiką. Štai, girdi, geras žmogus, aplinkybių veikiamas, ritasi žemyn, ir nors jis ne be nuodėmės, bet apie jį pritarškia būta nebūta. Dažniausiai moteris taip ima kalbėti apie vyrą, kuriam jaučia simpatiją. Aš labai dažnai girdžiu panašias kalbas! Karlotai visuomet užtekdavo sveiko proto, bet štai šiuo atžvilgiu ji pasirodė visiška idiote, nieko nenutuokianti apie gyvenimą. Žinoma, ji vaizdavo kalbanti abstrakčiai, ne apie kurį vieną, o apskritai apie žmones. Bet beveik tuoj prabilo apie Ronaldą Maršą, apie tai, kaip šlykščiai, jos manymu, su juo elgiamasi. Žinoma, Ronaldą Maršą ji paminėjo tik kaip pavyzdį savo teiginiams iliustruoti. Tada nekreipiau į tai dėmesio, bet dabar... kas žino? Dabar man atrodo, kad ji simpatizavo kaip tik jam. Ką pasakysite, misteri Puaro?

Ir ji rimtai pažiūrėjo į mano draugą.

– Manau, kad suteikėte labai vertingą informaciją.

– Puiku! – Džeinė pliaukštelėjo delnais. Puaro geraširdiškai pažvelgė į merginą.

– Tikriausiai jūs dar nežinote, kad džentelmenas, apie kurį mes ką tik kalbėjome, Ronaldas Maršas, arba jaunasis lordas Edžveras, neseniai areštuotas.

– O! – mis Draiver taip nustebo, kad net išsižiojo. – Tai mano pasakojimas jau nebeturi jokios reikšmės.

– Man viskas visuomet turi reikšmę, – pareiškė Puaro. – Ačiū, madmuazele.

Mergina grįžo pas Brajeną Martiną.

– Tai va, Puaro, – prabilau aš. – Dabar jūsų nuomonė, kad Ronaldas Maršas nekaltas, be abejo, nebe tokia tvirta?

– Ne, Hastingsai. Atvirkščiai, aš dar labiau patikėjau Ronaldo Maršo dorumu.

Nepaisant tokio didvyriško pareiškimo, Puaro turbūt širdyje vis dėlto pritarė mano išvadai.

Praėjo kelios dienos. Puaro nė karto neužsiminė apie lordo Edžvero bylą. Jeigu aš apie ją imdavau kalbėti, mano draugas be jokio entuziazmo tik kažką sumurmėdavo. Kitaip sakant, jis nusiplovė rankas. Kad ir kokia geniali būtų buvusi jo naujoji versija apie žmogžudystę Ridžent Heite, dabar jis buvo priverstas pripažinti, kad toji versija nepasitvirtino, ir kad jo pirmasis spėjimas pasirodė esąs teisingas ir Ronaldas Maršas teisingai kaltinamas. Tiktai Puaro būdas neleido jam atvirai pripažinti savo pralaimėjimą ir jis vaizdavo, kad ši byla jo nebedomina. Kaip tik taip aš suvokiau savo draugo elgesį ir atrodė, kad faktai patvirtins mano prielaidą. Puaro visiškai nesidomėjo būsimu teismo procesu, kuris, beje, turėjo būti grynai formalus. Puaro ėmėsi kitų darbų ir tarsi pamiršo apie lordo Edžvero nužudymą. Tik praėjus beveik dviem savaitėm, aš supratau smarkiai apsirikęs.

Mes pusryčiavome. Prie Puaro kaip paprastai gulėjo laiškų krūvelė. Netikėtai ėmęs juos vartyti, nustebęs džiugiai sušuko: mano draugas rado voką su Amerikos ženklu. Aš nusistebėjau, kad toks menkniekis Puaro sukėlė didelį džiaugsmą, ir ausis suskliautęs ėmiau atidžiai jį sekti. Puaro popieriaus pjaustymo peiliu atplėšė voką. Jame buvo keli lapai.

Greitai perbėgęs akimis, mano draugas vieną lapelį perskaitė du kartus ir kreipėsi į mane:

– Ar norite žvilgtelėti, Hastingsai?

Aš paėmiau laišką.

„Mielasis misteri Puaro! Mane labai sujaudino nuoširdus jūsų laiškas. Dabar aš tiesiog nerandu sau vietos. Didelis sielvartas užgulė mane, o dar tenka išklausyti visokiausių įžeidžiančių užuominų apie Karlotą, mano brangiąją ir švelniąją seserį, už kurią geresnę vargu ar galima rasti šiame pasaulyje. Ne, misteri Puaro ji nevartojo narkotikų. Tuo esu įsitikinusi. Tokie dalykai Karlotai kėlė siaubą. Ji pati apie tai dažnai kalbėdavo. Jeigu ir atsitiko taip, kad ji suvaidino kažkokį vaidmenį, lėmusį žmogaus mirtį, tai ji padarė absoliučiai be pikto kėslo, ir jos laiškas šitą patvirtina. Kadangi prašėte, siunčiu jį jums. Aš labai nenoriu skirtis su paskutiniu jos gyvenime parašytu laišku, bet žinau, kad jūs elgsitės su juo atsargiai ir vėliau man grąžinsite. Jeigu laiškas padės atskleisti mano sesers mirties paslaptį, kaip jūs žadate, ką gi, pasinaudokite juo.

Klausiate, ar Karlota ką nors užsiminusi apie savo draugus. Žinoma, ji rašė apie daugelį pažįstamų, bet nė vieno neišskyrė. Aš manau, kad dažniau ji susitikdavo su Brajenu Martinu, kurį mes jau seniai pažįstame, taip pat su mergina, kurios vardas ir pavardė Džeinė Draiver, ir kapitonu Ronaldu Maršu.

Labai norėčiau jums padėti, bet nežinau kaip. Jūs man parašėte tokį nuoširdų laišką, taip užjautėte nelaimėje, kad aš įsitikinusi – jūs puikiai supratote, kuo mes buvome viena kitai. Nuoširdžiai jūsų Liusė Adams.

P. S. Tik ką buvo atėjęs policininkas ir reikalavo, kad atiduočiau Karlotos laišką. Pasakiau jau išsiuntusi jums. Tai, žinoma, netiesa, bet man kažkodėl atrodo, kad jūs pirmas turite jį perskaityti. Turbūt Skotlend Jardui reikalingi žudiko įkalčiai. Kai pasinaudosite laišku, prašau perduoti jį policijai, bet priminkite, – kad paskui vėl jums sugrą-

žintų. Jūs suprantate, ką man reiškia paskutiniai Karlotos žodžiai".

– Vadinasi, jūs paprašėte laiško originalo? – paklausiau aš. – Bet kas iš to?

– Garbės žodis, nežinau, Hastingsai. Paprasčiausiai tikiuosi, kad jame bus kažkas tokio, kas man padės paaiškinti nepaaiškinama.

Puaro atidžiai nagrinėjo kiekvieną lapelį, išmargintą Karlotos Adams ranka.

– Nesuprantu, ką galima pešti iš Karlotos laiško! Pati davė tarnaitei išsiųsti. Čia nėra jokios apgaulės. O ir tekste nieko tokio nėra.

– Žinau, žinau, – atsiduso Puaro. – Kaip tik todėl man taip sunku. Reikalas tas, Hastingsai, kad tokio pavidalo laiško, kokį mes regime, paprasčiausiai negali būti.

– Kokius niekus čia šnekate?

– *Si, si*, tai jau taip. Matote, aš šią bylą įsivaizdavau taip: joje būtinai turi būti kai kurie faktai. Jie turi sekti vienas po kito tam tikra griežta tvarka. Tai savaime suprantama. Ir staiga atsiranda laiškas, kuriam toje įvykių grandinėje paprasčiausiai nėra vietos. Viena iš dviejų: arba neteisus Erkiulis Puaro, arba laiškas kažkoks netoks!

– Ar jums neatrodo, kad neteisus gali būti ir Erkiulis Puaro? – kuo delikačiau paklausiau aš.

Mano draugas metė į mane priekaištaujantį žvilgsnį.

– Būdavo, kad ir aš apsirikdavau, bet šįkart – ne tas atvejis. Taigi, jeigu tas laiškas iškrenta iš įvykių grandinės, tai gal jame užslėpta kažkas tokio, ko mes nepastebime ir nesuvokiame? Štai aš ir ieškau to „kažko".

Tai taręs, Puaro ėmė nagrinėti laišką per miniatiūrinį mikroskopą. Atidžiai peržiūrėjęs kiekvieną lapą, atiduodavo man. Žinoma, aš nepamačiau nieko ypatinga: laiškas buvo parašytas kruopščia aiškia rašysena, o tekstas analogiškas perduotajam telegrafu.

– Ne padirbinys. Viskas parašyta viena ir ta pačia ranka, – atsiduso Puaro. – Bet šito, kaip jau sakiau, negali būti...

Jis nebaigė sakinio ir nekantriai ištiesė ranką. Aš padaviau lapelius ir jis vėl ėmėjuos tyrinėti.

Išlindęs iš užstalės, priėjau prie lango. Puaro netikėtai šūktelėjo. Aš krūptelėjau ir atsigręžiau.

– Eikite čia, Hastingsai! Žiūrėkite – mano draugas tiesiog virpėjo iš nekantrumo. Jo akys pasidarė žalios kaip katės. Rodomasis pirštas, kuriuo jis badė vieną popieriaus lapelį, irgi virpėjo.

Aš pripuoliau prie jo ir, žinoma, neišvydau nieko ypatinga. Tai viengubi lapeliai. O pažvelkite štai į šitą. Koks nelygus kairysis pakraštys! O kodėl? Todėl, kad viena lapo pusė nuplėšta.

Ar dabar supratote, ką turiu omenyje? Tai buvo dvigubas lapas, ir kaip matote, nėra jo antrosios pusės.

Mano veido išraiška, be abejo, buvo gana kvaila.

– Taip, čia kažkas slypi, – tariau.

– Žinoma! Čia ir yra esmė! Perskaitykite ir viską suprasite. Aš paėmiau lapelius ir pradėjau skaityti.

– Na, matote? – paklausė Puaro. – Prieš tai esančiame lapelyje Karlota rašo apie kapitoną Maršą. Jai gaila jo, o po to seka kitas tekstas: „Misteriui Maršui irgi labai patinka mano parodijos ir tai, kaip aš vaizduoju ledi Edžver. Jis mano, kad net lordas Edžveras mudviejų neatskirtų, o neseniai...“ Šiais žodžiais baigiasi pirmykštis tekstas. Bet, mon ami, antrosios lapo dalies nėra. Naujas lapas prasideda: „...jis man sako“. Tas „jis“ – nebūtinai kapitonas Maršas. O juk taip yra iš tikrųjų: lošti Karlotai pasiūlė kažkas kitas. Turėkite omenyje, kad Maršo pavardė toliau niekur nebeminima. O, c'est epatant!* Žmogžudys kažkokiu būdu pačiupo šį laišką ir bematant suprato, kad laiškas gali jį išduoti. Nėra abejonių, iš pradžių jis norėjo apskritai sunaikinti šitą įkaltį. Bet perskaitęs laišką, nusikaltėlis randa kitą būdą. Jis nuplėšia pusę dvigubo lapo ir tokiu būdu įtariamas jau kitas žmogus, ir dar tas, kuris turi svarią priežastį nužudyti lordą Edžverą. Taigi, šis laiškas pasirodė esąs nuostabi dovana žudikui! Kaip sakoma, geriau nė nesugalvosi!

---

* Tai nuostabu (pranc.).

Aš žiūrėjau į Puaro beveik sužavėtas. Sakau „beveik", nes nebuvau visiškai įsitikinęs jo prielaidos teisingumu. Man atrodė visai natūralu ir tai, kad Karlota pati atplėšė vieną lapo pusę. Bet mano draugo veidas švietė tokiu džiaugsmu, kad man trūko jėgų priminti jam tokią prozišką galimybę. Galų gale, gal jis ir teisus.

Tačiau vis dėlto išdrįsau nurodyti Puaro jo versijos silpnąsias puses.

– O kaip laiškas pateko į nusikaltėlio rankas? Tarnaitė sakė, kad mis Adams pati jį išėmusi iš rankinuko ir jai padavusi.

– Vadinasi, arba tarnaitė meluoja, arba tą vakarą Karlota Adams buvo susitikusi su žudiku. Aš virptelėjau.

– Man atrodo, kad antrasis variantas tikresnis, – tęsė Puaro. – Mes vis dar nežinome, kur buvo mis Adams nuo to laiko, kai išėjo iš namų, ir iki to momento, kai ji paliko savo portfelį Justono stoties saugojimo kameroje. Man atrodo, kad tuo laiku ji susitiko su žudiku sutartoje vietoje. Galbūt jie kartu vakarieniavo. Ir jis davė jai paskutinius nurodymus. Mes tegalime spėlioti, kaip žudikas išgavo iš jos laišką. Galbūt ji, bijodama, kad nepamirštų išsiųsti, restorane išėmė ir pasidėjo ant stalo. Nusikaltėlis, išvydęs, kam laiškas adresuotas, pajuto pavojų. Kažkokiu būdų jam pavyko nepastebėtam paimti laišką, rasti priežastį išeiti iš salės ir perskaityti. Nuplėšęs lapą, vėl padėjo voką ant stalo arba atidavė mis Adams prieš jai išeinant. O galbūt pamelavo – štai, mis Adams, jūs kažką pametėte... Apskritai, nesvarbu, kaip ten viskas buvo, svarbiausia – mes beveik tiksliai žinome: Karlota Adams tą vakarą susitiko su nusikaltėliu arba prieš, arba po lordo Edžvero nužudymo. Aš manau, nors, žinoma, galiu ir apsirikti, kad kaip tik tas žmogžudys jai ir davė auksinę dėžutę. Galimas daiktas, tai buvo sentimentalus suvenyras jų pirmajam susitikimui prisiminti. Jeigu taip, tai inicialas D. – nusikaltėlio inicialas.

– Nesuprantu, kaip su šita byla siejasi auksinė dėžutė?

– Klausykite, Hastingsai: Karlota Adams nevartodavo veronalio. Aš tikiu sesers žodžiais. Karlota buvo puikios svei-

katos, ji blaiviai žiūrėjo į daiktus ir neturėjo ne menkiausio potraukio narkotikams. Nei jos draugai, nei tarnaitė tos dėžutės neatpažino. Kodėl ją rado pas mis Adams po jos mirties? O todėl, kad nusikaltėliui buvo naudinga sudaryti įspūdį, kad ji reguliariai vartojusi veronalį jau ilgą laiką, tai yra mažiausiai šešis mėnesius. Sakykim, kad ji susitiko su nusikaltėliu labai trumpam laikui po žmogžudystės. Jiedu išgėrė už sėkmę. Į merginos taurę žudikas įbėrė tokią veronalio dozę, kurios pakako, kad ji jau nebepabustų.

– Baisu, – tariau ir krūptelėjau.

– Taip, čia tai jau joks malonumas, – teatsakė Puaro.

– Ar visa tai papasakosite ir Džepui? – Kiek patylėjęs, paklausiau.

– Ne dabar. Argi man jam aiškinti? Mūsų nuostabusis Džepas atsakytų: „Dar viena nesąmonė! Mergina turbūt pati neapsižiūrėjusi parašė laišką apdriskusiame popieriaus lape“. *C'est tout**.

Tarsi pajutęs kaltę, nunėriau galvą.

– O ką aš atsakyčiau inspektoriui? – toliau kalbėjo mano draugas. – Nieko. Gal ir jis teisus. Ne, ne! Tik aš vienas žinau, kad buvo ne taip. Man reikia, kad viskas būtų buvę ne taip.

Puaro nutilo. Dabar jo veidas priminė mąstytojo veidą.

– O juk mes taip nieko ir nebūtume sužinoję, jeigu nusikaltėlis lapą būtų neatplėšęs, o dailiai atkirpęs. Nieko nebūtume sužinoję!

– Už tai dabar dedukcijos metodo pagalba jūs nustatėte, kad žmogžudys – netvarkingas žmogus, – pajuokavau aš.

– Ne, ne. Gal jis skubėjo. Pažiūrėkite, kaip negrabiai nuplėšta. Taip, matyt, jis visai neturėjo laiko. Kiek patylėjęs, Puaro tęsė:

– Jūs, Hastingsai, turbūt puikiai suprantate: šis žmogus, šitas D., turi turėti nepaneigiamą alibi.

– Neišmanau, kokį jis gali turėti alibi, jeigu buvo Ridžent Heite ir nužudė žmogų, o po to susitiko su Karlota Adams.

---

* Ir viskas (pranc.).

– Kaip tik tai aš ir turėjau omenyje, – tarė mano draugas. – Nusikaltėliui verkiant reikalingas alibi, vadinasi, jis tikriausiai juo pasirūpino. Antras klausimas: ar iš tikrųjų jo vardas ar pavardė prasideda „D." raide, ar tai pravardė, kuria jį vadino Karlota Adams?

Patylėjęs pridūrė:

– Mes turime jį rasti, Hastingsai. Mes būtinai turime rasti žmogų, kurio vardas, pavardė prasideda „D." raide.

DVIDEŠIMT KETVIRTAS SKYRIUS

NAUJIENA IŠ PARYŽIAUS

Kitą dieną pas mus atėjo nelaukta lankytoja – Džeraldina Marš.

Puaro pasisveikino ir pastūmė viešniai krėslą. Aš žvilgtelėjau į merginą, ir mane kaip ir pirmiau užvaldė gailestis. Jos didelės juodos akys, rodėsi, pasidarė dar didesnės ir juodesnės. Po jomis tamsavo ratilai lyg po bemiegės nakties. Dar beveik vaikiškas veidas buvo be galo iškankintas.

– Aš atėjau pas jus, misteri Puaro, todėl, kad nežinau, kaip toliau gyventi. Esu be galo sutrikusi ir sunerimusi.

– Sakykite, kas atsitiko, madmuazele? – nuoširdžiai tarė Puaro.

– Ronaldas man papasakojo, ką jūs kalbėjote aną dieną. Tą baisią dieną, kai jį areštavo, – mergina visai susigūžė. – Jis neturėjo vilties, kad kas nors juo patikės, o jūs nelauktai priėjote prie Ronaldo ir pasakėte: „Aš jumis tikiu". Ar tai tiesa, misteri Puaro?

– Tiesa, madmuazele, aš taip pasakiau.

– Ar iš tikrųjų patikėjote jo pasakojimu, ar tai tik tušti žodžiai?

Džeraldina palinko į priekį, stipriai sugniaužė rankas ir sunerimusi laukė atsakymo.

– Aš patikėjau jo pasakojimu, madmuazele, – tyliai atsakė Puaro. – Manau, kad jūsų pusbrolis lordo Edžvero nenužudė.

– O! – merginos skruostai parausvėjo, akys plačiau atsivėrė. – Bet jeigu taip, tai jūs manote, kad... kad jį nužudė kažkas kitas!

– *Evidemment**, madmuazele, – nusišypsojo mano draugas.

– Kokia aš kvailė! Kaip blogai išreiškiu savo mintis. Norėjau pasakyti – jūs žinote, kas nužudė? – nekantraudama paklausė Džeraldina.

– Iš tikrųjų, aš turiu vieną kitą versiją. Teisingiau sakant, kai ką įtariu.

– O ar man nepasakysite? Labai prašau!..

– Ne, – Puaro papurtė galvą. – Dar negaliu.

– Vadinasi, jūs kažką iš tikrųjų įtariate?

Puaro ir vėl išsisukdamas papurtė galvą.

– Jeigu žinočiau šį tą daugiau, – maldaujamu balsu tarė mergina, – man būtų žymiai lengviau. Ir turbūt galėčiau jums padėti.

Jos maldaujantis tonas turbūt būtų sugraudinęs ir kiečiausią širdį, bet Puaro buvo nepalenkiamas.

– Hercogienė Merton kaip ir anksčiau mano, kad tai padariusi mano pamotė, – susimąsčiusi tarė Džeraldina ir įsmeigė į mano draugą klausiamą žvilgsnį.

Jis nereagavo.

– Bet aš nesuprantu, kaip tai galėjo atsitikti, – toliau kalbėjo mergina.

– Kokios esate nuomonės apie savo pamotę?

– Žinote... aš ją visai menkai pažįstu. Kai tėvas ją vedė, mokiausi Paryžiuje, pensionate. O kai grįžau, su manimi ji elgėsi neblogai. Noriu pasakyti – ji paprasčiausiai nekreipdavo į mane dėmesio. Aš visuomet tą moterį laikiau lengvabūde ir e... savanaude.

Puaro linktelėjo.

---

* Akivaizdu (pranc.).

– Jūs užsiminėte apie hercogienę Merton. Ar dažnai su ja susitinkate?

– Taip. Ji labai man gera. Per pastarąsias dvi savaites aš praleidau su ja nemažai laiko. Visa tai taip baisu: kalbos, reporteriai, Ronaldo areštas ir visa kita, – Džeraldina net pašiurpo. Aš neturiu tikrų draugų. O hercogienė man tokia gera, ir jos sūnus taip pat.

– Ar hercogas jums patinka?

– Man atrodo, jis doras žmogus. Bet jo motina tiek daug apie jį pripasakojo, ir dabar hercogą aš pažįstu šiek tiek geriau.

– Sakykite, madmuazele, ar jūs mylite savo pusbrolį?

– Ronaldą? Žinoma. Pastaruosius dvejus metus mudu retai susitikdavome, bet prieš tai mes kartu gyvenome. Aš... aš visuomet maniau, kad jis šaunus vaikinas: be perstojo juokaudavo, prisigalvodavo visokiausių linksmybių. O! Mūsų niūriuose namuose jis buvo vienintelis spindulėlis.

Puaro pritardamas linktelėjo, bet tuoj ištarė frazę, tokią žiaurią, kad aš net nustebau:

– Vadinasi, jūs nenorite, kad jį pakartų?

– Ne, ne, – mergina suvirpo visu kūnu. – Nė už ką! O, jeigu paaiškėtų, kad žudikė – mano pamotė! Hercogienė sakė, kad tikriausiai ji.

– Jeigu tik kapitonas Maršas tą vakarą nebūtų išlipęs iš taksi, ir jūs taip manytumėte, ar ne? – spyrė Puaro.

– Taip. Tada... Ką jūs norėjote pasakyti? – Džeraldina susiraukė. – Aš nesuprantu.

– Jeigu jis nebūtų paskui tą žmogų įėjęs į namą... Tiesa, o ar jūs girdėjote ką nors paskui jus įeinant?

– Ne, aš nieko negirdėjau.

– O ką jūs veikėte įėjusi?

– Tuoj nubėgau į viršų paimti vėrinio.

– Žinoma, šiek tiek užgaišote?

– Taip. Niekaip neradau dėžutės rakto.

– Būna. Kuo labiau skubi, tuo ilgiau sugaišti. Vadinasi, kurį laiką jūs užgaišote viršuje, o paskui, nulipusi žemyn, prieškambaryje išvydote savo pusbrolį?

– Taip, prie bibliotekos, – mergina vėl sudrebėjo.

– Aišku. Ir išsigandote?

– Taip.

– Kur neišsigąsi! – Puaro kalbėjo užjausdamas, ir Džeraldina buvo už tai dėkinga.

– Ronaldas, stovėdamas man už nugaros, paklausė: „Tai kaip Dina, ar atnešei?“ – ir aš kone sušukau iš išgąsčio.

– Gaila, kad jis nelaukė jūsų gatvėje, – tyliai pridūrė Puaro. – Tada ir taksisto parodymai misteriui Maršui išeitų į naudą.

Mergina linktelėjo, ir ašaros iš jos akių pabiro kaip pupos. Ji atsistojo. Puaro paėmė Džeraldinos ranką.

– Jūs norite, kad aš jį išgelbėčiau, ar ne?

– O, taip, taip! Prašau, – gniaužydama rankas, ji stengėsi susitvardyti. – Jūs nežinote...

– Jūsų gyvenimo nepavadinsi laimingu, madmuazele, – ir vėl užjausdamas tarė Puaro. – Suprantu, kaip jums sunku. Hastingsai, pakvieskite madmuazelei taksi.

Aš išlydėjau merginą. Susitvardžiusi ji nuoširdžiai man padėkojo. Kai grįžau, mano draugas suraukęs antakius vaikštinėjo po kambarį ir kažką mąstė. Puaro buvo nepatenkintas. Aš apsidžiaugiau, kad suskambęs telefonas nutraukė jį nuo nemalonių minčių.

– Kas kalba? O, tai jūs, Džepai! *Bonjour, mon ami.*

– Kas naujo? – paklausiau aš ir priėjau arčiau.

Po abstrakčių mandagybių Puaro perėjo prie reikalo.

– Taip, o kas jos atėjo? Ar ji atsimena?

Aš, žinoma, negirdėjau inspektoriaus atsakymo, bet sprendžiant iš mano draugo veido išraiškos, jis tokio atsakymo nelaukė: Puaro veidas juokingai ištįso.

– Esate įsitikinęs?

– ...

– Ne, bet vis tiek man šiek tiek nemalonu.

– ...

– Taip, man teks perkratyti kai kurias savo idėjas. *Comment*?

– . . .

– Šiuo atžvilgiu aš buvau teisus. Žinoma, smulkmena. Ne, aš kaip ir anksčiau esu tos pačios nuomonės. Labai prašau dar kartą patikrinti restoranus apie Ridžent Heitą, Justoną, Tot-tenhem-Kort Roudą ir, ko gero, Oksfordo gatvėje.

– . . .

– Taip, vyras ir moteris. Ir dar netoli Stendo apie pusiaunaktį. *Comment*?

– . . .

– Taip, aš žinau, kad kapitonas Maršas buvo su Dortaimeriais, bet pasaulyje yra žmonių ir be kapitono Maršo.

– . . .

– Sako, kad mano galva kaip kokio paršo, o tai negerai. *Tout le meme*, padarykite man šitą paslaugą, maldauju jūsų.

– . . .

Puaro padėjo ragelį.

– Gal geros naujienos? – nekantraudamas paklausiau.

– Geros? Abejoju. Hastingsai, auksinė dėžutė iš tikrųjų pirkta Paryžiuje, parduotuvėje, kuri specializuojasi tokių daiktelių prekyboje. Skubų užsakymą atsiuntusi kažkokia ledi Konstancija Arkerli prieš dvi dienas iki žmogžudystės. Nėra abejonių, tai išgalvotas vardas ir pavardė. Užsakyme buvo pasakyta: ant dėžutės dangtelio turi būti rubinais inkrustuoti inicialai K. A., o kitoje dangtelio pusėje – jau mums žinomas įrašas. Kitą dieną, tai yra likus parai iki lordo Edžvero nužudymo, dėžutę paėmė. Užmokėjo grynais.

– O kas paėmė? – susijaudinęs paklausiau, jausdamas, kad mes artėjame prie tiesos.

– Moteris, Hastingsai.

– Moteris? – nustebau aš.

– *Mais oui*. Moteris. Neaukšta, vidutinio amžiaus, su pensne.

Mes suglumę susižvalgėme.

DVIDEŠIMT PENKTAS SKYRIUS

PUSRYČIAI

Jeigu neapsirinku, kitą dieną, Vidbernų pakviesti, mes drožėme pusryčiauti į „Klaridžezo“ viešbutį...

Nei mano draugas, nei aš visai netroškome eiti, bet Vidbernai mus jau kvietė berods šeštą kartą: misis Vidbern mėgo įžymybes. Nė kiek neįsižeidusi dėl Puaro išsisukinėjimų, misis pasiūlė mums patiems išsirinkti tinkamą laiką, ir vieną kartą teko kapituliuoti. Nutarėme – kuo greičiau atliksime šią pareigą, tuo bus geriau.

Po skambučio iš Paryžiaus, Puaro apie lordo Edžvero bylą beveik nebekalbėjo. Į visus mano klausimus atsakydavo viena ir ta pačia fraze:

– Aš kažko nesuprantu.

Porą kartų girdėjau jį burbant:

– Pensnė. Pensnė Paryžiuje. Pensnė Karlotos Adams rankinuke...

Aš pagalvojau: Vidbernų pusryčiai padės mano draugui atitrūkti nuo kasdieninių minčių ir tuo džiaugiausi.

Vidbernai buvo pakvietę ir jaunąjį Donaldą Rosą. Jis guviai su manimi pasisveikino. Kadangi vyrų buvo daugiau nei moterų, jį pasodino prie manęs. Džeinė Vilkinson sėdėjo beveik priešais, o tarp jos ir misis Vidbern įsitaisė hercogas Mertonas.

Aš pastebėjau – beje, tai galėjo man tik pasirodyti, – kad hercogas jaučiasi truputį nejaukiai. Pagalvojau – kompanija, kurioje jis atsidūrė, vargu ar atitinka jo konservatoriškas, tam tikra prasme net reakcines pažiūras. Atrodė, šis žmogus per kažkokią apmaudžią klaidą iš viduramžių perkeltas į mūsų laikus. Jo susižavėjimas superšiuolaikiška Džeine buvo vienas tų anachroniškų pokštų, kuriuos taip mėgsta Gamta.

Aš nebesistebėjau hercogo Mertono kapituliacija, vėl išvydęs gražiąją Džeinę ir išgirdęs neprilygstamą gergždantį balsą – maloniai skambėjo net pačios banaliausios jos ištartos frazės. Bet man dingtelėjo: juk laikui bėgant vyras gali priprasti ir prie nepalyginamo grožio, ir prie svaiginančio balso, ir vaizdžiai kalbant, net jau dabar sveiko proto blyksnis puikiausiai gali išsklaidyti beprotiškos meilės rūką. O tokią mintį man tarsi pakuždėjo atsitiktinė replika, žinoma, gana kvaila, pokalbio metu atsainiai Džeinės tarstelėta.

Jau nebepamenu, kuris svečias užvedė kalbą apie graikų mitologiją, primindamas *„Pario teismą“**.

Tuoj pat pasigirdo nustebęs mis Vilkinson balsas:

– Paryžius? Na jau, nesakykite. Paryžius jau ne tas, koks kadaise buvo. Štai Londonas ir Niujorkas – visai kas kita!

Kaip dažnai būdavo, ji prabilo kaip tik tuo momentu, kai pašnekesys truputį pritilo. Prie stalo akimirką įsivyravo nejauki tyla. Garsiai atsiduso šalia manęs sėdėjęs Donaldas Rosas, misis Vidbern pabrėžtinai įkvėptai ėmė pasakoti apie rusų operą, ir visi svečiai lyg pagal komandą skubėdami ėmė šnekučiuotis tarpusavyje. Tik viena Džeinė nepaprastai ramiai nužvelgė susirinkusiuosius: jai nė į galvą neatėjo, kad ką tik leptelėjo didžiausią kvailystę.

Aš pažvelgiau į hercogą: lūpos stipriai suspaustos, išraudęs. Man net pasirodė – jis truputį pasitraukė nuo mis Vilkinson. Galbūt ėmė suprasti, kad jei žmogus, turįs titulą kaip jis, vestų kažkokią aktorę, tai pasekmės gali būti velniškai nemalonios.

---

* Anglų kalba Pario tariamas taip pat, kaip ir Paryžiaus miesto pavadinimas.

Aš palinkau prie savo kaimynės iš kairės, kūningos ledi, kurios darbas buvo organizuoti labdaringus vaikų koncertus, ir paklausiau, kas pirmiausia šovė galvon: „Kas toji ekstravagantiška dama purpurine suknele kitame stalo gale?“ O siaube, ji pasirodė esanti mano kaimynės sesuo! Atsiprašęs ėmiau kalbėtis su Rosu, o šis atsakinėjo nenoriai, puse burnos.

Ir tada, galima sakyti, gavęs atkirtį iš abiejų pusių, aš susidomėjau Brajenu Martinu. Jis, matyt, pavėlavo, nes jį pastebėjau tik dabar. Aktorius, įsitaisęs toje pačioje stalo pusėje kaip ir aš, labai gyvai kalbėjosi su priešais sėdinčia dailia blondine. Nuo to laiko, kai paskutinį kartą regėjau Martiną, jis žymiai pagražėjo. Iš veido išnyko nuovargis, ir dabar jis atrodė jaunesnis ir energingesnis. Brajenas šypsojosi, juokavo su savo pašnekove ir iš visko sprendžiant buvo puikios nuotaikos.

Mano stebėjimus nutraukė apkūnioji kaimynė. Maloningai atleidusi už netaktą, ji privertė išklausyti ilgo monologo apie labdaringų vakarėlių naudą.

Puaro išėjo anksčiau, nes turėjo svarbų susitikimą: jis tyrė paslaptingą vieno pasiuntinio batų dingimo bylą. Mano draugas paprašė jo vardu padėkoti misis Vidbern.

Po pusryčių svečiai apsupo šeimininkę. Atsisveikindamas kiekvienas būtinai tardavo „O, mieloji!.. Aš kantriai laukiau savo eilės. Tuo metu kažkas palietė mano petį.

Tai buvo Rosas.

– Nejaugi misteris Puaro jau išėjo? – sutrikęs paklausė jis. – Norėjau su juo pasikalbėti.

Žvilgtelėjęs į jaunuolį, supratau – jis kažko sutrikęs. Veidas blyškus, kažkoks įsitempęs, o žvilgsnis – baugštus.

– Ką norėjote pasakyti mano draugui? – pasidomėjau.

– Aš... nežinau, – lėtai atsakė jis.

Išgirdęs tokį keistą atsakymą, nustebęs išsproginau į jį akis. Rosas išraudo.

– Suprantu, tai skamba kvailai. Reikalas tas, kad atsitiko visai nesuprantamas dalykas, ir aš pats nesusigaudau...

Aš... norėjau pasitarti su misteriu Puaro todėl, kad, matote... aš nebežinau, ką daryti... aš nenorėjau jo gaišinti, bet...

Rosas buvo taip sutrikęs ir atrodė toks nelaimingas, kad skubėjau nuraminti:

– Puaro turi svarbų susitikimą, bet ketino grįžti penktą valandą. Paskambinkite arba užeikite.

– Ačiū. Ko gero, aš taip ir padarysiu. Penktą valandą?

– Geriau pirma paskambinkite, – patariau, – tada tiksliai žinosite – grįžo ar dar ne.

– Gerai, paskambinsiu. Ačiū, Hastingsai. Matote, aš manau, kad tai... gali būti... labai svarbu.

Aš linktelėjau ir pasisukau į misis Vidbern, kuriai svečiai vis dar žarstė saldžius komplimentus ir spaudinėjo ranką. Atlikęs savo pareigą, jau rengiausi išeiti. Vėl kažkas paėmė mane už parankės.

– Neatstumkite manęs, – išgirdau linksmą balsą.

Tai buvo Džeinė Draiver. Tarp kitko, ji išrodė prašmatniai.

– Sveiki, – pasveikinau ją. – Iš kur čia atsiradote?

– Aš irgi pusryčiavau. Sėdėjau prie gretimo stalo.

– Kažkaip nepastebėjau. Kaip sekasi?

– Ačiū, puikiai.

– „Sriubos lėkštės" vis dar turi paklausą?

– „Sriubos lėkštės", kaip jūs nepalankiai vadinate mūsų skrybėles, perkamos labai gerai. Pažiūrėsim, ką jūs užgiedosite, kai mada praeis ir ledi ims nešioti kokią nors klaikybę su plunksnele ant pakaušio?

– Regis, jums, moterims, vienas ir tas pats, ką dėvėti, – tariau aš.

– Ką jūs! Nors aš esu tos nuomonės, kad stručius reikia gelbėti. Esant dabartinei madai, jie pasmerkti, – nusijuokė mergina. – Ką gi, sudie. Šiandien po pietų aš nutariau sau leisti šiek tiek pailsėti. Važiuosiu į kaimą.

– Gerai sugalvojote, – pritariau. – Šiandien Londone tiesiog nėra kuo kvėpuoti.

Grįžau namo apie ketvirtą. Puaro dar nebuvo. Dvidešimt minučių penktos mano draugas atsirado. Jis buvo puikiausios nuotaikos, jo akys žvilgėjo.

– Regiu, Holmsai, jau radote pasiuntinio batus? – tariau aš.

– Nusikaltėliai juos panaudojo kokaino pervežimui į užsienį. Originalus būdas. O paskui visą valandą sugaišau grožio salone. Tarp kitko, ten buvo viena mergina kaštoniniais plaukais. Jūs būtumėte įsimylėjęs iš pirmo žvilgsnio.

Puaro kažkodėl manė, kad aš jaučiu silpnybę moterims kaip tik tokios spalvos plaukais, ir aš niekada nebandžiau tai paneigti.

Suskambo telefonas.

– Tai tikriausiai Donaldas Rosas, – tariau, eidamas prie aparato.

– Donaldas Rosas? – pertraukė Puaro.

– Taip. Tas jaunuolis, su kuriuo susipažinome pas serą Kornerą. Jis norėjo su jumis pasikalbėti kažkokiu svarbiu reikalu. Aš pakėliau ragelį.

– Kapitonas Hastingsas klauso.

– Tai jūs, Hastingsai? – išgirdau Roso balsą. – O ar misteris Puaro jau sugrįžo?

– Taip, jis jau namie. Norite pasikalbėti telefonu ar atvyksite?

– Ne, ko gero, nevažiuosiu. Juk tai smulkmena. Pasakysiu telefonu.

Priėjo Puaro ir paėmė iš manęs ragelį. Aš stovėjau taip arti, kad girdėjau slopų Roso balsą.

– Misteris Puaro? – nekantraudamas paklausė jaunuolis.

– Taip, aš.

– Labai nenorėjau trukdyti, bet man atrodo keista viena aplinkybė, susijusi su lordo Edžvero mirtimi. Aš pastebėjau – Puaro visas įsitempė.

– Kalbėkite, kalbėkite.

– Tai gali jums pasirodyti beprasmiška...

– Ne, ne, vis tiek sakykite.

– Šiandien per pusryčius pas Vidbernus užėjo kalba apie Paryžių ir aš iš karto...

Tuo tarpu išgirdau ragelyje tolimą durų skambutį.

– Luktelkite minutėlę, – atsiprašė Rosas.

Išgirdau bilstelėjimą: jis padėjo ragelį ant stalo.

Mes laukėme. Mano draugas su rageliu rankoje, aš – šalia.

Praėjo dvi minutės, trys, keturios, penkios...

Puaro neramiai mindžikavo, žvilgčiojo į laikrodį.

Paskui, padaužęs aparato svirtelę, iškvietė telefono stotį. Po valandėlės pažiūrėjo į mane.

– Telefonistė irgi neprisiskambina. Sako, ragelis nukeltas, bet jo niekas nepaima. Hastingsai, tuoj pat telefonų knygoje raskite Roso adresą ir važiuojam!

DVIDEŠIMT ŠEŠTAS SKYRIUS

PARYŽIUS AR PARIS?

Po kelių minučių mes įšokome į taksi. Puaro veidas buvo rūškanas.

– Aš bijau, Hastingsai, – tarė jis. – Labai bijau.

– Bet juk nemanote... – tik tiek teišspaudžiau ir nutilau.

– Nusikaltėlis jau trenkė du smūgius. Nesusvyruos ir trečią kartą. Išsisukinėja, raitosi lyg kepamas, bandydamas išgelbėti savo gyvybę. Rosas jam pavojingas – Rosą reikia sunaikinti!

– O kuo Rosas gali būti pavojingas? – nepatikėdamas Puaro žodžiais, paklausiau. – Juk pats sakė – kažkokia smulkmena...– Vadinasi, jis apsiriko. Matyt, Rosas žino kažką svarbaus.

– Bet kaip suuodė nusikaltėlis?

– Jūs sakėte, kad Rosas šnekučiavęsis su jumis „Klaridžeze“. Aplinkui buvo daug žmonių. Kvaila, be galo kvaila! Kodėl nepakvietėte tuoj pat važiuoti pas mus? Reikėjo jį saugoti, nieko neprileisti, kol man nepapasakojo...

– Bet aš nemaniau... visai nepagalvojau... – užsikirsdamas ėmiau teisintis.

Puaro tik mostelėjo ranka.

– Nesigraužkite. Iš tikrųjų – ką galėjote žinoti? Tai aš, aš turėjau nujausti. Matote, Hastingsai, žudikas gudrus ir negailestingas kaip tigras... Kada galų gale mes nuvažiuosime?

Pagaliau privažiavome didelę aikštę Kensingtono rajone, kur ir buvo Roso namas. Nedidelė kortelė šalia skambučio mygtuko bylojo, kad Rosas gyvena antrame aukšte. Lauko durys buvo neužrakintos. Platūs laiptai vedė į viršų.

– Kaip paprasta įeiti. Nė gyvos dvasios, – burbtelėjo Puaro, ristele bėgdamas laiptais.

Pertvara antrąjį aukštą skyrė per pusę. – Ant vienų durų išvydome kortelę su Roso pavarde. Sustojome prie jų. Mirtina tyla.

Aš stumtelėjau duris. Nustebau – jos lengvai atsidarė. Mes įėjome į nedidelį prieškambarį. Priešais esančios durys, matyt, vedė į svetainę. Pasukome ten. Tai buvo didelis, pertvara perskirtas kambarys, neprabangiai, bet patogiai apstatytas. Ant mažo stalelio stovėjo telefonas, ragelis gulėjo šalia jo. Kambaryje nieko nebuvo. Puaro greitu žvilgsniu apmetė patalpą ir papurtė galvą.

– Ne čia. Eime, Hastingsai.

Mes grįžome į prieškambarį ir iš jo įėjome į mažą virtuvėlę. Rosas, išskėtęs rankas, gulėjo užgriuvęs ant stalo. Puaro pasilenkė prie jo. Kai atsitiesė, jo veidas buvo išbalęs.

– Jis negyvas. Nužudytas peilio smūgiu į pakaušį.

***

Visi kiti tos dienos įvykiai man susiliejo į vieną kraupų košmarišką sapną. Negalėjau įveikti jausmo, kad dėl jaunuolio mirties kaltas buvau aš.

Vakare, kai mes grįžome namo ir aš ėmiau save koneveikti, Puaro tuoj sudraudė:

– Ne, ne, tai ne mūsų kaltė. Jūs negalėjote šito numatyti. Bet ką padarysi – Dievas neapdovanojo jūsų.

– O argi jūs būtumėte pajutęs artėjančią negandą?

– Aš – kas kita. Matote, aš visą gyvenimą gaudau žmogžudžius ir žinau, kad su kiekviena nauja žmogžudyste žudymo trauka darosi vis didesnė. Kol pagaliau žudikas per kokį nieką...

Nuo to momento, kai mes radome Roso lavoną, mano draugas pasidarė labai nekalbus. Per visą tą baisiąją rutiną, kuri neišvengiama panašioje situacijoje, – policijos atvykimas, namo gyventojų apklausa ir dar šimtai panašių dalykų, – Puaro tylėjo. Jis tarsi atsitvėrė nuo aplinkinio pasaulio. Mano draugo žvilgsnis buvo tuščias ir bukas, o tai bylojo, kad jis įtemptai mąsto. Ir šit dabar, kai jis pusiau sakinio nutraukė savo mintį, aš vėl išvydau tuščias jo akis.

– Mes neturime laiko save koneveikti ar svarstyti – kas būtų buvę, jeigu... – vėl prabilo Puaro. – Jaunuolis norėjo mums kažką pranešti. Ir tas „kažkas“ buvo be galo svarbu, kitaip jo nebūtų nužudę. Kadangi jis jau niekada nieko nebepasakos, mums belieka tik spėlioti. Beje, mes teturim tik vieną mažytį raktelį...

– Paryžių, – tariau aš.

– Taip, Paryžių, – jis atsistojo ir ėmė žingsniuoti po kambarį. – Žodis „Paryžius“ šioje byloje figūruoja keletą kartų, bet, deja, įvairiame kontekste. „Paryžius“ – įrašyta auksinėje dėžutėje. Paryžius – praėjusių metų lapkritis. Tada ten buvo mis Adams, o galbūt ir Rosas. Ar ten buvo dar kas nors, ką Rosas pažino? Ką jis išvydo su mis Adams ir kokiose ypatingose aplinkybėse?

– Mes šito niekada nesužinosime, – įsiterpiau aš.

– Ne, ne, sužinosime. Būtinai! Žmogaus smegenų galimybės beveik beribės. Kokiam dar kontekste buvo minimas Paryžius? Neaukšta moteris su pensnė atėjo į parduotuvę paimti dėžutės. Ar Rosas ją pažino? Hercogas Mertonas irgi buvo Paryžiuje, kai nužudė lordą Edžverą. Paryžius, Paryžius, Paryžius. Pats lordas Edžveras taip pat ruošėsi keliauti į Paryžių... O! Čia kažkas, matyt, slypi! Gal lordą nužudė, kad, jis tenai nenuvažiuotų?

Puaro atsisėdo ir susimąstė. Jo antakiai pašoko ant kaktos ir suėjo į vieną. Aš beveik jaučiau, kaip nuo mano draugo sklido nepaprastos proto įtampos bangos.

– Kas atsitiko per tuos Vidbernų pusryčius? – paklausė Puaro. – Kažkoks atsitiktinis žodis arba frazė Donaldo Roso atmintyje atgaivino kažką nepaprastai svarbaus, ko jis iki tol neėmė į galvą. Kažkas užvedė kalbą apie Prancūziją. Ar ne? O gal apie Paryžių? Aš turiu galvoje – jūsų stalo pusėje.

– Užėjo kalba ne apie Paryžių, o apie Parį, – ir aš papasakojau Puaro, kokį liapsusą padarė Džeinė Vilkinson, sumaišiusi graikišką vardą su prancūzų sostinės pavadinimu.

– Čia kažkur ir slypi mįslė, – susimąstęs tarė mano draugas. – Matyt, visiškai pakako vieno šito žodžio, bet mes turime žinoti, kokiomis aplinkybėmis tas žodis nuskambėjo. Gal prie stalo vyravo kokia ypatinga atmosfera? Į ką tą akimirką žiūrėjo Rosas? Arba apie ką jis kalbėjo, kai buvo ištartas Pario vardas?

– Jis kalbėjo apie Škotijos religinius prietarus.

– O į ką jis žiūrėjo?

– Tiksliai negaliu pasakyti. Rodos, į stalo galą, kur sėdėjo šeimininkė, misis Vidbern.

– O kas sėdėjo šalia jos?

– Hercogas Mertonas, o priėjo – Džeinė Vilkinson ir dar kažkoks Džentelmenas.

– Taigi hercogas. Galimas daiktas, kad Rosas žvelgė kaip tik į jį, kai buvo paminėtas Paris. Juk šis vardas tariamas lygiai taip, kaip miesto pavadinimas. Atsiminkite, hercogas buvo Paryžiuje nusikaltimo metu. Sakykim, Rosas netikėtai atsiminė apie kažkokį įkaltį, įrodantį, kad Mertonas tuo laiku nebuvo Paryžiuje.

– Mano mielasis Puaro!

– Taip, jūs manote, kad ši prielaida – nonsensas. Ir visi taip manys. Bet ar mesjė hercogas turėjo priežastį žudyti? Taip, ir gana svarią. Bet manyti, kad jis galėjo nužudyti žmogų... O, visi tai pavadins absurdu! Jis turtingas, gerbiamas visuomenėje ir apskritai jis tokios rafinuotos natūros. Niekas

neims kruopščiai tirti jo parodymų. O pasirūpinti netikru alibi, būnant dideliame viešbutyje, ne taip jau sunku. Pasakai – išvažiavau po pietų, grįžau kitą rytą, ir viskas. Prisiminkite, Hastingsai, Rosas sakė tuo metu, kai buvo užsiminta apie Parį arba Paryžių? Ar galbūt jis pasijuto kažkaip nejaukiai?

– Man atrodo, jis per garsiai atsiduso.

– Na, o paskui, kai Rosas kalbėjosi su jumis, kaip jis išrodė? Susirūpinęs?

– Taip, teisingai – jis buvo susirūpinęs.

– *Precisement**, jam į galvą atėjo kažkokia mintis. Jis palaikė ją absurdiška. Ir vis dėlto nesiryžo su kuo nors pasidalyti savo įtarimu. Pirmiausiai jis norėjo pasikalbėti su manimi. Deja, aš jau buvau išėjęs.

– Jeigu jis man būtų pasakęs bent truputį daugiau... – apgailestavau.

– Taip, jeigu... Kai kalbėjote su Rosu, kas buvo netoliese?

– Apskritai, visi svečiai buvo greta. Atsisveikino su misis Vidbern. Nepasakyčiau, kad kas nors būtų stovėjęs prie pat mūsų. Puaro vėl atsistojo.

– Kur gi mano klaida? – suburbėjo jis ir ėmė žingsniuoti po kambarį. – Nejaugi aš visą laiką ėjau klaidingais pėdsakais?

Aš išsiblaškęs sklaidžiau knygą, paskui, matyt, užsnūdau. Puaro riktelėjo, iš aš pašokau.

Aš pažvelgiau į savo draugą su simpatija, nors ir nežinojau, kokios mintys bruzda jo galvoje. „Jis gali užsidaryti nuo visų kaip sraigė", – kartą taikliai pasakė inspektorius Džepas. Viena, ką aš tikrai žinojau, – Puaro dabar kovojo su savimi tikrą karą.

– Šiaip ar taip, Ronaldą Maršą dabar galima išbraukti iš įtariamųjų tarpo, – tariau aš.

– Taškas jo naudai, – išsiblaškęs atsakė Puaro. – Bet turime galvoti ne apie tai.

Netikėtai jis atsisėdo.

* Kaip tik (pranc.).

– Negali būti, Hastingsai, kad būčiau apsirikęs visu šimtu procentų. Atsimenate, aš uždaviau sau penkis klausimus?

– Taip, kažką atsimenu.

– Tai va. Klausimai buvo tokie: kodėl lordas Edžveras pakeitė savo nusistatymą dėl skyrybų? Ar iš tikrųjų egzistuoja laiškas, kurį jis tariamai parašė ir kurio jo žmona tariamai negavo? Ką reiškia įniršio išraiška jo veide, kurią jus pamatėte po mūsų pokalbio? Kaip Karlotos Adams rankinuke atsirado pensnė? Kodėl kažkas paskambino ledi Edžver vakarieniaujant Čizvike, o paskui beregint padėjo ragelį?

– Aš viską prisiminiau, – pareiškiau. – Kaip tik šituos klausimus jūs sau ir uždavėte.

– Hastingsai, visą šį laiką aš turėjau vieną mažą idėją dėl to žmogaus, Žmogaus Antrajame Plane. Į tris klausimus aš atsakiau, šitie atsakymai visiškai atitinka mano versiją. Bet dar į du klausimus aš atsakyti negaliu. Arba klaidingai įtariu ne tą žmogų, vadinasi, į likusius klausimus atsakyti neįmanoma, arba aš vis dėlto esu teisus, ir atsakyti galima. Tai kaip, Hastingsai, aš vis dėlto teisus ar ne?

Jis atsistojo, priėjo prie stalo ir išėmė iš stalčiaus Karlotos Adams laišką. Puaro paprašė Džepo palikti jam laiško originalą dar keletai dienų, ir Džepas neprieštaravo. Puaro išdėliojo lapelius ant stalo ir vėl susikaupęs ėmė juos tyrinėti.

Laikas ėjo. Aš šyptelėjęs skaitinėjau kažkokią knygą. Abejojau, ar mano draugui pavyks išpešti iš laiško kokią nors naują informaciją: mes jau daugybę kartų jį žiūrėjome. Ir net jeigu jame užsiminta ne apie Ronaldą Maršą, tai vis tiek nebuvo nė mažiausios galimybės nustatyti to žmogaus asmenybę.

Mano draugas žiūrėjo į mane. Jo veido išraišką sunku apsakyti. Puaro akyse žibėjo žalios ugnelės.

– Hastingsai, Hastingsai!

– Kas atsitiko?

– Ar pamenate, aš sakiau – jeigu žudikas būtų buvęs stropus žmogus, tai jis dvigubo popieriaus lapą būtų atpjovęs, o ne neatplėšęs?

– Na ir kas?

– O tas, kad aš apsirikau. Dėl šito nusikaltimo žudikui neprikiši prastos smegeninės. Šį lapą ir reikėjo atplėsti, o ne atkirpti. Pats pažiūrėkite.

Aš pažiūrėjau.

– *Eh bien*, ar matote? Aš papurčiau galvą.

– Jūs norite pasakyti, kad nusikaltėlis skubėjo?

– Nesvarbu, skubėjo ar neskubėjo. Argi nematote, mano drauge? Lapas kaip tik ir turėjo būti atplėštas... Aš vėl papurčiau galvą.

– Koks aš vis dėlto kvailys, – tyliai tarė Puaro. – Lyg aklas nieko nemačiau. Bet dabar... dabar viskas eis kaip patepta.

DVIDEŠIMT SEPTINTAS SKYRIUS

PENSNĖ

Po minutės jo nuotaika pasikeitė. Puaro pašoko iš krėslo. Aš noriai pasekiau jo pavyzdžiu, nors ir nesupratau, ką darysime.

– Paimsim taksi. Dar tik devinta valanda. Ne per vėlu važiuoti į svečius.

– O pas ką ketinate keliauti? – paklausiau aš, lipdamas laiptais paskui Puaro.

– Mes važiuojame į Ridžent Heitą.

Prikandau liežuvį – geriausia patylėti. Mačiau, kad mano draugas be nuotaikos ir nelinkęs atsakinėti į klausimus: jis buvo labai susijaudinęs. Važiuojant taksi, pirštais visą laiką neramiai barbeno į kelią. Paprastai Puaro būdavo ramus. Dabar to ramumo neliko nė pėdsako. Aš stengiausi prisiminti kiekvieną Karlotos Adams laiško frazę. Per tą laiką aš jau buvau jį išmokęs beveik atmintinai. Mintyse kartojau Puaro žodžius apie atplėštą popieriaus lapą, stengiausi kažką suprasti, bet tuščiai: absoliučiai nieko nesupratau. Kodėl tas lapas turėjo būti nuplėštas?

Lordo Edžvero namo duris mums atidarė naujas tarnas. Puaro paklausė, ar namie mis Kerola. Paskui tarną mudu palipome į antrą aukštą, ir aš jau kelintą kartą pagalvojau: kur gi

dingo pirmykštis graikiško profilio gražuolis? Policija taip ir nesugebėjo jo rasti. Nutariau – tas tarnas, matyt, irgi nužudytas, ir man pasidarė nejauku.

Tačiau vos išvydau Kerolą, kaip visuomet tvarkingą, energingą ir nuovokią, bemat pamiršau savo neramias mintis. Sekretorė labai nustebo.

– Džiaugiuosi, kad jūs po senovei čia, madmuazele, – nusilenkdamas tarė mano draugas. – Baiminausi, kad, ko gero, jau čia nebedirbate.

– Džeraldina nenori nė girdėti apie tai, kad aš išeičiau, – atsakė mis Kerola.– Ji melste meldė manęs pasilikti. Iš tiesų, tokiu sunkiu laiku prie vaiko turi kas nors būti. Žinoma, materialiai ji visu kuo aprūpinta, bet jai reikalingas žmogus, kuris padėtų kuo greičiau pamiršti skausmą. Užtikrinu, misteri Puaro, kad tokiu žmogumi puikiausiai galiu būti aš.

Jos veidas tapo valingas. Pamaniau – su reporteriais ir pikantiškų smulkmenų medžiotojais mis Kerolos kalba būna trumpa.

– Madmuazele, jūs visuomet man buvote efektyvumo pavyzdys. Aš tai labai vertinu, nes tokius žmones retai tenka sutikti. Madmuazelė Marš, atvirkščiai, toli gražu ne praktiško mąstymo mergina.

– Džeraldina svajotoja, – tarė mis Kerola. – Ji absoliučiai nesugeba prisitaikyti prie gyvenimo. Dar gerai, kad jai nereikia rūpintis kasdienine duona.

– Tai jau taip.

– Bet aš manau, jūs atėjote ne pašnekėti apie praktiškus ir nepraktiškus žmones. Taigi kuo galiu padėti, misteri Puaro?

Mano draugui, žinoma, ne prie širdies buvo užuomina be užuolankų kalbėti apie reikalą. Jam, matyt, labiau patiko miglota pokalbio tema. Tačiau sekretorei nerūpėjo diplomatinės vingrybės. Pro stiprių akinių stiklus ji įtartinai žvelgė į mus.

– Norėčiau iš jūsų gauti šiokios tokios informacijos. Žinau, mis Kerola, – jūsų atmintimi visiškai galiu pasikliauti.

– Bloga būčiau sekretorė, jeigu turėčiau prastą atmintį, – šaltai atrėžė mis Kerola.

– Ar praėjusių metų lapkričio mėnesį lordas Edžveras važiavo į Paryžių?

– Taip.

– Ar galite pasakyti – kurią dieną?

– Tuoj žvilgtelėsiu į užrašus.

Ji atsistojo, atrakino stalo stalčių, išėmė nestorą kietais viršeliais sąsiuvinį ir pavarčiusi atsakė:

– Lordas Edžveras išvyko į Paryžių lapkričio trečią dieną, o grįžo lapkričio septintąją. Antrą kartą jis lankėsi Paryžiuje lapkričio dvidešimt devintąją. Grįžo gruodžio ketvirtąją. Kas dar jus domina?

– Koks buvo jo kelionių tikslas?

– Pirmą kartą važiavo pažiūrėti kažkokių statulėlių, kurias ketino vėliau nusipirkti aukcione. O antrą kartą, kiek aš žinau, lordas Edžveras važiavo į Paryžių be konkretaus tikslo.

– Ar madmuazelė Marš važiavo kartu su tėvu?

– Ne, ji niekada nevažiuodavo kartu su tėvu, misteri Puaro. Lordui Edžverui nė į galvą neateidavo imti ją su savimi. Be to, tuo metu Džeraldina buvo mergaičių pensione Paryžiuje, tačiau nemanau, kad lordas Edžveras važiavo su ja pasimatyti. Bent jau aš dėl to labai stebėčiausi.

– O ar jūs su lordu niekada kartu nevažiuodavote?

– Ne.

Sekretorė kažkaip keistai pažiūrėjo į Puaro ir nelauktai paklausė:

– Kodėl man užduodate tokius klausimus? Kokia jų prasmė, misteri Puaro? Nesuprantu jūsų tikslo.

Mano draugas neatsakė, o uždavė naują klausimą:

– Mis Marš labai myli savo pusbrolį, ar ne?

– Garbės žodis, misteri Puaro, aš nesuprantu, kodėl jums tai rūpi?

– Ar žinote, kad madmuazelė Marš neseniai buvo atėjusi pas mane?

– Ne, šito aš nežinojau, – sekretorė gerokai nustebo. – Ir ką jau ji jums tokio pasakė?

– Ji sakė, teisingiau tariant, davė suprasti, kad labai myli savo pusbrolį.

– Tai kodėl klausiate manęs?

– Todėl, kad noriu žinoti jūsų nuomonę. Šį kartą mis Kerola malonėjo atsakyti:

– Man atrodo, ji visada jį mylėjo. Net labai.

– O jums nepatinka naujasis lordas Edžveras?

– Aš šito nesakiau. Aš jam visiškai nenaudinga būtybė, štai ir viskas. Jis nerimtas žmogus. Neneigiu, malonių manierų, moka gražiai pakalbėti. Bet aš vis dėlto norėčiau, kad Džeraldina žavėtųsi kur kas tvirtesnio charakterio žmonėmis.

– Sakysim, kad ir hercogu Mertonu?

– Hercogo nepažįstu. Tačiau jis turėtų elgtis pagal savo visuomeninę padėtį. O juk įsimylėjo tą brangenybę Džeinę Vilkinson!

– Tačiau hercogo motina...

– O! Drįstu manyti, kad jo motina būtų labiau patenkinta, jeigu jis vestų Džeraldiną. Bet ką gali padaryti motinos? Sūnūs niekada nesituokia pagal motinos norą.

– Kaip manote, ar Ronaldas Maršas simpatizuoja savo pusseserei?

– Apie tai kalbėti dabar neverta. Juk jis areštuotas.

– Vadinasi, jūs manote, kad jį teis?

– Nemanau. Man atrodo, kad jis nekaltas.

– Bet būna – nuteisia ir nekaltą.

Mis Kerola neatsakė.

– Nedrįstu jūsų ilgiau trukdyti, – Puaro atsistojo. – Tik dar norėjau paklausti – ar kartais nepažinojote tokios Karlotos Adams?

– Aš buvau jos spektaklyje. Labai šmaikščios parodijos.

– Taip, ji buvo protinga mergina, – Puaro kažko susimąstė. – O, aš pamiršau pirštines.

Betiesiant ranką, rankogalis užkliuvo už mis Kerolos pensnė grandinėlės ir pensnė nukrito ant kilimo. Puaro sutrikęs atsiprašė, pasilenkęs pakėlė pensnė, padavė sekretorei ir pasiėmė pirštines.

– Dar kartą prašau atleisti, kad sutrukdžiau, – tarė atsisveikindamas. – Praėjusiais metais tarp lordo Edžvero ir vie-

no žmogaus kilo šiokių tokių nesutarimų, ir aš pamaniau, ar čia kartais neslypi paslapties įminimo raktas. Štai kodėl paklausiau apie Paryžių. Tai, žinoma, labai menka viltis, bet madmuazelė Marš absoliučiai yra įsitikinusi, kad jos pusbrolis – ne nusikaltėlis. Taip, absoliučiai įsitikinusi. Sudie, mis Kerola. Tūkstantį kartų atsiprašau už tokį vėlyvą mūsų vizitą.

Nespėjus mudviems išeiti iš kambario, sekretorė sušuko:

– Misteri Puaro, tai ne mano pensnė. Pro šiuos stiklus aš nieko nematau.

– *Comment*? – Puaro nustebęs pažiūrėjo į mis Kerolą. Tuoj jo veidą nutvieskė šypsena. – Koks aš žioplys! Matote, kai pasilenkiau, iš kišenės išslydo ir mano pensnė, ir aš sumaišiau.

Mandagiai šypsodamiesi, jie pasikeitė pensnė.

– Puaro, – kreipiausi į savo draugą, kai mudu išėjome į gatvę. – Juk jūs nenešiojate akinių!

– Gerai pastebėjote, – nusišypsojo jis. – Regiu, jau viską supratote.

– Jūs pakišote jai pensnė iš Karlotos Adams rankinuko?

– Taip.

– O kodėl manote, kad jie galėjo būti mis Kerolos? Puaro gūžtelėjo pečiais:

– Iš visų, kurie turėjo kokį ryšį su žmogžudyste, ji vienintelė nešioja akinius.

– Bet pensnė vis dėlto ne jos, – susimąsčiau aš.

– Jeigu tikėsime jos žodžiais.

– Jūsų įtarinėjimams nėra galo!

– Gal sekretorė sako tiesą. Aš net įsitikinusi – ji sako tiesą, kitaip vargu ar būtų pastebėjusi, kad pakišau svetimą pensnė. Juk vikriai pakeičiau, mano drauge, ar ne?

Mes klajojome gatvėmis beveik nežiūrėdami, kur einame. Pasiūliau sėsti į taksi, bet Puaro papurtė galvą.

– Aš turiu mąstyti. O mąstyti geriausia vaikščiojant. Aš nusileidau. Naktis buvo tvanki, ir nebuvo jokio noro grįžti namo.

– Vadinasi, apie Paryžių klausinėjote tik šiaip sau, norėdamas nuslėpti tikrąjį vizitą? – smalsaudamas paklausiau.

– Ne visai.

– Mes vis dar nežinome, kas slepiasi už to „D.“ inicialo, – susimąstęs tariau. – Gal Donaldas Rosas? Bet jis jau miręs.

– Taip, miręs, – niūriai patvirtino mano draugas. Aš prisiminiau, kaip tokį pat tvankų vakarą mes ėjome gatve kartu su Rosu. Kažkodėl atmintyje atgijo žodžiai, kuriuos jis pasakė skiriantis, ir aš taip susijaudinau, kad užtraukė net kvapą.

– Dieve mano, Puaro, – sušukau aš. – Ar atsimenate?

– Ką turėčiau atsiminti, mano drauge?

– Rosas sakė, kad Čizvike vakarieniaujant prie stalo sėdėjo trylika žmonių. Ir jis nuo stalo pakilo pirmas.

Puaro tylėjo. Man pasidarė nejauku, taip būna, kai išsipildo koks nors ženklas.

– Keista, – dusliai tariau aš. – Sutikite, keista.

– Ką jūs sakote?

– Aš sakau, labai keista. Donaldas ir tas skaičius – trylika. Puaro, apie ką dabar mąstote?

Ir tada, didžiausiam mano nustebimui, mano draugas ėmė kvatotis. Jis juokėsi gana ilgai. Matyt, kažkokia smagi mintis sukėlė jam tokį nenumaldomą juoko priepuolį.

– Velniai rautų, kodėl jūs juokiatės? – griežtai paklausiau.

– O-cho-cho! – net dusdamas kvatojo Puaro. – Neseniai, Hastingsai, aš išgirdau tokią mįslę. Kas tai: su dviem kojom, su plunksnom, o loja kaip šuo?

– Žinoma, viščiukas, – nenorom atsakiau. – Šios mįslės įminimą žinau nuo vaikystės.

– Jūs pernelyg daug žinote, Hastingsai. Bet kodėl neatsakėte „Aš nežinau“? Tada būčiau pasakęs: „Tai viščiukas“, o jūs būtumėte šokęs ginčytis: „Juk viščiukas neloja!“ Aš būčiau taręs: „Ir pats tai žinau, tiesiog norėjau, kad mįslė būtų sunkesnė“. O jeigu į šią mįslę panaši ir inicialo „D.“ paslaptis?

– Niekus tauškiat, ir tiek!

– Taip. Daugumai tai atrodo niekai. Tik ne tiems žmonėms, kurių ypatinga proto sandara. Ak, jeigu tik galėčiau kieno nors paklausti...

Mes ėjome pro kino teatrą. Kaip sykis pasibaigė seansas ir žiūrovų minia plūdo iš salės. Žmonės aptarinėjo savo reikalus, savo tarnus, savo draugus ir drauges. Vienas kitas dalijosi filmo įspūdžiais.

Kartu su žiūrovų būreliu mes ėjome per Justono parką.

– Man labai patiko filmas, – atsidususi tarė mergina. – Brajenas Martinas vaidino tiesiog nuostabiai. O kai turėjo kažkam perduoti dokumentus, kaip drąsiai jis šoko nuo uolos! Aš nepraleidžiu nė vieno filmo, kuriame jis vaidina.

Su mergina ėjęs vaikinas nerodė didelio entuziazmo.

– Idiotiškas siužetas. Jeigu jie būtų turėję nors kruopelę sveiko proto, būtų paklausę Elisės...

Sakinio pabaigos neišgirdau. Jau lipau ant šaligatvio ir tik tada pastebėjau, kad šalia nėra Puaro. Atsigręžiau. Mano draugas stovėjo gatvės viduryje. Lengvosios mašinos ir autobusai kaip pašėlę lėkė į jį iš abiejų pusių. Aš instinktyviai ranka užsidengiau akis, išgirdau stabdžių žviegimą ir vairuotojų keiksmus. Puaro lyg niekur nieko išdidžiai žengė link manęs. Dabar mano draugas buvo panašus į lunatiką.

– Puaro! – sušukau. – Gal iš proto išsikraustėte?

– Ne, *mon ami*. Paprasčiausiai aš įminiau paslaptį. Tenai, gatvės viduryje.

– Nieko sau vietelė mįslėms minti! – tariau aš. – Galėjote ir nebespėti...

– Nesvarbu. O, mon ami, koks aš buvau aklas, kurčias ir bejausmis. Bet dabar žinau atsakymus į visus penkis klausimus. Taip, dabar aš viską supratau. Juk taip paprasta...

DVIDEŠIMT AŠTUNTAS SKYRIUS

PUARO UŽDUODA KLAUSIMUS

Nuostabi buvo toji mūsų kelionė namo.

Puaro įtemptai kažką galvojo, vis pamurmėdamas po nosim. Vieną kartą nugirdau žodį „žvakės“, kitą – kažką panašaus į „*douzaine*“*. Jeigu būčiau protingesnis, gal būčiau sugavęs jo minčių eigą. O tada tie pavieniai žodžiai man skambėjo kaip kažkoks kratinys.

Vos tik grįžome namo, Puaro puolė prie telefono. Paskambino į „Savoją“ ir paprašė pakviesti ledi Edžver. Aš ne kartą sakiau savo draugui, kad jis, ko gero, blogiausiai pasaulyje informuotas žmogus. Dabar mano žodžiai dar kartą pasitvirtino.

– Nė nesitikėkite jos rasti, – tariau tūžmingai. – Argi nežinote – mis Vilkinson vaidina naujoje pjesėje. Taigi šiuo metu ji teatre. Dar tik pusė vienuoliktos.

Puaro nekreipė dėmesio į mano priekaištus. Jis kalbėjosi su viešbučio tarnautoju. Šis tikriausiai patvirtino mano žodžius.

– Iš tiesų? Tada sujunkite mane su ledi Edžver tarnaite.

Po kelių minučių jį sujungė.

---

* Tuzinas (pranc.).

– Ar čia ledi Edžver tarnaitė? Kalba misteris Erkiulis Puaro. Ar pamenate mane?

– ...

– Tres bien. Noriu su jumis pasikalbėti svarbiu reikalu. Aš noriu, kad jūs tuoj pat atvažiuotumėte.

– ...

– Na, žinoma. Labai svarbu. Tuoj pasakysiu savo adresą. Dėmesingai klausykite.

Jis du kartus pakartojo adresą ir padėjo ragelį. Puaro veidas buvo mįslingas.

– Kam jums toji tarnaitė? – smalsaudamas paklausiau. – Ar iš tiesų norite kažką svarbaus jai pasakyti?

– Ne, Hastingsai, tai ji man pasakys kažką svarbaus.

– Apie ką?

– Apie vieną žmogų.

– Apie Džeinę Vilkinson?

– Ne, apie ją aš viską žinau, išnarsčiau ją, kaip sakoma, po kaulelį.

– Tai apie ką norite pasikalbėti su tarnaite?

Puaro nusišypsojo – ta jo šypsena mane visuomet suerzindavo, – ir pareiškė, kad aš pats viską netrukus sužinosiąs. Jis ėmė paskubom tvarkyti kambarį.

Po dešimties minučių pasirodė tarnaitė. Ji vilkėjo dailią juodą suknelę. Jautėsi nelabai jaukiai ir truputį nervinosi. Moteris įtartinai žvalgėsi po kambarį ir Puaro skubinosi ją nuraminti.

– O! Jau atėjote. Labai malonu. Prašom sėstis, madmuazele... Elise, ar ne?

– Taip, sere. Elisė.

Ji atsisėdo į kėdę, kurią Puaro pastūmė, ir, padėjusi rankas ant kelių, sučiaupusi lūpas paeiliui mus nužvelgė. Mažas blyškus tarnaitės veidas buvo beveik ramus.

– Pirmiausia sakykite, mis Elise, kaip seniai tarnaujate pas ledi Edžver?

– Jau treji metai, sere.

– Taip ir maniau. Tai tikriausiai apie ją viską žinote?

Elisė sunerimusi pažvelgė į Puaro, bet nieko neatsakė.

– Aš noriu pasakyti, kad jūs tikriausiai žinote, kas yra priešiškai nusistatęs prieš jūsų šeimininkę?

Tarnaitė dar stipriau sučiaupė lūpas, bet po valandėlės vis dėlto atsakė:

– Dauguma moterų prieš ją nusistačiusios, sere. Taip, visos prieš ją. Ir vien dėl šlykštaus pavydo.

– Vadinasi, silpnoji lytis jos nemėgsta?

– Taip, sere. Ji per daug graži ir visuomet pasiekia, ko nori. Teatro pasaulyje apskritai daug juodo pavydo.

– O kaip į ją žvelgia vyrai?

Susenusiame tarnaitės veide pasirodė niūri šypsena.

– Ji šokdina džentelmenus kiek tik nori, tai jau šventa tiesa.

– Ko gero, jūs teisi, – nusišypsojo Puaro. – Bet jeigu ir taip... – jis nebaigė sakinio ir jau kitu tonu paklausė: – Ar pažįstate misterį Brajeną Martiną, kino žvaigždę?

– O, žinoma, sere.

– Ar gerai pažįstate?

– Labai gerai.

– Manau, neapsiriksiu pasakęs, kad mažiau nei prieš metus misteris Martinas buvo stipriai įsimylėjęs jūsų šeimininkę.

– Iki ausų, sere. Ir jeigu norite žinoti mano nuomonę, štai ji: jis ir dabar ją myli.

– Anksčiau Brajenas tikėjosi, kad Džeinė už jo ištekės, ar ne?

– Taip, sere.

– O ar ji kada nors rimtai galvojo apie vedybas su Martinu?

– Galvojo, sere. Jeigu tik lordas Edžveras būtų sutikęs skirtis, ji, man atrodo, būtų ištekėjusi už to aktoriaus.

– Bet paskui scenoje pasirodė hercogas Mertonas, ar ne?

– Taip, sere. Jis tuo metu keliavo po Valstijas, sutiko mano šeimininkę ir įsimylėjo iš pirmo žvilgsnio.

– Ir Brajeno Martino viltys nuėjo šuniui ant uodegos? Elisė linktelėjo.

– Žinoma, misteris Martinas uždirba labai daug, tačiau hercogas turi ne tik pinigų, bet užima ir aukštą padėtį visuomenėje, – paaiškino ji. – O mano poniai tai labai svarbu. Jeigu ji ištekėtų už hercogo, taptų kone pirmoji Anglijos ledi, – tarnaitė apie tai kalbėjo be galo patenkinta. Mane net juokas suėmė.

– Vadinasi, misteris Martinas – kaip čia pasakius? – buvo atstumtas? Ar labai pergyveno?

– Taip, sere, jis baisiausiai nuliūdo.

– Mat kaip!

– Kėlė pavydo scenas. Vieną kartą net revolveriu jai grasino. Aš taip išsigandau. Paskui pradėjo gerti. Ir apskritai ėmė smukti.

– Bet galiausiai misteris Martinas susitaikė su likimu.

– Tik taip atrodo, sere. Jis vis dar nepraranda vilties. Ir jo žvilgsnis kažkoks negeras. Keletą kartų perspėjau ponią, kad pasisaugotų, bet ji tik nusijuokė. Suprantate, ji svaigsta, galėdama valdyti vyrus.

– Suprantu, – mįslingai tarė Puaro.

– Tiesa, pastaruoju laiku mes ne taip jau dažnai bematome misterį Martiną. Man regis, tai geras ženklas. Gal jis jau atsisakė savo siekimų.

– Galbūt.

Kažkodėl Puaro intonacija suneramino Elisę, ir ji išsigandusi paklausė:

– O gal jūs manote, kad mano poniai gresia pavojus, sere?

– Taip, aš manau, kad jos laukia dideli pavojai, – rūsčiai atsakė mano draugas. – Bet ji pati dėl visko kalta.

Puaro kažkaip netyčia brūkštelėjo ranka per židinio briauną ir numetė vazą su rožėmis. Vanduo šliūstelėjo ant tarnaitės galvos ir veido. Mano draugas niekada nebuvo kerėpla, ir aš padariau išvadą, kad pastarojo meto įvykiai išmušė jį iš dvasinės pusiausvyros. Puaro, be galo sutrikęs, nubėgo rankšluosčio, o paskui rūpestingai šluostė Elisės veidą, kaklą ir be galo atsiprašinėjo.

Galiausiai jis įbruko jai šiugždančią kupiūrą ir palydėjo iki durų, vis dėkodamas už tai, kad ji maloniai sutikusi ateiti.

– Dar anksti, – tarė jis, žvilgtelėjęs į laikrodį. – Jūs būsite namie anksčiau už savo ponią.

– Aš visai nesibaiminu pavėluoti. O šį vakarą ledi Edžver, rodos, dar rengėsi su kažkuo pavakarieniauti. Be to, ji manęs neverčia visą laiką sėdėti numeryje. Atvirkščiai, kartais net paprašo išeiti.

Netikėtai Puaro pakreipė pokalbį.

– Regiu, madmuazele, jūs šlubčiojate.

– Nieko tokio, sere. Truputį koją skauda.

– Nuospaudos? – užjausdamas tyliai paklausė mano draugas. Tokiu atjautos kupinu balsu paprastai vienas ligonis kreipiasi į kitą, žinodamas, kad pašnekovas kenčia dėl analogiškos nelaimės.

Taip, tarnaitę kamavo nuospaudos. Puaro šiek tiek pasamprotavo apie kažkokią gydymo priemonę, jo žodžiais tariant, darančią stebuklus, ir galiausiai Elisė išėjo.

Aš netvėriau iš smalsumo.

– Na, Puaro? Ką pešėte?

Regėdamas, kad aš nekantrauju, Puaro tik nusišypsojo.

– Šiai dienai gana, mano drauge. Rytoj, anksti rytą, mes paskambinsime Džepui ir pasikviesime jį čionai. Taip pat paskambinsime Brajenui Martinui. Manau, jis turi ką mums papasakoti. Be to, norėčiau grąžinti jam skolą.

Aš pašnairavau į Puaro. Jis kažkaip keistai šypsojosi.

– Kad ir kas būtų, jūs negalite įtarti Martiną lordo Edžvero nužudymu, – tariau aš. – Ypač po to, ką mes išgirdome iš tarnaitės. Džeinei, žinoma, tai būtų naudinga. Bet nužudyti vyrą ir leisti našlei ištekėti už varžovo? Juk tai ne Martino naudai.

– Kokia prasminga mintis!

– Nesityčiokite, – pasakiau gana apmaudžiai. – Ir sakykite susimildamas, ką čia vartote rankose?

Puaro kilstelėjo mane sudominusį daiktą.

– Aš žiūrinėju mūsų mielosios Elisės pensnė, mano drauge. Ji netyčia paliko.

– Nekalbėkite niekų. Puikiai mačiau – jai išeinat, pensnė karojo ant nosies!

Puaro papurtė galvą.

– Neteisybė! Visiška neteisybė! Ji išėjo, mano mielasis Hastingsai, nosį sugnybusi pensnė iš Karlotos Adams rankinuko. Aš nustebęs išsižiojau.

DVIDEŠIMT DEVINTAS SKYRIUS

PUARO PASAKOJA

Kitą rytą Puaro paprašė, kad paskambinčiau inspektoriui Džepui.

– A, tai jūs, Hastingsai, – gerokai sutrikęs, atsiliepė jis. – Na, kas šį kartą?

Persakiau Puaro prašymą.

– Atvažiuoti vienuoliktą valandą ryto? Ką gi, galiu. Ar jis jau sukurpė kokią versiją dėl Roso mirties? Atvirai sakant, nuo pagalbos mes neatsisakysime. Mat neradome jokių įkalčių. Labai paslaptinga istorija.

– Manau, Puaro turi ką jums pasakyti, – nuolankiai atsakiau. – Šiandien jis be galo savimi patenkintas.

– Šito nepasakyčiau apie save, – tarė inspektorius, – Gerai, kapitone Hastingsai, aš atvažiuosiu.

Tada paskambinau Brajenui Martinui. Puaro mane pamokė, ką sakyti aktoriui: girdi, misteris Puaro sužinojęs šį tą labai įdomaus ir manąs, kad misteriui Martinui tai būsią naudinga išgirsti. Martinas paklausė, ką būtent sužinojęs Puaro, o aš atsakiau, neturįs nė menkiausio supratimo. Jis ilgokai tylėjo.

– Gerai, – pagaliau tarė, – atvažiuosiu, – ir padėjo ragelį. Paskui Puaro paskambino Džeinei Draiver ir taip pat papra-

šė atvykti. Tai mane gerokai nustebino. Mano draugas buvo nekalbus ir net šiek tiek rūstus. Aš nevarginau jo klausinėdamas.

Pirmas atsirado Brajenas Martinas. Jis atrodė puikiai, buvo geros nuotaikos, nors – gal tai tik man pasirodė? – šiek tiek nervingas. Beveik tuoj po jo atvažiavo mis Draiver. Išvydusi Brajeną, ji nustebo. Jis irgi suglumo. Puaro pastatė du krėslus, pasiūlė atsisėsti ir žvilgtelėjo į laikrodį.

– Manau, ir inspektorius Džepas tuoj atvyks.

– Ir Džepas? – man atrodė – aktorius sunerimo.

– Taip, aš paprašiau, kad užsuktų. Neoficialiai, kaip draugas.

– Aišku.

Martinas daugiau nebeištarė nė žodžio. Džeinė žvilgtelėjo į jį ir greitai nusuko akis. Tą rytą mergina man atrodė kažko susirūpinusi.

Po minutės į kambarį įėjo inspektorius. Jis truputį nustebo, išvydęs Brajeną Martiną ir Džeinę Draiver, bet neišsidavė. Kaip paprastai, juokaudamas šnekino Puaro:

– Na, misteri Puaro, ką šį kartą paporinsite? Turbūt vėl pagimdėte kokią naują pritrenkiančią versiją?

Mano draugas nusišypsojo.

– Ne, ne, nieko pritrenkiančio. Paprasčiausiai viena mažytė paprastutė idėjūkštė. Gėda prisipažinti, bet aš ne iš karto viską perpratau. Jeigu leisite, papasakosiu iš eilės.

Inspektorius atsiduso ir pažiūrėjo į laikrodį.

– Jeigu užtruksite neilgiau kaip valandą...

– Nesijaudinkite, aš spėsiu per trumpesnį laiką, – nuramino Puaro. – Juk jūs norite žinoti, kas nužudė lordą Edžverą, mis Adams ir Donaldą Rosą?

– Pirmiausia aš noriu sužinoti, kas nužudė Rosą, – atsargiai tarė Džepas.

– Tad klausykitės. Aš nesigirsiu. („Nejaugi?“ – nepatikėjau aš). Papasakosiu jums apie visus savo žygius, parodysiu, kur prašoviau, kur buvau stulbinančiai nenuovokus, kaip man padėjo pokalbis su mano draugu Hastingsu ir kaip atsitiktinio praeivio replika leido padaryti teisingą išvadą.

Puaro truputį patylėjo ir kostelėlęs ėmė kalbėti pamokomu – „lektoriniu“, kaip aš sakydavau – tonu.

– Pradėsiu nuo vakarienės „Savojos“ viešbutyje. Prie manęs priėjo ledi Edžver ir pasakė norinti pasikalbėti. Ji geidavo, kad padėčiau atsikratyti vyru. Kai mudu jau buvome bebaigią šį pokalbį, ji ne visai apdairiai, kaip man atrodė, pareiškė galinti taksi nuvažiuoti pas lordą Edžverą ir jį užmušti. Tuos žodžius girdėjo Brajenas Martinas, kaip tik tuo metu įėjęs į ledi Edžver numerį.

Puaro atsigręžė į aktorių:

– Ar teisingai kalbu?

– Visi girdėjo tą grasinimą, – atsakė šis, – ir Vidbernai, ir Maršas, ir Karlota.

– Aš visiškai su jumis sutinku. *Eh bien*, man taip ir nesisekė pamiršti tų ledi Edžver žodžių. O kitą rytą Brajenas Martinas atėjo pas mane, turėdamas tikslą dar stipriau įkalti man į galvą mis Vilkinson grasinimą.

– Nieko panašaus, – piktai suriko Martinas, – aš atėjau, norėdamas...

– Jūs atėjote tam, kad papasakotumėte mums pasakėlę apie persekiotoją. Galimas daiktas, tą istoriją jūs paėmėte iš kokio nors filmo. Apie merginą, kurios leidimą tariamai turite gauti, apie kažkokį žmogų, kurį visuomet atpažindavote iš auksinio danties... Kūdikis, ir tas būtų supratęs, kad jį vedžiojate už nosies. Mon ami, juk šiais laikais joks jaunuolis nesidės auksinės dantų karūnėlės, ir dar Amerikoje! Auksiniai dantys – tai jau vakarykštė dantų gydymo diena. Taip, visa ta istorija pasirodė esantis pats absurdiškiausias išmislas. Pasekęs šitą pasakėlę, ėmėte kalbėti apie tikrąjį savo vizito tikslą: norėjote mane nuteikti prieš ledi Edžver. Paprasčiau šnekant, jūs pratinote mane prie minties, kad žudikė gali būti tiktai ji.

– Nesuprantu apie ką kalbate, – burbtelėjo aktorius. Jo veidas mirtinai išblyško.

– Jūs nesiliovėte kartojęs, kad lordas Edžveras nusistatęs prieš ištuoką! Jūs spėjote, kad jį aplankysiu tik kitą

dieną, bet aplinkybės pasikeitė, ir aš kalbėjausi su juo tą patį rytą. Lordas Edžveras man pasakė, kad jis sutinka skirtis, ir tokiu būdu ledi Edžver nebeliko priežasties jį žudyti. Dar daugiau, lordas Edžveras pasakė, kad jau seniai išsiuntęs jai laišką, kuriame parašęs, kad sutinkąs išsituokti.

Tačiau ledi Edžver pareiškė negavusi jokio laiško. Kuris iš jų dviejų melavo: ji ar jos vyras? O gal kas pačiupo laišką? Ir tada aš savęs paklausiau: kodėl misteris Brajenas Martinas tiek vargo, suokdamas man visokias nesąmones? Kas jį skatino šitaip elgtis? Pamažu padariau išvadą, kad jūs, mesjė, esate beprotiškai įsimylėjęs ledi Edžver. Beje, lordas Edžveras man sakė, kad jo žmona norinti ištekėti už kažkokio aktoriaus. Tarkim, pirmiau taip ir buvo, bet vėliau ledi Edžver persigalvojo, ir kaip tik tuo laiku, kai lordas Edžveras parašė jai laišką, Džeinė jau norėjo ištekėti už kažko kito, o ne už jūsų! Taigi jūs turėjote priežastį paimti jos laišką.

– Aš niekada...

– Galėsite vėliau pasakyti, o dabar pasiklausykite. Ką gi jūs sugalvojote, jūs, publikos numylėtinis, sėkmės išpaikintas, niekada nežinojęs, kas tai yra atsisakymas išpildyti jūsų norą? Aš manau jus apėmė begalinis pyktis, noras kaip galima daugiau pakenkti ledi Edžver. O kas gali būti baisiau už jos įstūmimą į teisiamųjų suolą, o gal ir į kartuves?

– Dieve mano! – sušuko Džepas. Puaro pasisuko į inspektorių.

– Taip, taip, tai ir buvo ta menkutė idėjūkštė, kuri gimė mano galvoje. Karlota turėjo du draugus: kapitoną Maršą ir Brajeną Martiną. Vadinasi, dešimt tūkstančių dolerių už dalyvavimą „lošime“ galėjo pasiūlyti jai Brajenas Martinas, gana turtingas žmogus. Man iš karto pasirodė, kad Ronaldas Maršas vargu ar galėjo dalyvauti suokalbyje; mis Adams paprasčiausiai nebūtų patikėjusi, kad jis gali sugraibyti tokią sumą, juk ji žinojo, kad Maršas niekad neturi pinigų. Taigi labiau tinkanti kandidatūra – misteris Martinas.

– Aš ne... sakau jums, aš ne... – sukarkė aktorius.

– Kai iš Vašingtono telegrafu perdavė mis Adams laiško turinį, ak, kaip aš nusivyliau. Man pasirodė, kad visą laiką ėjau klaidingais pėdsakais, bet vėliau padariau atradimą. Atsiuntus laiško originalą, aptikau, kad vieno lapo trūksta. Prieš tai esančio lapo pabaigoje buvo pasakojama apie kapitoną Maršą, ir tas lapas baigėsi žodžiais: „Misteriui Maršui irgi labai patinka mano parodijos... O neseniai..." Kitame lape tekstas prasideda taip: „... jis sako man: „Padėkite laimėti vieną lošimą". Bet kadangi to dvigubo lapo viena pusė buvo nuplėšta, tai aš padariau išvadą, kad „jis" – tai ne misteris Maršas, apie kurį rašoma prieš tai esančiame lape. Vadinasi, „lošimą" Karlotai galėjo pasiūlyti kas nors kitas.

Šią išvadą patvirtina štai dar kas. Areštavus kapitoną Maršą, jis neabejodamas pareiškė matęs į lordo Edžvero namą įeinantį žmogų, labai panašų į Brajeną Martiną. Bet kadangi tai teigė kaltinamasis, tai į žodžius niekas nekreipė dėmesio. Be to, misteris Brajenas turėjo alibi. Dėl to netenka stebėtis: jeigu jis – žudikas, tai alibi būtinai pasirūpins. Jo alibi patvirtino tik vienas žmogus – mis Draiver.

– Na ir kas? – griežtai paklausė mergina.

– Nieko, madmuazele, – nusišypsojo Puaro, – išskyrus tai, kad tą pačią dieną aš pamačiau jus restorane su misteriu Martinu. Jūs nepatingėjote prieiti prie manęs ir stengėtės įtikinti, kad jūsų draugė mis Adams jautusi simpatiją Ronaldui Maršui, o ne Brajenui Martinui.

– Žinoma, ji simpatizavo Maršui, – ryžtingai pasakė aktorius.

– Jūs galėjote ir nepastebėti mis Adams jausmų, kuriuos ji jums jautė, mesjė, – ramiai toliau kalbėjo mano draugas, – bet aš esu įsitikinęs – ji jautė jums simpatiją. Tai kuo puikiausiai paaiškina ir tą faktą, kodėl ji nemėgo ledi Edžver. Tik per jus. Juk jūs pasipasakojote Karlotai, kad Džeinė atsisakiusi už jūsų tekėti.

– E... taip... aš turėjau su kažkuo apie tai pasikalbėti, o ji...

– ... užjautė jus. O ir aš pastebėjau, kad ji buvo jums neabejinga. *Eh bien*, kas gi toliau? Areštuoja Ronaldą Maršą. Jūsų nuotaika bemat pasitaiso. Nors planas ir nepasitvirtina: paskutinę akimirką ledi Edžver persigalvoja ir važiuoja vakarieniauti į Čizviką. Bet paaiškėja, kad kaltę galima suversti ir Maršui. Dabar jūs galėjote ramiai miegoti. Bet po kurio laiko per pusryčius pas Vidbernus išgirdote, kad Donaldas Rosas, tas simpatingas, bet kvailokas jaunuolis, kažką pasakė Hastingsui, ir jums pasirodė, kad vėl gresia pavojus.

– Netiesa, – suvaitojo Martinas. Prakaito lašai varvėjo jo veidu, akys išsprogo iš siaubo. – Sakau jums, aš nieko negirdėjau, nieko... aš nieko nepadariau...

Ir tada atsitiko pats nuostabiausias dalykas. Puaro ramiai tarė:

– Jūs iš tiesų esate visiškai nekaltas. Tikiuosi, jau pakankamai jus nubaudžiau už tai, kad atėjote pas mane, Erkiulį Puaro, su savo pasakėlėm.

Visi taip nustebo, kad išsižioję nebegalėjo užsičiaupti, o Puaro mįslingai tęsė:

– Matote, aš paprasčiausiai papasakojau jums apie visas savo klaidas. Aš uždaviau sau penkis klausimus. Hastingsas juos žino. Atsakymai į tris klausimus puikiausiai atitiko mano versiją. Kas atsitiko su laišku? Misteris Martinas puikiausiai atsakė. Kitas klausimas: kas privertė lordą Edžverą staiga persigalvoti ir sutikti skirtis su Džeine? Aš maniau, kad galėjo būti dvi priežastys: arba jis norėjo vėl vesti – šitos versijos niekas nepatvirtino, – arba čia viską lėmė šantažas. Lordas Edžveras buvo žmogus ne kaip visi. Galbūt apie kai kuriuos nepadorius jo gyvenimo faktus sužinojo žmona? Nors tai ledi Edžver ir nesuteikė teisės skirtis, bet tais faktais ji galėjo pasinaudoti kaip varomąją jėga siekiant savo tikslo. Ji ėmė grasinti apie lordo iškrypimus visiems paskelbsianti. Lordas Edžveras geidė išvengti skandalo – ir jis pasidavė. Visiškai atsitiktinai Hastingsas jo veide pastebėjo baisaus įniršio išraišką. Tai bylojo apie tikruosius jo jausmus žmonai šantažuotojai. Šantažo versiją patvirtina ir skubus jo atsakymas į

mano klausimą, kodėl vis dėl to persigalvojęs ir sutikęs skirtis. Lordas Edžveras taip atsakė: „Šiaip ar taip ne todėl, kad laiške buvo kas nors kompromituojančio“, – o juk apie tai net neužsiminiau.

Liko dar du klausimai: kaip mis Adams rankinuke atsirado svetimas pensnė ir kodėl ledi Edžver vakarieniaujant paskambino į Čizviką. Jokiu būdu tų dviejų faktų nesugebėjau susieti su misterio Martino asmenybe.

Buvau priverstas prisipažinti: arba aš apsirikau dėl misterio Martino, arba tuos du klausimus iš esmės neteisingai suformulavau. Nusivylęs dar kartą atidžiai perskaičiau mis Adams laišką ir šį tą užtikau!

Štai tas laiškas. Patys pažvelkite. Nuplėšta pusė dvigubo lapo, o tekstas naujame lape prasideda žodeliu „*HE*“* Viršutinė lapo dalis nuplėšta nelygiai, todėl aš spėju, kad trūksta pirmosios žodžio raidės – „S“. Taigi mes skaitome „HE“, o turi būti „*SHE*“**. „Ji sako“! Lošimą Karlotai Adams pasiūlė moteris.

Aš susirašiau visas moteris, bent šiek tiek susijusias su byla. Be Džeinės Vilkinson, jų buvo dar keturios – Džeraldina Marš, mis Kerola, mis Draiver ir Hercogienė Merton. Iš tų keturių mane labiausiai domino mis Kerola. Ji nešioja pensnė, ji tą vakarą buvo lordo Edžvero namuose ir, norėdama apkaltinti Džeinę Vilkinson, pateikė netikslius parodymus. Tai protinga, šaltakraujė moteris, kuri puikiausiai galėjo įvykdyti tokį nusikaltimą. Jos motyvų nežinojau, bet juk ji dirbo pas lordą Edžverą keletą metų ir per tą laiką galėjo atsirasti kokia nors priežastis nužudyti savo poną.

Taip pat supratau, kad iš įtariamųjų sąrašo negalima išbraukti ir Džeraldinos Marš. Ji pati sakėsi nekentusi tėvo. Be to, nervuota, karštakošė. Sakysim, tą vakarą, grįžusi namo, pirmiausia ji nužudė tėvą, o paskui palipo į viršų paimti perlų vėrinio. Lipdama laiptais žemyn, išvydo savo pusbrolį, kurį taip nuoširdžiai mylėjo. Mis Marš pergyvenimus mėgi-

---

* Jis (angl.).

** Ji (angl.).

nau paaiškinti dviem priežastimis: arba ji bijojo pati būti demaskuota, arba, jeigu ne ji nužudė lordą, tai bauginosi, kad žudikas nebūtų Ronaldas. Be to, ant auksinės dėžutės, rastos mis Adams rankinuke, buvo inicialas D., o praėjusių metų lapkritį Džeraldina gyveno Paryžiaus pensione, kur ir galėjo susipažinti su Karlota.

Gal jums pasirodys absurdiška, kad į įtariamųjų sąrašą įtraukiau hercogienę Merton. Kai ji atėjo pas mane, supratau: tai – fanatikė. Visa jos gyvenimo prasmė – tik sūnus, ir ji kuo puikiausiai galėjo susigalvoti, kaip sunaikinti moterį, kuri kėsinasi į motinos laimę.

Aš taip pat įtariau mis Džeinę Draiver... – Puaro nutilo ir pažvelgė į merginą. Ši truputį pakreipė į šoną galvą ir įžūliai žiūrėjo į mano draugą.

– Na ir ką jau taip apie mane sužinojote?

– Nieko, išskyrus tai, kad jūs draugaujate su Brajenu Martinu ir kad jūsų pavardė irgi prasideda D. raide.

– Tai ne taip jau daug!

– Be to, jūs protinga mergina, ššaltakraujė ir galėjote ryžtis tokiam nusikaltimui.

– Tęskite, – linksmai tarė mis Draiver ir prisidegė cigaretę.

– Aš dar turėjau išsiaiškinti, ar galiu tikėti misterio Martino alibi. Jeigu taip, tai kas buvo žmogus, kuris, kaip pareiškė Ronaldas Maršas, įslinko į lordo Edžvero namus. Ir tada aš prisiminiau: juk tas gražuolis tarnas buvo be galo panašus į misterį Martiną! Štai tą tarną kapitonas Maršas ir matė. Aš taip samprotavau: tarnas atrado savo poną nebegyvą. Bibliotekoje ant stalo gulėjo vokas su prancūziškais banknotais – lygiai šimtas svarų. Tarnas paėmė pinigus, niekam nematant išėjo iš namų ir pinigus atidavė kokiam savo draugeliui sukčiui. Vėliau sugrįžęs, duris atsirakino lordo Edžvero raktu. Kitą rytą šeimininko lavoną rado tarnaitė. Tarnas jautėsi esąs visiškai saugus, nes buvo įsitikinęs, kad lordą Edžverą nužudė ledi Edžver. O jeigu kalbėsime apie pinigus, tai aš manau, juos iškeitė į Anglijos svarus dar nespėjus jų pasigesti. Tačiau vėliau paaiškėjo, kad ledi Edžver turi alibi, ir policija ėmė

tikrinti namo gyventojus. Tarnas suvokė, kad Skotlend Jarde domisi jo praeitimi ir dingo iš akių.

Džepas pritardamas linktelėjo.

– Man dar liko atsakyti į klausimą apie pensnė. Jeigu pensnė priklauso mis Kerolai, tai tada viskas stojasi į savo vietas. Vadinasi, ji iš Karlotos laiško išplėšė vieną lapą, o jos pensnė atsitiktinai pakliuvo į Adams rankinuką beaptariant „lošimo" detales arba kai jos susitiko žmogžudystės dieną.

Bet paaiškėjo, kad pensnė – ne sekretorės.

O štai vakar vakare aš sudirgęs su Hastingsu žingsniavau namo stengdamasis susisteminti visus faktus. Ir įvyko stebuklas! Hastingsas prisiminė, kad Donaldas Rosas buvo vienas iš trylikos, vakarieniavusių pas serą Montegjų ir kad jis pirmas pakilęs nuo stalo. Paskendęs savo mintyse, aš beveik nekreipiau dėmesio į draugo žodžius. Tiesa, probėgiais pagalvojau, kad tikriausiai Donaldas ne pirmas pakilo nuo stalo. Baigiantis vakarienei – taip, bet kadangi dar iki tol ledi Edžver pakvietė prie telefono, tai pirmoji nuo stalo vis dėlto pakilo ji. Mano mintys nukrypo prie ledi Edžver. Aš ėmiau mąstyti apie jos šiek tiek infantišką būdą, ir man atėjo į galvą vienas vaikiškas uždavinėlis – pajuokavimas. Aš uždaviau jį Hastingsui, bet kapitoną ta mįslė neprajuokino. Po to ėmiau mąstyti, kas man galėtų papasakoti apie ledi Edžver ir misterio Martino santykius. Žinojau, kad ji pati man nieko nepasakos. Ir štai mums einant per gatvę, tik ką iš kino išėjusi porelė aptarinėjo matytą filmą ir aš išgirdau vaikiną sakant labai paprastą frazę: „Jeigu jie būtų turėję bent kruopelę sveiko proto, tai bemat būtų paklausę Elisės..." Ir protas man nušvito!

Puaro apžvelgė susirinkusiuosius.

– Taip, taip, ir pensnė, ir telefono skambutis, ir raišuojanti moteris, kuri Paryžiuje iš juvelyro parduotuvės paėmė auksinę dėžutę, – viskas stojo į savo vietas. Žinoma, Elisė, Džeinės Vilkinson tarnaitė! Dabar aš žinojau viską iki mažiausios smulkmenos: žvakės, priebrėkšmis, misis Diusen – viską! Dabar aš supratau!

TRISDEŠIMTAS SKYRIUS

PUARO TĘSIA PASAKOJIMĄ

– Taigi, mano bičiuliai, – toliau kalbėjo Puaro, – dabar papasakosiu jums apie tai, kaip viskas buvo tą vakarą iš tikrųjų. Karlota Adams išeina iš namų septintą valandą. Ji važiuoja taksi į „Pikadilio“ viešbutį.

– Ką? – sušukau aš.

– Taip, į „Pikadilį“. Tos pačios dienos rytą ji paėmė ten numerį misis Van Diusen vardu. Ji užsidėjo pensnė su stipriais stiklais, kurie, kaip mes visi žinome, labai pakeičia veido išraišką. Taigi, ji išsinuomavo numerį, pasakė, kad vakare garlaiviu išplaukia į Liverpulį ir kad savo bagažą jau išsiuntusi. 8.30 vakaro į viešbutį atvažiuoja ledi Edžver. Karlota užsideda šviesų peruką, užsivelka balto šilko suknelę ir užsisega šermuonėlio peleriną. Ji, o ne Džeinė Vilkinson, išvyksta vakarieniauti į Čizviką. Taip, toks triukas visiškai įmanomas. Aš tyčia nuvykau pas serą Montegjų vakare. Stalas tik žvakių apšviestas, lempos blankios. Su mis Vilkinson nė vienas svečias artimai nebuvo pažįstamas. Auksiniai plaukai, grebluojantis balsas, manieros – viskas puiki imitacija. O jeigu paaiškėtų apgaulė? Moterys buvo sugalvojusios, kaip pasiaiškinti. O tuo tarpu ledi Edžver su tamsiu peruku, Karlotos Adams drabužiais ir pensnė užsimoka už viešbutį ir taksi važiuoja į

Justono stotį. Tualete nusiima juodą peruką ir saugojimo kameroje palieka portfelį. Prieš važiuodama į Ridžent Heitą, paskambina į Čizviką ir paprašo pakviesti prie telefono ledi Edžver. Jos buvo susitarusios, kad jeigu viskas klosis gerai ir apgaulės neaptiks, tai Karlota atsakys: „Taip, tai aš". Žinoma, mis Adams neįtarė tikrojo to skambučio tikslo. Išgirdusi savo antrininkės atsakymą, ledi Edžver imasi realizuoti numatytąjį planą. Ji važiuoja į Ridžent Heitą, pasisako, kas esanti, ir įeina į biblioteką. Čia ji įvykdo pirmąją žmogžudystę. Žinoma, ji nepastebėjo, kad iš viršaus ją stebi sekretorė, mis Kerola. Mis Vilkinson apskaičiavimas toks: iš vienos pusės – tarno, kuris jos niekada nematė, parodymai (be to, ji buvo su skrybėle, gerai paslėpusi veidą), o iš kitos – dvylika gerbiamų liudytojų, kurie patvirtins, kad ji vakarieniavo su jais sero Montegjaus namuose.

Po to ledi Edžver grįžta į stotį, vėl užsideda tamsųjį peruką ir pasiima portfelį. Dabar ji turi laukti, kol Karlota Adams grįš iš vakarienės. Jos susitarė maždaug kuriuo laiku susitiks. Mis Vilkinson eina į Korner hauzo restoraną. Vis žiūri į laikrodį. Laikas slenka nepakeliamai lėtai. Ji ima ruoštis antrajai žmogžudystei. Karlotos Adams rankinukas, žinoma, prie jos. Ji įdeda į ją auksinę dėžutę, kurią buvo užsakiusi Paryžiuje. Galimas daiktas, kaip tik tada ji ir užtiko laišką. O gal laišką jau buvo perskaičiusi anksčiau. Vienaip ar kitaip, sužinojusi, kam laiškas adresuotas, ledi Edžver pajunta pavojų. Ji atplėšia voką ir skaito – jos nuojauta pasitvirtino.

Galbūt, pirmiausia jai šauna į galvą – laišką reikia sunaikinti, bet pagalvojusi randa geresnę išeitį. Ji nuplėšia dvigubo lapo vieną pusę, ir laiškas tampa įkalčiu prieš Ronaldą Maršą, žmogų, kuris turi svarią priežastį geisti lordo Edžvero mirties. Mat jeigu Ronaldas ir turės alibi, vis tiek nusikaltėlio ieškos tarp vyrų, nes nuplėšdama laiško lapą, ledi Edžver žodį „ji" paverčia žodžiu „jis". Laišką įkiša atgal į rankinuką.

Atėjus sutartam laikui, ji patraukia link „Savojos" viešbučio. Išvydusi automobiliu atvažiuojančią antrąją „ledi Edžver", nusikaltėlė paspartina žingsnį. Į viešbutį jos įeina be-

veik vienu metu, ir palipa laiptais. Ledi Edžver dėvi neišvaizdžią juodą suknelę ir tiki, kad tarnautojai neatkreips į ją dėmesio.

Taigi ledi Edžver eina į savo numerį. Karlota Adams jau jos laukia prie durų. Tarnaitei paliepė anksčiau eiti miegoti – tai ne pirmiena. Moterys vėl pasikeičia rūbais, ir tada – bent aš taip spėju – į vyną slapta įpylusi veronalio, Džeinė pasiūlo išgerti už sėkmingą „lošimą". Ledi Edžver padėkoja savo aukai ir pažada atsiųsti čekį. Karlota Adams grįžta namo. Bando prisiskambinti kažkuriam savo draugui, aš manau – misteriui Martinui arba kapitonui Maršui, nes abudu gyvena Viktorijos rajone. O mis Adams tarnaitė prisiminė – Karlota telefonistei pasakiusi kaip tik tą rajoną. Neprisiskambinusi mergina eina miegoti: ji labai pavargo, be to, pradeda veikti narkotikai. Karlota Adams miršta miegodama. Taip sėkmingai įvykdoma antroji žmogžudystė.

Dabar pakalbėsime apie trečiąją: Per Vidbernų pusryčius seras Montegjus Korneras užsimena apie pokalbį su ledi Edžver Čizvike tą vakarą, kai buvo įvykdyta žmogžudystė, pateikdamas graikų mitologijos pavyzdį. Išvengti demaskavimo visai nesunku, nusikaltėlei tereikia ką nors burbtelėti apie sero Montegjaus nusimanymą šioje srityje. Bet ją užklumpa *Nemezidė** – ledi Edžver, išgirdusi užuominą apie Parį, ima kalbėti apie Paryžių, nes geriausiai už viską ji pažįsta madų ir pasismaginimų sostinę.

Priešais ją sėdi Donaldas Rosas, jaunuolis, kuris irgi dalyvavo Čizviko vakarienėje. Jis girdėjo, kaip ledi Edžver tą vakarą aktyviai dalyvavo pokalbyje apie graikų kultūrą, Homero poeziją. Karlota Adams buvo išsilavinusi, apsiskaičiusi mergina. Donaldas Rosas nustebęs žiūri į ledi Edžver ir ūmai prisimena, kad Čizviko vakarėlyje dalyvavo kita moteris. Jaunuolis labai sumįsta, jis abejoja dėl savo įtarumo. Nori su kuo nors pasitarti. Nori pamatyti mane ir klausia Hastingsą, kur aš dingęs.

O ledi Edžver nugirsta jo pokalbį su mano draugu ir supranta, kad kažkokiu būdu išsidavė. Hastingsas pasakė,

* Graikų mitologijos keršto deivė.

kad aš grįšiąs penktą valandą. Be dvidešimties penktą nusikaltėlė atvažiuoja į Donaldo Roso butą. Jis labai nustemba, bet jam nė į galvą neateina saugotis. Jaunas stiprus žmogus – ko bijoti moters? Jie eina į virtuvę. Ledi Edžver pasakoja jam kažkokius nebūtus dalykus. Galbūt net kabinasi ant kaklo ar kitaip meilinasi. O nutaikiusi progą, mikliu taikliu smūgiu nužudo Rosą kaip ir savo vyrą. Gal jis spėja riktelti, bet tik tiek. Nutilo dar vienas liudytojas.

Kambaryje įsivyravo tyla. Paskui Džepas paklausė:

– Tai jūs norite pasakyti... kad ji nužudė visus tris? Puaro linktelėjo.

– Bet kodėl? Juk vyras sutiko skirtis?

– Todėl, kad hercogas Mertonas – užkietėjęs anglų katalikas, fanatiškai besilaikąs religijos dogmų. Jis nė girdėti nenorėtų apie santuoką su moterimi, kurios vyras, nors ir buvęs, yra gyvas. O štai jeigu ji liktų našlė, tai tikriausiai jis imtų ją. Nėra abejonių, ledi Edžver stengėsi ištekėti už hercogo vyrui esant gyvam, bet hercogas nesutiko.

– Tai kodėl ji prašė, kad jūs pasikalbėtumėte su lordu Edžveru?

– Ak! *Parbleu**, – ir Puaro, iki šiol kalbėjęs ramiu, oficialiu balsu, grįžo prie savo pamėgtos manieros. – Kodėl? Norėjo papudruoti man smegenis! Norėjo mane įtikinti, kad neturinti dėl ko lordą žudyti! Ji norėjo paversti mane, patį Erkiulį Puaro, sau parankiu įrankiu! *Ma foi***, iš pradžių jai sekėsi. O, kokia keista jos proto sandara – čia ji velniškai naivi, čia – grėsli. O kokia aktorė! Kai aš pasakiau apie lordo Edžvero laišką, kaip puikiai vaidino nustebusią! Kaip įtikinamai prisiekinėjo jo negavusi. Ar ją kankino sąžinė dėl trijų nekaltų aukų? Pasirengęs prisiekti – vargu.

– Juk aš jums sakiau, koks ji žmogus! – sušuko Brajenas Martinas. – Aš įspėjau. Aš žinojau, kad ji nori jį nužudyti, jaučiau. Ir bijojau, kad jai pasiseks. Džeinė velnioniškai protinga, kaip būna protingi bepročiai. Aš norėjau, kad ji pergyventų, kankintųsi. Aš norėjau, kad ją pakartų..

* Velniai rautų (pranc.).

** Garbės žodis (pranc.).

Aktoriaus veidas pasidarė skaisčiai raudonas, balsas drebėjo.

– Na, na, nurimk, – tarė Džeinė Draiver lygai taip, kaip sako auklės mažiems vaikams.

– O auksinė dėžutė su D. inicialu ir užrašu „Paryžius, lapkritis“? – paklausė Džepas.

– Džeinė ją užsakė paštu, užmokėjo avansą ir pasiuntė savo tarnaitę Elisę jos paimti. Žinoma, Elisė neturėjo nė menkiausio supratimo, kas yra paketėlyje.

Norėdama sukurti mitinės Van Diusen paveikslą, ledi Edžver taip pat pasiskolino iš tarnaitės pensnė. O paskui pensnė pamiršo Karlotos Adams rankinuke. Tai buvo dar viena jos klaida.

Visa tai vienu akimoju prabėgo prieš mano akis stovint gatvės viduryje. Žinoma, autobuso vairuotojas mane apšaukė piktais žodžiais. Bet vardan galutinio rezultato vertėjo pakentėti! Elisė! Elisės pensnė. Elisė keliavo į Paryžių dėžutės. Elisė tampriai susijusi su Džeine Vilkinson. Galimas daiktas, kad be pensnė ledi Edžver iš tarnaitės paėmė ir dar kai ką.

– Ką?

– Duonriekį peilį. Aš krūptelėjau.

– Ar tai teisybė, misteri Puaro? – paklausė Džepas ir pirmą kartą inspektoriaus balse nepajutau skepsio.

– Taip, tai teisybė.

Tada prabilo Brajenas Martinas, ir man pasirodė, kad jo ištarti žodžiai puikiai charakterizavo šitą žmogų.

– Klausykite, – sudirgęs tarė jis, – o kuo aš čia dėtas? Kam mane čia pakvietėte? Juk įbaidėte iki mirties! Puaro nužvelgė jį šaltu žvilgsniu.

– Mesjė, aš norėjau jus pamokyti už akiplėšiškumą. Kaip išdrįsote vedžioti už nosies mane, Erkiulį Puaro?

Staiga Džeinė Draiver nusijuokė. Juokėsi ilgai.

– Taip tau ir reikia, Brajenai, – pagaliau ištarė. Ir mergina kreipėsi į Puaro:

– Aš taip džiaugiuosi, kad kaltas ne Ronaldas Maršas. Man visuomet patiko šis jaunuolis. Ir kaip gerai, kad lordo

Edžvero žudytojas neliks nenubaustas! Na, o jeigu kalbėsime apie Brajeną, tai noriu pasakyti jums vieną naujieną, misteri Puaro: aš išteku už jo. Ir jeigu jis mano, kad tuoktis ir skirtis galės kas dveji ar treji metai, kaip priimta ten pas jus, Holivude, tai labai klysta. Manimi jis taip lengvai nenusikratys.

Puaro pažvelgė į merginą, į jos raudonus lyg ugnis plaukus ir išdidžiai atkištą smakrą.

– Galimas daiktas, kad taip ir bus, madmuazele, – tarė Puaro. – Kaip jau sakiau, jūs narsi mergina. Jums pakanka drąsos net ištekėti už kino žvaigždės!

TRISDEŠIMT PIRMAS SKYRIUS

PRISIPAŽINIMAS

Po kelių dienų mane tarnybos reikalais komandiravo į Argentiną. Atsitiko taip, kad daugiau niekada nebemačiau Džeinės Vilkinson ir apie jos teismą skaičiau tik laikraščiuose. Visiškai netikėtai – bent jau man – ji, įkalčių spaudžiama, palūžo. Kol ledi Edžver manė nepadariusi nė mažiausios klaidos ir esanti visiškai saugi, pati žavėjosi savo išmintingu elgesiu. Bet kažkas pasirodė esąs protingesnis už ją, ir Džeinė pajuto nebeturinti pagrindo po kojomis. Kaip vaikas, apkaltintas vagyste, nebepajėgia toliau meluoti, taip ir ledi Edžver liovėsi gyniojusis. Per kryžminę apklausą ją ištiko isterijos priepuolis.

Taigi kaip jau sakiau, mis Vilkinson paskutinį kartą mačiau per pusryčius, kurios suruošė Vidbernai. Bet ją prisiminęs, prieš savo akis visuomet regiu tą Džeinę, kurią mačiau „Savojos“ viešbučio numeryje – rimtą, susikaupusią, besimatuojančią gedulo skrybėlaitę. Ir esu įsitikinęs – tada ji nepozavo, tai buvo natūrali jos būsena: Džeinė manė, kad jai pasisekė įgyvendinti savo planą ir jokios abejonės jos nekamavo. Aš taip pat manau, kad jos niekada nekankino sąžinės graužatis dėl to, ką padarė.

Dabar pateikiu ledi Edžver laišką, kurį jos prašymu persiuntė Puaro po mirties bausmės įvykdymo. Šis laiškas, man

regis, puikiausiai iliustruoja nuostabios, bet nė lašelio sąžinės neturinčios ledi Edžver natūrą.

„Mielasis misteri Puaro, ilgai svarsčiusi, vis dėlto nutariau jums parašyti. Žinau, kartkartėmis jūs skelbiate vieno ar kito nusikaltimo tyrimo ataskaitas. Bet turbūt niekada nesate skelbęs paties nusikaltėlio prisipažinimo. O aš noriu, kad visi aiškiai žinotų, kaip aš tai padariau. Po senovei manau, kad buvau sugalvojusi nuostabų planą. Jeigu ne jūs, viskas būtų klostęsi tiesiog puikiai. Nors ir apmaudu tai prisipažinti, bet suprantu, kad jūs, matyt, negalėjote kitaip pasielgti. Tikiuosi, kad paskelbsite šitą laišką. Noriu, kad žmonės mane suprastų. O be to, aš manau, kad esu unikali asmenybė. Čia, kalėjime, visi taip mano.

Viskas prasidėjo Amerikoje, kai susipažinau su hercogu Mertonu. Iš karto supratau: jeigu būčiau našlė, jis mane vestų. Gaila, hercogas laikėsi kažkokių keistų prietarų dėl skyrybų. Aš norėjau įveikti tuos prietarus, bet nepavyko. Paskui, viską perpratusi, lioviausi tuščiai gaišusi: hercogas fanatiškas žmogus, ir aš galėjau tik sau pakenkti.

Netrukus padariau išvadą, kad, susiklosčius tokioms aplinkybėms, mano vyras paprasčiausiai turi mirti, bet aš nežinojau kaip tai padaryti. Tokios problemos lengviau sprendžiamos Valstijose. Kad ir kaip laužiau galvą, nieko nesugalvojau. Kartą pakliuvau į Karlotos Adams koncertą. Pamačius, kaip mane parodijuoja, iš karto dingtelėjo: su jos pagalba galiu pasirūpinti alibi. Tą patį vakarą pasikalbėjau su jumis, ir man netikėtai atėjo į galvą: verta jus nusiųsti pas savo vyrą pasikalbėti apie skyrybas. Be to, kiekviena proga ėmiau taukšti, kad norėčiau nužudyti lordą Edžverą. Dažnai pastebėdavau – jeigu sakai tiesą, ir dar nutaisai kvailą miną, – niekas netiki tavo žodžiais. Aš visuomet naudojausi šiuo metodu pasirašydama kontraktus. Ir dar naudinga apsimesti, kad esi kvailesnis nei iš tikrųjų. Per antrąjį susitikimą su Karlota Adams aš užsiminiau apie lošimą. Sakiau, kad tai lažybos, ir ji iš karto užkibo ant mano kabliuko. Pažadėjau jai užmokėti dešimt tūkstančių dolerių, jeigu ji apsimetusi su-

vaidins Džeinę Vilkinson kokiame nors vakarėlyje. Ji entuziastingai sutiko su šiuo pasiūlymu ir net davė keletą vertingų patarimų: reikia pasikeisti rūbais ir taip toliau. Mes negalėjome persirengti nei pas mane, viešbutyje, nei jos bute dėl tarnaičių. Karlota žinoma, nesuprato, kuo tarnaitės mums pavojingos. Bet kai aš kategoriškai atsisakiau persirengti jos bute, ir pas mane viešbutyje, susidarė gana kebli situacija. Karlota pasakė, kad kvaila šitaip spyriotis dėl kažkokių smulkmenų. Bet vėliau sutiko su mano nuomone, ir mes nutarėme pasinaudoti „Pikadilio" viešbučiu. Kad manęs niekas nepažintų, dėl visa ko užsidėjau Elisės pensnė.

Savaime suprantama, netrukus padariau išvadą, kad ir Karlotą reikia pašalinti iš kelio. Deja, kitos išeities nebuvo. Tarp kitko, jos parodija mane labai įskaudino. Jeigu ne mano kėslai, būčiau ant jos labai supykusi. Turėjau veronalio, nors pati beveik niekada jo nenaudojau. Žinojau, įberti miltelius į vyną nebus sunku. O paskui man nušvito protas: reikia sudaryti įspūdį, kad Karlota veronalį gerdavo sistemingai! Paryžiuje, juvelyrinėje parduotuvėje prie „Rico" viešbučio, kuriame aš kartą buvau apsigyvenusi, užsakiau dėžutę, lygiai tokią, kokią kažkada pati buvau gavusi dovanų. Aš paliepiau Karlotos Adams inicialus užrašyti ant dangtelio, o kitoje pusėje – raidę „D" ir „Paryžius, lapkričio 10." Sis įrašas turėjo dar labiau viską supainioti. Paskui nusiunčiau Elisę į Paryžių paimti užsakymo. Tarnaitė, žinoma, nežinojo, kas yra paketėlyje.

O tą vakarą viskas klojosi kaip sviestu tepta. Aš paėmiau Elisės duonriekį peilį. Jis buvo labai aštrus ir gražus. Kartą San Franciske vienas daktaras man papasakojo apie visokias limfų ir cistų funkcijas ir įspėjo, kad jas atliekant, reikia būti ypač atsargiam, kitaip adata gali pažeisti „cistertija magna", kur susikoncentravę gyvybiškai svarbūs nervų centrai – kad žmogų ištiktų staigi mirtis. Aš susidomėjau, pasakiau, kad, galimas daiktas, jo pasakojimas man pravers naujame filme, ir paprašiau tiksliai parodyti pakaušyje pavojingą vietą. Aš tarsi nujaučiau, kad man šito kada nors prireiks.

Karlota Adams pasielgė labai nedorai, parašydama savo seseriai. Juk ji pažadėjo niekam nieko nesakyti. Bet aš vis

dėlto susiprotėjau nuplėšti vieną lapą ir dėl to žodis „ji“ tapo žodžiu „jis“. Labai gudriai sugalvojau! Šituo labiausiai didžiuojuosi! Žmonės kažkodėl mane laikė kvailoka būtybe, bet juk taip sugalvoti reikia turėti genijaus galvą.

Aš smulkiai apmąsčiau, kaip turiu elgtis po lordo Edžvero ir Karlotos Adams nužudymo, ir kai atėjo Skotlend Jardo inspektorius, suvaidinau viską kaip reikiant. Tas spektaklis man suteikė didelį pasitenkinimą. Žinoma, aš turėjau galvoje, kad mane gali areštuoti, bet jaučiausi visiškai saugi, kadangi mano liudininkais buvo visi gerbiami Čizviko vakarienės svečiai. Apie tai, kad tenai mano vaidmenį suvaidino Karlota, niekas nebūtų sužinojęs.

Po lordo Edžvero nužudymo pasijutau patenkinta ir laiminga. Fortūna man buvo palanki, ir aš maniau, kad dabar viskas klosis pagal mano norą. Senoji hercogienė į mane žvelgė su neapykanta, bet pats Mertonas buvo labai geras. Jis norėjo susituokti su manimi kaip galima greičiau ir nieko neįtarė.

Niekada nebuvau tokia laiminga, kaip tas pora savaičių. Paskui areštavo lordo Edžvero giminaitį, ir mano pasitikėjimas savimi dar labiau sutvirtėjo. O prisiminusi Karlotos Adams laiško išplėštą lapą, visuomet pajusdavau didžiausią pasididžiavimą savimi.

O Donaldui Rosui paprasčiausiai nepasisekė. Iki šiol nelabai suprantu, kuo jis mane įtarė. Paryžius – miestas, Paris, vadinasi, kažkoks graikas? O kuo garsus tas graikas? Labai jau keistas vardas ir vyrui visai netinka. Kodėl visuomet taip būna: jeigu pradeda nesisekti, tai viena nesėkmė užgriūva po kitos. Su Donaldu Rosu reikėjo ką nors mikliai daryti. Aš neturėjau laiko nei dorai pamastyti, nei pasirūpinti alibi. Bet viskas pavyko gerai ir po jo mirties aš vėl pasijutau saugi.

Elizė, žinoma, man papasakojo, kad buvote ją pasikvietęs pas save ir uždavėte visokiausių klausimų, bet aš pamaniau, kad jūs pirmiausia domėjotės Brajenu Martinu. Negalėjau suprasti, kokį tikslą iš tikrųjų turėjote. Nepaklausėte tarnaitės, ar ji važiavusi į Paryžių paimti užsakytos dėžutės,

matyt, nenorėdamas manęs išgąsdinti. Areštas man buvo didelė staigmena. Tiesiog negalėjau patikėti, kad jūs sugebėjote taip smulkiai viską iššniukštinėti.

Supratau, kad kovoti su likimu – beprasmiška. Fortūna nusigręžė nuo manęs. Įdomu, ar jus bent retkarčiais kankina sąžinė dėl to, ką padarėte? Juk šiaip ar taip, aš tenorėjau tik būti laiminga. Jeigu nebūčiau paprašiusi jūsų nueiti pas lordą Edžverą, jūs apskritai nebūtumėte susidomėjęs šia byla. Nemaniau, kad esate toks protingas. Į jus pažiūrėjęs, šito nepasakytum.

Kad ir kaip būtų keista, bet aš ir dabar esu tokia pat graži, nepaisant baisiojo teismo ir visko, kas man teko patirti. Nebent labiau išblyškusi ir sulysusi negu anksčiau. Bet visi sako, kad laikiausi nuostabiai tvirtai. Apgailestauju tik dėl vieno – kad dabar mirties nuosprendis vykdomas ne viešai.

Esu įsitikinusi, kad tokių žudikų kaip aš dar nebuvo.

O dabar turbūt jau metas atsisveikinti. Žinoma, keista, kad aš, matyt, ne visai suprantu, kas manęs laukia. Rytoj pas mane ateis dvasininkas.

Aš jums atleidžiu, juk mes turime atleisti savo priešams, ar ne?

Jūsų Džeinė Vilkinson.

P. S. Kaip manote, ar pastatys mano figūrą madam Tiuso muziejuje?“

AGATA KRISTI

Agata Kristi (Agatha Christie) dar vadinama nusikaltimų karaliene. Pasaulyje parduota daugiau nei milijardas jos knygų anglų kalba ir dar milijardas – kitomis keturiasdešimt keturiomis kalbomis. Jos knygų išleista nepaprastai daug, didesni tik Biblijos ir Šekspyro tiražai. Ji yra beveik aštuoniasdešimties detektyvinių romanų ir apsakymų rinkinių, devyniolikos pjesių ir šešių romanų, pasirašytų Merės Vestmekot (Mary Westmacott) slapyvardžiu, autorė.

Agata Kristi gimė Torkvėjuje. Jos pirmasis romanas „Paslaptinga afera Stailse" buvo parašytas baigiantis Pirmajam pasauliniam karui, kurio metu ji tarnavo medicinos sesele. Tada ji ir sukūrė Erkiulį Puaro, žemaūgį belgų seklį, kuriam buvo lemta tapti populiariausiu detektyvinių romanų sekliu po Šerloko Holmso. Romanas buvo išleistas 1920 m. „Bodley Head" leidyklos.

Iki 1926 m. Agata Kristi kasmet išleisdavo po vieną knygą. 1926 m. ji parašė savo šedevrą „Rodžerio Ekroido nužudymas". Tai buvo pirmoji jos knyga, kurią išleido „Harper Collins" leidykla. Nuo tada prasidėjo autorės ir šios leidyklos bendradarbiavimas, kuris truko ištisus penkiasdešimt metų. Ši leidykla išleido per septyniasdešimt Agatos Kristi knygų. „Rodžerio Ekroido nužudymas" buvo pirmoji inscenizuota Agatos Kristi knyga. Spektaklis buvo ilgai rodomas Vest Endo scenoje ir vadinosi „Alibi". A. Kristi įžymiausia pjesė „Pelėkautai" yra ilgiausiai vaidinamas spektaklis teatro istorijoje.

1971 m. Agata Kristi apdovanota Britų imperijos ordinu. Paskutinės jos knygos buvo: „Užuolaidos: paskutinė Puaro byla" (1975 m.) ir „Miegantis žudikas" (1976 m.). Abi knygos tapo perkamiausiomis. Agata Kristi taip pat parašė keturis nebeletristinius darbus, tarp jų – autobiografiją ir puikų kūrinį „Ateik, pasakyk man, kaip tu gyveni" apie ekspedicijas, kuriose ji daug kartų dalyvavo su savo vyru archeologu seru Maksu Melovanu.

TOS PAČIOS AUTORĖS

ABC žudikai
Bertramo viešbutyje
Blogis po saule
Didysis ketvertas
Drambliai gali prisiminti
Dilema Polensos kurorte
Drevė
Erkiulio Puaro darbai
Erkiulio Puaro Kalėdos
Helouvyno vakarėlis
Hikori Dikori Dok
Ir tada ten nieko nebuvo
Įdūrimas į nykštį
Jie atvyko į Bagdadą
Jie daro tai su veidrodžiais
Judantis pirštas
Kalėdų pudingas
Kaminų paslaptis
Karibų paslaptis
Katė tarp balandžių
Keleivis į Frankfurtą
4.50 iš Pedingtono
Kibirkščiuojantis cianidas
Kodėl jie nepaklausė Evans
Kol dar šviesu
Kortos ant stalo
Kreivasis namas
Kvailasis liudininkas
Laikrodžiai
Lavonas bibliotekoje
Likimo vartai
Link nulio
Listerdeilo paslaptis
Lordo Edžvero mirtis
Miegantis žudikas
Mirtį nešantis šuo
Mirtis debesyse
Mirtis ant Nilo
N ar M?
Nekaltojo kankinimas
Nemezidė
Nesibaigianti naktis
Nežinomas tikslas
Numirėlio pokštas
Nusikaltimo bendrininkai
Palšas žirgas
Paskelbta žmogžudystė
Paskui ateina mirtis
Paskutinės ponios Marpl bylos
Paslaptinga afera Stailse
Paslaptingasis misteris Kvinas
Pavojus Endhauze
Penki maži paršiukai
Perskilęs veidrodis
Pilna kišenė rugių
Pirmosios Puaro bylos
Po laidotuvių
Ponios Maginti mirtis
Potvynio nunešti
Rodžerio Ekroido nužudymas
Septynių diskų paslaptis
Sitafordo paslaptis
Slaptasis priešininkas
Susitikimas su mirtimi
Tamsusis kiparisas
Tiria Parkeris Painas
Tiria Erkiulis Puaro
Trečioji mergina
Trijų veiksmų tragedija
Trylika uždavinių
Užuolaidos: paskutinė Puaro byla
Viens, du, užsek man batus
Vyras rudu kostiumu
Žydrojo traukinio paslaptis
Žmogžudysčių grandis
Žmogžudystė golfo lauke
Žmogžudystė klebonijoje
Žmogžudystė Mesopotamijoje
Žmogžudystė Miūjyje
Žmogžudystė Rytų ekspresе
Žudyti lengva

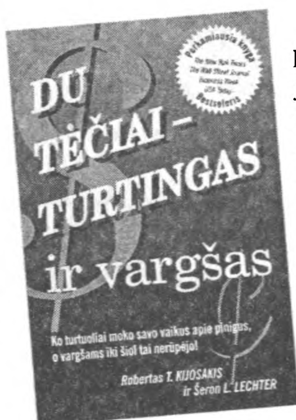
Mary Westmacott slapyvardžiu:
Dukters duktė
Nebuvęs pavasarį
Našta
Milžino duona
Rožė ir medis
Nebaigtas portretas

Agatha Christie Mallowan:
Ateik, pasakyk man, kaip tu gyveni
Betliejaus žvaigždė

Autobiografija
Agata Kristi: Autobiografija

DU TĖČIAI – TURTINGAS IR VARGŠAS

KO MOKOSI TURTUOLIŲ VAIKAI

Knygoje pateikiami autoriaus patarimai, galintys visiškai pakeisti jūsų vaikų finansinę ateitį. Jis sako, kad neverta vaikams kalti į galvą, kad svarbiausia gyvenime gerais pažymiais baigti mokyklą, įgyti kuo geresnį išsilavinimą ir susirasti patikimą darbą. Pats R. Kijosakis, išėjęs į pensiją keturiasdešimt septynerių, sukaupęs milijoninius turtus, sako: „skirtumą tarp turtingųjų ir vargšų daugiausia lemia tai, ko vaikai mokomi apie pinigus. Žmogus gali būti labai išsilavinęs, padaryti puikią profesinę karjerą, tačiau visiškai nieko neišmanyti apie finansus“.

Robertas Kijosakis teigia, kad nėra auksinės taisyklės, kaip greitai praturtėti. Jis įsitikinęs, kad mokykla turėtų pasirūpinti vaikų finansiniu išprusimu ir juos išmokyti, kaip elgtis su pinigais. Bet, kol mokyklos programos nepasikeitė, šis vaidmuo tenka tėvams, o daugeliui jų visų pirma patiems reikia daugiau sužinoti apie finansus.

R. Kijosakio, kurį žmonės vadina milijonierių mokytoju, knyga yra daugiau nei pradžiamokslis tiems, kurie nori patys kurti savo finansinę ateitį, taip pat skirta milijonams žmonių, kuriuos slegia skolos ir finansiniai rūpesčiai.

„Du tėčiai – turtingas ir vargšas“ pradžią galite skaityti:

www.knyguprekyba.lt

Christie, Agatha
CH 525 Lordo Edžvero mirtis / Agatha Christie. – Vilnius: Sirokas, 2002. – 235[5] p.
ISBN 9986-833-29-9
UDK 820-3

AGATA KRISTI

LORDO EDŽVERO MIRTIS

Dailininkė *Daiva STAŠKEVIČIENĖ*
Maketavo *Danielius SAMULEVIČ*

2002 03 04. 7,6 leidyb. apsk. l. Užsakymas 277
Išleido UAB „Sirokas“, P. Vileišio 18, 2055 Vilnius
Spausdino Standartų spaustuvė,
S. Dariaus ir S. Girėno g. 39, 2038 Vilnius

6 Lt. 50 ct.

Vieną vakarą, kai teatre vyko Karlotos Adams spektaklis, Erkiulį Puaro supažindino su žymia aktore Džeine Vilkinson. Aktorės apžavėtas seklys sutiko aplankyti jos paliktą vyrą lordą Edžverą, kad paragintų jį apsigalvoti dėl skyrybų. Seklio nuostabai, lordas, jau kartą apsisprendęs, tvirtai laikėsi nuostatos skirtis, tačiau netrukus senasis lordas buvo rastas negyvas.

Džepas yra įsitikinęs, kad Džeinė nužudė savo vyrą, nepaisant to fakto, kad ji žmogžudystės metu dalyvavo pobūvyje, bet kai Edžvero vyresnysis liokajus, pasisavinęs didelę sumą pinigų, dingo, visi įtarimai buvo mesti jam.

ISBN 9986-833-29-9
9 789986 833291